

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
TƏHSİL NAZİRLİYİ**

**2008-Cİ İLDƏ GÖRÜLMÜŞ
İŞLƏRƏ DAİR**

H E S A B A T

MÜNDƏRİCAT

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi tərəfindən 2008-ci ildə görülmüş işlər barədə hesabat (qısa icmal).....	3
Təhsil sənədlərinin alınması, paylanması, saxlanması və tanınması sahəsi	13
Məktəbəqədər təhsil sahəsi.....	18
Şəhərlər üzrə ümumi təhsil sahəsi.....	21
Kənd rayonları üzrə ümumi təhsil sahəsi.....	25
Ali və orta ixtisas təhsili sahəsi.....	33
Elm sahəsi	55
Texniki-peşə təhsili sahəsi.....	58
Monitorinq və qiymətləndirmə sahəsi.....	65
Təhsilin idarə olunmasının məlumat sistemlərinin tətbiqi sahəsi.....	69
Strateji təhlil, planlaşdırma və kadrların idarə olunması sahəsi.....	73
Dərslik və nəşriyyat sahəsi	96
Beynəlxalq əlaqələr sahəsi.....	101
Tərbiyə və məktəbdənkənar müəssisələrlə iş sahəsi.....	124
Təhsilin iqtisadiyyatı, maliyyələşdirilməsi və təhsil müəssisələrinin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi sahəsi	130
Vətəndaşların müraciətlərinə, təklif, ərizə və şikayətlərinə baxılması, kargüzarlığın aparılması və xidməti sənədlərlə işin təşkili sahəsi	146
İctimaiyyətlə əlaqə sahəsi.....	153
Təhsil Sektorunun İnkişafı Layihəsi	155

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi tərəfindən
2008-ci ildə görülmüş işlər barədə hesabat (qısa icmal)

Təhsil xərclərinin ilbəil artması Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin təhsili dövlət siyasətinin əsas prioritetlərindən biri hesab etməsi ilə birbaşa bağlıdır. Təsadüfi deyildir ki, möhtərəm Prezident vurğulayır ki, «Biz maddi dəyərlərimizi, iqtisadi potensialımızı insan kapitalına çevirməliyik». Bu mənada «təhsil əsri» elan edilən XXI əsrdə yüksək intellektə malik insan kapitalının formalaşması və güclü iqtisadiyyatın qurulmasında təhsilin rolu heç vaxt indiki qədər aktualıq kəsb etməmişdir. Təcrübə göstərir ki, hər hansı bir dövlətin inkişafını təbii sərvətlərin bolluğu deyil, bu sərvətlərin yüksək səviyyədə insan kapitalına çevrilməsi təmin edir.

Son illərdə təhsil xərclərinin artmasının əsasında da həmin konseptual müddəalar dayanır. Ölkəmizdə təhsilə dövlət qayğısının nəticəsidir ki, son beş ildə təhsil sektoruna ayrılan büdcə 5 dəfədən çox artaraq 2008-ci ildə 1,1 milyard təşkil etmiş, 2009-cu ildə isə 1,3 milyard manat proqnozlaşdırılmışdır, investisiya qoyuluşları isə 5,8 milyondan 220 milyon manata çatmışdır.

Təhsil tariximizdə ilk dəfə olaraq 14 inkişafyönlü dövlət proqramı təsdiq olunmuş və uğurla həyata keçirilməkdədir. Təhsilin ayrı-ayrı sahələrinin inkişafı üzrə real vəziyyətin təhlili əsasında hazırlanıb təsdiq edilmiş proqramların reallaşdırılması nəticəsində təhsil infrastrukturunun müasir tələblərə uyğun təkmilləşdirilməsi, təhsilin məzmununun yeniləşdirilməsi və buna müvafiq yeni dərslik siyasətinin reallaşdırılması, təhsilənlərin nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi üzrə yeni model və mexanizmlərin tətbiqi, əmək bazarının tələbatına uyğun kadr hazırlığı və təminatının yaxşılaşdırılması, təhsil müəssisələrinin informasiya-kommunikasiya texnologiyaları ilə təmin edilməsi və təhsil sisteminin informasiyalaşdırılması, istedadlı uşaqların inkişafı, xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqların təhsilinin təşkili, de-institutlaşdırma və digər bu kimi sahələrdə əhəmiyyətli nailiyyətlər əldə olunmuşdur.

Əlbəttə, son illərin ən uğurlu və əhəmiyyətli nəticələri ölkədə məktəb tikintisinin geniş vüsət alması ilə bağlıdır. Dövlət başçısının diqqət və qayğısı nəticəsində həmin dövrdə 350 min şagird yerlik 1300-dək yeni məktəb binasının tikilməsi çağdaş təhsil tariximizin ən parlaq səhifələrindən biridir. Məktəblərin tikintisi, əsaslı təmiri, təchizatı sahəsində tədbirlər artıq intensiv xarakter almışdır və ardıcıl davam etdirilir. Yalnız 2008-ci ildə 161 yeni məktəb istifadəyə verilmiş, 129 məktəb əsaslı təmir edilmişdir. Beləliklə, son illərdə 700 mindən çox şagird, yəni bütün şagirdlərin təxminən 50 faizi müasir tələblərə cavab verən məktəblərdə təhsil almaq imkanı əldə etmişdir.

Çox əlamətdardır ki, genişmiqyaslı məktəb tikintisi ilə yanaşı məktəblərin təmirinə və təchizatına dövlət qayğısı sayəsində bu dövrdə 300-dək məktəb əsaslı təmir edilmiş, yeni tikilən və əsaslı təmir edilən məktəblərlə bərabər, daha 506 məktəb də müasir avadanlıqlarla təmin olunmuşdur. Ölkə üzrə istilik sistemi bərpa edilmiş məktəblərin sayı 600 olmuşdur.

Məktəblərin infrastrukturunun yeniləşdirilməsi sahəsində Heydər Əliyev Fondunun, şəxsən onun Prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın xidmətləri xüsusi qeyd

edilməlidir. Məhz Fondun təşəbbüsü ilə reallaşdırılan «Yeniləşən Azərbaycana yeni məktəb» və «Uşaq evləri və internat məktəbləri» proqramları çərçivəsində 43770 şagird yerlik 226 yeni məktəb tikilmişdir. 39 məktəb, o cümlədən xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlar üçün 28 internat məktəb əsaslı təmir olunub müasir avadanlıqlarla təmin edilmiş, 8 uşaq bağçasında bərpa işləri aparılmışdır.

Eyni zamanda ölkə Prezidenti tərəfindən təsdiq edilmiş “2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında yoxsulluğun azaldılması və davamlı inkişaf Dövlət Proqramı”na əsasən 2008-2012-ci illərdə zəruri ehtiyac nəzərə alınmaqla daha 450 məktəb üçün yeni binanın inşası, 600-dən çox məktəb üçün əlavə korpusların tikintisi, 1200 məktəbin əsaslı təmiri nəzərdə tutulmuşdur. Bunların nəticəsi olaraq əsas hədəfimiz çoxnövbəliliyin ləğvi və beşgünlük tədris həftəsinə keçilməklə bütün şagirdlər üçün əlverişli təlim şəraiti yaradılmasından ibarətdir.

Məktəblərimizin maddi-tədris bazasının bütövlükdə müasir tələblər səviyyəsinə çatdırılması məqsədilə onların təlim keyfiyyətinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən tədris laboratoriyaları, kitabxana və idman infrastrukturu ilə təmin olunması istiqamətində də ciddi addımlar atılacaqdır.

Məlumdur ki, təhsilin keyfiyyəti onun məzmununun nə dərəcədə dəqiq, tələbata uyğun müəyyənləşdirilməsindən birbaşa asılıdır. Son illərdə Dünya Bankının maliyyə yardımı ilə həyata keçirdiyimiz islahatyönlü tədbirlərin böyük əksəriyyəti məhz ümumi təhsilin məzmununun yeniləşdirilməsinə və mütərəqqi dünya təcrübəsinə uyğunlaşdırılmasına yönəlmişdir. Əsas məqsədimiz şagirdlərin idrak fəallığını, ümumi inkişafını ləngidən mövcud «yaddaş məktəbi»ndən «təfəkkür və düşüncə məktəbi»nə keçmək və bu əsasda ümumi təhsilin müasir modelini qurmaqdan ibarətdir.

Müasir dövrün reallığı budur ki, təlimin məzmunu təriflərin, düsturların, tarixi gün və hadisələrin əzbərlənməsinə, nəzəri materialların mənimsənilməsinə deyil, şagirdlərdə yaradıcı düşünmə, müstəqil öyrənmə və qərarqəbuletmə, təşəbbüskarlıq, tətbiq və tədqiqatçılıq bacarıqlarının, iradi keyfiyyətlərin formalaşmasına yönəlməlidir.

Azərbaycanda 2004-cü ildən başlanan məzmun dəyişiklikləri təlim-tədris prosesinin sistemli planlaşdırılmasını özündə əks etdirən kurikulum islahatları adı altında aparılır. Azərbaycan Hökuməti tərəfindən 30 oktyabr 2006-cı ildə təsdiq olunmuş «Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin Konsepsiyası (Milli Kurrikulumu)» sənədinin və bu sənədin tələblərinə uyğun hazırlanıb təsdiq edilmiş fənn kurikulumlarının didaktik əsasını nəticəyönlülük, tələbyönlülük və şəxsiyyətyönlülük prinsipləri təşkil edir. Nəticəyönlülük təhsil pillələri, siniflər və fənlər üzrə əldə olunacaq təlim nəticələrinin əvvəlcədən müəyyən edilməsini, tələbyönlülük təlim məqsədlərinin cəmiyyətin, dövlətin və fərdin tələbatına cavab verməsini, şəxsiyyətyönlülük isə hər bir təhsilalana meyl, maraq və qabiliyyəti nəzərə alınmaqla zəruri həyati bacarıq və vərdişlərin aşılmasını özündə ehtiva edir. Eyni zamanda yeni kurikulumlar tərbiyə probleminə müasir yanaşmaları əks etdirməklə təlimin tərbiyəedici funksiyasını da özündə cəmləşdirmişdir.

Yeni kurikulumlarla tədrisə 2008-2009-cu dərslər ilindən etibarən I siniflərdən başlanmış və beləliklə ümumi təhsil sistemində yeni mərhələnin təməli qoyulmuşdur.

Son illərin ən əhəmiyyətli nailiyyətlərindən biri də dərslər yaradıcılığı sahəsində olmuşdur. 2003-2008-ci illərdə Azərbaycan və rus dillərində ümumilikdə 30 milyon

nüsxə dərslik çap edilmişdir. 2008-ci ildə isə 102 adda 4 milyon nüsxədən çox dərslik və müəllim üçün vəsait artıq məktəblərə çatdırılmışdır. 2005-ci ildən etibarən bütün şagirdlərimiz dərsliklərlə pulsuz təmin olunurlar və bu sahədə Azərbaycan MDB məkanında yeganə ölkədir.

Ötən illərdə Gürcüstandakı Azərbaycan məktəbləri, Dağıstandakı azərbaycandilli məktəblər, MDB ölkələrində, habelə Almaniya, Polşa, Macarıstan, Kanada, Böyük Britaniya və ABŞ-dakı təlim Azərbaycan dilində olan bazargünü məktəbləri müvafiq dərsliklərlə təmin edilmişdir.

Dərslik təminatı ilə yanaşı, bu dövrdə məktəb kitabxanalarının latın qrafikası ilə çap edilmiş uşaq ensiklopediyaları, Azərbaycan və xarici ölkə yazıçılarının əsərləri ilə zənginləşdirilməsi şagirdlərin mütaliə imkanlarının genişləndirilməsində mühüm rol oynamışdır.

Uzun illərdən bəri problem kimi qalmış bir məsələ də artıq öz həllini tapmışdır. Belə ki, son iki ildə 19 adda 351 min nüsxədən çox xəritə çap olunub məktəblərə çatdırılmış, Heydər Əliyev Fondunun yaxından köməyi ilə ayrı-ayrı fənlər üzrə 140 adda 1,4 milyon nüsxədə tədris-əyani vəsaitlər hazırlanaraq yeni dərs ili ərəfəsində məktəblərə verilmişdir.

2006-cı ildə Azərbaycan hökuməti ilə razılaşdırılaraq qəbul olunmuş «Dərslik siyasəti» sənədi dərslik yaradıcılığı sahəsində islahatlara böyük təkan vermişdir. Bu sənədin tələblərinə müvafiq olaraq dərsliklərin hazırlanması proseduru dünya təcrübəsinə uyğunlaşdırılmış, indiyədək formal fəaliyyət göstərmiş elmi-metodik şuraların əvəzinə müstəqil qurum olan Dərslikləri Qiymətləndirmə Şurası yaradılmışdır.

Bu dərs ili həm də təhsil tariximizdə ilk dəfə olaraq yeni fənn kurikulumları əsasında hazırlanmış dərslik, müəllimlər üçün vəsait və şagirdlər üçün iş dəftərindən ibarət dərslik komplektinin tətbiqi ilə əlamətdar olmuşdur. Komplekt şəkildə tərtib edilmiş dərslik, iş dəftəri və metodiki vəsait ümumtəhsilin məzmununu daha da zənginləşdirəcək, kurikulumların müəyyən etdiyi təlim nəticələrinin əldə olunmasına daha yaxşı xidmət edəcəkdir.

Ümumi təhsilin məzmununun getdikcə yeniləndirilməsi mahiyyət etibarilə şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi sahəsində də yeni mexanizmlərin tətbiqini zəruri edir. Təcrübə göstərir ki, tətbiq edilən bal sistemindən asılı olmayaraq, qiymətləndirmənin inkişafetdirici, stimullaşdırıcı, tərbiyəedici xarakteri, keyfiyyətin yüksəldilməsində aparıcı rolunu təmin olunmalıdır.

Bütün bu arqumentlər yaxın gələcəkdə məktəblərimizdə şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi sisteminin köklü şəkildə dəyişdirilməsini, ən başlıcası, gündəlik qiymətləndirmənin aradan qaldırılmasını zəruri vəzifə kimi qarşıya qoyur. Bununla əlaqədar 2008-2009-cu dərs ili ərzində məktəbdaxili qiymətləndirmənin elmi-metodik əsasların və təşkilati mexanizmlərin işlənilib hazırlanması və eksperimentdən keçirilərək növbəti dərs ilindən tətbiqinə başlanması nəzərdə tutulur.

Məktəbdaxili qiymətləndirmənin mühüm bir tərkib hissəsi şagirdlərin bilik, bacarıq və vərdislərinin yekun attestasiyası, yəni buraxılış imtahanlarıdır. Şübhə yoxdur ki, hər hansı bir məktəbin fəaliyyətinin keyfiyyət səviyyəsi daha çox təhsilalanların buraxılış imtahanlarında göstərdikləri nəticələrlə ölçülür. Bu mənada uzun illərdən bəri imtahanların forma və məzmunca təkmilləşdirilməsi, yeni

mexanizmlərin müəyyən olunması daim düşündürürdü. Nəhayət, inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsini nəzərə alaraq, 2006-cı ildən etibarən mərhələlərlə buraxılış imtahanlarının mərkəzləşdirilmiş qaydada aparılması başlanmışdır.

Yeni formanın tətbiqi bir çox müsbət cəhətləri ilə əlamətdardır. Belə ki, imtahanların bir gündə neytral mərkəzlərdə keçirilməsi, nəticələrin texniki vasitələrlə yoxlanması və qısa zamanda elan edilməsi subyektivliyi minimuma endirməklə təhsil orqanlarının, məktəb rəhbərlərinin, müəllimlərin, şagird və valideynlərin məsuliyyətini artıran vacib amillər kimi meydana çıxır. Ədalət naminə qeyd etmək olar ki, imtahanların həmin qaydada təşkili əksəriyyət tərəfindən rəğbətlə qarşılır. 2008-2009-cu dərs ilindən başlayaraq ölkənin bütün ümumtəhsil məktəblərində mərkəzləşmiş imtahan formasının tətbiqi nəzərdə tutulur.

Mühüm vəzifələrdən biri də təhsilin məzmununu dəyərləndirmək üçün Milli qiymətləndirmənin aparılmasıdır. Bunun üçün isə dünya təcrübəsi əsasında ciddi hazırlıq işləri görülməlidir. Cələcəkdə tətbiq ediləcək milli qiymətləndirmə ibtidai və əsas təhsilin nəticələrini əhatə edəcəkdir.

Qiymətləndirmə sahəsindəki yeniliklərdən biri də Azərbaycanın beynəlxalq proqramlarda iştirakıdır. Təhsil sistemində ilk dəfə olaraq beynəlxalq qiymətləndirmə 2006-cı ildə PISA proqramı çərçivəsində aparılmışdır. Həmin prosesdə 15 yaşlı şagirdlərin ana dili, riyaziyyat və təbiət fənləri üzrə bacarıqlarının səviyyəsi qiymətləndirilmişdir. Şagirdlərimiz riyaziyyatdan nəzəri qabiliyyətlər üzrə reyting cədvəlində iştirakçı 57 ölkə arasında 4-cü yeri tutmuşlar. Ancaq onların tətbiqi bacarıqları o qədər də qənaətbəxş olmamışdır. Təkcə elə bu fakt göstərir ki, ümumi təhsilin məzmununda şagirdlərin tətbiq bacarıqlarının inkişafına xüsusi diqqət yetirilməsi müasir dövrün ən vacib tələblərindəndir və bu amil yeni kurikulumların tərtibində nəzərə alınmışdır. Təhsil sahəsində mövcud vəziyyətin öyrənilməsində xüsusi əhəmiyyəti nəzərə alınaraq, beynəlxalq qiymətləndirmə üzrə tədbirlər gələcəkdə də ardıcıl davam etdiriləcəkdir. Bununla əlaqədar Nazirlik PISA ilə yanaşı, TIMSS və PIRLS təşkilatları ilə də əməkdaşlıq əlaqələri yaratmışdır.

Müasir dövrdə informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının istisnasız olaraq hər bir fəaliyyət sahəsinə nüfuz etməsi dünyanı nəhəng informasiya məkanına çevirmişdir. Tədqiqatlar göstərir ki, İKT sahəsində savadlılığın dövlətə verdiyi fayda istənilən sənaye yeniliyinin səmərəsindən bir neçə dəfə çoxdur.

Bu mənada ölkə Prezidentinin Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş 2005-2007-ci illəri əhatə edən «Ümumtəhsil məktəblərinin İKT ilə təminatı Proqramı» ümumi təhsilin inkişafında tarixi nailiyyət kimi qiymətləndirilməlidir. Həmin Proqramın yerinə yetirilməsi ilə məktəblərimizin V-XI siniflərində hər 29 şagirdə 1 kompüter nisbəti təmin edilmişdir. Halbuki proqramaqədərki dövrdə bu göstərici 1000 şagirdə 1 kompüter nisbətində idi. Eyni zamanda 1103 məktəbə noutbuk və proyektor verilmişdir.

Proqramın tələbinə görə indiyədək beynəlxalq təşkilatlarla 20 minə yaxın müəllim və məktəb rəhbərinin öyrədici treninqlərdə müvafiq İKT bacarıqlarına yiyələnməsi, ilk dəfə olaraq Azərbaycan tarixi, kimya, fizika, biologiya fənləri üzrə elektron təlim materialları və əyani vəsaitlər hazırlanıb məktəblərə çatdırılmış, bir neçə məktəbdə «elektron məktəb» layihəsinə başlanılmışdır.

Bununla belə, hazırda İKT sahəsində aparılan işləri öz əhəmiyyətinə və miqyasına görə ötən əsrin 20-30-cu illərində kütləvi savadsızlığın ləğvi ilə müqayisə etmək olar. Aydınır ki, məktəblərə kompüterlərin verilməsi işin yalnız bir tərəfidir. Daha vacib məsələ şagirdlərin və müəllimlərin onlardan səmərəli istifadə etməsinə nail olmaqdır.

Bu mənada dövlət başçısının sərəncamı ilə təsdiq olunmuş “Təhsil sisteminin informasiya-laşdırılması üzrə Dövlət Proqramı (2008-2012-ci illər)” məhz həmin məqsədə xidmət edir. Məsələnin aktuallığı nəzərə alınaraq Proqramın daha səmərəli idarə edilməsi məqsədilə Təhsil Nazirliyində yeni idarə yaradılmışdır. 2009-cu ildə 500 məktəbin genişzolaqlı sürətli internetlə təmin olunması, DATA mərkəzin, elektron tədris resursları bazasının, vahid təhsil portalının yaradılması və digər məsələlər nəzərdə tutulmuşdur. Onu da qeyd edək ki, məktəblərimiz DATA mərkəzdə yerləşdiriləcək İKT resurslarından istifadə edəcək, internetə yalnız bu mərkəz vasitəsilə qoşulacaqdır. Həmin mərkəzin texniki imkanları şagirdlərin mənəviyyatına zərər vura bilən məlumat və təsvirlərdən istifadəni mümkünsüz edəcəkdir.

Son illərdə təhsil infrastrukturunun müasir standartlara uyğun yenidən qurulması, məzmun, qiymətləndirmə və müəllim hazırlığı üzrə islahatların aparılması, kadr təminatı istiqamətində təsirli tədbirlərin görülməsi, beynəlxalq təcrübənin öyrənilib tətbiq olunması təhsilin keyfiyyətinin xeyli yüksəldilməsi ilə nəticələnmişdir.

Son 5 ildə orta məktəb məzunlarının ali məktəblərə qəbul imtahanlarında göstərdikləri nəticələr ilbəl yaxşılaşmış, 600-dən çox bal toplayanların sayı 2 dəfədən çox artaraq 766-dan 1582 nəfərə çatmışdır. İmtahan iştirakçıları arasında 300-dən yuxarı bal toplayanlar 2004-cü ildəki 22,84 faizdən 2008-ci ildə 30 faizədək artmışdır. 2008-ci ildə 6 nəfər şagird 700 bal toplamışdır. Təhlil göstərmişdir ki, ötən dərslərdə mərkəzləşdirilmiş imtahanın əhatə etdiyi orta məktəbləri fərqlənmə attestatı ilə bitirənlərin 99 faizi yüksək nəticələrlə ali məktəblərə qəbul olunmuşdur. Halbuki əvvəlki illərdə bu göstərici 50 faizlik həddi keçmirdi. Bu, son illərdə Təhsil Nazirliyi tərəfindən yeni qiymətləndirmə mexanizminin tətbiqi ilə bağlıdır.

Keyfiyyət göstəricilərinin yüksəlməsi Bakı şəhərinin təmsalında daha aydın görünür, hesab edirəm ki, bu da bilavasitə 2006-cı ilin martında Təhsil Nazirliyinin tabeliyində vahid idarəetmə orqanının- Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin yaradılması nəticəsində mümkün olmuşdur. Belə ki, 2008-ci ildə ali məktəblərə qəbul faizi 2006-cı ildəki 34,79 faizdən 39,22 faizə, 300-dən çox bal toplayanlar 32,40 faizdən 40,12 faizə, əlaçı məzunlardan 500-700 bal toplayanlar 41,70 faizdən 72,0 faizə, 600-dən yuxarı bal toplayanların sayı isə 452-dən 702-yə yüksəlmişdir.

Son illərdə dünya fənn olimpiadalarında və beynəlxalq bilik yarışlarında məktəblilərin 12 qızıl, 24 gümüş, 59 bürünc medal qazanması da ölkədə təhsilin keyfiyyət göstəricilərinin artmasına real sübutdur. Dövlət başçısının 2006-cı ildə təsdiq etdiyi “Xüsusi istedadla malik olan uşaqların (gənclərin) yaradı-cılıq potensialının inkişafı üzrə Dövlət Proqramı” da keyfiyyətli təhsil uğrunda sağlam rəqabətin gücləndirilməsinə güclü təkan vermişdir.

Sözsüz ki, müəllim təhsildə əsas sima, ən nüfuzlu şəxsdir. Azərbaycan dövləti onların şərəfli əməyini həmişə yüksək qiymətləndirmişdir. Təkcə son 5 ildə 900-dən çox təhsil işçisi Prezident sərəncamları ilə dövlət təltiflərinə layiq görülmüşdür ki, bu da bütövlükdə sovet dövründə təltif olunanların sayından xeyli artıqdır.

Ölkənin təhsil tarixində ilk dəfə olaraq dövlət səviyyəsində «Ən yaxşı ümumtəhsil məktəbi» və «Ən yaxşı müəllim» müsabiqələrinin keçirilməsi, qalib adını qazanmış 50 məktəbin və 100 müəllimin yüksək məbləğdə pul mükafatı ilə mükafatlandırılması cəmiyyətdə çox böyük və əlamətdar hadisə kimi qiymətləndirilmiş, məktəblər və müəllimlər arasında sağlam rəqabəti, innovativ fəaliyyətə istiqamətlənmiş yaradıcılıq və təşəbbüskarlıq meyillərini gücləndirməklə nəticə etibarlı ilə təhsilin keyfiyyətinin yüksəlməsinə müstəsna dərəcədə müsbət təsir göstərmişdir.

Son illərdə müəllimlərin peşəkarlığının artırılması, əlavə təhsil sistemində dünya təcrübəsinə uyğun olaraq keyfiyyət dəyişiklikləri aparılması istiqamətində müəyyən tədbirlər həyata keçirilmişdir. Bu prosesdə Azərbaycanda fəaliyyət göstərən beynəlxalq təşkilatlar, o cümlədən Britaniya Şurası, YUNİSEF və digər qurumlarla əməkdaşlıq ümumi işə xeyli fayda vermiş, 12 min müəllim müasir təlim strategiyaları əsasında təşkil olunan treninqlərdən, öyrədici təlim kurslarından keçirilmiş, eyni zamanda 950 nəfər xüsusi kurslar vasitəsilə «məşqçi müəllim» kimi hazırlanmışdır. 2007-ci ilin əvvəlindən başlayaraq I siniflərdə dərs deyəcək 9 minədək müəllimin yeni kurikulumlarla iş üzrə hazırlanması müxtəlif təlim kursları və treninqlər vasitəsilə təmin edilmişdir.

Fasiləsiz təhsilin vacib komponenti hesab edilən əlavə təhsilin müasir tələblər səviyyəsində həyata keçirilməsi istiqamətləri, icra mexanizmləri və perspektivləri «Fasiləsiz pedaqoji təhsil və müəllim hazırlığının konsepsiya və strategiyası» sənədində öz əksini tapmışdır. Gələcək üçün müəyyən etdiyimiz perspektivlər, əsasən, təkmil normativ-hüquqi bazanın yaradılması, ixtisasartırma və yenidən hazırlanma sistemində zəruri struktur dəyişikliklərinin aparılması, yeni kurikulumların hazırlanıb təsdiq edilməsi, müasir monitinq və qiymətləndirmə sisteminin tətbiqindən ibarətdir. Bu mühüm vəzifələrin həyata keçirilməsi istiqamətində müvafiq dövlət proqramının hazırlanmasına başlanmışdır.

Gələcəkdə dünya təcrübəsində özünü doğrultmuş bir sıra digər mexanizmlərin tətbiqini də nəzərdə tutmuşuq. Buraya, ilk növbədə, müəllimlərin işə qəbulu sahəsində dünyada mövcud olan mütərəqqi mexanizmlərin tətbiqi, pedaqoji ali məktəbi bitirən məzunların bir il sınaq müddətini başa vurduqdan sonra tam hüquqlu müəllim statusu almaları, müəllimlərin ixtisas dərəcələri üzrə təsnifatı, onların fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi meyarlarının hazırlanması, habelə işləyən müəllimlərin fəaliyyətlərini davam etdirməsinə hüquqi əsas verən lisenziyalaşdırma mexanizminin tətbiqi, pedaqoji fəaliyyət üçün yaş senzinin müəyyənləşdirilməsi daxildir. Bütün bu mexanizmlər, şübhəsiz ki, bilavasitə məktəblərin səriştəli müəllimlərlə təminatına, peşəkar səviyyəli pedaqoji kollektivlərin formalaşmasına xidmət edəcəkdir.

Son illərdə məktəblərin pedaqoji kadrlarla təminatı sahəsində də ciddi irəliləyişlər olmuşdur. Əgər 5 il əvvəlki dövrə nəzər salsaq, kənd yerlərində 7 min nəfərədək pedaqoji kadra ehtiyac yaranması ciddi narahatlıq doğururdu. Bu problemin həllində Azərbaycan Hökumətinin 2004-cü ilin noybrında təsdiq etdiyi «2005-2009-cu illər üçün ümumtəhsil məktəbləri şəbəkəsində pedaqoji kadr təminatı üzrə Dövlət Proqramı» mühüm rol oynadı. Proqrama əsasən indiyədək ucqar kənd məktəblərinə güzəştli şərtlərlə 4788 müəllim göndərilmişdir. 2009-cu ildə isə daha 1308 müəllimin ucqar kənd məktəblərinə təyin olunması nəzərdə tutulur.

Məktəbəqədər təhsil uşaqların hələ erkən yaş dövründən intellektual, fiziki və psixoloji inkişafında, məktəb təliminə hazırlanmasında, onlarda həyati bacarıqların formalaşmasında mühüm rol oynayır. Tədqiqatlar göstərir ki, bu yaş dövründə uşağın inkişafına xərclənən vəsait sonradan 17 dəfə artıq gəlir gətirir.

Bu istiqamətdə ölkə Prezidenti tərəfindən təsdiq edilən 2007-2010-cu illəri əhatə edən «Məktəbəqədər təhsilin yeniləşdirilməsi Proqramı» xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Proqramın reallaşdırılmasına başladığımız qısa müddət ərzində bir sıra tədbirlər həyata keçirilmişdir. Son 20 ildə ilk dəfə olaraq 21 uşaq bağçası əsaslı təmir edilmiş və müasir avadanlıqlarla təmin olunmuş, Bakı şəhərində 11 yeni uşaq bağçası tikilib istifadəyə verilmişdir. Eyni zamanda bu müəssisələr üçün 24 adda 254 min nüsxədə təlim materialları hazırlanmışdır.

Görülmüş işlərin nəticəsidir ki, Bakı şəhərində məktəbəqədər təhsilə cəlb olunan uşaqların sayı artmışdır. Paytaxtda 113 uşaq bağçasının özəlləşdirilməyə açıq elan edilməsinə baxmayaraq, ötən dərs ilinə nisbətən 2008-2009-cu dərs ilində şəhərin məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə gedən uşaqların sayı 1305 nəfər artmışdır.

Proqramda məktəbəqədər müəssisələrin şəbəkəsinin optimallaşdırılması və maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, kadr təminatının yaxşılaşdırılması, məktəbəqədər təhsilin kütləviliyinin təmin edilməsi və ictimai statusunun yüksəldilməsi, 5 yaşlı uşaqların icbari məktəbəqədər təhsilə cəlbilə yanaşı, onun müasir tələblərə cavab verən məzmununun hazırlanması ümdə vəzifə kimi qarşıya qoyulmuşdur. Çünki həmin müəssisələr, hər şeydən əvvəl, tərbiyə, təlim, inkişaf mərkəzləri kimi nəzərdə tutulur.

Postsovet ölkələrindən fərqli olaraq, bir çox inkişaf etmiş ölkələrdə məktəbəqədər təhsilin bütün təbəqələr üçün əlçatan olması məqsədilə müxtəlif formalardan, o cümlədən qısamüddətli, ailə tipli (icma əsaslı) təhsil xidmətlərindən istifadə olunur. Perspektivdə ən vacib işlərdən biri belə təhsil xidmətlərinin tətbiqinə geniş yer vermək, bununla əlaqədar beynəlxalq təcrübəni ətraflı öyrənməkdir. Bununla yanaşı, Dövlət Proqramının tələbinə uyğun olaraq, məktəbəqədər təhsillə əhatə edilməyən uşaqların valideynlərinin maarifləndirilməsi üçün lazımi tədbirlərin həyata keçirilməsi də yaxın gələcəkdə aktual vəzifələrdən hesab olunur.

Texniki-peşə təhsili sosial-iqtisadi infrastrukturun qurulmasında müstəsna əhəmiyyət kəsb edir. Texniki-peşə təhsilinin inkişafının ləngiməsində cəmiyyətdə ona qarşı yaranmış münasibət də az rol oynamamışdır. Təsadüfi deyil ki, inkişaf etmiş ölkələrdə orta məktəb məzunlarının 40-60 faizi texniki-peşə təhsili müəssisələrinə qəbul olunurlar.

Ölkə Prezidentinin 2007-ci ilin iyul ayında təsdiq etdiyi «Texniki peşə təhsilinin inkişafı üzrə Dövlət Proqramı»nın bu vacib sahədə ciddi dönüş yaradacağına böyük ümidlər yaratmışdır.

Texniki peşə təhsili sistemində maddi-texniki bazanın möhkəmləndirilməsi, yeni iqtisadi münasibətlərin formalaşdırılması, idarəetmənin və kadr hazırlığı işinin təkmilləşdirilməsi, peşə təhsilinin ictimai statusunun yüksəldilməsi və onun məzmununun müasir tələblər səviyyəsində yeniləşdirilməsi Proqramın başlıca məqsədlərini təşkil edir.

Proqram çərçivəsində Avropa Təhsil Fondu ilə İsmayıllı rayonunda turizm və otelçilik üzrə peşə məktəbinin yenidən qurulması, Böyük Britaniya şirkəti ilə Bakı

şəhərində avtomobil sənayesi üzrə ixtisaslaşmış peşə təhsili müəssisəsinin bazasında təlim mərkəzinin təşkili, Avstriya təşkilatı ilə Biləsuvar rayonundakı məcburi köçkünlər üçün tikilib istifadəyə verilən qəsəbələrin birində kənd təsərrüfatı sahəsi üzrə peşə məktəbinin yaradılması, Cənubi Koreyanın “Daewoo” şirkəti ilə Bakı şəhərində ali texniki peşə təhsili kompleksinin inşası, YUNESKO ilə peşə təhsilinin təkmilləşdirilməsi layihəsinin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Dərs ilinin əvvəlində Qəbələdə turizm və otelçilik üzrə müasir tələblərə cavab verən peşə tədris mərkəzinin açılması proqramın həyata keçirilməsi istiqamətində atılan ilk uğurlu addımlardan biri kimi yadda qalacaqdır. Öz xüsusiyyətlərinə görə Azərbaycanda fərqli təhsil müəssisəsi olan Mərkəzdə fasiləsiz təhsil konsepsiyasına uyğun olaraq 1-2 illik kurslarla yanaşı, qısamüddətli kursların təşkili, müxtəlif yaş həddində olan şəxslərin peşələrə yiyələnməsi, regionda əmək bazarının ehtiyaclarına görə kadr hazırlığı, digər məktəblərin mühəndis-pedaqoji heyətinin ixtisasasının artırılması nəzərdə tutulmuşdur. Onu da qeyd edək ki, Dövlət Proqramına əsasən yaxın gələcəkdə daha bir neçə belə mərkəz yaradılacaqdır. Bundan əlavə, 9 peşə təhsili müəssisəsi əsaslı təmir edilmişdir.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 1997-ci ilin aprelində Azərbaycan Respublikası «Avropa regionunda ali təhsil sahəsində ixtisasların tanınması haqqında Lissabon Konvensiyasına» imza atmışdır. Dövlət başçısının 06 mart 2000-ci il tarixli 346 nömrəli «Avropa regionunda ali təhsil sahəsində ixtisasların tanınması haqqında Konvensiyanın təsdiq edilməsi barədə» Azərbaycan Respublikası Qanununun həyata keçirilməsi ilə əlaqədar bəzi tədbirlər haqqında Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikası adı çəkilən Konvensiyaya qoşulmuş və onun icrası Təhsil Nazirliyinə həvalə olunmuşdur.

Nazirlər Kabinetinin 13.05.2003-cü il tarixli, 64 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş «Xarici dövlətlərin ali təhsil sahəsində ixtisaslarının tanınması və ekvivalentliyinin müəyyən edilməsi (nostrifikasiya) Qaydalar»ını həyata keçirmək məqsədilə xarici ölkələrin ali təhsil sahəsində verdiyi ixtisasların tanınması və xarici dövlətdə alınmış təhsilin Azərbaycan Respublikasında qüvvədə olan təhsil standartlarına uyğunluğunun müəyyən edilməsi prosedurunun həyata keçirilməsi ilə bağlı Nazirlikdə Təhsil sənədlərinin tanınması işi üzrə sektor yaradılmışdır.

Ötən müddət ərzində Təhsil Nazirliyinə 2163 müraciət daxil olmuşdur. Müraciət edənlərin əksəriyyətini MDB ölkələrində və Türkiyədə təhsil alanlar, müəyyən qismini isə Avropa, Amerika, Asiya və Ərəb ölkələrinin ali məktəblərinin məzunları təşkil etmişdir.

Müraciətlərdən 1388-i müsbət həll edilmiş və onların sahiblərinə müvafiq şəhadətnamələrin verilməsi haqqında qərarlar qəbul edilmişdir. 444 müraciət hazırda baxılma mərhələsindədir.

Təqdim edilmiş sənədlər arasında 331 qeyri-qanuni fakt aşkarlanmış, o cümlədən 12 saxta diplom müəyyən edilmişdir. Bu sənədləri təqdim edənlər əsasən Rusiya Federasiyası və Gürcüstan Respublikasının ali təhsil müəssisələrinin məzunları olmuşlar.

BMT tərəfindən qəbul edilmiş «Minilliyin məqsədləri»ndə hər bir ölkədə «Uşaq müdafiə sistemi»nin yaradılması nəzərdə tutulmuşdur. Bu sistem uşaqlara qarşı bütün zorakılıq hallarının, kobud rəftarın və digər zərərli təsirlərin profilaktikası, uşaqların

təhsili, sağlamlığı və müdafiəsi sahəsində fəaliyyət göstərən bütün dövlət və qeyri-hökumət təşkilatlarının, vətəndaş cəmiyyəti qurumları və medianın səylərinin əlaqələndirilməsini özündə ehtiva edir. Bununla əlaqədar dövlət başçısının sərəncamı ilə təsdiq olunmuş “Dövlət uşaq müəssisələrindən uşaqların ailələrə verilməsi (de-institutlaşdırma) və alternativ qayğı Dövlət Proqramının (2006-2015-ci illər)” əsas vəzifəsi də uşaqlar üçün sosial xidmətlərin təşkili üzrə işlək mexanizmlərin yaradılmasından ibarətdir. Bu sahədə Təhsil Nazirliyində müxtəlif tədbirlər həyata keçirilmiş, 2006-cı ilin sentyabr-noyabr aylarında Təhsil, Maliyyə, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi nazirlikləri, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi ilə birlikdə bütün internat məktəb və uşaq evlərinin fəaliyyətinin monitorinqi aparılmış, dövlət uşaq müəssisələrinin və orada yaşayan uşaqların qiymətləndirilməsi keçirilmiş, məlumat bazası yaradılaraq müvafiq transformasiya planı hazırlanmışdır.

Proqram çərçivəsində uşaqlar üçün ailə əsaslı sosial xidmət mərkəzlərinin təşkili, ümumtəhsil internat məktəblərinin bazasında ümumi təyinatlı məktəblərin, lisey və gimnaziyaların yaradılması, sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar üçün internat tipli təlim-tərbiyə müəssisələrinin bir hissəsinin reabilitasiya mərkəzlərinə çevrilməsi, bu müəssisələrdən uşaqların öz bioloji ailələrinə qaytarılması üçün tədbirlərin görülməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Hökumət tərəfindən təsdiq olunmuş “Xüsusi qayğıya ehtiyacı olan (sağlamlıq imkanları məhdud) uşaqların təhsilinin təşkili ilə əlaqədar İnkişaf Proqramı (2005-2009-cu illər)” çərçivəsində beynəlxalq təşkilatlarla birlikdə inklüziv təhsil layihələri 30-dan çox təhsil müəssisəsini, 200-dən artıq məktəbəqədər və məktəb yaşlı xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşağı əhatə etmişdir.

Azərbaycan üçün yeni təcrübə olan inklüziv təhsil zamanı xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlar kütləvi məktəblərdə və uşaq bağçalarında sağlam uşaqlarla birlikdə təhsil alır, asudə vaxtlarını keçirir, tədbirlərdə iştirak edirlər. Təhsilin belə bir formada təşkili xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqları cəmiyyətdən və yaşadlarından təcrid olunmaqdan xilas edir, onların adi həyata inteqrasiyasına, inkişafına və hüquqlarının təmin olunmasına kömək edir, sağlam uşaqlarda isə öz həmyaşıdlarına qarşı mərhəmət, qayğı hisslərinin formalaşmasına səbəb olur.

Qloballaşan müasir dünyada sürətli dəyişikliklərin baş verdiyi bir zamanda ali təhsilin sosial-iqtisadi və mədəni sahələrdə davamlı inkişafa təkan verən real qüvvə olması danılmazdır. Ali təhsil həm də özündən əvvəlki pillələrdə təhsilin səviyyəsinin və dövlət standartlarının müasir tələblərə uyğunlaşdırılmasına zəmin yaradan etibarlı mənbə hesab edilir. Pedaqoji sahə üçün müəllim kadrlarının hazırlanmasının və müvafiq elmi tədqiqatların aparılmasının bütün ağırlığı da məhz ali təhsilin üzərinə düşür.

Son illərdə ali təhsil müəssisələrinin infrastrukturunun yeniləşdirilməsi istiqamətində əhəmiyyətli addımlar atılmış, Boloniya Bəyannaməsinin müddəalarına uyğun olaraq, ali təhsil sisteminin yeniləşdirilməsi və təhsilin keyfiyyətinin ümumavropa tələblərinə uyğunlaşdırılmasına ciddi diqqət yetirilmişdir. İlk növbədə bakalavr hazırlığının yeni nəsil dövlət standartları və akkreditasiya qaydaları hazırlanıb təsdiq olunmuşdur. 2006-cı ilin sentyabrından 21 ali məktəbdə 30 ixtisas üzrə kredit sisteminin tətbiqinə başlanmış, 15 ali və 6 orta ixtisas təhsili müəssisəsi akkreditasiyadan keçirilmişdir.

Boloniya prosesi çərçivəsində diqqəti cəlb edən məqamlardan biri diplomların ekvivalentliyi və qarşılıqlı tanınmasında mühüm əhəmiyyət kəsb edən diploma əlavənin hazırlanmasıdır. Buna görə Avropa Komissiyası, Avropa Şurası və YUNESKO tərəfindən hazırlanmış diploma əlavənin vahid modeli əsasında Təhsil Nazirliyində Diploma əlavənin nümunəsi hazırlanaraq təsdiq edilmişdir.

Bunlarla yanaşı, müəllim hazırlığı sisteminin təkmilləşdirilməsinə yönəlmiş «Fasiləsiz pedaqoji təhsil və müəllim hazırlığının konsepsiya və strategiyası» sənədi Hökumət tərəfindən təsdiq edilmiş, gələcək müəllimlərə təlim texnologiyaları üzrə zəruri bacarıqların aşılmasına xidmət edən və Azərbaycan təhsili üçün tamamilə yeni olan «Təhsilin əsasları» fənninin dərsliyi hazırlanıb nəşrə təqdim olunmuşdur. İbtidai siniflər üçün müəllim hazırlığını təmin edən yeni kurrikulumların hazırlanması və onların 3 pilot ali təhsil müəssisəsində tətbiqinin nəzərdə tutulması da hesabat dövrünün əlamətdar hadisələrindəndir.

Müasir dövr insanın bütün həyatı boyu fasiləsiz təhsil almasını, bilik və bacarığını, peşəkarlıq səviyyəsini daim təkmilləşdirməyi tələb edir. Təsədüfi deyil ki, təhsil ekspertləri fasiləsiz təhsili Avropanın gələcək inkişafında həyati məsələ kimi qiymətlən-dirirlər. Artıq dünyada belə bir fikir formalaşır ki, universitetlərin statusu yüksəldilməklə onlar tədris elmi-tədqiqat və peşə hazırlığı üzrə fasiləsiz təhsil mərkəzlərinə çevrilməlidir.

Göründüyü kimi, ali təhsilin inkişafı ilə bağlı öz həllini gözləyən məsələlər kifayət qədərdir. Ona görə də dövlət başçısının müvafiq sərəncamına əsasən “2009-2013-cü illərdə Azərbaycan Respublikasının ali təhsil sistemində islahatlar üzrə Dövlət Proqramı” layihəsini, eyni zamanda YUNESKO və digər beynəlxalq qurumların qəbul etdiyi sənədlərə uyğun hazırlanmış ixtisasların yeni siyahısı hazırlanıb Hökumətə təqdim edilmişdir.

Proqram layihəsində ali təhsil sistemində keyfiyyətin təmin olunması məqsədilə normativ-hüquqi bazanın, məzmunun və təlim texnologiyalarının yeniləşdirilməsi, ali təhsil müəssisələrinin strukturunun və idarə olunması sisteminin müasir tələblər baxımından modernləşdirilməsi, əmək bazarının tələbatına uyğun kadr hazırlığının təkmilləşdirilməsi, elmi-tədqiqat işlərinin səmərəliliyinin yüksəldilməsi, maddi-texniki və tədris bazasının müasir tələblərə uyğun qurulması, yeni maliyyələşdirmə siyasətinin hazırlanıb həyata keçirilməsi və sair bu kimi aktual istiqamətlər öz əksini tapmışdır.

Heç şübhəsiz, təsdiq olunduqdan sonra Proqramın icrası ilə bağlı həyata keçiriləcək tədbirlər ali təhsil sisteminin inkişafında mühüm bir mərhələ təşkil edəcəkdir. Eyni zamanda Dünya Bankı ilə imzalanmış Sazişə əsasən ölkəmizdə ali təhsilin inkişafı üzrə layihə hazırlanmaqdadır.

Hazırda 4000 nəfər azərbaycanlı gənc dünyanın müxtəlif ölkələrinin ali məktəblərində təhsillərini müvəffəqiyyətlə davam etdirir, onlardan 1000 nəfəri dövlət hesabına təhsil alanlardır. Bu tələbələrin böyük əksəriyyəti Türkiyə, Rusiya, Çin, Misir, Çexiya, Slovakiya kimi ölkələrdə təhsil alırlar. Son illərdə ACCELS, İREX təşkilatlarının xətti ilə 1000 nəfərdən çox təqaüdçü ABŞ-ın ali məktəblərində təhsil almışlar. Almaniya Akademik Mübadilə Xidməti tərəfindən 700-dən artıq gənc alim üçün təqaüd proqramları reallaşdırılmışdır.

Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev ötən ilin aprelində imzaladığı Sərəncamla “2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsil almalarına dair

Dövlət Proqramı”nı təsdiq etməklə xaricdə kadr hazırlığının daha sistemli şəkildə həyata keçirilməsinə geniş imkanlar açıldı. Şübhə yoxdur ki, müstəqil Azərbaycanın təhsil həyatında əlamətdar hadisələrdən biri kimi qiymətləndirilən bu tarixi sənəd ölkəmizin XXI əsrdə inkişafına böyük töhfələr verəcək mütəxəssislərin hazırlanmasında həlledici rol oynayacaqdır. Proqram çərçivəsində xaricdə təhsil almağa göndərilənlərin təhsilin bütün pillələri üzrə illik sayının 2015-ci ildə 1000 nəfərə, ümumi sayının isə 2007-2015-ci illərdə 5000 nəfərə çatdırılması əsas hədəflər kimi müəyyənləşdirilmişdir.

Proqrama əsasən iki il ərzində 199 gənc dünyanın 14 ölkəsinin 45 ali məktəbinin bakalavr, magistratura və doktorantura pillələrində iqtisadiyyat, tibb, ekologiya, kənd təsərrüfatı, İKT, sənaye və digər sahələr üzrə təhsil almağa göndərilmişdir. Bu ölkələrin arasında ABŞ, Böyük Britaniya, Fransa, Almaniya, Rusiya, Türkiyə, Yeni Zelandiya, Avstraliya, Yaponiya, Cənubi Koreya, İsveç, Niderland, İsveçrə, İspaniya, Çexiya, Kanada kimi ölkələri göstərmək olar.

Dövlət Proqramının icrası ilə bağlı 2008-ci ildə ABŞ Hökuməti, Almaniya Akademik Mübadilə Xidməti (DAAD) və Fransanın KNOUS təşkilatı ilə Təhsil Nazirliyi arasında sazişlər imzalanmışdır.

Ali təhsil sahəsində aparılan məqsədyönlü islahatların nəticəsidir ki, ölkəmizdə təhsil alan əcnəbi tələbələrin sayı da ilbəil artır. Əgər 2004-cü ildə Azərbaycanın ali məktəblərində 28 ölkədən 2471 nəfər əcnəbi tələbə alırdısa, hazırda onların sayı 40 ölkəni təmsil etməklə 7111 nəfərə çatmışdır.

Təhsil sənədlərinin alınması, paylanması, saxlanması və tanınması işi sahəsi

I. Təhsil sənədlərinin tanınması işi üzrə.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 1997-ci ilin aprel ayında Azərbaycan Respublikası “Avropa regionunda ali təhsil sahəsində ixtisasların tanınması haqqında Lissabon Konvensiyası”na imza atmışdır. Mərhum Prezidentin 06 mart 2000-ci il tarixli 346 №-li “Avropa regionunda ali təhsil sahəsində ixtisasların tanınması haqqında Konvensiyanın təsdiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Qanununun həyata keçirilməsi ilə əlaqədar bəzi tədbirlər haqqında Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikası adı keçən Konvensiyaya qoşulmuş və onun icrası Təhsil Nazirliyinə həvalə olunmuşdur.

Bu Sərəncama və “Konvensiya”nın müddəalarına əsasən hazırlanmış və Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 13.05.2003-cü il tarixli, 64 №-li Qərarı ilə təsdiq edilmiş xüsusi “Qaydalar”ı həyata keçirmək məqsədilə Təhsil Nazirliyinin 27.04.2007-ci il tarixli, 11/182 №-li əmri ilə Xarici ölkələrin ali təhsil sahəsində verdiyi ixtisasların tanınması və xarici dövlətdə alınmış təhsilin Azərbaycan Respublikasında qüvvədə olan təhsil standartlarına uyğunluğunun müəyyən edilməsi

prosedurunun həyata keçirilməsi ilə bağlı Nazirliyin Aparatında Təhsil sənədlərinin tanınması işi üzrə sektor yaradılmışdır.

Sektor ali təhsil haqqında xarici sənədlərin tanınması üzrə dövlət xidmətini, vətəndaşlar tərəfindən təqdim olunan sənədlərin vaxtında ekspertizadan keçirilməsini, xarici dövlətlərin ali təhsil sahəsində ixtisaslarının ekvivalentliyinin müəyyən edilməsi yolu ilə bu ixtisasların alındığını təsdiq edən sənədlərin sahiblərinə eyni akademik və peşə hüquqlarının verilməsini, xarici dövlətlərin ali təhsil sahəsində ixtisasının tanınması haqqında şəhadətnamənin verilməsilə onun sahibi əlavə ixtisas almaq, ixtisasını artırmaq, diplomdan sonrakı hazırlıq pilləsinə qəbul olunmaq, habelə müvafiq peşə fəaliyyəti göstərmək hüququnun təsdiqlənməsini, xarici dövlətlərin ali təhsil sahəsində ixtisaslarının tanınması, ekvivalentliyinin müəyyən edilməsi və müvafiq sənədlərin verilməsi üçün sənəd sahibinin ərizəsi və ya maraqlı olan təşkilatın, hüquqi və fiziki şəxslərin müraciətləri əsasında tələb olunan sənədlərin toplanması və ekspertizaya təqdim olunmasını, direktiv orqanlardan, digər təşkilatlardan və ayrı-ayrı vətəndaşlardan daxil olan sənədlərə tam və ətraflı baxılması, onlara cavab verilməsini, ali təhsil haqqında xarici sənədlərin tanınması üzrə müraciət etmiş vətəndaşların şəxsi işlərin qorunub saxlanılmasını təmin edib. Həmçinin sektor tərəfindən ali təhsil haqqında xarici sənədlərin tanınması üzrə aparılan işlər barədə xüsusi məlumat bankı yaradılmışdır. Bu kompüter proqramı Təhsil Nazirliyinə ərizə ilə müraciət etmiş vətəndaşların qeydiyyatını, onlar barədə ətraflı məlumatların toplanmasını (diplomla bağlı məlumatı, nazirlik tərəfindən müvafiq sorğuların xarici ölkələrə göndərilməsini və s.), şəxsi işlərin dövriyyəsinə və son nəticəni (ekspertlərin rəyini, ali təhsil sənədləri ilə çıxarılmış qərarları, vətəndaşa təqdim olunmuş şəhadətnamələrinin nömrəsini və tarixini və s.), habelə ümumi statistik məlumatın əldə olunmasını təmin edir. Həmin kompüter proqramı sektorun obyektiv işinə və vətəndaşların müraciətlərinə operativ şəkildə baxılmasına imkan yaradır.

Sektor öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik aktlarını, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 13 may 2003-cü il tarixli 64 nömrəli qərarı ilə təsdiq olunmuş “Xarici dövlətlərin ali təhsil sahəsində ixtisaslarının tanınması və ekvivalentliyinin müəyyən edilməsi (nostrifikasiya) Qaydaları”, direktiv orqanların, eləcə də Azərbaycan Respublikası təhsil nazirinin əmr, sərəncam və göstərişlərini, Nazirliyin kollegiya qərarlarını rəhbər tutur, Təhsil Qanununun və təhsil sahəsində Dövlət Proqramının həyata keçirilməsini təmin edib.

Sektorun fəaliyyəti nəticəsində 01.01.2008-ci il tarixdən bu günə kimi Təhsil Nazirliyinə 1046 müraciət daxil olmuşdur. Müraciət edən vətəndaşların əksəriyyətini MDB-nin müxtəlif ölkələrində və Türkiyədə təhsil alanlar, müəyyən bir qismi isə Avropa, Amerika, Asiya və Ərəb ölkələrinin ali məktəblərinin məzunları təşkil etmişdir.

Sektor tərəfindən son bir il ərzində təqdim edilmiş sənədlər arasında 105 qeyri-qanuni fakt aşkarlanmış və onlarla bağlı Azərbaycan Respublikası ərazisində tanınmaması haqqında qərar qəbul olunmuşdur. Sektorun iş fəaliyyəti nəticəsində nostrifikasiya ilə bağlı mənfi cavab alanlar arasında vətəndaşlar tərəfindən 12 saxta diplomun xarici ölkələrdə qeyri-qanuni yollarla əldə edilməsi sübuta yetirilmişdir.

Saxta diplomları verən ölkələr arasında Rusiya Federasiyasını, Böyük Britaniyanı, ABŞ-nı, Qazaxıstan Respublikasını, Özbəkistan Respublikasını göstərmək olar.

Eyni zamanda Təhsil Nazirliyinin və Dövlət Sərhəd Xidməti İdarəsinin birgə əməkdaşlığı nəticəsində xarici ölkələrdə ali təhsil diplomları əldə etmiş, vətəndaşların, təhsil müddətində dövlət sərhədindən keçmə faktları “Giriş-çıxış” avtomatlaşdırılmış məlumat-axtarış sisteminin bazasında qeydə alınmaması və ya qısa müddət ərzində qeydiyyatla alınmasını (həmin ölkələrdə bir neçə gün keçirməklə) sübuta yetirmək mümkün olmuşdur. Həmin məlumatlara və ekspertlərin vətəndaşlarla keçirdiyi görüşlərə əsasən məlum olmuşdur ki, onlar arasında çoxlu sayda ali təhsil almış savadsız və ixtisasının mənasını bilməyən insanlar var.

Həmçinin mənfi cavab alanların arasında respublika ərazisində qanunsuz fəaliyyət göstərən xarici ölkələrin ali təhsil müəssisələrinin (məntəqə və filiallar) məzunlarıdır. Bunların fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasının 1 saylı yerli İqtisad Məhkəməsinin qərarlarına əsasən dayandırılmışdır.

Mənfi cavab alanların arasında:

1. 67 nəfər - Rusiya Federasiyasının ali məktəblərinin məzunları;
2. 34 nəfər - Gürcüstan Respublikasının ali məktəblərinin məzunları;
3. 1 nəfər - Qırğızıstan Respublikasının ali məktəbin məzunu;
4. 1 nəfər - ABŞ-nin ali məktəbin məzunu;
5. 1 nəfər - Suriya Ərəb Respublikasının ali məktəbin məzunu;
6. 1 nəfər - Böyük Britaniyanın ali məktəbin məzunu vardır.

Ümumiyyətlə, bir il ərzində sektor tərəfindən 16 iclas keçirilmişdir (ilk iclas 30.01.2007-ci il tarixdə, son iclas isə 12.12.2008-ci il tarixdə təşkil olunmuşdur). Çıxarılan şəxsi işlərin müzakirəsi nəticəsində 495 müraciət müsbət həll edilmiş və onların sahiblərinə müvafiq şəhadətnamələrin verilməsi haqqında qərarlar qəbul edilmişdir. Şəhadətnamə alanların arasında:

1. 141 nəfər - Türkiyə Respublikasının ali məktəblərinin məzunları;
2. 136 nəfər - Gürcüstan Respublikasının ali məktəblərinin məzunları;
3. 134 nəfər - Rusiya Federasiyasının ali məktəblərinin məzunları;
4. 12 nəfər - Qazaxıstan Respublikasının ali məktəblərinin məzunları;
5. 11 nəfər - İran İslam Respublikasının ali məktəblərinin məzunları;
6. 8 nəfər - Ukraynanın ali məktəblərinin məzunları;
7. 8 nəfər - Böyük Britaniyanın ali məktəbinin məzunları;
8. 6 nəfər - Özbəkistan Respublikasının ali məktəblərinin məzunları;
9. 5 nəfər - Misir Ərəb Respublikasının ali məktəblərinin məzunları;
10. 5 nəfər - Belorusiya Respublikasının ali məktəblərinin məzunları;
11. 5 nəfər - Almaniya Federativ Respublikasının ali məktəblərinin məzunları;
12. 5 nəfər - Qırğızıstan Respublikasının ali məktəbinin məzunları;
13. 4 nəfər - ABŞ ali məktəblərinin məzunları;
14. 2 nəfər - İsveç Krallığının ali məktəblərinin məzunları;
15. 2 nəfər - Çin Xalq Respublikasının ali məktəbinin məzunları;
16. 2 nəfər - Fransa Respublikasının ali məktəbin məzunu;

- 17. 1 nəfər - Şimali Kipr Türk Respublikasının ali məktəblərinin məzunları;
- 18. 1 nəfər - Bolqarıstan Respublikasının ali məktəbin məzunu;
- 19. 1 nəfər - Pakistan İslam Respublikasının ali məktəbin məzunu;
- 20. 1 nəfər - Birləşmiş Ərəb Əmirliyinin ali məktəbin məzunu;
- 21. 1 nəfər - Səudiyyə Ərəbistan Krallığının ali məktəbin məzunu;
- 22. 1 nəfər - İndoneziya Respublikasının ali məktəbin məzunu;
- 23. 1 nəfər - Malaziyanın ali məktəbin məzunu;
- 24. 1 nəfər - Polşanın ali məktəbin məzunu;
- 25. 1 nəfər - İsveçrənin ali məktəbin məzunu vardır.

Eyni zamanda diplomların tanınması ilə bağlı müraciət etmiş 446 vətəndaşın işləri bu günə kimi sektor tərəfindən baxılır.

Sevindirici haldır ki, ixtisasların tanınması haqqında şəhadətnamələr alanlar arasında uzaq xaricdə, xüsusilə də Avropa və Amerika Birləşmiş Ştatlarının aparıcı ali məktəblərini müvəffəqiyyətlə bitirərək ölkəmizə qayıtmış gənclərimiz də az deyildir. Xarici ölkələrin ali məktəblərindən məzun olmuş vətəndaşlarımızın əksəriyyəti vətənə dönərək xaricdə aldıkları bilikləri dövlət idarə strukturları və ölkə iqtisadiyyatının müxtəlif sahələrində uğurla tətbiq edirlər. Onların arasında bir çoxu respublikamızın dövlət və özəl müəssisələrində, həmçinin orta və ali məktəblərində işlə təmin olunmuşlar.

Həmçinin qeyd olunmalıdır ki, dövlətlərarası razılaşmalar əsasında Təhsil Nazirliyinin xətti ilə xarici ölkələrə təhsil almağa göndərilmiş Azərbaycan vətəndaşlarının ali təhsil haqqında sənədlərinin nostrifikasiya proseduru sektor tərəfindən çox sadələşdirilmiş bir şəkildə aparılır. Bunun əsas səbəblərindən biri də dövlət xətti ilə təhsil almağa göndərilmiş vətəndaşlar barədə nazirlikdə xüsusi məlumat bankının olmasıdır.

Beləliklə, son dörd ilin təcrübəsi onu göstərir ki, xaricdə alınan ali təhsil haqqında diplomların respublika ərazisində tanınması Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarına, beynəlxalq təcrübə və tövsiyələrə uyğun aparılır.

II. Təhsil sənədlərinin alınması, paylanması və saxlanması üzrə.

Cari ildə təhsil müəssisələrinin müraciət məktublarının tələbatı üzrə təhsil sənədlərini (bakalavr, magistr, əcnəbi tələbələr üçün diplom blankları yenidənhazırlama, ixtisasartırma vəsiqəsi, orta təhsil haqqında attestat və.s) aydınlaşdırılıb tenderə çıxarılmışdır.

Tenderdə təhsil sənədlərinin seriyaları, miqdarı və məbləği müəyyənləşdirilməsində iştirak edilmişdi.

2008-ci ildə müqaviləyə əsasən Xüsusi şöbənin anbarına «Xəzər Etiket» Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətindən alınan təhsil sənədlərinin qaimə-fakturala şəkilində (bakalar, magistr, ali təhsil haqqında diplom, attestat, şəhadətnamə, yenidənhazırlanma, akademik arayış, orta ixtisas haqqında diplom, və.s) seriyalarının, nömrələrinin ardıcılığına və düzgünlüyü nəzarətə alınır şöbəyə mədaxil olan təhsil sənədlər barədə mühasibat uçotluğuna təqdim olunur.

Ayrı-ayrı dövlət qurumları tərəfindən Nazirliyə daxil olan Məxfi sənədlər nəzarətdə saxlanılır.

Əvvəlcədən rəhbərliyə təqdim olunur sonra məxfi sənədlər aidiyyat üzrə müvafiq şöbəyə aparılıb və tanış edilir. Məxfi sənədlər cavab hazırladıqdan sonra, onu tam məxfi şəkildə aidiyyatı olan müəssisəyə göndərilir. Nazirliyə aid olan məxfi sənədlər şöbədə məxfi şəkildə və daim nəzarətdə olur.

Təhsil Nazirliyinin Xüsusi şöbəsi hər 3 aydan bir və ildə bir dəfə, mədaxil olan təhsil sənədləri qaimə-fakturaya əsasən təhsil müəssisələrinə verildikdən sonra anbarda qalan təhsil sənədləri barədə (bakalavr diplom, magistr diplomu, yenidənhazırlanma diplomu, akademik arayış, ixtisasartırma vəsiqəsi, attestat, şəhadətnamə, peşə diplom və peşə attetstatı və.s) və qalan təhsil sənədlər barədə geniş məlumat hazırlayaraq Nazirliyin mühasibat uçotu və hesabat sektoruna təqdim edilir.

Bununla yanaşı, ali, orta ixtisas müəssisələrinə, peşə məktəblərinə, lisey və ümumi təhsil müəssisələrinə sənədlərin paylanması müxtəlif təhsil sənədlər barədə (bakalavr diplom, magistr diplomu, yenidənhazırlanma diplomu, akademik arayış, ixtisasartırma vəsiqəsi, attestat, şəhadətnamə, peşə diplom və peşə attetstatı və.s) qaimə-fakturaları və təhsil sənədlərin məlumatı hazırlayıb Nazirliyin mühasibat uçotu və hesabat sektoruna təqdim olunur.

İl ərzində ali və orta ixtisas müəssisələrini qiyabi və əyani bitirmiş tələbələrinin diplom blanklarının alınması üçün verilmiş sənədlərinin (test sürətləri, digər müəssisələrdən köçürülmüş tələbələrin Nazirliyinin razılıq məktubları) yoxlanılıb, təqdimat hazırlanılır.

Mütəmadi olaraq vətəndaşlar tərəfindən şöbəyə daxil olan şikayət və müraciət ərizələri şöbə tərəfindən baxılır, araşdırılır vaxtında cavab hazırlanır və lazımı ünvanlara göndərilir.

Təhsil Nazirliyinə tabe olan müəssisələrdə işləyən və təxsislənmiş hərbi mükəlləfəyətlərinin sayı haqqında hesabat (forma 6) vaxtında hazırlanıb İqtisadi İnkişaf Nazirliyinə təqdim edilməsi və ərazisində yerləşdiyimiz Nərimanov rayon hərbi komisarlığına forma 6 hesabatını təqdim edilir.

Hər ildə nazirlikdə çalışan əməkdaşların bronlaşdırılması və uçotu hərbi komisarlıqla birlikdə yoxlanılır və nəzarətdə saxlanılır.

Şöbəyə ayrı-ayrı dövlət qurumları tərəfindən daxil olunmuş məktublarda, attestat və diplom blanklarının nömrə və seriyalarının araşdırılmasını müraciyyət edirlər.

Ümumi təhsil müəssisələrinə verilmiş orta təhsil haqqında attestatların şəhər (rayon) təhsil şöbələri üzrə nömrələri və seriyaları barədə hesabat hazırlayaraq Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyasına təqdim edilir.

Təhsil şöbələrindən boş blankları şöbəyə geri qaytarılmış attestat və şəhadətnamələrin təhvil, aktlaşdırılması və müvəqqəti olaraq anbarda saxlanılır.

Hər ildə bir dəfə Azərbaycan Respublikası Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Mülki Müdafiə Kurslarına kurs keçilməsi üçün (Ali, orta ixtisas müəssisələrinə, peşə məktəb və liseylərinə) təşkil edilmişdir.

Təhsil müəssisələrindən şöbəyə daxil olan gerbli möhürlər və künc ştampları şöbəyə təhvil verilir və akt əsasında ləğv edilir.

Xüsusi şöbəyə daxil olan təhsil müəssisələrinin Nizamnamələrinin qeydiyyatı aparılır.

2007-2008-ci tədris ilinin buraxılış sinif şagirdlərinin adlı siyahısını məlumatlar bazasına daxil edilir.

Həmkarlar ittifaqı Komitəsinin Nazirlikdə işləyən əməkdaşların (xəstəlik vərəqələri, maddi yardım, mükafatlandırma) sənədlərini protokollaşdırılır və mühasibatlığa təhvil verilir.

Məktəbəqədər təhsil sahəsi

I. Sektorun kurasiyasında olan məktəbəqədər sahə üzrə statistik göstəricilər. Hazırda respublika üzrə **103.900** uşağı əhatə edən **1658** məktəbəqədər təhsil müəssisəsi fəaliyyət göstərir. **98.029** uşağı əhatə edən **1592** məktəbəqədər müəssisə Təhsil Nazirliyi sistemindədir. Sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqlar üçün **4** məktəbəqədər xüsusi təhsil müəssisəsi, ümumi təyinatlı **9** müəssisədə **18** xüsusi təyinatlı qrup fəaliyyət göstərir. Bununla yanaşı, **5** sanator tipli məktəbəqədər təhsil müəssisəsi də mövcuddur. Ölkə üzrə **240** məktəbəqədər təhsil müəssisəsi özəlləşdirməyə açıq elan edilmişdir. Onlardan **113-ü** Bakı şəhərinin payına düşür. Son məlumata görə respublika üzrə **77** müəssisə artıq özəlləşdirilmişdir. Onlardan **42-si** Bakı şəhərində yerləşir. Bundan başqa respublikada Təhsil Nazirliyi tərəfindən lisenziya almış **6** özəl məktəbəqədər təhsil müəssisəsi fəaliyyət göstərir.

Respublika üzrə məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə uşaqların cəlbi **16,3%** təşkil edir.

II. İl ərzində iş planına müvafiq olaraq görülən işlər, o cümlədən Təhsil Sektorunun İnkişafı Layihəsi və şöbə tərəfindən reallaşdırılan digər proqramlarla əlaqədar həyata keçirilən tədbirlər, kollegiya və digər səviyyələrdə müzakirəyə çıxarılan məsələlər. Cari ildə “Azərbaycan Respublikasında məktəbəqədər təhsilin yeniləşdirilməsi Proqramı (2007-2010-cu illər)”nin icrası ilə bağlı bir sıra işlər görülmüşdür:

- 11 yeni məktəbəqədər təhsil müəssisəsi inşa edilmiş və istifadəyə verilmişdir;
- 21 məktəbəqədər təhsil müəssisəsində əsaslı təmir işləri aparılmışdır;
- yeni inşa və əsaslı təmir edilmiş müəssisələr müvafiq bərk avadanlıq, yumşaq inventar, təlim vəsaitləri, oyuncaqlar, idman avadanlıqları və s. ilə təchiz olunmuşdur;
- Nazirliyin sifarişinə əsasən “Çaşıoğlu” nəşriyyatı tərəfindən 24 adda müxtəlif təlim vəsaitləri, metodik ədəbiyyat, test kitabları, masaüstü oyunlar, uşaqlar üçün nağıl kitabları və s. hazırlanmış, məktəbəqədər müəssisələrə çatdırılmışdır.
- “Körpələr evi, uşaq bağçaları, körpələr evi-uşaq bağçalarında və sanator tipli məktəbəqədər müəssisələrdə uşaqlar üçün qida normaları”na dəyişikliklər edilməsi ilə bağlı təkliflər hazırlanaraq Səhiyyə Nazirliyi ilə razılaşdırılmış, müvafiq hesablamalar aparılmış və Maliyyə Nazirliyinə təqdim edilmişdir;

- “Valideynlərlə (onları əvəz edən şəxslərlə) məktəbəqədər təhsil müəssisələri arasında təhsil xidmətlərinin göstərilməsi haqqında” nümunəvi müqavilə layihəsi hazırlanmış, Ədliyyə və İqtisadi İnkişaf nazirliklərinə göndərilmişdir;
- Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi tərəfindən beynəlxalq standartlara uyğun hazırlanmış və təsdiq edilmiş “Məktəbəqədər təhsil statistikasının göstəricilər sistemi”nə dair rəy və təkliflər hazırlanmış və Dövlət Statistika Komitəsinə göndərilmiş, təqdim olunan təkliflər qəbul edilmişdir;
- dövlət proqramının 6.29 və 6.31-ci bəndlərinin icrası ilə bağlı “Məktəbəqədər təhsil müəssisələrində çalışan pedaqoji və digər işçilərin sosial statusunun və maddi təminatının yüksəldilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etmək üçün Sərəncam layihəsi hazırlanmış, rəy bildirmək üçün Maliyyə Nazirliyinə, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinə göndərilmişdir.

Təhsil Sektorunun İnkişafı üzrə İkinci Layihədə Məktəbə hazırlığın inkişaf etdirilməsi komponenti çərçivəsində Qısamüddətli qruplarda məktəbə hazırlıq proqramı və Valideynlərin maarifləndirilməsi proqramının həyata keçirilməsi ilə bağlı pilot rayonlar (Lənkəran, Quba, Şamaxı, Füzuli, Göygöl, Bakı şəhərinin Xətai rayonu) seçilmiş və proqramlar tətbiq ediləcək müəssisələr müəyyənləşdirilmişdir. Bununla yanaşı, 24-25 noyabr 2008-ci il tarixlərində Hyatt Regency otelində keçirilən Təhsil Sektorunun İnkişafı üzrə İkinci Layihənin başlanmasına həsr olunmuş seminarda Məktəbə hazırlığın inkişaf etdirilməsi komponentinin təqdimatı keçirilmiş, təqdimatda komponent çərçivəsində görülmək işlər barədə seminar iştirakçılarında geniş məlumat verilmişdir.

2008-ci ilin yanvar ayının 21-dən fevral ayının 18-dək Nazirliyin rəhbərliyinin tapşırığına əsasən Bakı şəhərinin məktəbəqədər təhsil müəssisələrində ərzaq təminatının vəziyyətinin öyrənilməsi məqsədi ilə 50 müəssisədə monitorinq aparılmış, 16.03.2008-ci il tarixdə Nəsimi rayonundakı 1 nömrəli orta məktəbdə monitorinqin nəticələri müzakirə edilmişdir.

Açıq Cəmiyyət İnstitutu, UNİCEF/İSSA tərəfindən 20-26 aprel 2008-ci il tarixlərində Böyük Britaniyanın London şəhərində “Erkən uşaqlıq dövrünün inkişafı” mövzusunda keçirilmiş təlim kursunda Məktəbəqədər təhsil sektorunun müdiri N.Alnağıyeva iştirak etmişdir.

Təlim kurslarında Azərbaycanla yanaşı Gürcüstan, Qırğızıstan və Tacikistandan da nümayəndələr iştirak edirdilər.

Qeyd olunan respublikaların nümayəndələri öz təqdimatlarında ölkələrindəki məktəbəqədər təhsilin vəziyyəti, statistik göstəriciləri, bu sahədə görülmən işlər barədə məlumatları təlim iştirakçılarının diqqətinə çatdırmışlar. Eyni zamanda təlim iştirakçıları London şəhərində bir neçə uşaq mərkəzinin təcrübəsi ilə də yaxından tanış olmuşlar.

YUNİSEF-in dəstəyi ilə bu ilin oktyabr ayının 7-dən 11-dək Bakı şəhərində “Diplomat” otelində məktəbəqədər təhsilin standartlarının hazırlanmasına dair seminar keçirilmişdir. Seminarda Məktəbəqədər təhsil sektorunun müdiri N.Alnağıyeva da iştirak etmişdir.

İl ərzində 10 özəl məktəbəqədər təhsil müəssisəsinin lisenziya alması məsələsinə baxılmış, onlardan yalnız sanitar norma və qaydalara cavab verən 1 özəl müəssisənin fəaliyyətinə lisenziya verilmişdir.

2008-ci il fevral ayının 24-ü və aprel ayının 27-də keçirilən mərkəzləşdirilmiş sınaq imtahanlarında, iyun ayının 6-da isə orta təhsil üzrə mərkəzləşdirilmiş buraxılış imtahanlarında sektorun əməkdaşları imtahan rəhbəri kimi iştirak etmişlər. İmtahanların təşkili və keçirilməsi barədə hesabatlar hazırlanmış və Nazirliyin rəhbərliyinə təqdim edilmişdir.

Müxtəlif məsələlərlə bağlı vətəndaşların 74 ərizə və şikayətlərinə, ayrı-ayrı təşkilatlardan daxil olmuş 55 məktuba baxılmış, müvafiq cavablar verilmişdir.

III. Mövcud problemlər və onların aradan qaldırılması üzrə təkliflər.

- Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin maddi-texniki və tədris bazasının zəif olması;
- əksər müəssisələrin əsaslı təmirə ehtiyacı olması;
- təlimdə texniki vasitələrin çatışmaması;
- pedaqoji kadrların hazırlıq səviyyəsinin aşağı olması;
- son vaxtlar müxtəlif şəxslər tərəfindən açılan və ya özəlləşdirilən məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin lisenziyasız fəaliyyət göstərməsi.

Qeyd olunan problemlərin aradan qaldırılması üçün "Azərbaycan Respublikasında məktəbəqədər təhsilin yeniləşdirilməsi Proqramı (2007-2010-cu illər)"nin icrasının təmin olunmasına nail olmaq.

Lisenziyasız fəaliyyət göstərən özəl məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin qanunsuz fəaliyyətinin qarşısının alınması məqsədi ilə aidiyyəti orqanlar qarşısında məsələ qaldırmaq.

IV. Perspektiv fəaliyyət istiqamətləri.

- Qısa müddətli qruplar və çevik vaxt cədvəli üzrə fəaliyyət göstərən yeni təşkilati formaların yaradılması;
- təlim-tərbiyənin uşaqların maraq, meyl və qabiliyyətləri əsasında qurulmasına şərait yaradan müxtəlif təmayüllü yeni tipli müəssisələrin yaradılması;
- kadrların peşəkarlıq səviyyələrini artırmaq istiqamətində işin gücləndirilməsi;
- məktəbəqədər təhsil üzrə monitoring və qiymətləndirmə sisteminin yaradılması;
- məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin İKT avadanlığı ilə təmin edilməsi;
- məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin pedaqoji heyətinin İKT üzrə savadlılığının artırılması;
- inkişaf etmiş ölkələrin iş təcrübəsinin öyrənilməsi, yerli şəraitə uyğunlaşdırılmış texnologiyaların məktəbəqədər təhsil müəssisələrində tətbiq edilməsi.

Şəhərlər üzrə ümumi təhsil sahəsi

2008-ci il ölkəmizdə təhsil sahəsində həyata keçirilən islahatların doqquzuncu ilidir. Bu ildə təhsilin bütün sahələrində yeniləşmə, inkişaf daha intensiv surətdə həyata keçirilmişdir. Bu proseslərdə ŞÜT şöbəsi də yaxından iştirak etmişdir.

İl ərzində şöbənin kurasiyasında olan Naxçıvan MR, respublika tabeliyindəki şəhərlərin təhsili idarəetmə orqanlarına və bilavasitə Təhsil Nazirliyinin tabeliyindəki ümumtəhsil müəssisələrinə təşkilati-pedaqoji cəhətdən rəhbərlik və nəzarəti həyata keçirməkdən ibarət olmuşdur. Kurasiya üzrə 1 Təhsil Nazirliyi, 2 təhsil idarəsi, 4 ŞTŞ-si, 715 ümumtəhsil məktəbi, 4 uşaq evi fəaliyyət göstərmişdir. Qeyd edilən orqan və müəssisələrin fəaliyyətini istiqamətləndirmək məqsədilə direktiv və hüquqi-normativ sənədlərin tələblərini, Nazirliyin rəhbərliyinin əmr, sərəncam, qərar və göstərişlərinə uyğun olaraq şöbə cari ildə müəyyən işlər görmüşdür.

Ölkədə havaların saxtalı keçməsi ilə əlaqədar olaraq ümumtəhsil müəssisələrində dərslərin 07-09.01.2008-ci il tarixlərdə dayandırılması barədə 01 nömrəli, 07.01.2008-ci il tarixli əmr hazırlanmış və təcili yerlərə çatdırılmışdır.

Dövlət qulluğuna dair qanunun tələblərinə uyğun olaraq şöbənin işçilərinin 2007-ci ildəki fəaliyyətini əks etdirən müvafiq materiallar hazırlanmış və 14.01.2008-ci il tarixdə cənab nazir tərəfindən onların fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi keçirilmişdir.

Şöbənin əməkdaşları məktəblilərin fənn olimpiadalarının rayon (şəhər) mərhələsinin ikinci turunun təşkili və keçirilməsi ilə bağlı lazım olan materialları vaxtında ŞTŞ-nə çatdırmış və əməli köməklik göstərmişlər.

İstedadlı şagirdlərin üzə çıxarılması, yaradıcılıq qabiliyyətlərinin inkişaf etdirilməsi, gələcəkdə müəyyən ixtisaslar seçmələrinə zəmin yaradılması, habelə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 17 aprel 2007-ci il tarixli, 1414 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş «Xüsusi istedadla malik uşaqların (gənclərin) yaradıcı potensialının inkişafı üzrə Dövlət Proqramı (2006-2010-cu illər)»nda nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrası ilə əlaqədar müvafiq işlər görülmüşdür.

İstedadlı şagirdlərin aşkara çıxarılmasında əhəmiyyətli rol oynayan fənn olimpiadalarının təşkili, keçirilməsi, yekunlaşdırılması və qaliblərin müəyyənləşdirilməsi ilə bağlı işləri yüksək səviyyədə yerinə yetirmək məqsədilə Təhsil Nazirliyinin 07.11.2002-ci il tarixli, 1041 nömrəli əmri ilə təsdiq olunmuş «Məktəblilərin fənn olimpiadaları haqqında Qaydalar»ın tələblərinə müvafiq öz işlərini qurmaq üçün Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinə, ŞTŞ-lərinə müvafiq köməklik göstərilmişdir. Üç turda keçirilən məktəblilərin fənn olimpiadalarının obyektivliyini və mütəşəkkilliyini təmin etmək üçün təşkilati işlər görülmüş, münisflər heyətinin tərkibi müəyyənləşdirilmiş, Nazirliyin 11.01.2008-ci il tarixli, 26 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir. Respublika turu keçiriləcək 7 fənn (Azərbaycan dili və ədəbiyyat, Azərbaycan tarixi, riyaziyyat, fizika, kimya, biologiya və informatika) üzrə münisflər heyəti tərəfindən rayon mərhələsinin II turu üçün tərtib edilmiş mətnlər məxfililiyi gözlənilməklə vaxtında TŞ-lərə çatdırılmışdır. II turun nəticələri ilə bağlı yerlərdən təqdim edilmiş olimpiada işlərinə görə fənn olimpiadalarının Respublika turunun iştirakçıları müəyyənləşdirilmişdir. Görülmüş işlərin nəticəsidir ki, rayon mərhələsinin I turunda respublika üzrə IX-XI siniflərdə təhsil almış 399064 nəfər şagirddən 46422

(11,6%), II turda 17128 (4,3%) nəfər iştirak etmişdir. Respublika turunda iştirak edən 1112 (0,3%) nəfərin olimpiada işləri yoxlanmış və qaliblər müəyyənləşdirilmişdir. Olimpiada iştirakçılarından 371-i I-IV yerlərə, o cümlədən I yerə 25, II yerə 46, III yerə 88, IV yerə 212 nəfər şagird layiq görülmüşdür. I-III yer tutanlara diplomların, IV yer tutanlara tərifnamələrin, şagirdləri I dərəcəli diploma layiq görülən şagirdlərin müəllimlərinə isə pul mükafatlarının verilməsi işi başa çatdırılmış, bu məsələ Nazirliyin 29.05.2008-ci il tarixli, 684 nömrəli əmrində öz əksini tapmışdır.

İstər məktəblilərin fənn olimpiadalarının təşkili və keçirilməsi, istərsə də 5 fənn (riyaziyyat, fizika, kimya, biologiya və informatika) üzrə keçirilən Dünya olimpiadalarında ölkəmizin komandalarının iştirakının təmin edilməsi məqsədilə müvafiq əmrlər hazırlanmışdır.

2008-ci ildə Beynəlxalq olimpiadalarda iştirak etmək üçün fizika fənnindən Vyetnamın Hanoy şəhərinə, riyaziyyat fənnindən İspaniyanın Madrid şəhərinə, biologiya fənnindən Hindistanın Bombay şəhərinə, kimya fənnindən Macarıstanın Budapeşt şəhərinə və informatika fənnindən Misir Ərəb Respublikasının Qahirə şəhərinə göndərilmiş, Özbəkistan Respublikasının paytaxtı Daşkənd şəhərində kimya fənni üzrə 42-ci Beynəlxalq Mendeleyev Olimpiadasında Azərbaycan məktəblilərinin iştirakına şərait yaradılmışdır.

Ölkəmizin ümumtəhsil məktəblərinin VII-X siniflərində oxuyan istedadlı şagirdləri aşkar etmək və onların intellektual və fiziki inkişafına şərait yaratmaq məqsədilə may ayının 24-30 tarixlərində Riyaziyyat, Fizika, Kimya və Biologiyadan tanınmış alimlərin iştirakı ilə seçim aparılmışdır. Ən yüksək göstəricilər əldə edən şagirdlər avqustun 4-dən 17-dək Şuvələndə təşkil edilmiş yay düşərgəsində istirahət etmiş və onlar üçün təşkil edilən məşğələlərdə məşğul olmuşlar. Respublika incəsənət gimnaziyası rəhbərliyinin 6 nəfər istedadlı şagirdin Prezident təqaüdünə təqdim edilməsi ilə Nazirliyə göndərdiyi sənədlər şöbədə araşdırılmış, bu məqsədlə müvafiq məktublar hazırlanıb Prezident Aparatına göndərilmişdir. Onlardan iki nəfəri Ölkə başçısının sərəncamı ilə Prezident təqaüdünə layiq görülmüşdür.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin «Ən yaxşı ümumtəhsil məktəbi və ən yaxşı müəllim mükafatlarının təsis edilməsi haqqında» 04.09.2007-ci il tarixli Sərəncamının icrası ilə bağlı Nazirlikdə yaradılmış təşkilat komitəsinin və işçi qrupunun işində şöbənin iki əməkdaşı (A.Muradov, M.Səfərov) yaxından iştirak etmişlər.

Cənab nazir M.Mərdanovun təşəbbüsü ilə ölkəmizdə ilk dəfə xalqımızın təhsil tarixinin yaradılmasına başlanmışdır. Maarifimizin tarixi ilə bağlı-sovet dövrü və müstəqillik illərində məktəbəqədər və ümumi təhsilin inkişaf tendensiyalarını əks etdirən materialları ümumiləşdirib rəhbərliyə təqdim etmişik.

Son illərdə - 2006-cı ildən başlayaraq ölkəmizin orta ümumtəhsil məktəblərində buraxılış imtahanlarının mərkəzləşdirilmiş qaydada keçirilməsi ilə bağlı bütün tədbirlərdə şöbənin əməkdaşları yaxından iştirak etmiş, 2008-ci ilin fevral və aprel aylarında keçirilmiş sınaq yoxlamalarında və iyunda buraxılış imtahanlarında Nazirliyin müvafiq əmrlərinə uyğun olaraq Bakı, Gəncə, Mingəçevir şəhərlərində imtahan rəhbərləri olmuşlar. Respublikamızda ilk dəfə bilavasitə Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan lisey və gimnaziyaların IX sinif şagirdlərinin buraxılış imhanları da mərkəzləşdirilmiş qaydada aparılmışdır. Noyabr-dekabr aylarında valideynlər və

şagirdlərlə geniş izahat işləri aparılmış, 27.01.2008-ci ildə səkkiz fəndən sınaq yoxlamaları, iyunun 3-də isə beş fəndən buraxılış imtahanları keçirilmişdir. Sınaq yoxlamalarının və mərkəzləşdirilmiş qaydada imtahanların keçirilməsi ilə bağlı adıgedən müəssisələrin rəhbərləri ilə Şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi şöbəsi ilə birlikdə 18.01.2008-ci il tarixdə təlimatı müşavirə keçirilmişdir. Bu istiqamətdə aparılan məqsədyönlü işin nəticəsi qənaətbəxş olmuşdur.

Xəstəliyə görə əsas və orta təhsil kursu üzrə buraxılış imtahanlarından azad olunacaq şagirdlər barədə Bakı, Gəncə, Sumqayıt, Mingəçevir, Şirvan, Naftalan Şəhər Təhsil Şöbələri, Nazirliyin tabeliyində olan yeni tipli təhsil müəssisələri tərəfindən Nazirliyə təqdim olunmuş 300-ə yaxın şagirdin sənədi nəzərdən keçirilmiş və müvafiq əmr layihəsi hazırlanmışdır (25 səh).

2008-ci ildə Heydər Əliyev adına liseyin Təhsil Nazirliyi sistemində verilməsi, akademik Zərifə Əliyeva adına orta məktəbin açılması, S.Rüstəm adına xarici dillər təmayüllü əsas internat məktəbinin tipinin dəyişdirilməsi və gimnaziyaya çevrilməsi ilə bağlı müvafiq sənədlər hazırlanmış, onların Nizamnamələri işlənmiş, təsdiq edilmiş və qeydiyyatdan keçirilmişdir.

Prezident Aparatına və Xarici İşlər Nazirliyinə təqdim etmək üçün ölkəmizin ümumtəhsil məktəblərində azsaylı xalqların dilinin öyrənilməsi ilə bağlı ətraflı arayış hazırlanmış və 11.03.2008-ci il tarixdə rəhbərliyə təqdim edilmişdir.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 85 illiyi ilə əlaqədar yerlərdə və 10.04.2008-ci il tarixdə Respublika üzrə inşa müsabiqəsinin təşkili və keçirilməsində, 30.04.2008-ci il tarixdə müsabiqə qaliblərinin Gülüstən sarayında mükafatlandırılmasında şöbənin əməkdaşları yaxından iştirak etmişlər.

Naxçıvan MR Təhsil Nazirliyindən, Şəhər təhsil idarələrindən (şöbələrindən) və bilavasitə Nazirliyin tabeliyində olan təhsil müəssisələrindən «Məktəb sənədləri» və «Təhsil sənəddəri»nə dair sifarişlər toplanmış, ümumiləşdirilərək rəhbərliyə təqdim edilmişdir.

İl boyu Dərslilər, Məktəb sənədləri və Təhsil sənədləri ilə bağlı keçirilən tender iclaslarında iştirak etmişik.

Şöbə «2006/2007-ci dərslər ilində ümumtəhsil məktəblərinin XI siniflərini əla qiymətlər və fərqlənmə attestatı ilə bitirmiş məzunların ali məktəblərə qəbulu vəziyyəti haqqında» məsələni Nazirliyin 04 iyun 2008-ci il tarixdə keçirilən kollegiya iclasının müzakirəsinə təqdim etmiş, müvafiq qərar qəbul edilmiş, qərarın əsasında 866 nömrəli, 07.07.2008-ci il tarixli əmr hazırlanmış, təsdiq edilmiş və rəhbərlik və icra üçün yerlərə göndərilmişdir.

«Çaşıoğlu» firmasının Fizika, Kimya, Biologiya və Azərbaycan tarixi fənlərindən hazırladığı elektron dərslilər Bakı, Sumqayıt şəhərləri və Təhsil Nazirliyinin ümumtəhsil müəssisələrində sınaqdan keçirilməsi, müvafiq rəylərin hazırlanması təşkil edilmiş, nəticələri rəhbərliyə təqdim edilmişdir.

Yeni dərslər ilində ümumtəhsil müəssisələri qarşısında duran vəzifələrlə bağlı bilavasitə Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan yeni tipli təhsil müəssisələri və xüsusi internat məktəblərin rəhbərləri ilə 27.08.08 və 01.09.08-ci il tarixlərdə təlimatı xarakterli iclas keçirilmişdir.

Şəhərlər üzrə yeni tipli təhsil müəssisələrinin, xarici dillər dərindən öyrədilən ümumtəhsil məktəblərinin, dövlət və özəl universitetlərin nəzdində fəaliyyət göstərən

təhsil müəssisələrinin, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən türk liseyləri və gimnaziyalarının (50-dən artıq təhsil müəssisəsi) 2008/2009-cu dərslərinə dair tədris planlarına baxılmış, müvafiq düzəlişlər aparılaraq Nazirliyin 01.09.2008-ci il tarixli, 1028 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş və yerlərə çatdırılmışdır.

Sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqlar üçün xüsusi məktəblər və internat məktəblərinin də tədris planları hazırlanmış, Nazirliyin 848 nömrəli, 02.07.2008-ci il tarixli əmri ilə təsdiq edilmiş və adıgedən müəssisələrə çatdırılmışdır.

Kurrikulumun yeni - 2008/2009-cu dərslərinə tətbiqinə bağlanması ilə əlaqədar I siniflərdə dərslərin dəyəcək müəllimlərin siyahısı dəqiqləşdirilmiş, onlar Bakıda və yerlərdə keçirilən treninqlərə cəlb edilmiş, nəzəri və praktik cəhətdən kurrikulumla tədrisi təşkil etməyə hazırlanmışlar.

Şöbənin əməkdaşları yeni - 2008/2009-cu dərslərinə əlavəsində 01-11.09.2008-ci il tarixdə təhsil işçilərinin Hacıqabulda, Qobustanda, Şamaxıda keçirilən ənənəvi sentyabr konfranslarında iştirak etmiş, yeni dərslərinə qarşıda duran vəzifələrdən danışıqlar.

Sentyabr ayının 22-də Opera və Balet teatrında Azərbaycan Müəllimlərinin XII qurultayının təşkili və keçirilməsində şöbənin əməkdaşları əməli fəaliyyət göstərmişlər.

Cari dərslərin ölkəmizin bütün orta ümumtəhsil məktəblərində buraxılış imtahanlarının mərkəzləşdirilmiş qaydada test üsulu ilə keçirilməsinə hazırlıqla əlaqədar Nazirliyin müvafiq əmrinə uyğun olaraq şöbənin əməkdaşları 20-26 oktyabr tarixlərdə İsmayilli və Səlyan rayonlarına ezam edilmiş, məktəblərdə şagirdlər, müəllimlər, valideynlər və ictimaiyyətin nümayəndələri ilə görüşlər keçirmiş, geniş izahat işləri aparmışlar.

2008-ci ildə şöbə Strateji təhlil, planlaşdırma və kadrların idarə olunması şöbəsi ilə birlikdə üç xüsusi müəssisədə yoxlama aparmış, əməli köməklik göstərmişlər.

Nazirliyin 22.01.2008-ci il tarixli, 11/23 nömrəli əmrinə əsasən Gəncə şəhər 45 nömrəli xüsusi məktəbdə təlim-tərbiyənin, pedaqoji kadrların seçilib yerləşdirilməsi, evdə fərdi təhsilin təşkili vəziyyəti, şəhər təhsil idarəsi nəzdindəki Psixoloji-tibbi-pedaqoji komissiyanın fəaliyyəti öyrənilmiş, bu haqda rəhbərliyə arayış təqdim edilmiş, nəticəsi Gəncə şəhər Təhsil idarəsində müzakirə olunaraq müvafiq qərar qəbul edilmişdir.

Təhsil naziri cənab M.Mərdanovun 17.12.2007-ci il tarixli dərkənarına əsasən 2008-ci ilin yanvarında Kar uşaqlar üçün 1 və 3 №-li xüsusi internat məktəblərində rəhbərlik və nəzarətin təşkili, pedaqoji kadrların seçilib yerləşdirilməsi, təlim-tərbiyənin vəziyyəti öyrənilmiş, nəticəsi hər iki məktəbin pedaqoji şurasında müzakirə edilmiş, müvafiq tədbirlər görülmüşdür.

Keçən il 17-20.02.2008-ci il tarixlərdə Strasburqda Avropa Şurası tərəfindən «Mədəniyyətlərarası və dillərəarası dialoqun tədrisinə dair» keçirilən elmi-praktik konfransdakı müzakirələrdə iştirak etmişik. Adıgedən mövzu ilə bağlı Avropa Şurasının 24-25.04.2008-ci il tarixdə Ölkəmizdə keçirdiyi milli konfransda «Azərbaycanın ümumtəhsil müəssisələrində mədəniyyətlərarası və dillərəarası dialoqun tədrisi vəziyyəti» barədə məruzə ilə çıxış etmişik.

Cənab nazirin tapşırığına əsasən İqtisadiyyat şöbəsinin müdiri H.Zeynalov və Təhsil Problemləri İnstitutunun direktoru A.Mehrəbovla birlikdə 16-18.06.2008-ci il

tarixlərdə Gürcüstanın Tbilisi şəhərində, Marneuli və Bolnisi rayonlarındakı bir neçə təlim Azərbaycan dilində olan məktəblərin pedaqoji kollektivləri ilə, Təhsil və Elm Nazirliyinin əməkdaşları və nazirin özü ilə görüşdük və azərbaycandilli məktəblərin problemlərini müzakirə etdik. Səfərin nəticəsi barədə geniş hesabat Nazirliyin rəhbərliyinə təqdim edilmişdir.

Hesabat dövründə Beynəlxalq humanitar təşkilatlarla, YUNİSEF, Dünyaya Baxış, ACİ, Müasir Təhsilə və Tədrisə Yardım Mərkəzi, BMT-nin Qaçqınlarla iş üzrə Ali Komissarlığının Azərbaycan nümayəndəliyi və s, eyni zamanda yerli ictimai təşkilatlarla əməkdaşlıq etmişik. Keçən il Azərbaycan-Türk Anadolu liseyində təlim-tərbiyə işinin daha da yaxşılaşdırılması ilə bağlı Türkiyə səfirliyi, alman dilinin ikinci xarici dil kimi bir sıra məktəblərimizdə öyrənilməsi ilə əlaqədar Almaniyaya səfirliyi ilə, Fransız dili gününün qeyd edilməsi ilə isə Fransa səfirliyi əməkdaşları ilə müvafiq görüşlər keçirilmiş, əlaqələr yaradılmışdır.

Hesabat dövründə vətəndaşların qəbulu, onların ərizə, şikayət və təkliflərinə buraxılması da diqqət mərkəzində olmuşlar. Belə ki, şöbənin əməkdaşları tərəfindən 1000-dən artıq vətəndaş qəbul edilmiş, onlar dinlənilmiş və imkan daxilində qaldırdıqları məsələlər həll edilmişdir. Eyni zamanda 1200-ə yaxın ərizə, şikayət, müəyyən təşkilatlardan daxil olmuş məktəb və müraciətlər araşdırılmış və vaxtında cavablandırılmışdır.

Məktəbəqədər təhsil üzrə müstəqil sektorun yaradılmasını nəzərə alaraq, bu sahə ilə bağlı görülən işlər hesabatda əks etdirilməmişdir.

Kənd rayonları üzrə ümumi təhsil sahəsi

2008-ci ildə şöbənin fəaliyyəti Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Ən yaxşı ümumtəhsil məktəbi və ən yaxşı müəllim mükafatlarının təsis edilməsi haqqında” 2007-ci il 04 sentyabr tarixli 2373 nömrəli Sərəncamının icrası, TSİL çərçivəsində «Kurrikulum islahatı» alt-komponenti üzrə icra planında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin yerinə yetirilməsi, xüsusi istedadla malik uşaqların (gənclərin) yaradıcılıq potensialının inkişafı və Azərbaycan Respublikasında dövlət uşaq müəssisələrindən uşaqların ailələrə verilməsi (De-institusionalizasiya) və alternativ qayğı üzrə Dövlət Proqramlarının icrası istiqamətində Fəaliyyət Planlarının reallaşdırılması, beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq sahəsində işlərin təşkili, mərkəzləşdirilmiş imtahanların keçirilməsi ilə bağlı qarşıya qoyulmuş vəzifələrin icrası və digər məsələlərin həllinə, ali məktəblərə tələbə qəbulunun nəticələri, 5 günlük tədris həftəsinə keçidlə əlaqədar vəziyyətin təhlil edilib ümumiləşdirilməsi və müvafiq təkliflərin hazırlanmasına yönəldilmişdir.

Hesabat dövründə Təhsil Sektorunun İnkişafı Layihəsi çərçivəsində «Kurrikulum islahatı» alt-komponenti üzrə görülmüş işlərə dair rüblük hesabatlar hazırlanmış, DB-dən, CİTO beynəlxalq məsləhətçi şirkətindən daxil olan hesabat və digər sənədlər araşdırılıb müvafiq sənədlər tərtib olunmuşdur.

2008/2009-cu dərslər ilində I siniflərdə yeni kurrikulumların tətbiqi ilə əlaqədar hazırlıq işləri aparılmış, tanınmış mütəxəssislərin, müəllimlərin, ümumtəhsil

məktəbləri rəhbərlərinin, ictimaiyyətin nümayəndələrinin iştirakı ilə geniş müzakirələr keçirildikdən sonra Nazirliyin 23.07.2007-ci il tarixli, 923 nömrəli əmri ilə respublikanın təlim Azərbaycan və qeyri dillərdə aparılan ümumtəhsil məktəblərinin I-IV siniflər üçün yeni fənn kurrikulumları və tədris planları təsdiq edilmişdir.

«Kurrikulum islahatı» alt-komponenti çərçivəsində hazırlanmış sənədlərin mahiyyətinin izahı və tətbiqi sahəsində öyrədici xarakterli tədbirlərin həyata keçirilməsi zərurətini nəzərə alaraq cari ilin mart-may aylarında Abşeron rayonunda, Sumqayıt və Bakı şəhərinin məktəblərində I sinifdə dərs deyəcək müəllimlər üçün «Məzmun standartları», «Təlim strategiyaları» və «Qiymətləndirmə» mövzusunda seminar keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin konsepsiyası (Milli Kurrikulumu) əsasında hazırlanıb təsdiq olunmuş fənn kurrikulumlarının tətbiqi ilə bağlı 2008/2009-cu dərs ilində I siniflərdə dərs deyəcək ibtidai sinif müəllimləri üçün respublikanın bütün şəhər və rayonlarında öyrədici treninqlər keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 30 oktyabr 2006-cı il tarixli, 233 №-li qərarı ilə təsdiq olunmuş «Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin Konsepsiyası (Milli Kurrikulum)» əsasında hazırlanmış fənn kurrikulumlarının tətbiqi ilə bağlı maarifləndirmə tədbirlərinin səmərəliliyini yüksəltmək, müəllimlərə metodik köməyi gücləndirmək, ümumi təhsilin məzmununun təkmilləşdirilməsi istiqamətində elmi-tədqiqat işlərini genişləndirmək və bu sahədə qabaqcıl təcrübə nümunələrinin yayılmasını təmin etmək məqsədilə Nazirliyin 27.07.2007-ci il tarixli, 847 nömrəli əmri ilə «Kurrikulum curnalı» təsis edilmişdir. 2008-ci ildə curnalın ilk 4 nömrəsi çapdan çıxmışdır.

Kurrikulum islahatı üzrə 2008-2013-cü illəri əhatə edən icra planı hazırlanıb Layihəni Əlaqələndirmə Qrupuna təqdim edilmişdir.

Cari dərs ilinin əvvəlində ibtidai sinif müəllimləri üçün «Ümumtəhsil məktəblərinin I-IV sinifləri üçün fənn kurrikulumları» kitabı Azərbaycan və rus dillərində nəşr edilib respublikanın bütün məktəblərinə çatdırılmışdır. Eyni zamanda ibtidai sinif müəllimləri üçün «Fənn kurrikulumlarına dair praktik işlər» kitabı çap olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 17.04.2006-cı il tarixli, 1414 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş «Xüsusi istedadlı uşaqların (gənclərin) yaradıcılıq potensialının inkişafı üzrə Dövlət Proqramı (2006-2010-cu illər)»nin icrası ilə əlaqədar, nəzərdə tutulduğu kimi, geniş ictimaiyyətə bu tarixi sənədin mahiyyəti və əhəmiyyətinin izahı, qarşıda duran vəzifələrin şərhı, habelə rəy və təkliflərin öyrənilməsi üçün zona müşavirələrinin keçirilməsinə başlanmışdır. Bu tədbirlə paralel olaraq, rayon və şəhərlərdə fundamental fənlər (fizika, riyaziyyat, kimya, biologiya, informatika) və xüsusi qabiliyyət tələb edən sahələr üzrə istedadlı ilə fərqlənən şagirdlər haqqında məlumatların toplanması və bunun əsasında Nazirlikdə Məlumat Bankının yaradılması təşkil olunmuşdur. İlk mərhələdə yerlərdən daxil olmuş məlumatlara əsasən, 15 min nəfərədək (fənlər üzrə 4540, incəsənət sahələri üzrə 10020) şagird qeydə alınmışdır. Sonrakı mərhələdə isə təhsil şöbələri ilə birgə həmin məlumatların dəqiqləşdirilməsi prosesi aparılmışdır. Nəticə etibarlı ilə fənlər üzrə 3143 (fizika-513, kimya-431, riyaziyyat-1392, biologiya-557, informatika-250), xüsusi qabiliyyət tələb edən sahələr üzrə 4756 daha istedadlı şagird seçilib ayrıca

siyahılaşdırılmışdır. Bununla belə, dəyişikliklər, dəqiqləşdirmələr növbəti mərhələlərdə də davam etdirilmişdir. Belə ki, Proqrama əsasən, mütəxəssislərin, tanınmış alimlərin iştirakı ilə 2007/2008-ci dərs ilində bu şagirdlərin arasından təkrar seçim aparılmışdır. Fizika, riyaziyyat, kimya və biologiya fənlərindən istedadlıların arasından ən istedadlıların seçilməsi məqsədilə həmin fənlər üzrə VIII-X sinif şagirdlərinin adlı siyahısı müəyyənləşdirilmişdir. Bakı şəhərində 24-30 may 2008-ci il tarixlərdə riyaziyyat, fizika, kimya və biologiya fənlərindən istedadlı uşaqlar arasından ən istedadlılarının təkrar seçimi aparılmışdır. Seçim prosesində riyaziyyat fənnindən 260, fizikadan 126, kimyadan 138, biologiyadan 155 nəfər iştirak etmişdir. Riyaziyyat və kimya fənlərinin hər birindən 6, fizikadan 4, biologiyadan 3 nəfər ən yüksək nəticə göstərmiş şagirdə Təhsil Nazirliyinin Fəxri Fərmanı, riyaziyyatdan 16, kimyadan 12, fizikadan 8, biologiyadan 3 nəfər I, riyaziyyatdan 25, fizikadan 12, kimyadan 10, biologiyadan 3 nəfər II, kimyadan 15, riyaziyyatdan 13, fizikadan 10, biologiyadan 4 nəfər III dərəcəli diplomla təltif olunmuşdur. 2008-ci ilin 4-17 avqustunda 44 nəfər istedadlı uşaq üçün Bakının Şüvəlan qəsəbəsində təlim-istirahət düşərgəsi təşkil edilmişdir. Bu proses dövrü olaraq daim aparılacaqdır.

Dövlət Proqramında qeyd olunan vacib məqamlardan biri də istedadlı uşaq və gənclərin aşkara çıxarılması və bunlarla iş sahəsində mövcud problemlərin həllinə yönəlmiş elmi-tədqiqat işlərinin aparılmasıdır. Uzun illərdən bəri ölkəmizdə müxtəlif yaş dövrlərində əsl istedadın müəyyənləşdirilməsinə, bu məsələnin elmi-psixoloji baxımdan xarakterik cəhətlərinə həsr edilmiş tədqiqatlar lazımi səviyyədə həyata keçirilməmişdir. Ona görə də Təhsil Problemləri İnstitutunda bu problemə müasir yanaşmaları əks etdirən bir neçə istiqamətdə tədqiqatlara başlanılmış, tədqiqatlar üçün praktik baza yaratmaq və nəticələri sınaqdan keçirmək məqsədilə Nazirlik üzrə əmrilə respublikanın 21 bölgəsində 32 pilot məktəbi yaradılmışdır.

Dövlət Proqramına uyğun olaraq, ümumtəhsil məktəblərin müəllimləri üçün istedadlı uşaq və gənclərlə fəaliyyətin xarakterik xüsusiyyətlərinə həsr edilmiş ixtisasartırma tədbirlərinin həyata keçirilməsi ilə bağlı təşkilati işlər vaxtında başa çatdırılmış, ixtisasartırmaya cəlb olunacaq 6375 nəfər müəyyənləşdirilmişdir. Onların 2007-2010-cu illərdə AMİ-də ixtisasartırma kursuna cəlbilə bağlı 4 illik qrafik tərtib edilmişdir. Qrafikə əsasən 2007/2008-ci dərs ilində 823 nəfər müəllim kursdan keçmişdir. Bu iş 2008/2009-cu dərs ilində də davam etdirilir.

İstedadlı şagirdlərin təhsil aldığı lisey və gimnaziyaların ali təhsil müəssisələri ilə işgüzar əlaqələrinin yaradılması da diqqət mərkəzində saxlanılır. Ötən müddət ərzində lisey və gimnaziyaların müvafiq ali məktəblərə təhkim olunması, bu müəssisələrin ali məktəblərin tədris bazasından istifadə etmələri, şagirdlərin alimlər tərəfindən elmi himayəyə götürülməsi, istedadları ilə fərqlənənlərə ali təhsil müəssisələrinin təqaüdlərinin təsis edilməsi, ali məktəblərin nəzdində yeni tipli ümumtəhsil müəssisələrinin yaradılması və sair bu kimi məsələlər bir neçə dəfə müzakirə olunmuş və təkliflər bildirilmişdir. Hazırda nəzərdə tutulan həmin tədbirlərin sistemli həyata keçirilməsinə başlanılmışdır.

Dövlət Proqramı çərçivəsində həyata keçirilən tədbirlərin sırasında istedadlı uşaq və gənclərlə iş sahəsində müasir dünya təcrübəsinin öyrənilməsi xüsusi yer tutur. Bununla əlaqədar ilkin mərhələdə sistem baxımından ölkəmizə yaxın dövlətlərin qabaqcıl təcrübəsinin öyrənilməsi nəzərdə tutulmuş, bu işdə əməkdaşlıq etmək və

köməklik göstərmək üçün Rusiya Federasiyasının, Belarus və Qazaxstan respublikalarının təhsil nazirliklərinə məktubla müraciət edilmişdir.

Qazaxstan Respublikasından gətirilmiş «Psixoloqiçeskaya diaqnostika odarennıx detey» və «Psixoloqiçeskoe soprovoçdenie detey» kitabları Azərbaycan dilinə tərcümə edilmiş və «Təhsil» nəşriyyatında hər biri 1500 tiracla çap olunaraq yerlərə çatdırılmışdır. Belarus Respublikasının iş təcrübəsini öyrənmək məqsədilə Nazirliyin 08.04.2008-ci il tarixli, 11/165 nömrəli əmrilə TPI-nin şöbə müdiri E.Bəylərov həmin respublikada ezamiyyədə olmuşdur. Görülmüş işlər barədə geniş hesabat hazırlanmışdır. Proqramın icrası başa çatanaqəd digər xarici ölkələrin təcrübəsindən də yararlanmaq planlaşdırılır.

Yerli mütəxəssislər tərəfindən müvafiq test və dünya fənn olimpiadaları səviyyəsində tapşırıq toplularının, diaqnostik metodikaların və digər bu kimi vəsaitlərin hazırlanıb nəşr edilməsi də diqqətdə saxlanılmışdır. Belə ki, 2008-ci ilin fevralından etibarən həmin işlərin yerinə yetirilməsinə alim və mütəxəssisləri cəlb etmək məqsədilə kütləvi informasiya vasitələrində elanlar verilmiş, iştirak etmək arzusunda olanların Nazirlikdə rəsmi qeydiyyatı aparılmışdır. Müəyyən olunmuş proseduraya görə, onlarla nəzərdə tutulan işlərin yerinə yetirilməsi mexanizmini əks etdirən müqavilə bağlanmışdır. Nazirliyin «Komissiya yaradılması barədə» 22.10.2007-ci il tarixli, 1047 nömrəli əmri ilə müsabiqənin təşkili və keçirilməsi «şərtlər»i hazırlanmışdır. Müsabiqə qalibi olmuş «Riyaziyyatdan olimpiada iştirakçıları üçün 200 variant» (müəlliflər R.Quliyev, F.Qarayev), «Uşaqlarda istedadın müəyyənləşdirilməsi və inkişaf etdirilməsi» (müəllif E.Bəylərov) vəsaitləri hər biri 1500 nüsxədən ibarət olmaqla «Təhsil» nəşriyyatında çap olunmuş və yerlərə paylanmışdır. Bu cür vəsaitlərin nəşrində əsas diqqət isə istedadlı uşaq və gənclərin aşkara çıxarılması üzrə işlək sistemin yaradılması, belə şagirdlərlə iş aparan müəllim və məktəb rəhbərlərinə metodik köməklik göstərilməsi kimi vacib məsələlərə yönəldilmişdir.

İstedadlı şagirdlərin potensial imkanlarının müəyyən edilməsində, tədqiqatçılıq qabiliyyətlərinin üzə çıxarılması və formalaşdırılmasında, onların gələcək inkişafı üçün kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsində mühüm rolunu nəzərə alaraq, AMEA ilə birgə «Kiçik Akademiya»nın əsasnaməsi hazırlanıb təsdiq edilmişdir. Respublika səviyyəsində təşkil olunacaq «Kiçik Akademiya»nın fəaliyyətində şagird və müəllimlərlə bərabər, tanınmış alimlərin də yaxından iştirakı təmin ediləcəkdir. Bununla yanaşı, «İstedad» curnalı da təsis olunmuş və mövcud qaydada qeydiyyata alınmışdır.

Məlumdur ki, istedadlı uşaq və gənclərin aşkara çıxarılmasında, onların həvəsləndirilməsi və rəğbətləndirilməsində, təlimdə sağlam rəqabətin yaradılmasında fənn olimpiadaları müstəsna rol oynayır. Dövlət Proqramında bu amil xüsusilə nəzərə alınmış, olimpiada hərəkətinin gücləndirilməsi istiqamətində zəruri tədbirlər müəyyənləşdirilmişdir. Bu tədbirlərin icrası ilə bağlı Nazirliyin təlimati məktubu əsasında yerlərdə olimpiadalara hazırlıq mərkəzləri təşkil olunmuş, bunlara elminəzəri, metodik cəhətdən fərqlənən müəllim və metodistlər cəlb edilmişdir. Aparılmış məqsədyönlü işlərin nəticəsində məktəblərdə ayrı-ayrı fənlər üzrə olimpiadalarda iştiraka layiq xeyli şagird seçilmiş və onların hazırlığına nəzarət gücləndirilmişdir. Dövlət Proqramının tələbinə əsasən, yerlərdə istedadlı şagirdlər üçün təqaüdlərin təsis

olunmasına başlanması da olimpiada hərəkətinə təkan verən amillərdən birinə çevrilmişdir. Nazirliyin müvafiq əmrləri ilə Dünya fənn olimpiadaları iştirakçıları hər ilin aprel və noyabr aylarında dərs məşğələlərindən azad edilmiş, 2007/2008-ci dərs ilində Respublika fənn olimpiadalarında I yeri tutmuş XI sinif şagirdləri buraxılış imtahanlarından azad olunmuşlar. Təhsil Nazirliyində belə bir rəyə gəlinmişdir ki, müvafiq fənn müəllimlərinin rəğbətləndirilməsi, mükafata təqdim olunması zamanı onların istedadlı şagirdləri olimpiadalara hazırladılmaları və bu sahədə əldə etdikləri müsbət nəticələr əsas göstəricilərdən biri kimi nəzərə alınmalıdır.

Yeni tipli təhsil müəssisələri haqqında nümunəvi Əsasnamə layihələrinin hazırlanması məqsədilə Nazirlikdə işçi qrupu yaradılmış, hazırda bu məqsədlə müəyyən iş aparılır.

Dövlət Proqramında diqqətçəkən, təhsilə dövlət qayğısını şərtləndirən məqamlardan biri də yerlərdə, xüsusilə kənd rayonlarında istedadlı şagirdlərin səmərəli təhsil almasına şərait yaradan yeni tipli ümumi təhsil müəssisələrinin təşkil edilməsi ilə əlaqədardır. Dövlət Proqramının tətbiqinə qədər şəhərlərdə, ilk növbədə Bakı, Sumqayıt və Mingəçevirdə bu məsələ ilə bağlı problem olmasa da, 59 kənd rayonundan cəmi 9-da belə müəssisələr fəaliyyət göstərmişdir. Ona görə də Təhsil Nazirliyinin müraciət məktubuna əsasən, icra hakimiyyətləri və təhsil şöbələrindən alınmış məlumatların təhlili aparılaraq rayonlarda yaradılacaq lisey və gimnaziyaların, ümumtəhsil məktəblərinin nəzdində açılacaq lisey siniflərinin 2007-2010-cu illəri əhatə edən qrafik-planı hazırlanmışdır. Dövlət Proqramının yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar 2006-2008-ci illərdə Respublika üzrə 6 gimnaziya, 6 lisey, 37 məktəbdə isə lisey sinifləri açılmışdır. 2008/2009-cu dərs ilində Respublikanın şəhər və rayonlarında 11 gimnaziya, 35 lisey, 49 məktəbdə isə lisey sinifləri fəaliyyət göstərir. Bu müəssisələrdə 35.000-ə yaxın şagirdin təlim-tərbiyəsi ilə 3000-ə qədər müəllim məşğul olur.

Dövlət Proqramında nəzərdə tutulduğu kimi, hazırda fəaliyyət göstərən lisey, gimnaziya və məktəb-liseylərin maddi-tədris bazasının möhkəmləndirilməsi, o cümlədən əsaslı təmir aparılması sahəsində də müəyyən işlər görülmüşdür.

2008-ci ildə S.C.Pişəvəri adına humanitar fənlər gimnaziyasının və Mingəçevir şəhəri təbiət-riyaziyyat təmayüllü liseyin istilik sistemləri, Ağstafa rayonu texniki və humanitar təmayüllü liseyin istilik sistemi və sanuzelləri, Quba rayonu texniki təmayüllü liseyin istilik sistemi, dam örtüyü və sinif otaqları əsaslı təmir olunmuş, bu işlərin görülməsi üçün 500.000 manat vəsait xərclənmişdir.

Dövlət Proqramında nəzərdə tutulan məsələlərdən biri də yeni tipli müəssisələrin mövcud tədris-maddi bazasının möhkəmləndirilməsidir. Bununla əlaqədar 2007-2008-ci illərdə 544100 manat məbləğində inventar və avadanlıqlar alınaraq lisey və gimnaziyalara verilmişdir.

İstedadlı uşaqların aşkarlanması və onların yaradıcılıq potensialının inkişaf etdirilməsi məqsədilə Təhsil Nazirliyi ilə Sumqayıt şəhərində fəaliyyət göstərən Azərbaycan Milli Mədəniyyət Assosiyasının (AMMA) 2008-ci il üçün birgə Fəaliyyət Planı hazırlanıb təsdiq olunmuşdur. Hazırda bu istiqamətdə regionlarda məqsədyönlü iş aparılır.

Azərbaycan Respublikasında dövlət uşaq müəssisələrindən uşaqların ailələrə verilməsi (De-institusionalizasiya) və alternativ qayğı Dövlət Proqramının (2006-2015-

ci illər) həyata keçirilməsi ilə əlaqədar yaradılmış Koordinasiya şurasının 2008-ci il üçün fəaliyyət planında nəzərdə tutulan işlər həyata keçirilmişdir.

Respublika psixoloji-tibbi-pedaqoji komissiyasının əsasnaməyə uyğun iclasları keçirilmiş, xüsusi təhsil müəssisələrinə şagird qəbulunun həmin komissiyanın qərarı əsasında həyata keçirilməsi təmin olunmuşdur.

Təhsil Nazirliyinin 09.06.2008-ci il tarixli, 720 nömrəli əmri ilə «2008/2009-cu dərs ili üçün ümumtəhsil məktəblərinin tədris planlarının təsdiqi haqqında» və «Ümumtəhsil məktəblərinin I sinifləri üçün tədris planlarının təsdiqi haqqında» əmrləri hazırlanmış, tədris planları mətbəədə çap olunaraq bütün tiptən olan ümumtəhsil məktəblərinə, rayon (şəhər) təhsil şöbələrinə çatdırılmışdır.

Təhsil Nazirliyinin «Xüsusi təhsil müəssisələrinin tədris planlarının təsdiqi haqqında» hər bir müəssisə üçün əmri hazırlanmış, tədris planları çoxaldılaraq xüsusi təhsil müəssisələrinin istifadəsinə verilmişdir.

Təhsil Nazirliyinin 01.07.2008-ci il tarixli, 843 nömrəli əmri ilə 2008/2009-cu dərs ili üçün yeni tipli təhsil müəssisələrinin tədris planları təsdiq olunaraq yerlərə göndərilmişdir.

2007-ci ilin kənd rayonlarının ümumtəhsil məktəblərinin XI siniflərinin əlaçı məzunlarının ali məktəblərə qəbul imtahanlarında göstərdikləri nəticələr təhlil olunmuş, 04.06.2008-ci il tarixdə Nazirliliyin kollegiya iclasında “2006/2007-ci dərs ilində ümumtəhsil məktəblərinin XI siniflərini əla qiymətlər və fərqlənmə attestatı ilə bitirmiş məzunların ali məktəblərə qəbulu vəziyyəti haqqında” məsələ müzakirə edilərək müvafiq qərar qəbul edilmişdir. Həmin qərarın icrası ilə əlaqədar Nazirliyin 07.07.2008-ci il tarixli 866 nömrəli əmri hazırlanaraq yerlərə çatdırılmışdır.

2008-ci ilin əvvəlindən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Ən yaxşı ümumtəhsil məktəbi və ən yaxşı müəllim mükafatlarının təsis edilməsi haqqında” 2007-ci il 04 sentyabr tarixli 2373 nömrəli Sərəncamının icrası ilə əlaqədar ilkin tədbirlər həyata keçirilmişdir. Ölkə Prezidentinin «Ən yaxşı ümumtəhsil məktəbi müsabiqəsinin keçirilməsi Qaydaları və ümumtəhsil məktəblərinə verilmiş mükafatın istifadə istiqamətlərinin və «Ən yaxşı müəllim müsabiqəsinin keçirilməsi Qaydaları»nın təsdiq edilməsi haqqında» 2008-ci il 25 fevral tarixli 714 nömrəli Fərmanı Təhsil Nazirliyinin 2008-ci il 13 mart tarixli 334 nömrəli əmri ilə pedaqoji ictimaiyyətə elan olunmuş, qarşıya qoyulmuş vəzifələrin icrası ilə əlaqədar zəruri tədbirlər müəyyənləşdirilmişdir. Nazirliyin 2008-ci il 26 fevral tarixli 268 nömrəli əmrinə əsasən hər iki müsabiqədə iştirak üçün təqdim edilmiş sənədləri qeydiyyat almaq və «Qaydalar»da müəyyən edilmiş şərtlər üzrə onların ekspertizasını aparmaq məqsədilə ekspert qrupları yaradılmışdır. Ekspert qrupları 393 müəllim və 126 məktəbin sənədlərinə baxmış ekspertizanın nəticələrinə görə 208 müəllim və 102 məktəb növbəti mərhələlərə buraxılmışdır.

Müəyyən olunmuş qaydalara görə ikinci mərhələdə 47 rayon və şəhəri təmsil edən müəllimlərin sınaq dərslərinin təşkili üçün Bakı şəhərində 28 məktəb müəyyənləşdirilmiş, Nazirliyin 2008-ci il 21 aprel tarixli 472 nömrəli əmri ilə fənlər üzrə müəllimlərin say nisbəti nəzərə alınmaqla 106 nəfərdən ibarət 44 fənn komissiyası yaradılmış, onların tərkibinə tanınmış alimlər, mütəxəssis və metodistlər daxil edilmişdir. Müsabiqənin ikinci mərhələsi 2008-ci il aprelin 23-də başlanıb 25-də yekunlaşdırılmışdır. Hər bir sınaq dərsi videolentə alınmış, dərs bitdikdən dərhal sonra

onun müzakirəsi aparılmışdır. Sınaq dərsləri «Qaydalar»da qeyd edilmiş istiqamətlər ciddi nəzərə alınmaqla Təşkilat Komitəsində razılaşdırılmış 12 göstərici üzrə qiymətləndirilmişdir. Müsabiqənin üçüncü mərhələsində, «Qaydalar»da göstəriləyi kimi, təhsil sahəsində aktual məsələlərə dair Təşkilat Komitəsinin müəyyən etdiyi mövzu ətrafında iştirakçı müəllimlərin təqdimatları dinlənilmişdir. Təqdimatların qiymətləndirilməsi proseduru «Ən yaxşı ümumtəhsil məktəbi» müsabiqəsində tətbiq olunan qayda üzrə aparılmışdır.

Müsabiqənin yekununda hər üç mərhələnin balları əsasında müəllimlərə yekun bal müəyyən edilmiş və ən yüksək nəticə göstərən 95 nəfər müəllimin siyahısı hazırlanmışdır.

Məktəblilərin fənn olimpiadalarının rayon (şəhər) və respublika mərhələsinin keçirilməsi və yekunlaşdırılması üçün müvafiq təşkilati tədbirlər həyata keçirilmişdir. Respublika üzrə IX, XI siniflərdə təhsil alan 399.064 nəfər şagirdə rayon (şəhər) mərhələsinin I turunda 46.422 (11,6%), II turda 17.128 (4,3%), respublika turunda isə 1112 (0,3%) nəfər iştirak etmişdir. Təhsil Nazirliyinin «Məktəblilərin 2007/2008-ci dərslərində keçirilmiş fənn olimpiadalarının nəticələri barədə» 29.05.2008-ci il tarixli, 684 nömrəli əmri hazırlanmışdır.

Məktəblilərin fizika, riyaziyyat, kimya, biologiya və informatika fənləri üzrə Beynəlxalq olimpiadalarda iştirakı üçün şəhərlər üzrə ümumi təhsil şöbəsi ilə birgə təşkilati işlər (komandaların tərkibinin müəyyənləşdirilməsi, onların olimpiadalarda iştirakı ilə bağlı əməllərin hazırlanması, viza və ezamiyyə xərclərinin həlli və s.) görülmüşdür.

2008/2009-cu dərslərində respublikanın kənd rayonlarının ümumtəhsil məktəblərində mərhələlər üzrə 5 günlük iş həftəsinə keçirilmə vəziyyəti araşdırılmışdır.

Məcburi köçkün rayonlarının ümumtəhsil məktəbləri ilə bağlı statistik məlumatlar toplanaraq ümumiləşdirilmişdir.

Qax, Zaqatala, Balakən rayonlarının 12 ümumtəhsil məktəbində təhsil alan gürcü uşaqları və onlara dərslər deyən gürcü müəllimləri barədə statistik məlumatlar toplanaraq ümumiləşdirilmişdir.

Respublikanın kənd rayonlarında təhsil alan azsaylı xalqlar (talış, avar, ləzgi, iverit, zaxur, xınalıq, udin, kürd) barədə statistik məlumatlar toplanaraq ümumiləşdirilmişdir.

Təhsil Nazirliyinin müvafiq əmrinə əsasən şöbənin əməkdaşı 21-25 iyul 2008-ci il tarixində Təhsil Siyasəti Mərkəzləri Şəbəkəsinin dəstəyi ilə keçirilən “Təhsillə bağlı tədqiqatlar, siyasət və təcrübələr” mövzusunda yay məktəbində iştirak etmək məqsədi ilə Sloveniyanın Loqadska dolina şəhərinə ezam edilmişdir.

Şöbənin əməkdaşı Linkoln-Nebraska Universitetinin professoru Co Mak Nultinin dəvəti ilə 16 noyabr 2008-ci il tarixdə Azərbaycan, Gürcüstan, Qazaxstan, Türkmənistan, Qırğızıstan, Ermənistan, Hindistan və Bangladeşdən olan təhsil işçilərinin iştirak etdiyi Bakı-Linkoln internet konfransında “İKT Azərbaycan məktəblərində” mövzulu təqdimatla çıxış etmişdir.

Dövlət Dəmir Yolu Liseyi, 12 və 5 nömrəli Bakı Peşə Liseylərdə 2008/2009-cu dərslərində birinci siniflərdə dərslər deyəcək müəllimlərin hazırlanması məqsədi ilə treninqlər aparılmış, I siniflərdə kurikulumun tətbiqi vəziyyəti araşdırılmışdır.

Təlimata uyğun olaraq sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların buraxılış imtahanlarından azad olunması ilə əlaqədar şəhər və rayon TŞ-lərindən daxil olmuş materiallar təhlil edilmiş, Təhsil Nazirliyinin «2007/2008-ci dərs ilində ümumtəhsil məktəbləri şagirdlərinin əsas və orta təhsil kursu üzrə buraxılış imtahanlarından azad edilməsi haqqında» 02.06.2008-ci il tarixli, 697 nömrəli əmri hazırlanmışdır.

Şöbənin əməkdaşları aprel, may aylarında respublikanın rayonlarında buraxılış imtahanlarının mərkəzləşdirilmiş qaydada keçirilməsinə hazırlıq məqsədilə həmin rayonların TŞ rəhbərliyi və əməkdaşları, həmçinin məktəb direktorları üçün izahatyönümlü müşavirələr keçirmiş, onlara imtahanlarla bağlı sənəd nümunələri təqdim etmişlər. Həmin rayonlarda RTŞ-larla birlikdə imtahanların keçiriləcəyi mərkəzlər müəyyənləşdirilib şöbə rəhbərliyinə təqdim olunmuşdur.

İyunun 10-da kənd rayonlarında cavab kartı tətbiq olunmadan mərkəzləşdirilmiş qaydada keçirilən buraxılış imtahanlarında yerli təhsil işçilərinə əməli köməklik göstərilmişdir.

2008/2009-cu dərs ilində orta məktəb kursu üzrə buraxılış imtahanlarının mərkəzləşdirilmiş qaydada keçirilməsinə hazırlıq məqsədilə şöbənin əməkdaşları oktyabrın 20-dən 26-dək Şəki, Oğuz, Astara rayonlarında bütün məktəb direktorları, XI sinif şagirdləri, onların valideynləri, fənn müəllimləri və digər ictimaiyyət nümayəndələri ilə müşavirələr keçirmiş, imtahanların yeni qaydada keçirilməsi ilə bağlı yenilikləri onlara çatdırmış, onları maraqlandıran məsələlərlə əlaqədar izahat işləri aparmışlar. Adları çəkilən rayonlarda buraxılış imtahanları keçiriləcək mərkəzlər dəqiqləşdirilmiş, onların texniki vəziyyəti öyrənilmiş, həmin mərkəzlərdə imtahana cəlb olunacaq şagirdlərin sayı müəyyənləşdirilmiş, imtahan nəzarətçiləri seçilmiş, göstərilənlərlə əlaqədar məlumatlar və siyahılar Nazirliyin müvafiq şöbəsinə təqdim edilmişdir.

ABŞ-ın Sülh Korpusunun 6-cı qrupunun Azərbaycana gəlməsi ilə bağlı təşkilati işlər həyata keçirilmiş, həmin könüllülərin hazırlıq kursları keçməsinə şərait yaradılmış, onların 2008/2009-cu dərs ilində ingilis dilinin tədrisi ilə əlaqədar işləyəcəkləri rayon və məktəblər müəyyənləşdirilmişdir.

UNESCO-nun Assosiativ Məktəblər Layihəsi (ASP-net) üzrə təşkilatdan alınmış məlumatlar Respublikamızda layihəyə üzv olan tədris müəssisələrinə çatdırılmış, bu müəssisələrin ASP-net üzrə gördüyü işlər barədə məlumatlar həmin təşkilata bildirilmişdir.

Azərbaycan İngilis Dili Müəllimləri Assosiasiyası (AZETA)nın “Encoy English Club” (İngilis dili uşaq klubu)nun Slavyan Universitetində keçirilən IV və V konfranslarında iştirak edilmiş, Nazirliyin AZETA ilə əməkdaşlığı çərçivəsində Şəki, Salyan, Xaçmaz, Qəbələ, Lənkəran və Kürdəmir rayonlarında ingilis dili üzrə uşaq klublarının təşkilinə köməklik göstərilmişdir.

ABŞ-ın “Uşaqların xilasası” təşkilatı ilə Nazirliyin birgə həyata keçirdiyi “Uşaqların Tolerantlıq Təhsili Proqramı” çərçivəsində Quba, Şəki, Qazax, Lənkəran Kürdəmir, Goranboy və Abşeron rayonlarında ibtidai təhsil üçün sülh mədəniyyətinə dair seminarlar təşkil olunmuşdur.

“Məktəb uşağın dostudur” standartlarının hazırlanmasına dair Nazirliklə UNICEF-in keçirdiyi seminarda şöbənin əməkdaşları iştirak etmişlər.

2008-ci ildə şöbəyə daxil olmuş 2920 ərizə, 158 teleqram, o cümlədən yuxarı təşkilatlardan daxil olmuş 840 ərizə və 58 məktub araşdırılmış, müvafiq tədbir görülmüşdür.

Sentyabr konfranslarının yerlərdə keçirilmə vaxtı ilə bağlı məlumatlar toplanmış və şöbənin əməkdaşları həmin konfranslarda iştirak etmişlər.

Azərbaycan müəllimlərinin XIII qurultayının hazırlanıb keçirilməsi ilə bağlı təşkilatı işlərdə əməkdaşlarımız fəallıq göstərmişlər.

Əcnəbi vətəndaşların və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin Azərbaycan Respublikası vətəndaşlığını qəbul etməsi ilə bağlı 440 nəfərin Azərbaycan dilini bilmə səviyyəsi müəyyənləşdirilmiş və bu barədə Dövlət Miqrasiya Xidmətinə müvafiq məktublar göndərilmişdir.

2009-cu ildə şöbənin qarşısında duran ən mühüm perspektiv fəaliyyət istiqamətini aidiyyəti şöbələrlə birlikdə icbari təhsilin həyata keçirilməsi, təlim keyfiyyətinin yüksəldilməsi, həmçinin RTŞ aparatı və məktəb rəhbərlərinin peşəkarlıq səviyyəsinin yaxşılaşdırılması məsələləri təşkil edir.

Ali və orta ixtisas təhsili sahəsi

Ali təhsil sahəsi üzrə

I. Şöbənin kurasiyasında olan sahələr üzrə əsas göstəricilər. 2008-ci hesabat ilində Azərbaycan Respublikasında 49 ali məktəb fəaliyyət göstərmişdir. Onlardan 34-ü dövlət, 15-i qeyri-dövlət ali təhsil müəssisəsidir.

Təhsil Nazirliyinin tabeliyində 20 ali təhsil müəssisəsi fəaliyyət göstərir.

2008-ci ildə ali məktəblərin bakalavr pilləsinə 27.407 (97.4%), magistratura pilləsinə isə 3.750 (78%) nəfər tələbə qəbul olunmuşdur.

Hazırda ali məktəblərdə 128.656 (bakalavr pilləsində 120.713, magistraturada 7.943) nəfər tələbə təhsil alır.

2008-ci ildə Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan ali təhsil müəssisələrində işləyənlərin sayı 22.427 nəfər (professor-müəllim heyəti-10339, digər işçilər-12088) təşkil etmişdir.

Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan ali məktəblərin bakalavr pilləsini 2007/2008-ci tədris ilində 19.138 nəfər məzun bitirmişdir. Bunlardan 5.479 (29%) nəfəri ali məktəbi pedaqoji ixtisaslar üzrə bitirmişdir ki, onların da 2.202 nəfərinə təyinat verilmişdir.

Ali məktəbləri digər sahələr (texniki, texnologici, kənd təsərrüfatı və s.) üzrə bitirən 13.659 nəfərə yaxın məzuna təyinat verilməmişdir və onların işə düzəlməsi müstəqil surətdə həyata keçirilir.

II. 2008-ci il ərzində iş planına müvafiq olaraq ali təhsil sahəsində görülmüş işlər. Ali və orta ixtisas təhsili şöbəsinin 2008-ci il üçün iş planına 26 məsələ daxil edilmişdi.

Belə ki, iş planında ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrinə tələbə qəbulu planının layihəsi, qış və yay imtahan sessiyasının nəticələri, kredit sistemi ilə təhsil alan tələbələrin qış imtahan sessiyasının nəticələri, kredit sisteminin tətbiqi ilə bağlı yeni əsasnamələrin hazırlanması ali (bakalavr) və orta ixtisas təhsili üzrə istiqamətlərin təsnifatının (klassifikatorun), «Magistr təhsil proqramları»nın yeni siyahısının hazırlanması, magistr hazırlığının məzmununa və səviyyəsinə qoyulan minimum dövlət tələblərinin (Dövlət təhsil standartının) strukturunun müəyyənləşdirilməsi, ali təhsilin magistratura pilləsində tədrisin təşkilinin monitorinqinin keçirilməsi və bu sahədə tədrisin təkmilləşdirilməsi üzrə təkliflərin hazırlanması, «Azərbaycan Respublikasında fasiləsiz pedaqoji təhsil və müəllim hazırlığının konsepsiya və strategiyasının həyata keçirilməsi üçün tədbirlər planı»nın yerinə yetirilməsinin təşkili, Dünya Bankının dəstəyi ilə həyata keçirilən TSİL-in müəllim hazırlığı alt komponenti çərçivəsində hazırlanmış «İbtidai sinif müəllimi hazırlığı üzrə yeni kurikulum»un təsdiqi və tətbiqi, «Təhsilin əsasları» fənni üzrə dərsliyin hazırlanması, «Ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrində istehsalat təcrübəsinin təşkili vəziyyətinin, Ali təhsil müəssisələrində tədris prosesinin tədris-metodiki sənədlərlə təminatının vəziyyətinin monitorinqinin keçirilməsi barədə» istehsalat təcrübəsinin təşkili və keçirilməsinə dair əsasnamənin hazırlanması, ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrinin attestasiya və akkreditasiyasının təşkili və yekun sənədlərin hazırlanması, qiyabi təhsil forması üzrə tədrisin təşkilinin monitorinqinin keçirilməsi və onun nəticələrinin təhlili, orta ixtisas təhsili müəssisələrində tələbələrin biliyinin qiymətləndirilməsində çoxballı sistemin tətbiqi barədə Əsasnamə»nin hazırlanması və eksperimentə başlanılması, Azərbaycan ali, orta ixtisas və musiqi təhsilinin inkişaf proqramlarının hazırlanması və s. məsələlər öz əksini tapmışdır.

İş planının həmin müddəalarına uyğun olaraq 2008-ci ildə ali təhsilin təkmilləşdirilməsi istiqamətində bir sıra məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Belə ki, şöbə tərəfindən 2008-ci il üçün ali təhsil müəssisələrinin bakalavr pilləsinə tələbə qəbulu planı hazırlanmışdır. Əvvəlki illərdə olduğu kimi bu plan respublikanın müvafiq nazirliklərindən, təşkilatlardan və digər qurumlardan mütəxəssislərə olan ehtiyac barədə məlumatlara, təhsil müəssisələrinin təkliflərinə və əmək bazarının tələbatına uyğun müəyyənləşdirilmişdir. Planın layihəsi ali və orta ixtisas təhsili, iqtisadiyyat şöbələrində təhsil müəssisələrinin rəhbərləri ilə birgə geniş təhlil və müzakirə olunduqdan, habelə müvafiq nazirliklərlə razılaşdırıldıqdan sonra Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinə təqdim olunmuş və 3 iyun 2008-ci il tarixli, 202s №-li qərarla təsdiq edilmişdir. Eyni zamanda ali təhsilin magistratura pilləsi üçün də qəbul planı hazırlanmışdır. Qəbul planı tərtib edilərkən bəzi ali məktəblərin mütəxəssis hazırlığı strukturuna ayrı-ayrı istiqamətlər üzrə yeni ixtisas və ixtisaslaşmalar da daxil edilmişdir. Ali məktəblər tərəfindən ali təhsilin strukturuna daxil olunmuş yeni istiqamətlər (ixtisas və ixtisaslaşmalar) üzrə tədris planları hazırlanıb təsdiq edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 31 yanvar 2008-ci il tarixli, 2643 №-li «Azərbaycan Respublikası ali təhsil müəssisələrinin Avropa ali təhsil məkanına inteqrasiyası ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında Sərəncamı»nın icrasını təmin etmək məqsədilə ölkə Prezidenti yanında Təhsil Komissiyasının qərarına əsasən yaradılmış işçi qrupu ilə birgə «Ali təhsilin bakalavr pilləsində ixtisasların (proqramların)

siyahısı»nın yeni lahiyəsinin hazırlanması sahəsində geniş iş aparılmışdır. Belə ki, bu məqsədlə ABŞ-nin, bəzi Avropa ölkələrinin, Türkiyənin, Rusiya Federasiyasının, Orta Asiya respublikalarının və s. təcrübəsi öyrənilmiş, Təhsil Nazirliyində və ali məktəblərdə mütəxəssislərlə çoxsaylı görüşlər və müzakirələr təşkil edilmiş, hər bir fəaliyyət sahəsi üzrə mütəxəssislərlə fikir mübadiləsi aparılmış, müvafiq qərara uyğun olaraq mövcud klassifikator YUNESKO-nun və digər beynəlxalq qurumların qəbul etdiyi sənədlərə uyğunlaşdırılmışdır. Əvvəlki klassifikatordan fərqli olaraq bu siyahıda ixtisasların sayı 515-dən 148-ə endirilmiş, ixtisas qruplarının və ixtisasların, xüsusilə müəllimlik və mühəndislik ixtisaslarının adlarında dəqiqləşmələr aparılmışdır.

Layihə Təhsil Nazirliyinin 5 fevral 2008-ci il tarixli, 40-11-52/24 №-li məktubu ilə təsdiq üçün Nazirlər Kabinetinə göndərilmişdir.

Bakalavr pilləsinin yeni klassifikatorunun hazırlanması ilə əlaqədar olaraq «Magistr proqramlarının siyahısı»nın yenidən hazırlanması zərurəti yaranmışdır. Bu zərurəti nəzərə alaraq mütəxəssislərin iştirakı ilə siyahının ilkin variantının layihəsi hazırlanmış və nazirliyin 29 aprel 2008-ci il tarixli, 46-11-3518/17 №-li məktubu ilə müzakirə üçün ali məktəblərə göndərilmişdir. Layihə ali təhsil müəssisələrinin müvafiq struktur bölmələrində geniş müzakirə olunmuş, rəy və təkliflər bildirilmişdir. Ali məktəblərin təklifləri əsasında «Magistr proqramlarının siyahısı»nın yeni variantı hazırlanmış, rəy və təkliflər üçün yenidən ali məktəblərə göndərilmişdir.

Təhsil Nazirliyinin 18 aprel 2006-cı il tarixli, 251 №-li əmri ilə təsdiq olunmuş «Bakalavr hazırlığının məzmununa və səviyyəsinə qoyulan minimum Dövlət tələblərinin strukturu»na uyğun olaraq istiqamətlər (ixtisaslar) üzrə dövlət təhsil standartlarının hazırlanması işi davam etdirilmişdir. Belə ki, ali hərbi təhsil müəssisələri üçün «İİ030900-İnzibati ilarətmə» istiqamətinin yeni standartı hazırlanmış və Təhsil Nazirliyinin 20 oktyabr 2008-ci il tarixli, 1156 №-li əmri ilə təsdiq edilmişdir.

Şöbənin iş planına müvafiq olaraq «Magistr hazırlığının məzmununa və səviyyəsinə qoyulan minimum dövlət tələblərinin (istiqamətlər üzrə ali təhsilin dövlət standartının) strukturu»nun yeni layihəsi hazırlanmış və ali məktəblərin müzakirəsinə verilmişdir. Yeni strukturda ixtisaslaşma fənlərinin siyahısının və məcburi minimum məzmunun müəyyənəndirilməsi magistr hazırlığı aparılan ali məktəblərin səlahiyyətinə verilmiş, seçmə fənlərə ayrılan saatların miqdarı 35%-ə qədər artırılmış, magistr proqramlarının elmi-tədqiqat hissəsi üzrə bilik və bacarıqlara qoyulan tələblər, bu sahə üçün ayrılan saatların miqdarı müəyyən edilmişdir.

Eyni zamanda iş planına uyğun olaraq ali məktəblərin magistratura pilləsində tədrisin təşkili vəziyyəti öyrənilmişdir. Bu məqsədlə Təhsil Nazirliyinin 26 may 2008-ci il tarixli, 643 №-li əmri ilə yaradılmış mütəxəssislərdən ibarət işçi qrupu magistr hazırlığı aparılan ali məktəblərin magistratura pilləsində tədrisin təşkilinin monitorinqini keçirmişdir. Monitorinqin nəticələrinə dair müvafiq arayış hazırlanmışdır. Arayışdan məlum olur ki, ölkəmizin magistr hazırlığı aparılan ali məktəblərində mövcud normativ baza əsasında müəyyən işlər görülmüşdür. Belə ki, magistr təhsil proqramlarına uyğun olaraq tədris plan və proqramları hazırlanmış, hər il magistrlik dissertasiyalarının mövzuları vaxtında təsdiq olunmuş, dissertasiyaların müdafiəsi üzrə ixtisaslaşdırılmış şuralar yaradılmış, fərdi planların yerinə yetirilməsinə, dissertasiyaların təqdim olunmasına və müdafiəsinə nəzarət edilmişdir.

Bəzi ali məktəblərdə magistr hazırlığına xidmət edən yeni laboratoriyalar, tədris mərkəzləri, elektron kitabxanalar yaradılmışdır. Elmi-tədqiqat və elmi-pedaqoji təcrübələrin təşkilində və aparılmasında müəyyən irəliləyişlər olmuşdur.

Bununla yanaşı magistratura pilləsində tədrisin təşkilində, qəbul planının müəyyənləşdirilməsində, fənn bölümləri üzrə saatların planlaşdırılmasında, dərslər cədvəllərinin tərtibində və ondan istifadə olunmasında, fənn proqramlarının hazırlanmasında, mühazirələrin aparılmasında və s. bir sıra nöqsan, çatışmazlıqlara da yol verilmişdir.

İşçi qrupu qeyd olunanları nəzərə alaraq qısa zaman kəsiyində elmi-tədqiqat laboratoriyalarının müasir avadanlıqlarla təmin olunması, hər iki pilləni özündə əks etdirən vahid tədris kompleksinin hazırlanması, magistratura pilləsində də kredit sistemə keçid üçün müvafiq hazırlıq işlərinin aparılması, magistr hazırlığında AMEA-nın müvafiq elmi-tədqiqat institutlarının, yüksək texnologiyaya malik yerli və xarici şirkətlərin maddi-texniki bazası və kadr potensialından maksimum istifadə edilməsi, magistratura pilləsində seçmə fənlərə ayrılan saatlarının miqdarının artırılması, bakalavr və magistratura pillələrində tədrisin fasiləsiz idarə olunmasını təmin etmək məqsədilə mütəxəssis hazırlığının vahid tədris planı əsasında aparılmasını, magistrlərin xaric və bərpa olunması, akademik məzuniyyətə buraxılması və s. barədə müvafiq təkliflər hazırlamışdır.

Tələbələrin hazırlıq keyfiyyətinin, mənimsəmə səviyyəsinin, habelə semestr ərzində ayrı-ayrı fənn müəllimləri tərəfindən aparılan mühazirə, seminar və praktik məşğələlərin keyfiyyətinin, onların tələbələrə bilik vermə və qiymətləndirmə bacarığının semestr və yekun imtahanları vasitəsilə müəyyənləşdirildiyini nəzərə alaraq imtahan sessiyalarının təşkili və gedişi əvvəlki illərdə olduğu kimi 2008-ci ildə də diqqət mərkəzində saxlanılmışdır. Belə ki, 2007/2008-ci tədris ilinin qış imtahan sessiyası dövründə Təhsil Nazirliyinin 19 dekabr 2007-cü il tarixli, 1265 №-li əmrinə uyğun olaraq nazirlikdə Mərkəzi Operativ Qərargah (MOQ), «Qaynar xətt», ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrində müvafiq qərargahlar fəaliyyət göstərmiş, tələbələrin biliyinin qiymətləndirilməsində obyektivliyin təmin olunması, yol verilmiş neqativ halların aradan qaldırılması istiqamətində müəyyən müsbət işlər görülmüşdür.

Belə ki, 31 mart 2008-ci il tarixində nazirlikdə ali təhsil müəssisələrinin tədris işləri üzrə prorektorlarının, Təhsil Nazirliyinin korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə işçi qrupuna daxil olan Qeyri Hökumət Təşkilatları (QHT) nümayəndələrinin iştirakı ilə 2007/2008-ci tədris ilinin qış imtahan sessiyasının və bununla bağlı tələbələr arasında aparılmış sosioloji sorğuların nəticələri müzakirə edilmişdir. Məlum olmuşdur ki, Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan 20 ali təhsil müəssisəsinin əyani şöbələri üzrə 2007/2008-ci tədris ilinin qış imtahana sessiyasında 64469 nəfər tələbədən 63476-ı (98.4%) iştirak etmiş, 50276 nəfəri (78%) bütün imtahanlardan müvəffəq qiymət almışdır. İmtahanları əla qiymətlə başa vuran tələbələrin sayı 10395 nəfər (16.0%), əla və yaxşı qiymət alanların sayı 16101 nəfər (25.0%), qarışıq qiymət alanların sayı 23760 nəfər (36.8%) olmuşdur. İmtahanlarda qeyri-müvəffəq qiymət alanların sayı isə 13200 nəfər (20.5%) təşkil etmişdir.

Qeyri-dövlət təhsil müəssisələrində 18653 tələbədən imtahanlarda 16719 nəfər iştirak etmiş, onlardan 12124 nəfəri (65.1%) sessiyanı müvəffəqiyyətlə başa vurmuşdur. İmtahanları əla qiymətlərlə başa vuran tələbələrin sayı 1320 (7.1%), əla və

yaxşı qiymət alanlar 4246 (22.8%), qarışıq qiymət alanlar 6558 (35.2%), qeyri müvəffəq qiymət alanlar isə 4595 nəfər (24.6%) olmuşdur.

Kredit sistemi ilə təhsil alan tələbələrin də 2007/2008-ci tədris ilinin qış imtahan sessiyasının göstəriciləri təhlil edilərkən məlum olmuşdur ki, sessiyada 9406 nəfər tələbədən 7464-ü (79.3%) bütün imtahanlardan müvəffəq, 1848 nəfəri isə (19.6%) qeyri-müvəffəq qiymətlər almışdır.

Şöbənin iş planına uyğun olaraq 2007/2008-ci tədris ilinin qış imtahan sessiyasında Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti tərəfindən semestr imtahanlarının daha obyektiv və şəffaf keçirilməsi məqsədilə müəyyən fənlər üzrə tələbələrin biliyinin qiymətləndirilməsi test vasitəsilə kompüterdən istifadə etməklə aparılmış və müsbət nəticələr əldə olunmuşdur.

2007/2008-ci tədris ilində ali təhsil müəssisələrində qış imtahan sessiyasının nəticələri barədə Təhsil nazirinin 10 aprel 2008-ci il tarixli, 434 №-li əmri olmuşdur. Həmin əmr icra üçün bütün ali məktəblərə göndərilmişdir.

Nazirliyin 21 may 2008-ci il tarixli, 590 №-li əmrinə əsasən yay imtahan sessiyası dövründə də bu iş davam etdirilmişdir.

Belə ki, nazirlikdə və bütün ali məktəblərdə qərarqahlar və qaynar xətlər təşkil olunmuş, aşkarlığı və şəffaflığı təmin etmək üçün imtahanların gedişi prosesinə kütləvi informasiya vasitələrinin (KİV) və bir sıra qeyri-hökumət təşkilatlarının (QHT) nümayəndələri cəlb olunmuşdur. Onlar imtahanlarda iştirak etmiş, tələbə və müəllimlərlə müsahibələr aparmış, imtahan sessiyasından sonra imtahan nəticələri əsasında sosioloji sorğular keçirmişlər. Bəlkə elə bunun nəticəsidir ki, yay imtahan sessiyası dövründə təhsil müəssisələrinin qərarqahlarına, Təhsil Nazirliyinin “Qaynar xətt”inə və internet saytına daxil olan müraciət və şikayətlərin sayı demək olar ki, 2 dəfəyə yaxın azalmışdır.

Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan 20 ali təhsil müəssisəsinin əyani şöbələri üzrə 2007/2008-ci tədris ilinin yay imtahan sessiyasında 57169 nəfər tələbədən 56089-u (98,1%) iştirak etmiş, 45450 nəfəri (79,5%) bütün imtahanlardan müvəffəq qiymətlər almışdır. İmtahanları əla qiymətlə başa vuran tələbələrin sayı 9921 nəfər (17,3%), “əla” və “yaxşı” qiymət alanların sayı 13446 nəfər (23,5%), qarışıq qiymət alanların sayı isə 22083 nəfər (38,6%) olmuşdur. İmtahanlarda qeyri-müvəffəq qiymət alan tələbələrin sayı 10639 nəfər (18,6%) təşkil etmişdir. Beləliklə, müvəffəqiyyət göstəricisi 79,5%, keyfiyyət göstəricisi isə 41,0% olmuşdur. Bu göstəricilər 2007/2008-ci tədris ilinin qış imtahan sessiyasının göstəriciləri ilə (müvəf. 78%, keyfiyyət 41,3%) müqayisə etdikdə məlum olmuşdur ki, yay imtahan sessiyasında müvəffəqiyyət göstəricisi artaraq 79,5% təşkil etmiş, keyfiyyət göstəricisi isə demək olar ki, eyni olmuşdur.

2006/2007-ci tədris ilindən respublikanın 10 ali məktəbində (BDU, ADİU, ADNA, AzMİU, AzTU, ADU, BSU, ADPU, AtibbU, ATU) bəzi ixtisaslar üzrə 2497 nəfər birinci kurs tələbəsini əhatə etməklə eksperiment şəklində tədrisin təşkilində kredit sisteminin tətbiqinə başlanmış, 2007/2008-ci tədris ilindən isə bu işin miqyası genişləndirilərək dörd ali məktəb (BMA, ADRA, AMK, AMİ) istisna olmaqla digər ali məktəbləri əhatə etmiş və bütün birinci kursun seçilmiş ixtisaslarında tətbiq olunmağa başlanmışdır. Bununla əlaqədar həm təhsil müəssisələrinin rəhbərləri, həm

də Təhsil Nazirliyinin əməkdaşları müəllim və tələbələrlə çoxsaylı görüşlər keçirmiş, lazımı izahat işləri aparmış və metodiki köməkliklər göstərmişlər.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, kredit sistemi ilə təhsil alan tələbələrin də 2007/2008-ci tədris ilinin yay imtahan sessiyasının göstəriciləri təhlil edilmişdir. Məlum olmuşdur ki, sessiyada 7700 nəfər tələbədən 7492-i (97,3%) iştirak etmiş, 6314-ü (82,0%) bütün imtahanlardan müvəffəq qiymətlər almışdır. İmtahanları əla qiymətlə başa vuran tələbələrin sayı 904 (11,7%), “əla” və “yaxşı” qiymət alanların sayı 1876 (24,4%), qarışıq qiymət alanların sayı 3534 (54,9%), qeyri-müvəffəq qiymət alanların sayı isə 1178 nəfər (15,3 %) olmuşdur. 208 nəfər tələbə (2,7%) imtahanlarda iştirak etməmişdir.

Bu sistemlə təhsil alan və keçən tədris ilinin imtahan sessiyaları zamanı müxtəlif ali məktəblər üzrə bəzi fənlərdən akademik borcu qalan tələbələrdən bir çoxu həmin fənlər üzrə təkrar dinləmələr keçərək müsbət qiymətlər almış və müvafiq kreditləri toplamışlar (Məsələn BDU, AzDPU, ADU, AzDİU, AzTU).

Respublika üzrə ümumi və kredit sistemi ilə təhsil alan tələbələrin 2007/2008-ci tədris ilinin yay imtahan sessiyasının nəticələri həmin tədris ilinin qış imtahan sessiyasının nəticələri ilə müqayisə edilmiş və məlum olmuşdur ki, yay imtahan sessiyasında respublika üzrə müvəffəqiyyət və keyfiyyət göstəriciləri cari ilin qış imtahan sessiyasının müvafiq göstəriciləri ilə (78,0% və 41,2%) müqayisədə nisbətən artaraq müvafiq olaraq 79,2% və 41,8% olmuş, kredit sistemi ilə təhsil alan tələbələrin yay imtahan sessiyasının göstəriciləri isə əksinə qış imtahan sessiyasının nəticələrinə nisbətən (müv. 90,0%, key. 39,2%) azalaraq müvəffəqiyyət 78,0%, keyfiyyət 35,5% təşkil etmişdir.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, ADPU-da 2007/2008-ci tədris ilinin yay imtahan sessiyasında da tələbələrin biliyinin qiymətləndirilməsi test vasitəsilə kompüterdən istifadə etməklə aparılmışdır. Belə ki, yay imtahan sessiyasında əyani şöbə üzrə bütün 4-cü kurs tələbələrinin semestr imtahanları və yekun dövlət attestasiyası İKT vasitəsilə qəbul edilmiş və müsbət nəticələr alınmışdır.

Bununla yanaşı təhsil müəssisələrindən alınmış təkliflər (hər istiqamət üzrə 3 nəfər namizəd olmaqla) əsasında Təhsil Nazirliyinin müvafiq əmrləri ilə hər bir ali məktəbin bakalavr pilləsi üzrə dövlət attestasiya komissiyalarının, magistratura pilləsi üzrə ixtisaslaşdırılmış Elmi şuraların sədrləri təsdiq olunmuş və bunun əsasında ali məktəblərdə komissiya və şuraların tərkibi formalaşdırılmışdır.

2008-ci ildə nazirliyin əməkdaşları ilə yanaşı ali məktəblər tərəfindən də həm imtahan sessiyalarının, həm də tələbələrin dövlət attestasiyaları və dissertasiya müdafiələrinin monitoringi davam etdirilmiş, müvafiq ümumiləşmələr aparılmışdır.

Bir məsələni də qeyd etmək lazımdır ki, ölkəmizin ali təhsil müəssisələrində tədrisin təşkilində kredit sisteminin tətbiq olunması ilə bağlı müvafiq hüquqi-normativ bazanın yeniləşməsinə zərurət yaranmışdır. Bu məqsədlə Təhsil Nazirliyinin 18 fevral 2008-ci il tarixli, 215 №-li əmri ilə mütəxəssislərdən ibarət işçi qrupları təşkil olunmuşdur. İşçi qruplarının qarşısında «Tələbələrin biliyinin qiymətləndirilməsinin çoxballı sistemi haqqında», «Ali məktəblərin kurs imtahanları və məqbulları haqqında», «Ali təhsil müəssisələri tələbələrinin köçürülməsi, tələbələr sırasından xaric edilməsi və bərpa olunması, akademik məzuniyyət alması və təkrar kursda

saxlanması haqqında» əsasnamələrin kredit sisteminə uyğunlaşdırılması məqsədi qoyulmuşdur.

İşçi qrupları həmin sənədləri dərindən təhlil etmiş, ali məktəb mütəxəssisləri ilə müzakirələr aparmış nəticədə kredit sisteminin tələblərinə uyğun aşağıdakı sənədləri hazırlamışlar:

- «Kredit sistemi ilə təhsil alan tələbələrin biliyinin qiymətləndirilməsi haqqında müvəqqəti əsasnamə» (Təhsil Nazirliyinin 11 sentyabr 2008-ci il tarixli, 1060 №-li əmri ilə təsdiq olunub)
- «Kredit sistemi ilə təhsil alan tələbələrin fənlər üzrə imtahanları haqqında əsasnamə» (Təhsil Nazirliyinin 14.09.2008-ci il tarixli, 1059 №-li əmri ilə təsdiq olunub)
- «Tələbələrin köçürülməsi, ixtisası dəyişməsi, bərpa olunması və akademik məzuniyyət alması» ilə bağlı Təhsil Nazirliyinin 16 iyul 2008-ci il tarixli, 46-11-5282/17 №-li təlimatı məktubu.

Hesabat dövründə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 16 yanvar 2006-cı il tarixli, 15 №-li əmri ilə təsdiq olunmuş «Azərbaycan Respublikasının ali təhsil sistemində 2006-2010-cu illərdə Boloniya Bəyannaməsinin müddələrinin həyata keçirilməsi üçün tədbirlər planı»na uyğun olaraq bir sıra tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Bu tədbirlərin nəticəsi olaraq «Boloniya prosesi çərçivəsində ali təhsil sahəsində aparılan islahatlar haqqında Azərbaycan Respublikasının Milli hesabatı (2007-2009-cu illər üzrə)» hazırlanmış və Avropa Şurasına təqdim olunmuşdur. Hesabatda Boloniya prosesinə qoşulması ilə bağlı Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilmiş əsas islahatlar və tədbirlər, əməkdaşlıq məsələləri, ali təhsilin birinci və ikinci pillələrinin tətbiqi mərhələləri, ali təhsilin üçüncü pilləsinin tətbiqi, ali təhsil və tədqiqat arasında əlaqə, növbəti pilləyə keçid və qəbul olunma, məzunların işlə təmin edilməsi - iş verənlərlə əməkdaşlıq, ixtisas dərəcələri üzrə milli strukturun həyata keçirilməsi, Avropa ali təhsil məkanında keyfiyyətin təmin olunması üzrə standartlar və qaydaların (ESG) yerinə yetirilməsi, ESG fonunda keyfiyyətin təmin olunması sisteminə baxış və onun həyata keçirilməsinə milli dəstək, ali təhsil müəssisələrində daxili keyfiyyətin təmin olunması, keyfiyyətin təmin edilməsi üzrə xarici qiymətləndirmə sistemi, diploma əlavənin tətbiqi, diplomların tanınması üzrə Lissabon tanınma konvensiyası prinsiplərinin milli səviyyədə tətbiqi, ECTS-nin (Avropa kredit transferi sistemi) tətbiqi, ömür boyu təhsil, münasib təhsil imkanları, birgə dərəcələrin hazırlanması və tanınması, tələbə və təhsil işçilərinin mobilliyi qarşısında duran maneələrin aradan qaldırılması, yardım və qrantlar, beynəlxalq əməkdaşlıq, habelə ali təhsil qarşısında duran əsas vəzifələr öz əksini tapmışdır.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə təsdiq olunmuş «Ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrinin attestasiyası və akkreditasiyası haqqında Əsasnamə»yə, habelə «Ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrinin attestasiya və akkreditasiyasının keçirilməsinə dair tələblər və meyarlar»a əsaslanaraq 2008-ci ildə attestasiya və akkreditasiya keçiriləcək ali təhsil müəssisələrinin qrafiki tərtib və təsdiq olunmuşdur. Akkreditasiya olunacaq təhsil müəssisələrinə xəbərdarlıq məktubu göndərilmiş, ayrı-ayrı ali məktəblərin attestasiyasını aparmaq üçün komissiyalar

yaradılmış, ali məktəblərdən attestasiyaya dair sənədlərin və özünütəhlil hesabatlarının nazirliyə təqdim olunması və onların komissiya üzvləri tərəfindən təhlili təşkil edilmiş, tələbələrin müvafiq istiqamət (ixtisas) üzrə hazırlıq (bilik) səviyyəsini müəyyənləşdirmək məqsədilə çoxvariantlı suallar və test tapşırıqları tərtib olunmuşdur. Həmin test tapşırıqları əsasında sonuncu kurs tələbələrinin bilik səviyyələri yoxlanılmış, ali məktəblərin struktur bölmələrində monitorinqlər aparılmış və müvafiq arayışlar hazırlanaraq Təhsil Nazirliyinin Akkreditasiya Komissiyasına təqdim olunmuşdur.

2008-ci ildə 7 ali məktəb - Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti, Bakı Slavyan Universiteti, Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti, Azərbaycan Texniki Universiteti, Ali İctimai-Siyasi Universitet, Qafqaz və Asiya Universitetləri Təhsil Nazirliyinin yaratdığı səlahiyyətli komissiyalar tərəfindən akkreditasiyadan keçirilmişdir. Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin attestasiyası başa çatdırılmışdır. Bu günlərdə müvafiq sənədlər hazırlanaraq nazirliyin akkreditasiya komissiyasına təqdim olunacaqdır. Bununla yanaşı təsdiq olunmuş qrafikdə nəzərdə tutulan digər ali məktəblərdə də (Məsələn, Gəncə Dövlət Universitetində, Sumqayıt Dövlət Universitetində, Azərbaycan Dillər Universitetində) attestasiya və akkreditasiya keçirmək məqsədilə hazırlıq işləri aparılmışdır.

Şöbənin əməkdaşları xarici ölkələrin ali təhsil sahəsində verdiyi ixtisasların tanınması və xarici dövlətdə alınmış təhsilin Azərbaycan Respublikasında qüvvədə olan təhsil standartlarına uyğunluğunun müəyyən edilməsi (nostrifikasiyası) prosedurunun həyata keçirilməsinə nəzarət məqsədilə Təhsil Nazirinin yanında yaradılmış Daimi Komissiyanın işində yaxından iştirak etmişlər.

Boloniya bəyannaməsinin əsas müddəalarından biri də tələbələrə diploma əlavənin verilməsidir. Bununla bağlı Avropa Şurası, Avropa Komissiyası və YUNESKO/CEPES-in yaratdığı birgə işçi qrupu tərəfindən qeyd olunan sənədin nümunəsi hazırlanmışdır. Azərbaycan Respublikasının bu prosesə qoşulduğunu nəzərə alaraq Təhsil Nazirliyində də mütəxəssislərin iştirakı ilə həmin model əsasında «Ali təhsil haqqında (bakalvr/magistr) diploma əlavənin nümunəsi» hazırlanmış və nazirliyin 8 avqust 2008-ci il tarixli, 990 №-li əmri ilə təsdiq olunmuşdur.

Əvvəlki «Diploma əlavə»dən fərqli olaraq yeni nümunəvi modeldə ixtisas dərəcəsini alan şəxs, ixtisas dərəcəsi, onun səviyyəsi, funksiyaları təhsilin məzmunu və alınan nəticələr, milli təhsil sistemi haqqında məlumatlar verilmişdir. Eyni zamanda ilk dəfə olaraq diploma əlavə formasının müvafiq model əsasında hər bir ali məktəb tərəfindən hazırlanması, tətbiqi və tələbələrin istəyi ilə verilməsi (pulsuz) nəzərdə tutulmuşdur.

Ali təhsil sistemində ciddi problemlərdən biri də müəllim hazırlığı ilə bağlıdır. Müəllim hazırlığını təmin edən tədris plan və proqramları elə qurulmuşdur ki, tələbələr daha çox nəzəri məlumatlarla yüklənir, təcrübi bacarıqlar və vərdişlərin aşılmasına lazımi diqqət yetirilmir. Çoxsaylı faktlar göstərir ki, diplom alıb müəllimliyə başlayan məzunlar pedaqoji-psixoloji məsələlər, müasir təlim texnologiyaları barədə zəruri məlumatlara malik olmurlar.

Ona görə də müəllim hazırlığı məsələsi əvvəlki illərdə olduğu kimi 2008-ci ildə də diqqət mərkəzində saxlanılmışdır.

Belə ki, Təhsil Nazirliyi tərəfindən təsdiq olunmuş «2008-2015-ci illər üçün Azərbaycan Respublikasında fasiləsiz pedaqoji təhsil və müəllim hazırlığının konsepsiya və strategiyasının həyata keçirilməsi üzrə tədbirlər planı»na uyğun olaraq ixtisas siyahılarında yeniləşmələr aparılmış, pedaqoji ixtisaslar üzrə tələbə qəbulu planlaşdırılarkən yerlərdə aparılan monitorinqin (müəllimlərə olan tələbatın öyrənilməsi, proqnozlaşdırılması, məzunların işlə təmin olunması ilə bağlı) nəticələri nəzərə alınmış, müəllim hazırlığı aparılan təhsil müəssisələrində attestasiya və akkreditasiya prosedurları mütəmadi olaraq davam etdirilmiş, müəllim hazırlığında İKT-nin, yeni təlim üsulları və texnologiyalarının tətbiqi ilə bağlı hazırlıq işləri aparılmış, müəllim hazırlığını təmin edən kurikulumlara (Məsələn, «İbtidai təhsilin pedaqogikası və metodikası» ixtisası üzrə) «Təhsilin əsasları» fənni daxil edilmiş, yeni tətbiq olunan kurikulumların monitorinqinin keçirilməsinə başlanılmışdır.

Eyni zamanda müvafiq tədbirlər planına uyğun olaraq Təhsil Nazirliyinin 4 mart 2008-ci il tarixli, 298 №-li əmri ilə nazirliyin yanında ictimai əsaslarla müstəqil fəaliyyət göstərən məşvərətçi qurum-«Fasiləsiz pedaqoji təhsil üzrə koordinasiya şurası» yaradılmış və onun Əsasnaməsi təsdiq edilmişdir. Şuranın artıq iki iclası keçirilmişdir. Bu icaslarda Koordinasiya Şurasının strukturu müəyyənləşdirilmiş və 4 alt qrup («Ümumtəhsil məktəblərində peşəyönümü məsələləri», «Müəllimlərin peşə hazırlığının qiymətləndirilməsi və inkişaf etdirilməsi», «İlkin müəllim hazırlığı», «Əlavə pedaqoji təhsil», «Pedaqoji təhsilin idarə edilməsi») yaradılmışdır.

Hesabat ilində Dünya Bankı ilə birgə həyata keçirilən Təhsil Sektorunun İnkişaf Layihəsinin (TSİL) «Müəllim hazırlığı alt komponenti daxilində», «Azərbaycan Respublikasında ali təhsilin bakalvr pilləsində ibtidai sinif müəllimlərinin hazırlığı üzrə çərçivə kurikulum»nun hazırlanması planlaşdırılmışdır. Bununla bağlı Təhsil Nazirliyi tərəfindən mütəxəssislərdən ibarət işçi qrupu yaradılmış, milli və beynəlxalq məsləhətçilər müəyyənləşdirilmişdir.

İşçi qrupu respublikada ibtidai sinif müəllimi hazırlığı üzrə mövcud vəziyyətin monitorinqini keçirmiş, seminar və treninqlər təşkil etmiş və Nazirlər Kabinetinin 30 oktyabr 2006-cı il tarixli qərarı ilə təsdiq olunmuş «Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin konsepsiyasına («Milli Kurikulum»a) uyğun olaraq «Azərbaycan Respublikasında ali təhsilin bakalavr pilləsində ibtidai sinif müəllimlərinin hazırlığı üzrə çərçivə kurikulumu»nun və müvafiq 10 fənn üzrə kurikulumların layihələrini hazırlamışdır. Həmin sənəd ictimai rəyə verilmiş və alınan təkliflər əsasında onların son variantı hazırlanmışdır. Son variant müvafiq beynəlxalq qurumlar tərəfindən müsbət qiymətləndirilmişdir.

Çərçivə kurikulumu Təhsil Nazirliyinin 1 sentyabr 2008-ci il tarixli, 1024 №-li əmri ilə təsdiq edilmişdir. Həmin əmrə əsasən kurikulumun eksperiment şəklində tətbiqi üçün 3 pilot ali təhsil müəssisəsi (Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti, Gəncə Dövlət Universiteti və Azərbaycan Müəllimlər İnstitutu) müəyyənləşdirilmişdir.

Təhsil Nazirliyinin 1 sentyabr 2008-ci il tarixli, 1023 №-li əmrinə əsasən «Çərçivə kurikulumu»na daxil edilmiş fənləri tədris edəcək 83 nəfər professor-müəllim heyəti üçün 10 fənn üzrə («Təhsilin əsasları», «Həyat bilgisi və onun tədrisi metodikası», «Ana dili və onun tədrisi metodikası», «Riyaziyyatın ibtidai kursunun nəzəri əsasları», «Riyaziyyatın ibtidai kursunun tədrisi metodikası», «Fizika və onun tədrisi metodikası», «Musiqi və musiqinin tədrisi metodikası», «İnformatika və onun

tədrisi metodikası», «Təsviri sənət», «Xarici dil», «Texnologiya») yeni kurikulumlar əsasında trening keçirilmişdir. Treningdə ibtidai sinif müəllimlərinin hazırlığı üzrə çərçivə kurikulumunun struktur və əsas xarakterik xüsusiyyətləri, çərçivə kurikulumunun təhlili: ümumi təlim nəticələri və onların müəllimlər üçün kompetensiyalarla əlaqəsi, təlim strategiyaları, monitorinq və qiymətləndirmə məsələləri və s. geniş müzakirə olunmuş, fənn müəllimlərinə faydalı məsləhətlər verilmişdir.

Artıq 2008/2009-cu tədris ilində pilot ali təhsil müəssisələrinə qəbul olunmuş tələbələrin tədrisinin müvafiq kurikulum əsasında həyata keçirilməsinə başlanılmışdır.

2008-ci ildə Dünya Bankının dəstəyi ilə həyata keçirilən TSİL-in müəllim hazırlığı alt komponenti çərçivəsində «Təhsilin əsasları» fənni üzrə dərslərin hazırlanması işləri başa çatmış və onun nəşrinə başlanılmışdır.

«Təhsilin əsasları» fənninin pilot ali məktəblərdə tətbiqini təmin etmək məqsədilə bu fənni tədris edəcək 50 nəfər müəllim üçün trening keçirilmişdir.

2008-ci ildə Təhsil Nazirliyinin Kollegiyasında aşağıdakı 3 məsələnin müzakirəsi nəzərdə tutulmuşdu:

1. Ali təhsil müəssisələrində istehsalat (pedaqoji) təcrübəsinin təşkili: mövcud vəziyyət, problemlər və onların həlli yolları;
2. Ali təhsil müəssisələrində təlim prosesinin tədris-metodiki sənədlərlə təminatının vəziyyəti barədə;
3. Ali təhsil müəssisələrində kredit sisteminin tətbiqi ilə bağlı monitorinqin nəticələri barədə.

Birinci məsələ ilə bağlı Təhsil Nazirliyinin 18 fevral 2008-ci il tarixli, 216 №-li əmri ilə işçi qrupu yaradılmışdır. İşçi qrupu ali təhsil müəssisələri tələbələrinin istehsalat təcrübələrinin təşkilinin və keçirilməsinin monitorinqini aparmışdır. Monitorinqin nəticələri 19 dekabr 2008-ci il tarixdə nazirliyin Kollegiyasında geniş müzakirə olunmuşdur. Kollegiya qeyd etmişdir ki, ali məktəblər tərəfindən təcrübənin təşkili və keçirilməsi sahəsində müəyyən müsbət işlər görülür. Belə ki, bir çox ali məktəblər tədris planlarına uyğun olaraq təcrübələrin keçirilmə vaxtını və müddətini dəqiqləşdirir, təcrübə keçiriləcək müəssisələri müəyyənləşdirir, onlarla müqavilələr bağlayır, müvafiq tövsiyələr hazırlayır, xüsusi formalar üzrə tələbələrdən hesabatlar qəbul edir, konfranslar təşkil edir, yekun seminarlar keçirirlər və s. Lakin bununla yanaşı bir sıra təhsil müəssisələri tərəfindən təcrübənin təşkili, müəssisə, idarə və təşkilatlarla müqavilələrin bağlanması və onların həyata keçirilməsi məsələləri tələb olunan səviyyədə qurulmamışdır. Bəzi bağlanan müqavilələrdə təcrübə keçənlərin ümumi sayı qeyd olunmur, müəssisənin nə qədər təcrübəçi qəbul edə bilmə imkanları haqqında məlumat verilmir, tərəflərin öhdəlikləri ətraflı şərh edilmir və müvafiq bəndlərdə təcrübə zamanı təcrübəçilərin işə götürülməsi, vakant yerlərin tələbələrə iş yeri kimi müəyyən edilməsi barədə heç bir məlumat göstərilir. Tələbələrin təcrübəyə göndərilməsində, təcrübə yerlərinin müəyyənləşdirilməsində, təcrübə rəhbərlərinin təyini edilməsində, əməllərin hazırlanmasında müəyyən nöqsanlara yol verilir. Bir sıra ali məktəblərdə təcrübə rəhbərlərinin hesabatları və məlumatları Elmi Şurada, kafedralarda az dinlənilir, bəzi hallarda müzakirələr səthi xarakter daşıyır. Elmi

Şuraların iclaslarında təcrübə ilə bağlı qəbul edilmiş qərarların icrası vaxtında yoxlanılmır və s.

Kollegiya onu da qeyd etmişdir ki, ali təhsil müəssisələrində bütün növ təcrübələrin keçirilməsində nöqsanların yaranması səbəblərindən biri mövcud hüquqi-normativ sənədlərin müasir dövrün tələbləri ilə uzlaşmaması olmuşdur. Bunu nəzərə alaraq Təhsil Nazirliyinin mütəxəssislərdən ibarət işçi qrupu tərəfindən «Ali (orta ixtisas) təhsil müəssisələri tələbələrinin ixtisas üzrə təcrübələrin keçirilməsi haqqında Əsasnamə» layihəsi hazırlanmış və Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 19 sentyabr 2008-ci il tarixli, 221 №-li qərarı ilə təsdiq olunmuşdur.

Əsasnamədə təcrübə ilə bağlı tərəflərin məsuliyyət və öhdəlikləri, təcrübə keçən tələbələrin və onlara rəhbərlik edən müəllimlərin vəzifələri, təcrübənin keçirilməsi üçün maliyyə mexanizminin müəyyənləşdirilməsi, pedaqoji təcrübəyə ayrılan saatların həcmi və s. bu kimi müddəalar öz əksini tapmışdır.

Kollegiya qərarında istehsalat (pedaqoji) təcrübəsi sahəsində görülmüş işlər qənaətbəxş hesab olunmuş, hər bir ali təhsil müəssisəsi tərəfindən mövcud əsasnaməyə və təhsil müəssisəsinin profilinə uyğun təcrübələrin keçirilməsinə dair qaydaların hazırlanması, beynəlxalq təcrübə baxımından ixtisas təcrübələrinə ayrılan saatların miqdarının artırılması, bir çox istehsal sahələrinin regionlarda yerləşdiyini nəzərə alaraq və hazırlanan mütəxəssislərin həmin istehsal sahələrinə istiqamətləndirilməsi məqsədilə təcrübənin bu regionlarda keçirilməsi və onun maliyyə dəstəyini yaradan mexanizmin hazırlanması, orta ümumtəhsil məktəblərində tələbələrin təcrübə keçmələrini tənzimləmək məqsədilə pedaqoji kadr hazırlayan hər bir ali təhsil müəssisəsi üçün yerləşdiyi əraziyə yaxın baza ümumtəhsil məktəbi müəyyənləşdirilməsi, tələbələrin təcrübə keçdikləri müəssisə və təşkilatlarda vakant iş yerlərinə müvəqqəti işə götürülməsi və onlara əmək haqqının verilməsi məsələsinə baxılması və s. barədə ali məktəb rəhbərlərinə tapşırıqlar verilmişdir.

Kollegiyada müzakirəsi nəzərdə tutulan ikinci məsələ («Ali məktəblərdə təlim prosesinin tədris-metodiki təminatının vəziyyəti barədə») ilə bağlı Təhsil Nazirliyinin 4 mart 2008-ci il tarixli, 305 №-li əmrinə əsasən işçi qrupu yaradılmışdır. İşçi qrupu bütün dövlət və qeyri-dövlət ali təhsil müəssisələrində olmuş, monitorinqlər aparılmışdır. Monitorinqlərin nəticələri əsasında müvafiq arayış hazırlanmışdır. Arayıda qeyd olunur ki, bəzi ali məktəblərdə tədris prosesinin və mütəxəssis hazırlığının keyfiyyətinin elmi cəhətdən əsaslandırılmış meyarları işlənib hazırlanmış və tətbiq olunmağa başlanmışdır. Tələbələrin hər semestrin sonunda cari attestasiyası keçirilmiş, onların mənimsəməsinə nəzarətin gedişi və yekunları təhlil olunmuşdur. Yeni texnologiyaların işlənilməsinə başlanılmış, onlardan təlim prosesində istifadə edilməsi üçün hazırlıq işləri aparılmışdır. Açıq dərslərin keçirilməsi və onun nəticələrinin qiymətləndirilməsi istiqamətində müəyyən işlər görülmüşdür. Təlim prosesində İKT-dən istifadə olunması, mütəxəssis hazırlığının keyfiyyətinin yüksəldilməsi üzrə qabaqcıl təcrübənin öyrənilib yayılması ilə bağlı müəyyən hazırlıq işləri aparılmışdır.

Təlim-tərbiyə prosesinin məzmununun və təşkilinin təkmilləşdirilməsinə kompleks yanaşmaya dair məsələlərin həllində tədris-metodiki işlərin rolu gücləndirilmişdir.

Fundamental və ümumpeşə fənləri üzrə fasiləsiz mütəxəssis hazırlığının planı və proqramları tərtib olunmuşdur. Mühazirə, seminar, laborator məşğələlərinin keçirilməsinə, kurs və diplom layihələri və işlərinin yerinə yetirilməsinə, tələbələrin istehsalat təcrübələrinin təşkilinə dair metodiki göstərişlərin hazırlanmasına başlanılmışdır. Təlim metodikasının təkmilləşdirilməsi işində yüksək ixtisaslı professor və müəllimlərin qüvvəsini özündə birləşdirən ali məktəb metodşuralarının fəaliyyəti yaxşılaşdırılmışdır. Bir sıra ali təhsil müəssisələrində tədris-metodiki materialların, o cümlədən tədris ədəbiyyatının hazırlanması və nəşrinin perspektiv planlaşdırılması həyata keçirilmişdir. Tədris-metodiki işlərin əlaqələndirilməsində ixtisas kafedralarının rolunun gücləndirilməsi üzrə tədbirlər görülür.

Eyni zamanda arayışda qeyd olunur ki, bütün bu nailiyyətlərlə yanaşı ali məktəblərdə tədris-metodiki işlərin səviyyəsi hələ də təlim-tərbiyə prosesi qarşısında qoyulan vəzifələrə tam cavab vermir. Belə ki, bir sıra ali təhsil müəssisələrində əsas tədris-metodiki sənəd hesab olunan fənlərin işçi tədris proqramlarının keyfiyyətlə tərtib olunmasına lazımi diqqət yetirilmir. Bu proqramlarda məqsədyönlü ardıcılığın gözlənilməsi təmin olunmur, onlarda elmin, qabaqcıl təcrübənin nəticələri heç də həmişə operativ şəkildə öz əksini tapmır, tədris məşğələlərinin ayrı-ayrı növləri üzrə tədris materialının rəşional bölgüsü aparılmır. Bir çox hallarda işçi proqramlarında köhnə tədris ədəbiyyatlarına istinad olunur, həmin sənəddə təlim prosesində istifadə edilən texniki və informasiya texnologiyaları göstərilir.

Bir sıra ali məktəblərdə müəllimlərin tədris-metodiki işlərinin planlaşdırılmasına rəhbərlik zəifdir, tədris-metodiki sənədləşmənin keyfiyyətinin ekspertizası və müzakirəsi keçirilmir. İxtisas və fənlər kəşiyində təlim-tərbiyə prosesinin tədris-metodiki sənədlərlə və tədris ədəbiyyatı ilə təminatının tam həcmdə təhlili aparılmır. Bir çox ali məktəblərdə hələ də tələbələrin, xüsusilə istehsalatdan ayrılmadan təhsil alanların müstəqil işlərinin tədris-metodiki təminatının sistemi yaradılmamışdır.

Bəzi ali təhsil müəssisələrində tədris-metodiki işdə formalizm hallarına yol verilir.

Ali məktəblərdə təlim prosesinin tədris-metodiki sənədlərlə təminatını təkmilləşdirmək məqsədilə arayışda təklif olunur ki:

- fənlər haqqında məlumatın (sillabusun), tədris-metodiki komplekslərin və fənlər üzrə mühazirə, seminar və s. məşğələlər üçün elektron versiyalar işlənilib hazırlanması təmin edilsin;
- tələbələrin tədris-metodiki vəsaitlərdən geniş istifadə etməsi və təlim prosesinə yeni texnologiyaların tətbiqi təmin olunsun;
- tələbələrin dərşdənkənar sərbəst işləmələri üçün şərait yaradılsın;
- müasir tələblərlə cavab verməyən tədris-metodiki sənədlər yenidən işlənilsin, tələbələr tədris planlarında nəzərdə tutulan hər bir fənn üzrə latın qrafikası ilə çap edilmiş dərşlik və dərş vəsaitləri ilə təmin olunsun;
- təlim prosesinin tədris-metodiki sənədlərlə təminatı üzrə ali məktəblər arasında vaxtaşırı təcrübə mübadiləsi aparılsın;
- professor-müəllim heyətinin hər bir üzvünə kompüterdən istiadə etmək bacarığı aşılansın;

- tədris prosesi İKT vasitələri ilə təmin olunsun və bu sahədə təcrübəsi olan mütəxəssislərin ali məktəblərə cəlb edilməsi üçün müvafiq tədbirlər görülsün.

Kollegiyada müzakirəsi nəzərdə tutulan üçüncü məsələ («Ali təhsil müəssisələrində kredit sisteminin tətbiqi ilə bağlı monitorinqin nəticələri barədə») ilə əlaqədar Təhsil Nazirliyinin 16 oktyabr 2008-ci il tarixli, 1146 №-li əmrinə əsasən işçi qrupu yaradılmışdır. İşçi qrupu ali məktəblərdə kredit sisteminin tətbiqinin monitorinqini aparmışdır. Monitorinqin nəticələri barədə müvafiq arayış hazırlanmışdır.

Əvvəlki illərdə olduğu kimi 2008/2009-cu tədris ilində də ölkə prezidenti cənab İlham Əliyevin 8 sentyabr 2008-ci il tarixli, 3032 №-li «2008/2009-cu tədris ilində Azərbaycan Respublikasının ali məktəblərinə daxil olmuş tələbələrə Prezident təqaüdünün verilməsi haqqında» sərəncamı olmuşdur. Həmin sərəncama uyğun olaraq 9 ali məktəb (Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası-12, Bakı Dövlət Universiteti-23, Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyası-25, Azərbaycan Tibb Universiteti-26, Moskva Dövlət Universitetinin Bakı filialı-2, «Qafqaz» Universiteti-9, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti-3, Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti-1, Azərbaycan Polis Akademiyası-1) üzrə 102 nəfər tələbəyə Prezident təqaüdünün verilməsi barədə nazirliyin 30 oktyabr 2007-ci il tarixli, 1113 №-li əmri olmuş və həmin əmr icra üçün müvafiq ali təhsil müəssisələrinə göndərilmişdir.

Bununla yanaşı 2008-ci ilin qış və yay imtahan sessiyalarında yuxarı kurslarda təhsil alan Prezident təqaüdçülərinin müvəffəqiyyət göstəricələri barədə ali məktəblərin təklifləri alınmış və təqaüdün verilməsinin davam etdirilməsi nazirliyin müvafiq əmrləri ilə rəsmiləşdirilmişdir.

Şöbənin iş planına uyğun olaraq Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin «Şəffaflığın artırılması və korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Milli Strategiya»nın həyata keçirilməsi ilə bağlı Fəaliyyət Planında (2007-2011-ci illərdə) ali və orta ixtisas təhsili sahəsində nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçirilməsi sahəsində də müəyyən işlər görülmüşdür. Belə ki, Təhsil Nazirliyinin korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə işçi qrupuna daxil olan Qeyri hökumət təşkilatları (QHT) nümayəndələrinin iştirakı ilə qış imtahan sessiyasının nəticələri üzrə tələbələr arasında anonim anket sorğusu keçirilmişdir. Sorğu Bakı, Gəncə, Mingəçevir şəhərləri üzrə 10 dövlət ali təhsil müəssisəsinin bakalavr pilləsində əyani təhsil alan 821 tələbəni əhatə etmişdir. Anket sorğusunda tələbələrin ödədikləri qeyri-rəsmi ödənişlər, ödəniş həcmi, bu hallarla rastlaşma riski, forması, buna vadar edən amillər və s. bu tipli müxtəlif suallar qoyulmuşdur.

Respondentlərdən 24.8%-i qeyri-rəsmi ödəniş etdiklərini bildirmiş, 75.2% tələbə isə «etməmişəm» cavabını vermişdir. 51.2% respondent onları qeyri-rəsmi ödənişlər etməyə vadar edən amil kimi tələbənin fənni öyrənmək istəməməsini göstərmişdir.

Sorğuda iştirak edənlərin 38.4%-i qeyri-rəsmi ödənişlərin təhsilə mənfi təsir göstərdiyini, 31.1%-i təhsilin keyfiyyətini aşağı saldığını, 23.8%-i biliyin qiymətləndirilməsində subyektiv amillərin rol oynamasını, 33.1%-i normal təhsil üçün stimül olmamasını bildirmişlər.

Tədris ili ərzində korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə işçi qrupunun üzvü (Ə.İmanov) tərəfindən Azərbaycan Müəllimlər İnstitutunda ali və orta ixtisas məktəb müəllimləri, yerli təhsili idarəetmə işçiləri üçün təşkil edilmiş kurslarda 6 saatlıq xüsusi proqram əsasında məşğələlər keçirilmişdir.

Şəffaflıq Azərbaycan, Korrupsiyaya qarşı mübarizə fondu, Müasir təhsil və tədrisə yardım mərkəzləri ilə birgə keçirilən tədbirlər mütəmadi xarakter almışdır. Belə ki, qış imtahan sessiyası dövründə ali təhsil müəssisələrinin tələbələri arasında 5 min nüsxə olmaqla fleyerlər (təbliğat açıqlamaları) paylanmışdır. Həmin vərəqlərin üzərində «Tələbə rüşvət vermə! Bu qaynar xətlərə zəng vur! Sizin anonimliyiniz qorunacaqdır!» çağırışı, Təhsil Nazirliyinin «Qaynar xətt» nömrələri və Şəffaflıq Azərbaycan təşkilatının Bakı və digər şəhərlərdəki ofislərinin telefon nömrələri, habelə müvafiq ilin təqvimini yerləşdirilmişdir. Növbəti qış imtahan sessiyası ilə əlaqədar belə materiallar hazırlanmış və hazırda antikorrupsiya həftəliyi çərçivəsində ali təhsil müəssisələrində tələbələrə paylanılır.

Hesabat dövründə korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə çap olunmuş vəsaitlərin («Təhsildə antikorrupsiya tədrisi metodikası» Litva Respublikasının təcrübəsi əsasında, tərcümə, «Korrupsion məktəblər, korrupsion universitetlər: Nə etmək olar?» YUNESKO-nun Təhsilin Planlaşdırılması Beynəlxalq İnstitutunun nəşrindən tərcümə) təqdimatı keçirilmişdir.

Təhsil Nazirliyinin 28 dekabr 07-ci il tarixli, 48-11-7635/16 nömrəli razılıq məktubu ilə nazirliyin korrupsiyaya qarşı mübarizə qrupuna daxil olan QHT-lərin Fəaliyyət planına uyğun olaraq təhsil müəssisələrində Milli Strategiyanın tələblərinə uyğun şəffaflığın artırılması istiqamətində seminarların aparılmasına icazə verilmişdir. Respublikanın bütün regionlarını əhatə edən seminarlar keçirilmişdir.

Bununla yanaşı Azərbaycan Respublikasının İnsan hüquqlarının müdafiəsi üzrə müvəkkili - OMBUDSMAN-ın təşkil etdiyi seminar və dəyirmi masalarda Nazirliyin əməkdaşları müntəzəm olaraq iştirak etmişlər.

Təhsil Nazirliyinin əməkdaşları korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Milli Strategiyanın həyata keçirilməsi sahəsində məlumatlandırma işini KİV vasitəsilə də müntəzəm həyata keçirir. Belə ki, il ərzində nazirlik nümayəndələri (F.Qədərov, Ə.İmanov) mövzu ilə əlaqədar bir sıra tok-şoularda iştirak etmişlər. Qış və yay imtahan sessiyaları dövründə «Qaynar xəttin» fəaliyyəti ilə əlaqədar bir neçə radio və televiziya çıxışı təşkil olunmuşdur (AzTV, ANS və ANS ÇM-də).

Təhsil Nazirliyində yaradılmış işçi qrupu bütün ictimai təşkilatlar üçün açıq elan edilmişdir. 2008-ci ilin noyabr ayında «CLED» Yeri İqtisad İnkişaf Mərkəzinin ABŞ səfirliyinin dəstəyi ilə həyata keçirdiyi layihə əsasında istehsal olunan «Sonrakı peşmançılıq» satirik bədii filiminin nazirlik tərəfindən ali məktəb rəhbərləri ilə birgə təqdimatının keçirilməsi məqsədmüvafiq sayılmış, eyni zamanda filimin nümayişi məqsədilə İctimai Televiziyaya məktub göndərilmişdir.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, «Milli Strategiyanın» icrasına dair Nazirliyin fəaliyyət planı Beynəlxalq Təşkilatlar tərəfindən bəyanildiyi üçün Beynəlxalq Şəffaflıq təşkilatı işçi qrupunun üzvü, şöbənin əməkdaşı Ə.İmanovu cari ilin oktyabr-noyabr aylarında Yunanıstanda keçiriləcək 13-cü Beynəlxalq Antikorrupsiya Konfransına dəvət etmişdir.

2008-ci ildə dövlət və inkişaf proqramlarının hazırlanması sahəsində də müəyyən işlər görülmüşdür. Belə ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 31 yanvar 2008-ci il tarixli, 2643 №-li «Azərbaycan Respublikasının ali təhsil müəssisələrinin Avropa ali təhsil məkanına inteqrasiyası ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında sərəncamı»nın icrasını təmin etmək məqsədilə «2009-2013-cü illərdə Azərbaycan Respublikası ali təhsil sistemində islahatlar üzrə Dövlət Proqramı»nın layihəsi hazırlanmış və nazirliyin 31 mart 2008-ci il tarixli, 40-11-151/14 nömrəli məktubu ilə təsdiq üçün hökumətə təqdim edilmişdir. Proqramda ali təhsil sahəsində mövcud vəziyyət geniş təhlil olunmuş, proqramın məqsədi, onun icrasının əsas istiqamətləri, maliyyə mənbələri, gözlənilən nəticələr müəyyən edilmişdir. Proqramın həyata keçirilməsi üzrə tədbirlər planında Boloniya Bəyannaməsinin prinsiplərinə və beynəlxalq təcrübəyə əsaslanaraq ali təhsilin normativ-hüquqi bazasının, məzmununun, onun strukturunun və idarə olunmasının təkmilləşdirilməsi, yeni təlim texnologiyalarının yaradılması, ali təhsildə keyfiyyətin təmin olunması, kadr hazırlığı, elmi tədqiqat işlərinin ali təhsil müəssisələrinin yönümünə uyğunlaşdırılması, təhsilin maddi-texniki bazası və strukturunun, maliyyələşmə mexanizminin təkmilləşdirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Bununla yanaşı şöbənin iş planına uyğun olaraq «Azərbaycan Respublikasında ali və orta ixtisas musiqi təhsilinin İnkişaf Proqramı (2009-2013-cü illər)»da hazırlanmışdır. Bu proqramın hazırlanması əsasən musiqi müəssisələrinin daha da inkişaf etdirilməsi üçün normativ-hüquqi bazanın zəif olması, musiqi təhsili müəssisələrində tətbiq edilən mövcud iqtisadi mexanizmin bu məktəblərin inkişafını stimullaşdırma bilməməsi, musiqi təhsilinin elmi və elmi-metodiki əsaslarının işlənilməsinə ehtiyac duyulması, musiqi kadrları hazırlığının keyfiyyətinin yüksəldilməsinin səmərəli mexanizmlərinin işlənilməməsi, demək olar ki, bütün musiqi təhsil müəssisələrində avadanlıqların, musiqi alətlərinin çatışmaması, yenilərinin əldə edilməsi üçün kifayət qədər vəsaitin ayrılmaması, musiqi təhsil müəssisələrinin maliyyə vəsaiti çatışmadığından xarici ölkələrin müvafiq təhsil müəssisələri ilə təcrübə mübadilə aparılmasının, xarici ölkələrdə keçirilən konfrans, müsabiqələrdə iştirak etmək imkanlarının məhdud olması, notların, dərslik və dərs vəsaitlərinin çapı, musiqi ədəbiyyatının tərcüməsi sahəsində problemlərin mövcudluğu və s. səbəblərdən irəli gəlmişdir.

Bütün bunları nəzərə alaraq proqramda musiqi təhsili sahəsində aparılacaq islahatın əsas istiqamətləri, maliyyə imkanları və gözlənilən nəticələr müəyyənləşdirilmişdir.

2008-ci ildə Təhsil Nazirliyində yazılan «Azərbaycanın təhsil tarixi» kitabının «Ali təhsil sovet hakimiyyəti illərində» və «Ali təhsil müstəqil Azərbaycan Respublikası illərində» hissələri şöbə tərəfindən hazırlanmış və Nazirliyə təqdim edilmişdir.

Orta ixtisas təhsili üzrə

I. Şöbənin kurasiyasında olan sahələr üzrə əsas göstəricilər. 2008-ci hesabat ilində Azərbaycanda 61 orta ixtisas təhsili məktəbi fəaliyyət göstərmişdir. Onlardan

58-i dövlət, 3-ü qeyri-dövlət orta ixtisas təhsili müəssisəsidir. Təhsil Nazirliyinin tabeliyində 46 orta ixtisas təhsili müəssisəsi fəaliyyət göstərir.

Hesabat dövründə orta ixtisas təhsillilər ölkənin əmək qabiliyyətli əhalisinin 12.9 %-ni təşkil etmişdir.

2008-ci ildə Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan orta ixtisas təhsili müəssisələrinin 12793 plan yerinə 12458 nəfər tələbə qəbul olunmuşdur.

Hesabat dövründə Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan orta ixtisas təhsili müəssisələrində 44397 nəfər (43533 nəfər dövlət, 864 nəfər qeyri-dövlət OİTM-də) tələbə 117 ixtisas üzrə təhsil almışdır.

2008-cı ildə orta ixtisas təhsili müəssisələrinin müəllim heyəti 5410 nəfər təşkil etmişdir.

2007/2008-ci tədris ilində orta ixtisas təhsili müəssisələrini 13253 nəfər məzun bitirmişdir.

II. 2008-ci il ərzində iş planına müvafiq olaraq orta ixtisas təhsili sahəsində görülmüş işlər. Ali və orta ixtisas təhsili şöbəsinin 2008-ci il üçün iş planında orta ixtisas təhsili müəssisələrinə tələbə qəbulu planının müəyyənləşdirilməsi, istiqamətlərin klassifikatorunun yeni layihəsinin hazırlanması, istehsalat (pedaqoji) təcrübəsinin monitorinqinin keçirilməsi, onun əsasnaməsinin işlənilməsi, imtahan sessiyaları və buraxılış yekun dövlət attestasiyalarının təşkili və monitorinqinin keçirilməsi, qrafik üzrə orta ixtisas təhsili müəssisələrinin attestasiya və akkreditasiyasının keçirilməsi, orta ixtisas təhsili müəssisələrində maddi-texniki bazanın vəziyyətinin öyrənilməsi, bu müəssisələrdə eksperiment şəkilində tələbələrin biliyinin qiymətləndirilməsində çoxballı sisteminin tətbiqini təmin etmək məqsədilə normativ sənədlərin (əsasnamənin) hazırlanması və eksperimentin aparılması, orta ixtisas təhsilinin və orta ixtisas musiqi təhsilinin inkişaf proqramlarının hazırlanması və s. nəzərdə tutulmuşdu.

İş planına müvafiq olaraq aşağıdakı işlər görülmüşdür:

Təhsil müəssisələrindən, müvafiq nazirlik, komitə və təşkilatlardan alınmış təkliflər əsasında «Orta ixtisas təhsili üzrə ixtisasların (proqramların) siyahısı»nın yeni layihəsi hazırlanmış və nazirliyin 13 oktyabr 2008-ci il tarixli, 40-11-466/24 №-li məktubu ilə təsdiq üçün Nazirlər Kabinetinə göndərilmişdir.

«Ali (orta ixtisas) təhsili müəssisələri tələbələrinin ixtisas üzrə təcrübəsinin keçirilməsi haqqında əsasnamə» hazırlanmış və Nazirlər Kabinetinin 19 sentyabr 2008-ci il tarixli, 221 №-li qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

Eyni zamanda orta ixtisas təhsili müəssisələrində istehsalat (pedaqoji) təcrübəsinin monitorinqi keçirilmişdir. Monitorinqin nəticəsi olaraq «Orta ixtisas təhsili müəssisələri tələbələrinin ixtisas üzrə təcrübələrinin təşkili vəziyyəti, problemlər və onların həlli yolları barədə» arayış hazırlanmışdır.

Orta ixtisas təhsilinin yeni dövlət təhsil standartlarına uyğun olaraq hər bir təhsil müəssisəsinin strukturuna daxil olan istiqamətlər (ixtisaslar) üzrə ali təhsil proqramları ilə inteqrasiya olunmuş tədris planlarının hazırlanması və təsdiq edilməsi işi davam etdirilmişdir.

Əvvəlki illərdə olduğu kimi 2008-ci ildə də orta ixtisas təhsili müəssisələrinə həm əsas, həm də orta təhsil bazasından tələbə qəbulu planı hazırlanmışdır. Planın tərtib edilməsinə bütün orta ixtisas təhsili müəssisələri cəlb olunmuş, hər bir ixtisas

üzrə ölkənin tələbatı, əhalinin ehtiyacı, məzunların peşəyönümü, ötən ildəki tələbə qəbulunun nəticələri ciddi müzakirə olunmuşdur. Plan ali və orta ixtisas təhsili, iqtisadiyyat şöbələrində təhlil olunub müvafiq nazirliklərlə razılaşdırıldıqdan sonra Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 3 iyun 2008-ci il tarixli, 2035 №-li sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir. Qəbul planı tərtib edilərkən orta ixtisas təhsili müəssisələrinin kiçik mütəxəssis hazırlığı strukturuna yeni ixtisaslar daxil edilmişdir. Yeni açılmış ixtisasların təhsil standartları, baza təhsil proqramları və tədris planları hazırlanıb təsdiq edilmişdir.

2008-ci ildə orta ixtisas təhsili müəssisələrində imtahan sessiyasının təşkili və gedişi nazirliyin diqqət mərkəzində saxlanılmışdır. Belə ki, bütün təhsil müəssisələrində qərargahlar yaradılmış və həmin qərargahlar Təhsil Nazirliyinin «Mərkəzi operativ qərargah»i ilə əlaqəli fəaliyyət göstərmişdir. İlk dəfə olaraq 2 orta ixtisas təhsili müəssisəsində - Bakı Kompüter Kolleci və Sumqayıt Dövlət Texniki Kollecinə yay semestr imtahanları mərkəzləşdirilmiş qaydada, test üsulu ilə keçirilmişdir. İmtahan sessiyalarının nəticələri ümumiləşdirilmiş və Ali və orta ixtisas təhsili şöbəsində müzakirə olunmuşdur.

2008-ci ildə orta ixtisas təhsili müəssisələrində buraxılış yekun Dövlət Attestasiya Komissiyalarının yaradılması ilə bağlı müəyyən işlər görülmüşdür. Belə ki, orta ixtisas təhsili müəssisələrinin təqdim etdikləri sədrliyə namizədlərin göstəriciləri təhlil olunmuş, müvafiq istiqamətə (ixtiasa) uyğun gələn halda təsdiq edilərək yerlərə göndərilmişdir.

Dövlət Attestasiya Komissiyası sədrlərinin hesabatları alınmış, ümumiləşdirilərək şöbədə müzakirə olunmuşdur.

2008-ci ildə orta ixtisas təhsili müəssisələrinin attestasiya və akkreditasiyası üzrə də müəyyən işlər görülmüşdür. Belə ki, «Ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrinin attestasiya və akkreditasiyasının keçirilməsinə dair tələblər və meyarlar»a uyğun olaraq 2008-ci il üçün orta ixtisas təhsili müəssisələrinin akkreditasiya qrafiki təsdiq edilmiş, attestasiya olunacaq tədris müəssisələrinə xəbərdarlıq məktubu göndərilmiş, həmin orta ixtisas təhsili məktəbləri tələbələrinin bilik səviyyəsini yoxlamaq üçün sual və tapşırıqlar hazırlanmışdır. Hər bir orta ixtisas təhsili müəssisəsi üçün yaradılmış komissiya tərəfindən təhsil müəssisələrinin attestasiyası (o cümlədən sonuncu kurs tələbələri ilə test imtahanları) keçirilmiş, müvafiq arayışlar və rəylər hazırlanmışdır. 2008-ci ildə Göyçay Dövlət İdarəetmə və Texnologiya Kolleci, Sumqayıt Dövlət Texniki Kolleci, Bakı Dövlət İdarəetmə və Texnologiya Kolleci, Azərbaycan Maliyyə-İqtisad kolleci akkreditasiyadan keçmişdir. Mingəçevir və Gəncə Tibb məktəblərində, Lənkəran Dövlət Humanitar Kollecinə attestasiya başa çatmışdır.

Orta ixtisas təhsili müəssisələrində obyektivliyi və şəffaflığı təmin etmək məqsədilə Təhsil Nazirliyinin işçi qrupu tərəfindən «Orta ixtisas təhsili müəssisələri tələbələrinin biliyinin qiymətləndirilməsinin çoxballı sistemi haqqında müvəqqəti əsasnamə» hazırlanmış və nazirliyin 20 fevral 2008-ci il tarixli, 231 №-li əmri ilə təsdiq edilmişdir.

Təhsil Nazirliyinin 25 sentyabr 2008-ci il tarixli, 1097 №-li əmrinə uyğun olaraq cari tədris ilindən Bakı şəhərində yerləşən 9 orta ixtisas təhsili müəssisəsində (Bakı Mədəni-Maarif Texnikumu, Bakı Sənaye Pedaqoji Texnikumu, Bakı Yeyinti Sənaye Texnikumu, Azərbaycan Maliyyə-İqtisad Kolleci, Bakı Məktəbəqədər Texnikumu,

Bakı Texniki Kolleci, Bakı Dövlət Sosial-İqtisad Kolleci, Bakı Neft-Energetika Kolleci, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kolleci) 40 ixtisas üzrə eksperiment şəkilində tələbələrin biliyinin qiymətləndirilməsinin çoxballı sisteminin tətbiqinə başlanılmışdır. Bununla əlaqədar olaraq şöbənin əməkdaşları orta ixtisas təhsili müəssisələrində olmuş, bu sistemin tətbiqi vəziyyətini öyrənmiş, müəllim və tələbələrə lazımi metodiki köməklik göstərmişlər.

Şöbə əməkdaşları tərəfindən orta ixtisas təhsili müəssisələrinin tədris və maddi-texniki bazasının vəziyyəti öyrənilmiş, məlumatlar ümumiləşdirilmiş və geniş təhlili olunmuşdur. Təhlilin nəticələri əsasında «Azərbaycan Respublikasının orta ixtisas təhsili müəssisələrinin inkişaf proqramı (2008-2014-cü illər)» hazırlanmış və Təhsil Nazirliyinin 9 noyabr 2008-ci il tarixli, 40-11-465/14 №-li məktubu ilə təsdiq üçün Nazirlər Kabinetinə göndərilmişdir. Eyni zamanda «Azərbaycanda ali və orta ixtisas musiqi təhsilinin İnkişaf proqramı (2008-2012-ci illər)» hazırlanmışdır və bu günlərdə təsdiq üçün hökumətə təqdim ediləcəkdir.

Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan orta ixtisas təhsili müəssisələrinin 2008-ci ildəki fəaliyyətinə dair hesabatlar şöbədə geniş təhlil olunaraq müzakirə edilmiş, nəticələr barədə təhsil müəssisələrinin rəhbərlərinə müvafiq tövsiyələr verilmişdir. Bununla yanaşı 2008-ci ildə Təhsil Nazirliyində tərtib edilən «Azərbaycanın təhsil tarixi» kitabının «Orta ixtisas təhsili sovet hakimiyyəti illərində», «Orta ixtisas təhsili müstəqil Azərbaycan Respublikası illərində» hissələri şöbə tərəfindən hazırlanmış və nazirliyə təqdim edilmişdir.

Qeyd olunanlarla yanaşı şöbənin əməkdaşları hesabat dövründə aşağıdakı milli və beynəlxalq seminar və konfranslarda da iştirak etmişlər:

- Təhsil Nazirliyi, Avropa Təhsil Hüquqları Assosiasiyası və Azərbaycan Dillər Universitetinin 10 aprel 2008-ci il tarixdə «Ali təhsildə keyfiyyətin təminatı» mövzusunda keçirdiyi beynəlxalq seminar;
- Təhsil Nazirliyinin və Avropa Şurasının əməkdaşlıq proqramı çərçivəsində «Boloniya prosesinin inkişafının əsas istiqamətləri» mövzusunda 26-27 may 2008-ci il tarixdə keçirilmiş Milli Seminar;
- Təhsil Nazirliyi və Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin 29-30 aprel 2008-ci il tarixdə «Boloniya prosesi kontekstində magistr hazırlığı» mövzusunda keçirdiyi beynəlxalq konfrans;
- Təhsil Nazirliyi və Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin 8 noyabr 2008-ci il tarixdə «Qlobal maliyyə böhranı və təhsil sistemi» mövzusunda keçirdiyi beynəlxalq elmi-praktik seminar.

Hesabat dövründə şöbəyə 2051 ərizə və məktub daxil olmuş, onların hamısına müvafiq cavablar verilmişdir. Eyni zamanda şöbə əməkdaşları tərəfindən vətəndaşların qəbuluna diqqətlə yanaşılmış, nəzarətdə olan məktublارın vaxtında icrası təmin olunmuşdur.

III. Mövcud problemlər və onların aradan qaldırılması üzrə təkliflər:

- Azərbaycan Respublikasının Təhsil Qanunu qəbul olunduqdan sonra həmin Qanuna, habelə beynəlxalq təcrübəyə, eləcə də Boloniya Bəyannaməsinin prinsiplərinə əsaslanan «Ali təhsil haqqında» qanun layihəsi hazırlanmışdır;
- Ali təhsilin mövcud hüquqi-normativ bazası Boloniya Bəyannaməsinin müddəalarına və beynəlxalq təcrübəyə uyğunlaşdırılmışdır;
- «2009-2013-cü illərdə Azərbaycan Respublikası ali təhsil sistemində islahatlar üzrə Dövlət Proqramı»nın, «Azərbaycan Respublikasında ali və orta ixtisas musiqi təhsilinin İnkişaf proqramı»nın təsdiqinə nail olunmalıdır;
- «Dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən ali təhsil müəssisələrində çalışan işçilərin yeni vəzifə maaşlarının və vəzifə maaşlarının əlavələrin təsdiq edilməsi haqqında» Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 12 sentyabr 2008-ci il tarixli, 210 №-li qərarında yeni vəzifələrin təsis edilməsi ilə əlaqədar olaraq ali məktəblərin strukturunun təkmilləşdirilməsi təmin edilmişdir.
- Beynəlxalq təcrübəyə, Avropa ixtisas kataloquna və əmək bazarının tələblərinə uyğun hazırlanmış «Ali təhsilin bakalvar pilləsində ixtisasların (proqramların) siyahısı»nın və «Magistr proqramları»nın siyahısının təsdiqinə nail olunmalıdır;
- Tədris prosesi və idarəetmədə İKT-nin tətbiqi imkanlarının genişləndirilməli, yeni təlim texnologiyalarının tətbiqi sürətləndirilməlidir. Bu sahədə təcrübəsi olan mütəxəssislərin ali məktəbə cəlb edilməsi üçün tədbirlər görülməli, elektron dərslik və təlim materiallarının hazırlanması, elektron kitabxanaların yaradılması işi davam etdirilməlidir;
- Magistr hazırlığının məzmununa və səviyyəsinə qoyulan minimum dövlət tələblərinin strukturunun təsdiq edilməli və buna müvafiq olaraq ixtisaslaşmalar üzrə yeni nəsli Dövlət təhsil standartları hazırlanmalıdır. Ali məktəblər tərəfindən həmin standartlara uyğun olaraq magistr tədris planları işlənilməlidir.
- Ali məktəblərdə təlim prosesinin tədris-metodiki təminatının təkmilləşdirilməlidir. Bu məqsədlə:
  - müasir fənn proqramları (sillabus), fənlər üzrə tədris-metodiki komplekslər, mühazirə, seminarlar və s. məşğələlər üçün elektron versiyaların işlənilib hazırlanmalıdır.
  - tələbələr tədris planlarında nəzərdə tutulan hər bir fənn üzrə latın qrafikası ilə çap edilmiş dərslik və dərs vəsaitləri ilə təmin olunmalı, onların rus dilində olan ədəbiyyatlarından səmərəli istifadə edə bilməsi üçün tədbirlər görülməlidir;
  - tədris-metodiki təminat üzrə ali məktəblər arasında vaxtaşırı təcrübə mübadiləsi aparılmalıdır;
  - professor-müəllim heyətinin hər bir üzvünə kompüterdən istifadə etmək bacarığının aşılması təmin edilməlidir;

- Mövcud akkreditasiya sistemi təkmilləşdirilməli, ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrinin akkreditasiyasına beynəlxalq və qeyri-dövlət təşkilatlarından ekspertlərin cəlb olunmalıdır;
- «2008-2015-ci illər üçün Azərbaycan Respublikasında fasiləsiz pedaqoji təhsil və müəllim hazırlığının konsepsiya və strategiyasının həyata keçirilməsi üzrə tədbirlər planı»nda nəzərdə tutulan məsələlərin ardıcılıqla həyata keçirilməsi təmin olunmalıdır;
- «Azərbaycan Respublikasında ali təhsilin bakalavr pilləsində ibtidai sinif müəllimlərinin hazırlığı üzrə çərçivə kurikulumu»nun eksperiment şəkilində tətbiqinin əhatə dairəsinin genişləndirilməlidir;
- «Təhsilin əsasları» fənninin dərsliyi nəşr olunmalı və onun pilot ali məktəblərdə tətbiqinə başlanılmalıdır;
- Fasiləsiz pedaqoji təhsil üzrə koordinasiya şurasının işi canlandırılmalıdır;
- Ali məktəblər tərəfindən Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 19 sentyabr 2008-ci il tarixli, 221 №-li qərarı ilə təsdiq olunmuş «Ali (orta ixtisas) təhsil müəssisələri tələbələrinin ixtisas üzrə təcrübələrinin keçirilməsinin haqqında Əsasnamə»yə və təhsil müəssisələrinin profilinə uyğun təcrübələrin keçirilməsinə dair qaydalıran hazırlanmalıdır;
- Ali təhsil müəssisələrində mütəxəssis hazırlığı aparılan bəzi ixtisaslar üzrə tələbələrin istehsalat təcrübələrinin ayrı-ayrı regionlarda keçirilməsi üçün müvafiq tədbirlərgörülməlidir;
- Orta ümumtəhsil məktəblərində pedaqoji təcrübənin keçirilməsini tənzimləmək məqsədilə pedaqoji kadr hazırlığını aparın hər bir ali təhsil müəssisəsi üçün yerləşdiyi əraziyə yaxın baza ümumtəhsil məktəbinin müəyyənləşdirilməlidir;
- Ali təhsil müəssisələrində tədrisin kredit sistemi ilə təşkili ilə bağlı aparılan eksperimentin coğrafiyası genişləndirilməlidir;
- Ali məktəblərdə kredit sisteminin tətbiqi ilə bağlı tədbirlərin (simpozium, konfrans, seminar, treninqlər və s.) həyata keçirilməsi təmin olunmalıdır.
- Orta ixtisas təhsilinin məzmununun təkmilləşdirilməsi, müasir dövrdə rəqabətə davamlı mütəxəssis hazırlığına imkan verən yeni kurikulum hazırlanmalıdır;
- «Azərbaycan Respublikasında orta ixtisas təhsilinin inkişaf proqramı (2008-2012-ci illər üçün)»nın təsdiqinə nail olunmalıdır.
- Orta ixtisas təhsili üzrə ixtisasların (proqramların) siyahısının təsdiqinə nail olunmalıdır;
- Orta ixtisas təhsili üzrə yeni açılmış ixtisasların Dövlət Təhsil Standartlarının hazırlanması işinin davam etdirilməsi;
- Orta ixtisas təhsili sistemində əmək bazarının tələbələrinə və cəmiyyətin inkişaf prespektivlərinə uyğun kadr hazırlığı sistemi yaradılmalıdır;
- Orta ixtisas təhsili müəssisələrində tələbələrin biliyinin çoxballı sistemlə qiymətləndirilməsi ilə bağlı aparılan eksperimentin əhatə dairəsi genişləndirilməlidir;

- Orta ixtisas təhsili müəssisələrində semestr imtahanlarının mərkəzləşdirilmiş qaydada, test üsulu ilə keçirilməsinin əhatə dairəsi genişləndirilməlidir;
- Təhsil müəssisələrinin səlahiyyətinə aid olan məsələlərlə bağlı vətəndaşların şikayət və ərizələrinə hüquqi cəhətdən əsaslandırılmış cavabların verilməsinin təmin edilməlidir.

IV. Perspektiv fəaliyyət istiqamətləri.

Ali təhsil üzrə:

- Ali təhsilin mövcud hüquqi normativ bazasının Bolonya Bəyannaməsinin müddəalarına və beynəlxalq təcrübəyə uyğunlaşdırılması;
- Ali məktəblərdə elmi-tədqiqat işlərinə investisiyaların və büdcədən kənar vəsaitlərin cəlb olunmasını təmin edən hüquqi normativ bazanın yaradılması istiqamətində işlərin görülməsi;
- Dövlət ali təhsil müəssisələri üzrə nümunəvi ştat normativlərinin hazırlanmasının təmin olunması;
- Ali təhsil pillələri (bakalavriat və magistratura) üzrə ixtisasların (proqramların) beynəlxalq təcrübəyə, Avropa ixtisas kataloquna və əmək bazarının tələblərinə uyğun yeni təsnifatının hazırlanması;
- İxtisaslar (proqramlar) üzrə Avropada tətbiq olunan Avropa Kredit Transferi Sisteminin tələblərinə uyğunlaşdırılmış yeni dövlət təhsil standartlarının hazırlanması istiqamətində işlərin görülməsi;
- Tədris plan və proqramlarının, təhsil resurslarının (dərsliklərin, dərs vəsaitlərinin və s.) hazırlanması, zəruri hallarda alınması, onların tərcüməsi və tətbiqi istiqamətində işlərin görülməsi;
- Baza və əlavə təhsil (ixtisasartırma və yenidənhazırlanma) üçün tədrisin innovasiya metodikalarının, materiallarının və tətbiqi proqram təminatının hazırlanması;
- Zəruri ədəbiyyatların və interaktiv tədris kurslarının elektron versiyasının hazırlanması istiqamətində işlərin görülməsi;
- Tədris prosesində informasiya texnologiyalarının tətbiqi üçün elmi-metodik tövsiyələrin hazırlanması;
- Bolonya Bəyannaməsinin əsas prinsiplərinin tətbiqi ilə bağlı müasir informasiya və elmi-metodiki təminatın (Təhsil Nazirliyinin xüsusi veb-portalının, dərslik, dərs və elmi-metodiki vəsaitlərin və s.) yaradılması istiqamətində işlərin görülməsi;
- Bolonya prosesinin əsas sənədlərinin mütəmadi tərcüməsi, nəşri, ali məktəblər arasında yayılmasının təmin edilməsi və müvafiq məcmuənin nəşrinin təşkili;
- Ali məktəblərdə kredit sisteminin tətbiqi ilə bağlı tədbirlərin (simpozium, konfrans, seminar, treninqlər və s.) həyata keçirilməsi;
- Müasir fənn proqramlarının (sillabusların) hazırlanması istiqamətində işlərin görülməsi;

- Ömür boyu təhsili təmin edən zəruri tədris-metodiki sənədlərin hazırlanması istiqamətində işlərin görülməsi;
- Ali təhsil üzrə tədris sənədlərinin beynəlxalq ekspertizadan keçirilməsi üzrə işlərin görülməsi;
- Kadr hazırlığının məzmununun beynəlxalq və əmək bazarının tələblərinə uyğunlaşdırılması;
- Bolonya Bəyannaməsinin əsas müddələrinin tətbiqi ilə bağlı maarifləndirmə işini gücləndirilməsi və müsbət təcrübənin yayılmasını təmin etmək məqsədi ilə dövrü xəbərlər məcmuəsinin nəşrinin təşkili;
- Ali təhsil müəssisələri şəbəkəsinin optimallaşdırılması və onların kadr hazırlığı strukturunun Azərbaycan Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafının perspektiv tələblərinə uyğunlaşdırılması istiqamətində işlərin görülməsi;
- Ayrı-ayrı ali təhsil müəssisələrinin inkişaf proqramının hazırlanması;
- Ali təhsil müəssisələrinin idarə edilməsində tələbə özünüidarəetmə qurumlarının geniş iştirakına şəraitin yaradılması;
- Ali təhsilin vahid informasiya bazasının yaradılması istiqamətində işlərin görülməsi;
- Ali təhsil müəssisələrinin beynəlxalq təhsil assosiasiyaları və təşkilatlarına üzvlüyünün, onların qabaqcıl ali təhsil müəssisələri ilə birlikdə beynəlxalq proqramlar əsasında mütəxəssis hazırlığının aparılmasının təmin olunması istiqamətində işlərin görülməsi;
- Ali təhsil müəssisələrinin akkreditasiya sisteminin təkmilləşdirilməsi;
- Ali təhsildə tədrisin təşkilinin Avropa Kredit Transferi Sisteminin tələblərinə uyğunlaşdırılması;
- Ali təhsil müəssisələrinin professor-müəllim heyətinin tədris yükünün optimallaşdırılması barədə təkləflərin hazırlanması;
- Ali təhsil üzrə idarəetməni təmin edən menecer sisteminin yaradılması işinə başlanılması;
- Məzun yarmarkalarının təşkili;
- Mövcud təhsil proqramlarının müasirləşdirilməsi və yenilərinin hazırlanması istiqamətində işlərin görülməsi;
- Ali təhsil müəssisələrində elektron kitabxanaların yaradılması istiqamətində işlərin görülməsi.

Orta ixtisas təhsili üzrə:

- orta ixtisas təhsilində dövlət təhsil standartları ilə müəyyənləşdirilən keyfiyyətin əldə olunması istiqamətində işlərin görülməsi;
- məzunların əmək bazarında rəqabət qabiliyyətinin və peşə çevikliyinə yüksəldilməsinin təmin olunması;
- orta ixtisas təhsili müəssisələrinin şəbəkəsinin optimallaşdırılması;
- şəxsiyyətin tərbiyəsində, onun yaradıcılıq fəallığında orta ixtisas təhsili müəssisələrinin rolunun artırılması;
- şəxsiyyətin təhsilə və peşəyə olan marağının artırılması istiqamətində işlərin görülməsi;

- əmək bazarının ehtiyacları ilə mütəxəssis hazırlığının aparılmasında uyğunluğun əldə olunması;
- orta ixtisas təhsili müəssisələrində mütəxəssis hazırlığı strukturunun onun yerləşdiyi regionun tələbatı ilə uyğunlaşdırılması;
- orta ixtisas təhsili müəssisələri tərəfindən əhaliyə göstərilən təhsil xidmətlərinin genişləndirilməsi;
- orta ixtisas təhsilində dövlət ictimai idarəetmə sisteminin yaradılması;
- orta ixtisas təhsili müəssisələrinin çoxprofilliyinin və çoxfunksiyalılığının təmin edilməsi istiqamətində işlərin görülməsi;
- orta ixtisas təhsili sisteminin istehsal və xidmət sahələri ilə əlaqəsinin möhkəmləndirilməsi, sosial tərəfdaşlıq subyektləri arasında əməkdaşlığın səmərəliliyinin yüksəldilməsi;
- təhsil prosesinin təminatını, təhsil alanların və işçilərin sosial müdafiəsini, tədris müəssisələrinin maddi-texniki bazasının inkişafı üçün orta ixtisas təhsili müəssisələrinin maliyyələşdirmə imkanlarının genişləndirilməsi istiqamətində işlərin görülməsi;
- orta ixtisas təhsili müəssisələri müəllim və rəhbər işçilərinin peşəkarlıq səviyyəsinin yüksəldilməsi məqsədilə orta ixtisas təhsilli kadrların ixtisasartırılması və yenidən hazırlanması sisteminin təkmilləşdirilməsi;
- dövlət təhsil standartlarının tələblərinə uyğun olaraq yeni nəsl dərsliklərin, tədris-metodik ədəbiyyatın və təlim vasitələrinin yaradılması istiqamətində işlərin görülməsi;
- tədris prosesində informasiya sistemlərindən və texnologiyalarından, telekommunikasiya şəbəkələrindən istifadənin inkişaf etdirilməsi;
- orta ixtisas təhsili sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığın genişləndirilməsi;
- orta ixtisas təhsili müəssisələrinin məzunlarının əmək bazarında çevikliyinə təmin olunması istiqamətində işlərin görülməsi.

Elm sahəsi

2008-ci ildə Elm şöbəsi tərəfindən aşağıdakı tədbirlər keçirilmişdir:

1. Ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 85-ci ildönümünə həsr edilmiş «Heydər Əliyev və Azərbaycan dövlətçiliyi» mövzusunda respublika elmi-praktik konfransı (03 may 2008-ci il, Təhsil Nazirliyi).
2. Ali məktəb tələbələrinin XIII Respublika fənn olimpiadası (21 oktyabr 2008-ci il, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin bazasında).
3. Ali məktəb tələbələrinin XXI respublika elmi konfransı (16 dekabr 2008-ci il, Odlar Yurdu Universitetinin bazasında).
4. Ali məktəb tələbələrinin XIII respublika fənn olimpiadası qaliblərinin mükafatlandırma mərasimi (16 dekabr 2008-ci il, Odlar Yurdu Universitetinin bazasında).

5. “Ən yaxşı tələbə elmi-tədqiqat işi” müsabiqəsi (Ali məktəb tələbələrinin XXI respublika elmi konfransında çıxış etmiş tələbələr arasında, dekabr 2008-ci il).

Hesabat ilində aşağıdakı işlər görülmüşdür:

1. Ali məktəblərin elmi fəaliyyəti haqqında hesabatlar ümumiləşdirilmiş və son 5 ili əhatə edən göstəricilər hazırlanmışdır.
2. Müxtəlif proqramların layihələrinə rəy və təkliflər hazırlanmışdır. O cümlədən:
  - «Milli GRID layihəsinin yaradılması üzrə Proqram»ın layihəsinə rəy və təkliflər hazırlanmış və Nazirlər Kabinetinə göndərilmişdir;
  - “2008-2012-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının ali təhsil sistemində islahatlar üzrə Dövlət Proqramı”nın layihəsinə rəy və təkliflər hazırlanmış və Nazirliyin rəhbərliyinə təqdim edilmişdir;
  - “Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı”nın layihəsinə rəy və təkliflər hazırlanmış və Nazirlər Kabinetinə göndərilmişdir;
  - “Azərbaycanda elmin maliyyələşdirilməsi sistemi üzrə islahatlar Konsepsiyası”nın layihəsinə rəy və təkliflər hazırlanmış və Nazirlər Kabinetinə göndərilmişdir;
  - “Azərbaycan Respublikasında 2009-2015-ci illərdə elmin inkişafı üzrə Milli Strategiya”nın layihəsinə rəy və təkliflər hazırlanmış, AMEA-ya və Nazirlər Kabinetinə göndərilmişdir;
  - “Azərbaycan Respublikasında 2009-2015-ci illərdə elmin inkişafı üzrə Milli Strategiyanın həyata keçirilməsi üzrə Dövlət Proqramı”nın layihəsinə rəy və təkliflər hazırlanmış, AMEA-ya və Nazirlər Kabinetinə göndərilmişdir;
  - “MDB-yə üzv dövlətlərin innovasiya sahəsində əməkdaşlığı üzrə 2020-ci ilə qədər dövlətlərarası məqsədli proqramın işlənilib hazırlanması barədə” layihəyə rəy və təkliflər hazırlanmış və Nazirlər Kabinetinə göndərilmişdir.
3. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetindən, müxtəlif nazirliklərdən və AMEA-dan il boyu daxil olan bütün sənədlərə baxılmış, müvafiq cavablar hazırlanmışdır. O cümlədən:
  - Nazirlər Kabinetinin tapşırığına əsasən AMEA tərəfindən işlənilib hazırlanmış “Azərbaycan fundamental elmi-tədqiqat proqramlarının formalaşdırılması və icrası haqqında Qaydalar”ın və “Elmin İnkişaf Fondu haqqında Əsasnamə”nin layihələrinə rəy və təkliflər hazırlanmışdır;
  - Nazirlər Kabinetinin tapşırığına əsasən Təhsil Nazirliyi sistemində fəaliyyət göstərən ali məktəblərin kitabxana fondunda saxlanılan nadir kitab nüsxələri, digər çap məhsulları və əlyazmaları (kitab abidələri) haqqında məlumatlar toplanmış və Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinə göndərilmişdir;

- Nazirlər Kabinetinin tapşırığına əsasən MDB iştirakçı dövlətlərinin elmi və yaradıcı ziyalılarının II Forumunda (12-13 noyabr 2007-ci il) qəbul olunmuş qətnamə və rəylərlə bağlı görülmüş işlər haqqında məlumat hazırlanmış və Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinə göndərilmişdir;
  - Xarici İşlər Nazirliyindən daxil olan məlumatlar yerlərə çatdırılmışdır.
4. 2008-ci il üzrə doktorantura, aspirantura və assistentura-stajorluğa qəbul planı Nazirlər Kabineti ilə razılaşdırılmış, əmrləşdirilmiş və yerlərə çatdırılmışdır. Qəbul planının elan edilməsinə və qəbulun keçirilməsinə şöbə tərəfindən nəzarət həyata keçirilmişdir. Hazırda ali məktəblərin hesabatları ümumiləşdirilir.
  5. 2008-ci il üzrə dissertanturaya qəbul göçtəriciləri Nazirlər Kabineti ilə razılaşdırılmış, əmrləşdirilmiş və yerlərə çatdırılmışdır. Hazırda ali məktəblərin hesabatları ümumiləşdirilir.
  6. Təhsil Nazirliyinin Elmi-Metodik Şurasının fəaliyyətini tənzimləmək məqsədilə bölmə sədrlərinin təqdimatları əsasında bəzi bölmələrin tərkibində qismən dəyişikliklər edilməsi barədə əmrlər hazırlanmışdır.
  7. 2008-ci ildə ali məktəblərdə keçiriləcək beynəlxalq və respublika elmi konfranslarının siyahısı Nazirlər Kabineti ilə razılaşdırılmış və yerlərə çatdırılmışdır. Həmin siyahıya əsasən 79 elmi və elmi-praktik konfransın, o cümlədən 19 beynəlxalq 60 respublika elmi konfransının keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Demək olar ki, bütün konfranslar keçirilmişdir.
  8. Yeni elmi-tədqiqat müəssisələrinin açılması barədə ali məktəblərin vəsatətlərinə baxılmışdır. Həmin vəsatətlər əsasında Azərbaycan Texniki Universitetində “Nanostrukturlu materialların sintezi və tətbiqi problemləri” və “Müasir mexaniki intiqallar”, Bakı Musiqi Akademiyasında «Musiqi akustikası» elmi-tədqiqat laboratoriyaları yaradılmış, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin nəzdində “İqtisadi araşdırmalar”, Azərbaycan Texniki Universitetinin nəzdində isə “Materialşünaslıq və maşınqayırma problemləri” elmi-tədqiqat institutlarının açılması barədə Nazirlər Kabineti qarşısında vəsatət qaldırılmışdır.
  9. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin görkəmli şəxslərin yubileylərinin keçirilməsi haqqında sərəncamlarının icrasını təmin etmək məqsədi ilə tədbirlər planları hazırlanmışdır, o cümlədən Qara Qarayevin 90 illik yubileyi, Heydər Hüseynovun 100 illik yubileyi, Lev Landaunun 100 illik yubileyi, Musa Əliyevin 100 illik yubileyi, eləcə də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 90 illik yubileyinin keçirilməsi ilə əlaqədar əmrlər hazırlanmış, tədbirlər planı təsdiq edilmiş ali məktəblərə çatdırılmışdır.
  10. 2009-cu ildə ali məktəblərdə keçiriləcək respublika və beynəlxalq elmi konfransların siyahısı razılaşdırılmaq üçün Nazirlər Kabinetinə göndərilmişdir (71 konfrans).
  11. Ali məktəblərin kafedralarında və elmi-tədqiqat müəssisələrində müxtəlif elmi sahələr üzrə tədqiqat aparən alimlər tərəfindən 2008-ci ildə alınan mühüm elmi nəticələr araşdırılmış, 89 mühüm elmi nəticə respublika üzrə

- ümumiləşdirilmiş hesabatda daxil edilmək üçün Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasına təqdim olunmuşdur.
12. Aspirantların və gənc tədqiqatçıların XII Respublika elmi konfransının materialları çapa hazırlanmış, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin (konfransın keçirilməsi üçün baza ali məktəbin) mətbəəsində nəşr olunmuş və ali məktəblərə (konfrans iştirakçılarına) Təhsil Nazirliyi tərəfindən hədiyyə edilmişdir.
  13. Aspirantların və gənc tədqiqatçıların növbəti XIII Respublika elmi konfransının keçirilməsi üçün hazırlıq işləri görülmüşdür: tezislər toplanmış, konfransın proqramı, gündəliyi, lazımi məlumatlar hazırlanmışdır.
  14. Elmin tarixi ilə bağlı materiallar hazırlanmışdır.
  15. “Təhsil xəbərləri” məlumat informasiya məcmuəsinin 6 nömrəsi hazırlanmış və çapa verilmişdir.
  16. Tələb olunan arayışlar, məlumatlar hazırlanmış, cari tapşırıqlar yerinə yetirilmiş, idarəyə daxil olmuş ərizə və məktublara baxılmışdır.

Texniki-peşə təhsili sahəsi

Texniki-peşə təhsili şöbəsi öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikası qanunlarını, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamlarını, digər normativ-hüquqi aktları, təhsil nazirinin əmr və sərəncamlarını və şöbənin Əsasnaməsini rəhbər tutaraq texniki-peşə təhsili sisteminin inkişaf strategiyasını, prioritetlərini müəyyənləşdirir, peşə təhsilinin səmərəliliyi ilə bağlı məlumatları təhlil edir, peşə müəssisələrinin fəaliyyətinin monitorinqi, qiymətləndirilməsini aparır, peşə təhsili müəssisələri tərəfindən mövcud qanunvericiliyin yerinə yetirilməsinə təşkilati-metodiki köməkliyi həyata keçirir.

Təhsil Nazirliyinin tabeliyində 108 peşə təhsili müəssisəsi, o cümlədən 47 peşə liseyi, 1 peşə tədris mərkəzi və 59 peşə məktəbi fəaliyyət göstərir ki, onlardan 8-i cəzaçəkmə müəssisələrinin nəzdindədir.

Bundan əlavə, Şuşa 72 nömrəli, Qubadlı 126 nömrəli, Zəngilan 144 nömrəli peşə məktəbi, Ağdam 70 və 136 nömrəli peşə məktəbləri və Ağdam 24 nömrəli xüsusi peşə məktəbinin fəaliyyəti isə məlum səbəblər üzündən dayandırılmışdır.

Fəaliyyət göstərən peşə müəssisələrinin 45-i komplekslərdə, 39-u uyğunlaşdırılmış binalarda, qalanları isə yararsız binalarda yerləşmişdir.

Məlum hadisələrlə əlaqədar 50 №-li Ağdam Peşə Məktəbi Ağdam rayonunun Quzanlı kəndində, 116 №-li Füzuli Peşə Məktəbi Füzuli rayonunun Qayıdış qəsəbəsində, 162 №-li Füzuli Peşə Məktəbi isə Böyük Bəhmənli kəndində, 127 №-li Laçın Peşə Məktəbi Bərdə şəhərində, 189 №-li Kəlbəcər Peşə Məktəbi Tərtər şəhərində, 131 nömrəli Cəbrayıl Peşə Məktəbi isə Biləsuvar rayonu 8 nömrəli qaçqın şəhərciyində fəaliyyət göstərən 14 nömrəli orta məktəbin binasında yerləşmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin 07.03.2008-ci il tarixli 48 nömrəli sərəncamına əsasən şagird kontingenti planı yerinə yetirilmədiyindən, tədris

olunan peşələrin zamanın tələblərinə cavab vermədiyindən, peşə hazırlığı üçün tələb olunan inventar-avadanlıqlar, maşın-mexanizmlər və tədrisi həyata keçirən ixtisaslı kadrlar olmadığından, habelə yerləşdiyi binanın müasir tələblərə cavab verməməsini nəzərə alınaraq Babək rayonunun Nəhrəm kəndində yerləşən Babək Peşə Məktəbi ləğv edilmişdir.

2008-ci ilin yanvar ayının 1-nə olan məlumata əsasən peşə təhsili müəssisələrində işləyən işçilərin ümumi sayı 6473 nəfər olmuşdur. Onlardan 4476 nəfərini mühəndis-pedaqoji işçilər təşkil etmişdir.

Bir çox peşə təhsili müəssisələrinin tədris binası, emalatxana və yataqxanalarında məcburi köçkün və qaçqın ailələrinin yerləşməsi təlim-tədris prosesinin keyfiyyətlə həyata keçirilməsinə mane olur. Hesabat ilində respublikanın 55 peşə təhsili müəssisəsində ümumilikdə 3258 ailə, 14411 nəfər qaçqın və məcburi köçkün ailəsi yerləşmişdir.

Bundan 28 tədris binasında 3601 nəfər (830 ailə), 13 tədris emalatxanasında 349 nəfər (74 ailə), 25 yardımçı binada 2365 nəfər (501 ailə), 35 yataqxana binasında 8096 nəfər (1853 ailə) məskunlaşmışdır. Şöbə tərəfindən peşə müəssisələrində məskunlaşmış məcburi köçkün və qaçqın ailələr haqqında məlumat toplanılmış və müvafiq orqanlara təqdim edilmişdir.

Texniki peşə təhsili sisteminə ayrılan dövlət vəsaitlərinin inkişaf dinamikasının təhlili göstərir ki, əgər 2005-ci ildə 7 mln, 2006-cı ildə 10 mln, 2007-ci ildə 16 mln manat vəsait ayrılmışdırsa, 2008-ci ildə bu rəqəm 20,5 mln manata yüksəlmişdir. Bununla yanaşı bir təhsilalana çəkilən xərc də artmışdır. Belə ki, əgər 2005-ci bir təhsilalana ildə 328 manat, 2006-cı ildə 457 manat, 2007-ci ildə 740 manat xərclənirdisə, 2008-ci ildə bu rəqəm 903 manata qədər artmışdır. Doğrudur, texniki-peşə təhsili sahəsinin inkişafı daha çox maliyyə resursları tələb edir və qısa müddət ərzində uğurlu nəticələr əldə etməyə imkan vermir, buna baxmayaraq respublikanın sosial-iqtisadi həyatında baş verən irəliləyişlər, bütövlükdə təhsil sisteminin də inkişafını sürətləndirir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 3 iyul tarixli Sərəncamı ilə “Azərbaycan Respublikasında texniki peşə təhsilinin inkişafı üzrə Dövlət Proqramı (2007-2012-ci illər)” qəbul edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 30.07.2007-ci il tarixli əmrinə əsasən dövlət proqramının icrası ilə əlaqədar Fəaliyyət Planı təsdiq edilmişdir.

Fəaliyyət Planına əsasən hesabat ilində 4, 5, 7, 12 nömrəli Bakı peşə liseyləri, 3 nömrəli Gəncə Peşə Liseyi, 50 nömrəli Ağdam Peşə Məktəbi və 13 nömrəli Qız Peşə Məktəbini əsaslı təmir edilmişdir və müasir avadanlıqlarla təchiz edilmişdir. İsmayılı peşə məktəbinin yenidən qurulması ilə əlaqədar 2 ha torpaq ərazisi ayrılmış və tikinti işlərinə başlanılmışdır.

Dövlət proqramının həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planınının 5.4-cü bəndinin icrasının təmin etmək məqsədilə şöbənin mütəxəssisləri bir sıra inkişaf etmiş ölkələrdə fəaliyyət göstərən peşə təhsili müəssisələri barədə məlumat toplamışlar. İşgötürənlərin tələbatlarına və regionun inkişaf xüsusiyyətləri nəzərə alınaraq Nazirlər Kabinetinin 14 oktyabr 2008-ci il Təhsil Nazirliyinin 1221 nömrəli 07.11.2008-ci il tarixli əmrilə Qəbələ Turizm və Otelçilik üzrə Peşə Tədris Mərkəzi yaradılmışdır. Qeyd olunmalıdır ki, bu son 10 ildə respublikada inşa edilən və müasir avadanlıqlarla

təchiz edilmiş ilk peşə təhsil müəssisəsidir. Mərkəz tədris binası, yeməcxana, laboratoriyalar, emalatxana, yataqxana və tibb otaqlarından təşkil edilmişdir və müasir avadanlıqlarla təchiz edilmişdir.

Mərkəzdə 1-2 illik kurslarla yanaşı, həmçinin qısamüddətli kursların da təşkil edilməsi planlaşdırılmışdır. Bundan əlavə, fasiləsiz təhsil konsepsiyasına uyğun olaraq, istənilən yaş həddində olan vətəndaşlar da müraciət edərək peşə mərkəzində müxtəlif peşələrə yiyələnmək imkanı qazanacaqlar. Bu mərkəz regionda əmək bazarının araşdırılmasını, digər məktəblərin mühəndis-pedaqoji heyətləri üçün ixtisasartırma kurslarının təşkil edilməsinə, regionda əmək bazarının tələblərinə uyğun olaraq peşələrin müəyyənləşdirilməsinə yardım edəcəkdir. Dövlət Proqramına əsasən daha bir neçə belə mərkəzin yaradılması nəzərdə tutulmuşdur.

Məcburi köçkünlər üçün salınmış yeni qəsəbələrdə gənclər arasında və kənd təsərrüfatında çalışan məcburi köçkün ailələrində peşə təhsilinin inkişaf etdirilməsi istiqamətində Avstriyanın “Hilsferk Avstria” təşkilatı ilə birgə həyata keçirilən layihə başa çatdırılmışdır. Layihənin həyata keçirilməsi nəticəsində Təhsil Nazirliyinin 1032 nömrəli 04.09.2008-ci il tarixli əmri ilə Biləsuvar rayonunda məcburi köçkünlər üçün tikilib istifadəyə verilən 8 nömrəli qaçqın şəhərciyində yerləşən 14 nömrəli orta məktəbin tədris binasında Cəbrayıl 131 nömrəli peşə məktəbinin fəaliyyəti bərpa edilmişdir. 2008-2009-cu tədris ilindən başlayaraq peşə məktəbində kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalı ustası (fermer), traktorçu maşinist və əməliyyatçı mühasib ixtisasları üzrə kadrların hazırlanmasına başlanılmışdır.

Təhsil Nazirliyi YUNESKO ilə “Azərbaycanda peşə təhsilinin təkmilləşdirilməsi” layihəsinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar hazırlıq işləri başa çatdırılmışdır. Belə ki, Texniki peşə təhsili şöbəsinin müdiri N.Məmmədov və Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin baş məsləhətçisi A.Axundov 07-09 dekabr 2008-ci il tarixində Moskva şəhərində olaraq layihənin icrası ilə əlaqədar tədbirlər planını müzakirə etmişlər. Bunun nəticəsində qərara alınmışdır ki, 2009-cu il yanvar ayından başlayaraq əvvəlcədən müəyyən edilmiş işçi qruplarında fəaliyyət başlanılsın və layihənin təqdimatı ilə əlaqədar beynəlxalq ekspertlərin iştirakı ilə Bakı şəhərində seminar keçirilsin.

Layihənin ümumi dəyəri 489.290 ABŞ dollardır. Yaponiya hökuməti layihənin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar 203.400 ABŞ dolları məbləğində vəsaiti YUNESKO-nun Moskvadakı nümayəndəliyinin hesabına köçürmüşdür. Təhsil Nazirliyi 2008-ci ildə həyata keçirilməsi planlaşdırılan tədbirlərin maliyyələşdirilməsini təmin etmək məqsədilə 28.000 manat məbləğində vəsait YUNESKO-nun Moskvadakı nümayəndəliyinin hesabına köçürülmüşdür.

Layihənin əsas məqsədi turizm, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsi üzrə müəyyən edilmiş ixtisaslar üzrə kurrikulumların hazırlanması, bu sahələr üzrə xarici dil fənninin tədrisinə dair metodik vəsaitlərin hazırlanması və Texniki peşə təhsili üzrə Resurs Mərkəzin yaradılmasıdır. Həmçinin, layihə çərçivəsində pilot müəssisələrin mühəndis-pedaqoji heyəti üçün İKT və xarici dil üzrə təkmilləşdirmə kurslarının keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Hesabat ilində həmçinin, Böyük Britaniyanın Britiş Konsul təşkilatı ilə Avropa Komissiyasının “Peşə Təhsili və Təlimi İslahatı Strategiyası və Azərbaycanın seçilmiş regionunda sınaq tətbiqi” layihəsinin həyata keçirilməsinə də başlanılmışdır. Belə ki, 25-31 may 2008-ci il tarixində Belçikanın Brüssel şəhərində Qiymətləndirmə

Komitəsinin iclasında layihənin icrası ilə əlaqədar Britaniya Şurası beynəlxalq məsləhətçi şirkət kimi seçilmişdir.

Layihənin ümumi məqsədi (bu kontrakt layihənin bir hissəsini təşkil edəcək) Azərbaycanın qeyri-neft sektorlarının rəqabət qabiliyyətinin və PTT sisteminin məzunlarının iş tapmaq imkanlarının artırılmasına töhfə verməkdir. Layihənin icrası ilə bağlı Azərbaycan hökuməti İsmayılı Turizm Məktəbinin inşasını həyata keçirir. Beynəlxalq məsləhətçi qrupu isə milli məsləhətçilərlə birlikdə turizm və otelçilik ixtisasları üzrə kurikulumların, peşə standartlarının və mühəndis-pedaqoji heyətin hazırlanması ilə məşğul olacaqdır. Layihə çərçivəsində müvafiq dövlət və qeyri-dövlət nümayəndələri ilə fəaliyyətin əlaqələndirilməsi məqsədilə Koordinasiya Şurası yaradılmış və dekabr ayının 11-də ilk iclası keçirilmişdir.

2008-ci ildə mühəndis-pedaqoji heyətin təkmilləşdirilməsi istiqamətində bir sıra addımlar atılmışdır. Belə ki, Türkiyə Təhsil Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə noyabr ayında "Azərbaycanlı İnformatika və Elektron-Mühəndisləri Müəllimləri üçün Avtomatik Kurs" təşkil edilmişdir. Bu məqsədlə Təhsil Nazirliyinin, 7, 3, 13, 12, 17 nömrəli Bakı peşə liseylərinin, 14 nömrəli Bakı peşə məktəbinin və 3 nömrəli Gəncə peşə liseyinin mütəxəssislərindən ibarət 10 nəfərlik nümayəndə heyəti 1 ay müddətində Türkiyənin İzmir şəhərində fəaliyyət göstərən peşə təhsili müəssisələrində trening keçmişlər.

Koreyanın DEU şirkəti ilə birlikdə 4 nömrəli Bakı peşə liseyinin bazasında "Qabaqcıl Texnologiyalar üzrə Peşə Tədris Mərkəzi"nin yaradılması ilə əlaqədar müvafiq iqtisadi və maliyyə dəyərləndirilməsi sənədləri hazırlanmışdır və Nazirlər Kabinetinə təqdim edilmişdir. Həmçinin, layihənin ictimaiyyətə çatdırılması məqsədilə Təhsil Nazirliyində təqdimat keçirilmişdir. Təhsil Nazirliyinin mütəxəssisləri və DEU şirkətinin rəhbərliyi birlikdə Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi və Azərbaycan Respublikası İqtisadi İnkişaf Nazirliklərinin rəhbərləri ilə layihə barədə danışıqlar aparmışlar.

Dövlət Proqramının Tədbirlər Planının 5.5, 5.6, 5.7, 5.8, 5.10, 5.21 və 5.22-ci maddələrinin icrasının təmin etmək məqsədilə müvafiq dövlət qurumları ilə razılaşdırılmış qanun layihəsi Nazirlər Kabinetinə təqdim edilmişdir.

Dövlət Proqramının Tədbirlər Planının 5.13-cü bəndini, işəgötürənlərlə texniki peşə təhsili müəssisələri arasında tərəfdaşlıq əlaqələrinin təşkil edilməsi və bu prosesin tənzimlənməsi məqsədilə Təhsil Nazirliyinin müvafiq əmri ilə Əlaqələndirmə Şurası yaradılmışdır. Əlaqələndirmə Şurasına müvafiq dövlət qurumlarının nümayəndələri ilə yanaşı qeyri-dövlət qurumlarının nümayəndələri də daxil edilmişdir.

Dövlət Proqramının 5.25-ci bəndini, Texniki peşə təhsili barədə ölkə üzrə informativ və analitik məlumatları əks etdirən vahid internet saytının yaradılması başa çatmaq üzrədir. Həmin saytda, texniki peşə təhsili sahəsinə dair hüquqi-normativ baza, metodiki vəsaitlər və ümumi məlumatlar yerləşdiriləcək. Həmçinin, sayt vasitəsilə peşə təhsili müəssisələri barədə məlumat və peşə biliklərinin qiymətləndirilməsi üçün imtahan güşəsi yaradılacaqdır.

Şöbənin iş planına əsasən, texniki peşə təhsili sahəsi üzrə statistik məlumatların idarəedilməsi üzrə məlumat bazası yaradılmışdır. Məlumat bazasında mühəndis-pedaqoji heyət və digər işçilər haqqında məlumat, büdcədənkenar gəlirlər, şagirdlər haqqında məlumatlar əks olunacaqdır. Məlumat bazasının internet səhifə ilə bağlılığı təmin ediləcək, təhsil müəssisələrindən məlumat axınıni sürətlənəcəkdir.

2008-ci ildə Respublika üzrə peşə təhsili müəssisələrini bitirən 12787 nəfər şagirddən yalnız 11231 nəfər şagird və ya 87.83%-i təhsillərini müvəffəqiyyətlə başa vuraraq 8546 ədəd diplom (onlardan 8-i fərqlənmə diplomudur), 3451 ədəd içlik, 2685 ədəd peşə attestatı (onlardan 5-i fərqlənmə attestatıdır) almışlar.

Təhsil Nazirliyinin “Orta təhsil kursu üzrə buraxılış imtahanlarının mərkəzləşdirilmiş qaydada aparılması barədə” 27.09.2007-ci il tarixli, 1020 nömrəli əmrilə Bakı, Abşeron, Sumqayıt, Gəncə və Əli Bayramlı şəhərlərində yerləşən peşə liseylərinin III kurs şagirdlərinin ümumtəhsil fənlərindən buraxılış imtahanların mərkəzləşdirilmiş qaydada həyata keçirilməsi qərara alınmışdır. Bu məqsədlə 25 noyabr 2007-ci il və 24 fevral 2008-ci il tarixlərində sınaq imtahanları, 27 aprel 2008-ci ildə ümumtəhsil fənlərindən buraxılış imtahanı keçirilmişdir.

Aparılan təhlillər nəticəsində məlum olmuşdur ki, ən aşağı göstəricilər Bakı 16 nömrəli peşə liseyi (47.89%), Bakı 8 nömrəli peşə liseyi (51.67%), Abşeron Binə peşə liseyi (64.71%) və Sumqayıt 2 nömrəli peşə liseyi (68.66%) olmuşdur. Bakı 2 nömrəli peşə liseyi (92.96%), 5 nömrəli peşə liseyi (90.41%), 9 nömrəli peşə liseyi (90.28%) və 14 nömrəli peşə liseylərindəki (90.43) nəticələr nisbətən yüksək olmuşdur.

2008-ci il avqust sentyabr ayının 8-də 11 nömrəli Bakı peşə liseyində texniki peşə təhsili işçilərinin respublika konfransında Təhsil naziri M.Mərdanov iştirak edərək texniki peşə təhsili sistemi qarşısında duran mühüm məqsədlər barədə məlumat və göstərişlər vermişdir. Konfransın yekununda Azərbaycan müəllimlərinin XIII qurultayına nümayəndələr seçilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Təhsil nazirinin 01.07.2008-ci il tarixli 840 nömrəli əmrilə “Peşə məktəbi və peşə liseylərinin 5 günlük iş həftəsinə keçməsi, imtahanların təşkili və keçirilməsi qaydaları haqqında təlimatın və nümunəvi tədris planları”nın və 01.09.2008-ci il tarixli 1027 nömrəli əmrilə “Peşə təhsili müəssisələri üçün yeni tədris planlarının təsdiq edilməsi” barədə əmrin layihələri şöbənin mütəxəssisləri tərəfindən hazırlanmışdır.

Şöbənin mütəxəssisləri tərəfindən texniki peşə təhsili müəssisələrində istifadə olunan avadanlıqların və kənd təsərrüfatı texnikasının, dəzgahların vəziyyəti, maliyyə təsərrüfatı, büdcədən kənar fəaliyyəti barədə məlumatlar toplanaraq təhlil edilmişdir.

Şöbə tərəfindən, Texniki peşə təhsilinin tarixinə dair materiallar toplanılmış, ümumiləşdirilmiş və rəhbərliyə təqdim edilmişdir.

Respublikanın regionlarında fəaliyyət göstərən texniki peşə təhsili müəssisələri ilə işəgötürən təşkilatlar arasında səmərəli əlaqələrin yaradılması məqsədilə və şagird qəbulunun optimal planlaşdırılmasını aparmaq məqsədilə təsərrüfat subyektləri barədə məlumat toplanılmışdır.

19 dekabr 2008-ci il tarixində DVV-İnternational təşkilatı ilə birlikdə Avropa otelinə “Yaşlıların Peşə Təhsili: Problemlər və Perspektivlər” mövzusu üzrə seminar keçirilmişdir. Seminarda Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiə, Mədəniyyət və Turizm, İqtisadi İnkişaf Nazirliklərinin və bir sıra qeyri-dövlət təşkilatlarının nümayəndələri iştirak etmişdir.

Cəzaçəkmə müəssisələrində peşə təhsilinin təkmilləşdirilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiə Nazirliyi və Ədliyyə Nazirliyi ilə birgə bir sıra texniki peşə məktəblərində azadlıqdan məhrum edilmiş şəxslər üçün qısamüddətli peşə kurslarının təşkil edilməsi planlaşdırılmışdır. Belə ki,

pilot olaraq 16 nömrəli Bakı peşə məktəbində tornaçı, elektrik qaz qaynaqçısı, elektrik montyoru və avtomobilin təmiri üzrə çilingər ixtisasları üzrə 3 aylıq kurslar təşkil edilmişdir. İlk təşkil edilmiş qısamüddətli intensiv təlim kurslarına 80 nəfər məhkum cəlb edilmişdir. 2008-ci il oktyabr ayının 22-də isə həmin kursların müdavimlərinə sertifikatlar təqdim edilmişdir. Belə kursların təşkil edilməsində məqsəd cəzaçəkmə müəssisələrində cəza müddəti bitməkdə olan məhbusların sosial adaptasiyasını və qısa müddət ərzində iş tapmaq imkanlarını yüksəltmək üçün onların müvafiq kurslar vasitəsilə bilik və bacarıqlarını artırmaqdır. Gələcəkdə, belə kursların bir sıra digər peşə məktəblərində təşkil edilməsi də planlaşdırılmışdır. Bundan əlavə, 7 oktyabr 2008-ci il tarixində Bakı Regional Peşə Tədris Mərkəzində azadlıqdan məhrum edilmiş şəxslərin peşə təhsili sahəsində olan problemlərinə dair “Peşəyönümü və karyera üzrə məsləhət xidmətlərinin mövcud vəziyyəti” mövzusu üzrə seminar keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi tərəfindən ölkənin bir sıra peşə məktəblərində aparılan monitorinqin nəticələrinə əsasən müəyyən edilmişdir ki, bəzi peşə məktəblərində kadr hazırlığı zamanı dövlət və ya qeyri-dövlət müəssisələrinin sifarişləri, yerli əmək bazarının tələbləri və müvafiq regionun inkişaf perspektivləri nəzərə alınmamışdır. Yevlax, İsmayılı, Siyəzən, Qəbələ, Oğuz, Xızı, Laçın 127 nömrəli və digər peşə məktəblərində kadrların düzgün seçilib yerləşdirilməsi, müəllimlər arasında dərs bölgüsünün onların ixtisasına uyğun aparılmaması hallarına yol verilmiş, 10 nömrəli Bakı Qız peşə məktəbi, Ağdam peşə məktəblərində məzunlara diplomların verilməsində, qəbul qaydalarının təlimata müvafiq aparılmasına, şagirdlərin dərslə davamiyyətində ciddi nöqsanların olduğu qeyd edilmişdir.

Qeyd edilənləri nəzərə alınaraq, Təhsil nazirinin 27.06.2008-ci il tarixli 830 nömrəli əmrilə İsmayılı peşə məktəbinin direktoru V.Rəhimova, Siyəzən peşə məktəbinin direktoru Ş.Qüvvətova sonuncu xəbərdarlıqla şiddətli töhmət, Yevlax peşə məktəbinin direktoru F.Rzayevə, Qəbələ peşə məktəbinin direktoru Ş.Şirinova, Xızı peşə məktəbinin direktoru A.Əzizova töhmət verilmiş, 10 nömrəli Qız peşə məktəbinin direktoru X.Hacıyevə, Oğuz peşə məktəbinin direktoru A.Nəcməddinova, Ağdam peşə məktəbinin direktoru F.Ağayevə xəbərdarlıq edilmişdir. Məktəb sənədlərinin aparılmasında ciddi nöqsanlara yol verdiyinə, şagirdlərin dərslə davamiyyəti ilə əlaqədar tədris və təlim prosesini təşkil edə bilmədiyinə və ümumtəhsil məktəbində təhsil alan şagirdlərin eyni zamanda dövlət hesabına peşə məktəbində təhsillərini davam etdirmələrinə imkan verdiyinə görə 127 nömrəli Laçın peşə məktəbinin direktoru N.İsmayılov Əmək Məcəlləsinin 70-ci maddəsinin “C” bəndinə əsasən tutduğu vəzifədən azad edilmişdir.

Bundan əlavə, şöbənin əməkdaşları tərəfindən müxtəlif texniki peşə təhsili müəssisələrində aparılan monitorinq zamanı bir sıra nöqsanlar müəyyən edilmişdir və onların aradan qaldırılması üçün müvafiq tədbirlər görülmüşdür. Fəaliyyətində yol verdiyi nöqsanlara görə Təhsil nazirinin 23.01.2008-ci il tarixli 90 nömrəli əmrilə Goranboy peşə məktəbinin direktoru F.Rüstəmov, 08.08.2008-ci il tarixli 11/228 nömrəli əmrilə Ağdaş peşə məktəbinin direktoru N.Dostməmmədovaya və məktəbin baş mühasibi Y.Həsənova sonuncu xəbərdarlıqla şiddətli töhmət, Biləsuvar peşə liseyinin direktoru D.Qəmbərova isə töhmət verilmişdir.

Hesabat dövründə şöbənin bir sıra əməkdaşları respublikada və xaricdə keçirilən seminar və konfranslarda iştirak etmişlər. Belə ki, şöbənin müdiri N.Məmmədov 11-15

fevral tarixlərində İngiltərənin London şəhərində Britaniya Şurasının “skills@work” layihəsi daxilində “Peşə Bacarıqları Sahəsində Qlobal Ehtiyacların Ödənilməsi: peşə təhsili və təlimində işəgötürənlərin cəlb olunması” adlı seminarda, 24-28 mart tarixlərində Ukraynanın Kiyev şəhərində “Təhsil Siyasətində İslahatlar: Qlobal Çağırışlara Regional Cavablar” mövzusunda keçirilən konfransda, 2-11 aprel tarixlərində Koreyanın Beynəlxalq Təhsilin İnkişafı üzrə Milli İnstitut tərəfindən təşkil edilmiş “2008-ci il Məlumat məcmuələri və Təlimatlar” mövzusu üzrə təhsil seminarında, 14-16 iyul tarixlərində Gürcüstanın Tbilisi şəhərində Almaniya Milli Universitet Assosiasiyasının Gürcüstan nümayəndəliyinin təşəbbüsü ilə “Milli İxtisas Çərçivələrinin hazırlanması” ilə əlaqədar keçirilən seminarda, 1-5 dekabr tarixlərində ABŞ-ın Oklahoma ştatının həyata keçirdiyi Ştatla Tərəfdaşlıq Proqramında, şöbənin böyük məsləhətçisi Z.Əhmədov 27-28 noyabr 2008-ci il tarixlərində İtaliyanın Turin şəhərində Milli Kvalifikasiya strukturlarının yaradılmasına dair seminarda, baş məsləhətçi İ.Nadirov Türkiyə Təhsil Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə noyabr ayında 1 aylıq “Azərbaycanlı İnformatika və Elektron-Mühəndisləri Müəllimləri üçün Avtomatik Kurs”unda iştirak etmişlər.

Hesabat ili ərzində şöbəyə 342 sənəd daxil olmuşdur. Bunun 28-i Prezident aparatından, 15-i Nazirlər Kabinetindən, 18-i İcra hakimiyyətlərindən, 46-sı müxtəlif nazirliklərdən, 37-si digər təşkilatlardan, şirkət və müəssisələrdən, 125-i peşə təhsili müəssisələrindən, 73-ü şikayət və ərizələr təşkil edilmişdir.

Texniki-peşə təhsili şöbəsinin 2008-ci il üçün qarşısında duran əsas vəzifələri aşağıdakılardır:

- texniki peşə təhsili üzrə normativ-hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi;
- Dövlət Proqramının səmərəli həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədilə texniki - peşə təhsili müəssisələrinin rəhbərlərindən ibarət Direktorlar Şurasının yaradılması;
- İsmayılı turizm məktəbinin fəaliyyətini təmin edən normativ-hüquqi sənədlərin hazırlanması;
- Texniki peşə təhsili sisteminə xarici investisiyaların cəlb edilməsi məqsədilə qeyri-hökumət və beynəlxalq təşkilatlarla əlaqələrin yaradılması;
- Texniki peşə müəssisələrinin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin genişlənməsi məqsədilə təkliflərin hazırlanması;
- Texniki peşə müəssisələrində təlim-tədris prosesinin təkmilləşdirilməsi, innovativ ideyaların tətbiqi ilə əlaqədar təkliflərin hazırlanması;
- Peşə məktəbi və peşə liseylərinin 5 günlük iş həftəsinə keçmələri ilə əlaqədar yeni Nümunəvi Tədris Planının hazırlanması;
- Avropa Təhsil Fondunun mütəxəssisləri ilə birlikdə turizm və otelçilik ixtisasları üzrə peşə klassifikatorunun və standartlarının hazırlanması;
- Peşə təhsili üzrə beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi, tədris səfərlərində və seminarlarda iştirak;
- Peşə müəssisəsi rəhbərləri üçün idarəetmə, strateji planlaşdırma, hesabatvermə üzrə treninqlərin təşkili;
- Maliyyə müstəqilliyi verilmiş peşə müəssisələri üçün lazımi metodiki və texniki yardımın göstərilməsi və s.

Monitoring və qiymətləndirmə sahəsi

Nazirliyin Monitoring və qiymətləndirmə şöbəsi Nazirliyin mərkəzi aparatının struktur bölməsi olaraq, öz fəaliyyətini Nazirliyin digər struktur bölmələri ilə qarşılıqlı əlaqədə qurmuşdur. Şöbə fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasını, Qanunlarını, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamlarını, digər normativ-hüquqi aktları, Təhsil nazirinin əmr və sərəncamlarını və öz Əsasnaməsini əldə rəhbər tutmuşdur.

Yeni qiymətləndirmə siyasətinin həyata keçirilməsi, yeni məktəbdaxili və milli qiymətləndirmə sistemlərinin hazırlanması, ölkənin beynəlxalq qiymətləndirmə proqramlarında iştirakının təmin edilməsi məqsədilə 2004-cü ildə yaradılan Şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi şöbəsi son bir il ərzində fəaliyyətini daha da genişləndirib. Belə ki, şöbə ümumtəhsil məktəblərində şagird nailiyyətlərinin məktəbdaxili, milli və beynəlxalq qiymətləndirilməsi məsələləri ilə yanaşı, təhsilin bütün səviyyələrində keyfiyyətinin idarəedilməsinin monitoringi sistemlərini əhatə edən işlərin aparılmasını da öz fəaliyyət planına daxil edib. Şöbənin adını onun fəaliyyət istiqamətinə uyğunlaşdırmaq məqsədilə 08.10.2008-ci il tarixdən Şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi şöbəsi Monitoring və qiymətləndirmə şöbəsi adlandırılıb.

Qeyd etmək lazımdır ki, ölkədə kurrikulum (tədris planları, proqramları, təlim materialları və s.) hazırlanması və qiymətləndirmə fəaliyyətini bir-biri ilə əlaqələndirən tam milli sistemin yaradılması, qiymətləndirmədən təlimin və tədrisin ehtiyaclarını ödəmək məqsədi ilə istifadə edilməsi, ən əsası isə təhsilin keyfiyyətinin təmin edilməsində səmərəli idarəetmə üsullarının tətbiqi təhsildə yeni dəyişikliklərin edilməsi üçün əsas vasitə rolunu oynayır.

Bu istiqamətdə 2007-2008-ci dərslər ilində Monitoring və qiymətləndirmə şöbəsində aşağıdakı tədbirlər və alt-tədbirlər həyata keçirilmişdir:

25.11.2007-ci il tarixində respublikanın 9 bölgəsini, bu bölgələrdə məskunlaşmış məcburi köçkün rayonlarını, Təhsil Nazirliyinin tabeliyində, ali məktəblərin və peşə liseylərinin nəzdində olan orta məktəbləri əhatə edən mərkəzləşdirilmiş qaydada 1-ci yoxlama imtahanı, 24.02.2008-ci il tarixində mərkəzləşdirilmiş qaydada 2-ci yoxlama imtahanı və 27.04.2008-ci il tarixində mərkəzləşdirilmiş qaydada 3-cü yoxlama imtahanı keçirilmişdir. İmtahanların keçirilməsi üçün aşağıdakı işlər yerinə yetirilib:

1. Təlimati məktublar və müvafiq əmrlər hazırlanmışdır;
2. Yerlərdə təlimati seminar-treinqlər aparılmışdır;
3. İmtahan nəticələrinin effektiv qiymətləndirilməsi məqsədi ilə proqram təminatı təkmilləşdirilmişdir;
4. Şagird siyahıları və kodlaşma məsələləri dəqiqləşdirilmişdir;
5. Fənn işçi qrupları tərəfindən test bankı hazırlanmışdır;
6. Test kitabçalarının və digər imtahan materiallarının hazırlanması prosesində məxfilik təmin olunmuşdur;
7. İmtahan nəticələri ilə bağlı statistik məlumatlar hazırlanmışdır;

8. Keçirilmiş yoxlama test imtahanlarının nəticələrinin təhlili ilə əlaqədar hesabatlar hazırlanmışdır.

Yoxlama imtahanlarının nəticələri bir neçə istiqamətdə təhlil edildikdən sonra 06.06.2008-ci il tarixində mərkəzləşdirilmiş qaydada buraxılış imtahanı keçirilmişdir. 51000 nəfərə yaxın şagirdin cəlb edildiyi bu imtahanların keçirilməsi üçün 133 mərkəz müəyyən edilmişdi.

2007-2008-ci dərslərinin XI sinif şagirdləri ilə yanaşı, ötən tədris ilində müəyyən fənlərdən qeyri-kafi qiymət alaraq attestat ala bilməyən 1400-ə yaxın şagird də mərkəzləşdirilmiş imtahanlara cəlb edilmişdir. Bu şagirdlər 2007-2008-ci dərslərinin məzunları ilə bir yerdə deyil, onlar üçün Bakı, Sumqayıt şəhərlərində, İmişli rayonunda yaradılmış 4 mərkəzdə imtahan vermişlər.

24.06.2008-ci il tarixində təhsillərini müəyyən səbəblər üzündən başa vurmayan respublika vətəndaşlarının əsas və orta təhsil kursu üzrə eksternat qaydasında buraxılış imtahanları keçirilmişdir.

Bu imtahanlarda şagirdlərin nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi üçün şöbədə iki istiqamətdə proqram təminatı hazırlanmışdı. Proqramın birindən 2007-2008-ci dərslərinin XI sinfi bitirən şagirdlərin, digərindən isə ikinci il imtahanda iştirak edən şagirdlərin cavab kartlarını oxumaq və qiymətləndirmək üçün istifadə edilmişdir. Eyni zamanda eksternat qaydasında imtahan verən şagirdlərin də cavabları optik qurğu təbiiq edilməklə yoxlanılmışdır.

İmtahanlar 9 bölgəni əhatə etmişdir. Bütövlükdə məktəblərin sayı 903, təhsil alan şagirdlərin sayı isə 51000 nəfərə yaxın olmuşdur. İl ərzində şöbənin fəaliyyət planına uyğun olaraq, aşağıdakı işlər görülmüşdür:

- Məktəblərdən şagirdlərin siyahıları alınmış və bazaya daxil olunaraq hər bir şagirdə 10 rəqəmli fərdi kod verilmişdir;
- Şagirdin imtahan verəcəyi mərkəz, otaq, oturacağı yer müəyyən edilmiş və alınan siyahılar şagirdləri məlumatlandırmaq üçün məktəblərə göndərilmişdir;
- Məlumatlar təkrar yoxlanıldıqdan sonra hər bir şagird üçün variant müəyyən edilərək siyahılar yekunlaşdırılmışdır;
- İmtahanlar keçirildikdən sonra şagirdlərin şöbəyə daxil olan cavab kartları OMR-300 optik qurğusu ilə oxunaraq emal edilmişdir;
- Rayonlararası reyting cədvəli, rayondaxili (məktəblər üzrə) reyting cədvəli, ballar üzrə reyting cədvəli və hər bir şagird üçün fərdi məlumat forması hazırlanmışdır;
- Bir, iki, üç və daha çox fəndən "2" qiymət alan şagirdlərin adlı siyahısı və məktəblərə göndərmək üçün qiymət cədvəli hazırlanmışdır;
- Şagirdlər tərəfindən cavablandırılan hər bir sualın müvəffəqiyyət faizi müəyyən olunmuşdur.

Nəzərinizə çatdırırıq ki, Monitoring və qiymətləndirmə şöbəsinin mərkəzləşdirilmiş qaydada yoxlama və buraxılış imtahanlarının nəticələri nazirliyin

müvafiq olaraq 09.02.2008-ci il, 15.03.2008-ci il, 04.06.2008-ci il və 07.11.2008-ci il tarixlərində keçirilmiş kollegiya iclaslarında müzakirə olunmuşdur.

Ölkəmizin ümumtəhsil məktəblərinin I siniflərində kurrikulumların tətbiqi ilə bağlı şagird nailiyyətlərinin məktəbdaxili qiymətləndirilməsinə dair metodik tövsiyə hazırlanmışdır.

Növbəti dərs ilində imtahan prosesində qarşıya çıxan çətinliklərin aradan qaldırılması və nizam-intizamın gücləndirilməsi məqsədi ilə aşağıdakı tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur:

- İmtahan otağındakı şagirdlərin sayına uyğun test kitabçası variantlarının hazırlanması;
- İşçi-ekspert qrupunun genişləndirilməsi;
- Cavab kartında sualların fənlər üzrə deyil, ardıcıl nömrələnməsi;
- Nəzarətçi müəllimlər bazasının yaradılması;
- Test bankının təkmilləşdirilməsi və test kitabçasını yığan proqram təminatının yaradılması.

Yuxarıda göstərilənlərin 2-4-cü bəndləri icra olunmuş, digər tədbirlərin yerinə yetirilməsi istiqamətində işlər davam etməkdədir.

Eyni zamanda yeni məktəbdaxili qiymətləndirmə sisteminə keçidlə əlaqədar olaraq məktəblərin I və IV siniflərində işləyən müəllimlər üçün treninqlərin keçirilməsinə dair mühazirə və seminarlar üçün materiallar hazırlanmaqdadır.

Şöbədə beynəlxalq qiymətləndirmə sahəsində aşağıdakı işlər aparılmışdır:

Cari tədris ilinin may-iyul aylarında PISA-2009 proqramının Sınaq mərhələsi həyata keçirilmişdir. Bu, qiymətləndirmə prosesində texniki məsələlərlə bağlı yarana biləcək çatışmazlıqların ayırd edilməsi və əsas tədqiqatda bu kimi problemlərin aradan qaldırılması məqsədi ilə aparılır.

Proqramın Sınaq mərhələsi tədqiqatda təkrarən iştirak edən ölkənin 700-dən çox 15 yaşlı şagirdini əhatə etməlidir. Sınaq mərhələsinin tələblərinə uyğun olaraq, Key-Quest kompüter proqramı vasitəsi ilə Təhsil Nazirliyi tərəfindən təqdim olunmuş məktəblərin hər birinin 15 yaşlı şagirdlərinin siyahısından 35 şagird seçilir. Onu da qeyd edək ki, Sınaq mərhələsinin nəticələrinin Konsorsium tərəfindən qəbul edilməsi üçün bu şagirdlərin ən azı 90%-i qiymətləndirilmədə iştirak etməlidir.

Sınaq mərhələsi 23 məktəb olmaqla, 1381 nəfər on beş yaşlı şagirdi əhatə etmişdir. Azərbaycan PISA mərkəzi Təhsil Nazirliyinin Monitoring və qiymətləndirmə şöbəsi ilə PISA-2009 Konsorsiumun üzvü olan VESTAT şirkəti arasında aparılan müzakirələrdən sonra məktəblər 8 qrupa (strataya) bölünmüşdür. Qruplar 4 coğrafi əlamətə, həmçinin məktəbin tipinə və statusuna görə müəyyən olunmuşdur. Coğrafi əlamətlər bunlardır: I-paytaxtın mərkəz məktəbləri (Səbail rayonu), II-paytaxtın ətraf məktəbləri (Əzizbəyov rayonu), III-respublikanın digər şəhərlərinin məktəbləri (Ağdaş şəhəri), IV-kənd məktəbləri (Cəlilabad rayonu).

Tədqiqatda iştirak edən üçün Konsorsium tərəfindən 1381 şagirddən 805-i seçilmişdir. Onlardan 779-u, yəni 96,77%-i qiymətləndirmədə iştirak etmişdir. Şagirdlərdən 113-ü 1-ci kitabçanın (I variant), 111-i 2-ci kitabçanın (II variant), 112-si 3-cü kitabçanın (III variant), 113-ü 4-cü kitabçanın (IV variant), 113-ü 5-ci kitabçanın (V variant), 105-i 6-cı kitabçanın (VI variant), 112-si 7-ci kitabçanın (VII variant) testlərinə və müvafiq sorğu vərəqələrinə cavab vermişlər. Hazırda nəticələrin müzakirəsi gedir.

Eyni zamanda, şagird nailiyyətlərinin məktəbdaxili, milli və beynəlxalq qiymətləndirilməsi üzrə fənn işçi qruplarının (FİQ) fəaliyyəti təmin edilməli və genişləndirilməlidir. Nəzərdə tutulur ki, FİQ-lər vasitəsilə qiymətləndirmə standartların, alətlərin hazırlanmalı və təhsilin məzmun standartlarına müvafiq nümunəvi testlərin hazırlanması texnologiyası üzrə təlimlər davam etdirilməlidir.

Monitorinq və qiymətləndirmə şöbəsi öz fəaliyyətini nazirliyin digər struktur bölmələri ilə qarşılıqlı əlaqədə qurmuşdur ki, bu da işin səmərəliliyini artırmaq məqsədi güdür. Belə ki, mərkəzləşdirilmiş qaydada buraxılış imtahanlarının keçirilməsinin təhsilin keyfiyyətinə müsbət təsirini nəzərə alaraq coğrafiyasının daha da genişləndirilməsini İqtisadiyyat şöbəsi gələn il üçün öz büdcəsində nəzərə almışdır. Dərslik və nəşriyyat, Strateji təhlil, planlaşdırma və kadrların idarə olunması, həmçinin, Şəhərlər üzrə ümumi təhsil və məktəbəqədər tərbiyə və Kənd rayonları üzrə ümumi təhsil və məktəbəqədər tərbiyə şöbələri ilə qurulmuş birgə fəaliyyət nəticəsində hazırlanan ümumi tövsiyələr, tədris planının təkmilləşdirilməsi və digər məqsədyönlü işlər aparılır.

Buraxılış imtahanlarının və PISA-2006 əsas tədqiqatının nəticələrinin təhlili göstərdi ki, Dərslik və nəşriyyat şöbəsi dərsliklərdə nəzəri biliklərin tətbiqinə yönəlmiş məsələlərə geniş yer verməklə yanaşı, dərslik müəlliflərinin, təhsil ictimaiyyətinin beynəlxalq qiymətləndirmə proqramında riyaziyyat və təbiət elmlərinə aid təklif olunan suallarla tanış olmasını və iş təcrübələrində istifadəsini təmin etməlidir.

Mərkəzləşdirilmiş qaydada orta təhsil kursu üzrə keçirilmiş sınaq və buraxılış imtahanlarında, imtahan prosesində nümunəvi fəaliyyəti ilə fərqlənən nəzarətçilər müəyyən olunmuş və onlara, ümumilikdə təhsil sisteminin inkişafına xidmət edən birgə işimizdə öz əməklərini əsirgəmədiklərinə görə təşəkkür elan olunmuşdur. Məsuliyyətsizliyi ilə fərqlənən nəzarətçilər inzibati qaydada tənbeh olunmuş və adları nəzarətçilərin siyahısından çıxarılmışdır.

Reyting cədvəlində aşağı yerləri tutmuş şagirdlərin müvəffəqiyyət göstəricilərinin zəif olmasının səbəbi kimi yerli təhsil orqanlarının, məktəb rəhbərləri və fənn müəllimlərinin zəif təşkilatçılığı və pedaqoji fəaliyyətinin nəticəsi göstərilib. Bu məqsədlə, cari dərs ilində zəruri təşkilati-pedaqoji işlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Məktəblərdə şagirdlərin təlim nailiyyətlərinin obyektiv qiymətləndirilməsi ciddi nəzarətə götürülməli və fənn müəllimlərinin, xüsusilə də yuxarı siniflərdə dərs aparan müəllimlərin fəaliyyəti təhlil edilməli, vəzifəsinin öhdəsindən gələ bilməyən, elmi-nəzəri səviyyə və peşəkarlıq cəhətdən müasir tələbləri ödəməyən, habelə şagirdləri düzgün qiymətləndirə bilməməsi təsdiq edilən müəllimlər barədə tədbirlər görülməlidir. Bunlar Strateji təhlil, planlaşdırma və kadrların idarə olunması şöbəsinin fəaliyyət planında öz əksini tapmışdır.

Əldə edilən təcrübə əsasında buraxılış imtahanlarının daha səmərəli keçirilməsi istiqamətində işlər davam edir, yeni yanaşmalar və istənilən nəticənin əldə olunması istiqamətində işlər görülür.

Perspektiv fəaliyyət istiqamətində cari dərslərdə müəyyən işlər davam edir:

- cavab kartının tərtib edilməsində mərkəzləşdirilmiş qaydada aparılacaq imtahanların sosial statusunun gücləndirilməsi;
- yerlərdə təlimat xarakterli (müvafiq tövsiyələr hazırlanmışdır) tədbirlərin həyata keçirilməsi;
- yoxlama test imtahanlarının, eləcə də buraxılış imtahanlarının daha səmərəli keçirilməsi istiqamətində işlərin aparılması;
- aparılmış imtahan nəticəsində təhsilin keyfiyyətinin dəyərləndirilməsi və bu sahədə strateji istiqamətlərin müəyyən edilməsi;
- təhsil sahəsində nəzərə çarpan ənənələrin və tədrisə təsir edən əsas faktorların müəyyənləşdirilməsi;
- inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsi nəzərə alınaraq təhsilin keyfiyyətinin idarə olunmasında effektiv metodların tətbiqi;
- qiymətləndirmə standartlarının tətbiqi üsullarının hazırlanması;
- qiymətləndirmə standartları ilə təhsilin keyfiyyətinin əlaqəli təhlili.

Şagird nailiyyətlərinin monitorinqi sisteminin üstün cəhətləri kimi qeyd etmək lazımdır ki, bu sistem hər bir şagirdin inkişafı və təlimi üçün həlledici komponent kimi çıxış edəcək və eyni zamanda, uğur qazana bilməyən şagirdləri də diqqətdən kənar qoymamaq şərtilə, müxtəlif yanaşmalarla onların ehtiyacları öyrənilərək düzgün istiqamətləndirilmələri təmin ediləcəkdir.

Təhsilin idarə olunmasının məlumat sistemlərinin tətbiqi sahəsi

TİMS şöbəsində 2008-ci il ərzində iş planına uyğun olaraq aşağıdakı istiqamətlərdə işlər görülmüşdür:

1. Rəhbərlik tərəfindən şöbəyə həvalə edilən və şöbənin kurasiyasında olan sahələr üzrə görülən işlər:

1.1. “Azərbaycan Respublikasında ümumtəhsil məktəblərinin informasiya və kommunikasiya texnologiyaları ilə təminatı Proqramı (2005-2007-ci illər)” çərçivəsində

- İKT avadanlıqları ilə təmin edilmiş ümumtəhsil məktəblərinə veriləcək elektron tədris vəsaitlərinin bölgüsü aparılmışdır.
- İKT avadanlıqları ilə təmin edilməmiş ümumtəhsil məktəblərinin siyahısı dəqiqləşdirilmiş və onlara kompüter bölgüsü aparılmışdır.
- Nazirliyin İKT ilə bağlı keçirdiyi tender prosedurlarına kömək edilmişdir.

- 1.2.** Bakı və Sumqayıtın məktəb direktorları üçün İKT kurslarının hazırlanmasına köməklik göstərilmişdir.
- 1.3.** Dövlət Proqramı çərçivəsində ümumtəhsil məktəblərinin İKT avadanlıqları ilə təmin olunması, onların quraşdırılması və tədris prosesində istifadəsi vəziyyətinin öyrənilməsi məqsədilə
- Bakı (72 məktəb), Sumqayıt (11 məktəb) səhərlərinin və Abşeron (2 məktəb) rayonunun ümumtəhsil məktəblərində monitoring aparılmış (15-26 yanvar 2008-ci il), problemlər araşdırılmış və arayış tərtib olunaraq Nazirliyin 05.03.2008-ci il tarixli Kollegiya iclasına müzakirəyə çıxarılmışdır.
  - Şirvan şəhəri, Ucar və İsmayilli rayonlarının ümumtəhsil məktəblərində monitoring aparılmış (14-17 may 2008-ci il), nəticələr araşdırılmış və arayış hazırlanaraq rəhbərliyə təqdim edilmişdir.
- 1.4.** Ümumtəhsil məktəblərdə buraxılış imtahanlarının keçirilməsi, qiymətləndirilməsi və məlumatların İnternetdə yerləşdirilməsi üçün proqram təminatının hazırlanmasına kömək göstərilmişdir.
- 1.5.** Deinstitutionalizasiya Dövlət Proqramının icrası ilə bağlı məlumat bazasının yaradılması üçün proqram təminatının hazırlanmasına kömək göstərilmişdir.
- 1.6.** Orta təhsil kursu üzrə Nazirlik tərəfindən mərkəzləşmiş qaydada keçirilən buraxılış sınaq və yekün imtahanları üzrə
- İmtahanlara hazırlıq işlərinin təşkili ilə bağlı tədbirlərdə iştirak edilmişdir.
  - Şöbə əməkdaşları imtahan rəhbərləri kimi Ucar, Hacıqabul rayonlarında və Mingəçevir şəhərində yekun imtahanlarının aparılmasını təşkil etmişdir.
  - 2008/2009-cu dərslər ilində aparılacaq imtahanlarla bağlı əməkdaşlar koordinator kimi Beyləqan, İmişli, Qusar və Kürdəmir rayonlarında təlimatı seminarlar keçirmişlər.
- 1.7.** “İlin ən yaxşı məktəbi” müsabiqəsinin II mərhələsində şöbə əməkdaşları Ağdaş, Yevlax rayonlarında IX siniflər üzrə test yoxlamalarının təşkili və keçirilməsinə rəhbərlik və nəzarət etmiş, bu məktəblərdə İKT-nin tətbiqi vəziyyətini öyrənmiş və məlumatlar təhlili edilərək hesabat hazırlanmışdır.
- 1.8.** “İlin ən yaxşı müəllimi” müsabiqəsinin təşkili və keçirilməsində şöbənin əməkdaşları iştirak etmiş və tərtib edilmiş müvafiq sənədləri rəhbərliyə təqdim etmişlər.
- 1.9.** “Gənc kompüter istedadları - 2007” respublika müsabiqəsinin təşkili və keçirilməsində yaxından iştirak edilmişdir.
- 1.10.** 2007/2008-ci dərslər ilinin məzunlarına attestatların verilməsi ilə bağlı Bakı şəhərinin ümumtəhsil məktəblərində aparılmış yoxlamalarda iştirak edilmişdir.

- 1.11.** İnternetə qoşulacaq (Bakı, Sumqayıt və Abşeron) məktəblərin İKT hazırlığı səviyyəsi öyrənilmiş və toplanmış məlumatlar əlaqədar qurumlara təqdim edilmişdir.
- 1.12.** Respublikanın ümumtəhsil məktəblərinin işçi heyəti haqqında tam məlumatların toplanılıb mərkəzi bazaya daxil edilməsi üçün sorğu anketi formaları hazırlanmış və yerlərə göndərilmişdir.
- 1.13.** Şöbə əməkdaşları aşağıdakı seminar, trening, sərgi və dəyirmi masalarda iştirak və çıxışlar etmişlər:
- Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyinin “Azərbaycan Respublikasında Rabitə və İnformasiya Texnologiyalarının inkişafı üzrə 2005-2008-ci illər üçün Dövlət Proqramı (Elektron Azərbaycan)”nın yerinə yetirilməsinə həsr olunmuş rayonlararası seminarlar;
  - Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyinin maliyyə dəstəyilə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun Tərtər rayonunda təşkil etdikləri İKT kurslarının yekun imtahanı;
  - “Aztech” və “Datacard Group” şirkətlərinin birgə keçirdikləri “Biometrik sənədlərin tətbiqi” mövzusunda Park INN hotelində konfrans;
  - Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi və IBM şirkətinin “Linux əməliyyat sistemində Lotus məhsullarının instalizasiyası və quraşdırılması “ mövzusunda keçirdikləri seminar;
  - Lənkəran şəhərində keçirilmiş “BarKamp Azərbaycan 2008” konfransı;
  - Bakı Mətbuat Mərkəzində “Uşaqların İnternetdə təhlükəsizliyi: mövcud vəziyyət və problemlər ” və ”Dövlət orqanlarının saytlarının monitorinqi” mövzusunda dəyirmi masalarda;
  - Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları və Xarici İşlər Nazirliklərinin birgə keçirdikləri “İKT-nin hüquqi aspektləri” mövzusunda seminar;
  - Təhsil Nazirliyi ilə “Mədəd” təşkilatının təşkil etdiyi “Təhsildə İKT, müəllimlər və texnologiyalar” mövzusunda seminar.
- 1.14.** Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi yanında yaradılmış İnternetin inkişafı üzrə koordinasiya şurasının tədbirlərində iştirak edilmişdir.
- 1.15.** “Məktəb uşağın dostudur” standartlarının hazırlanması üçün yaradılmış işçi qurupun tərkibində fəaliyyət göstərilmişdir.
- 1.16.** “2008-2012-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında təhsil sisteminin informasiyalaşdırılması üzrə Dövlət Proqramı”nın hazırlanmasında iştirak edilmişdir.
- 1.17.** İnformatika fənni üzrə 5–11-ci siniflər üçün yeni tədris proqramı hazırlanmışdır.

2. İş planına müvafiq olaraq Təhsil Sektorunun İnkişafı Layihəsi üzrə şöbə tərəfindən görülmüş işlər aşağıdakılardır:

- 2.1. “Məktəb şəbəkəsi” hesabat formasına uyğun təlim dilləri üzrə (siniflər göstərilməklə) 2007/2008-ci dərslərinə dair məlumatlar bazaya daxil edilmişdir. 2008/2009-cu dərslərin üçün məlumatlar isə hal-hazırda bazaya daxil edilir.
- 2.2. Respublikanın ümumtəhsil məktəblərinin 2007/2008-ci dərslərin üçün “Statistika hesabatı” (1-ÜM №-li forma) ilə bağlı məlumatlar bazaya daxil edilmişdir. 2008/2009-cu dərslərin üçün məlumatlar isə hal-hazırda bazaya daxil edilir. Yığılmış məlumatlar əsasında məktəblərdə şagird sıxlığı, müəllim-şagird nisbəti, pedaqoji işçilərin, şagirdlərin və siniflərin sayı, məktəb binasının vəziyyəti və İKT avadanlıqlarının sayı ilə bağlı hesabat almaq mümkündür.
- 2.3. 2007/2008-ci tədris ilini üçün məktəb direktorları haqqında məlumatlar bazaya daxil edilmişdir və mütəmadi olaraq bu məlumatlar yenilənir.
- 2.4. 2008/2009-cu tədris ilini üçün “Orta təhsil kursu” üzrə mərkəzləşdirilmiş qaydada keçiriləcək imtahanlarla bağlı buraxılış sinif şagirdlərinin adlı siyahısı məlumat bazasına daxil edilmiş və məlumatlar Monitoring və qiymətləndirmə şöbəsinə təqdim edilmişdir.
- 2.5. Rayon (şəhər) təhsil şöblərinin və ümumtəhsil məktəblərinin yeni məlumat bazası yaradılmış, Respublikanın ümumtəhsil məktəblərinin şagirdləri və kadr heyəti haqqında (adbaad siyahı daxil olmaqla) 2008/2009-cu dərslərin üçün bütün məlumatlar bazaya daxil edilir.
- 2.6. Texniki peşə təhsili müəssisələrinin şagirdləri və kadr heyəti haqqında (adlı siyahı daxil olmaqla) 2008/2009-cu dərslərin üçün bütün məlumatlar bazaya daxil edilir.
- 2.7. Şöbədə hazırlanmış “TİMS-məktəb” proqramı üzrə Respublikanın bütün təhsil şöblərinin, peşə liseylərinin, Nazirliyin tabeliyində olan orta ümumtəhsil məktəblərinin, Bakı şəhərinin bütün ümumtəhsil məktəblərinin İKT üzrə məsul şəxslərinə treninq-seminarlar keçirilmişdir.
- 2.8. Nazirliyin mərkəzi aparatının şöbləri TİMS-in mərkəzi bazasına birləşdirilmişdir.
- 2.9. TİMS-in illik iş planı, rüblük hesabatları və yeniləşdirilmiş İcra Planı hazırlanaraq LƏQ-ə təqdim edilmişdir.

3. Mövcud problemlər və onların aradan qaldırılması üçün təkliflər aşağıdakılardır:

3.1. Problemlər:

- Rayon (şəhər) təhsil şöblərində və məktəblərdə İKT üzrə mütəxəssislərin kifayət qədər olmaması.
- TİMS alt komponentinin əsası olan proqram təminatının hazırlanmasına kifayət qədər vəsaitin ayrılmaması.

- Bakı şəhərinin Təhsil Şöbələrinin ləğv olunması və yeni yaradılmış Bakı şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin müvəqqəti binada yerləşməsi.
- Şəbəkə infrastrukturunun zəif olması.
- Xarici ölkələrin təcrübəsinin öyrənilməsi məqsədilə TİMS şöbəsinin əməkdaşlarının tədris səfərlərinin təşkil olunmaması.

3.2. Təkliflər:

- Naxçıvan MR-nın Təhsil Nazirliyində TİMS sektorunun yaradılması.
- Respublikanın bütün təhsil şöbələrində TİMS üzrə ştat vahidinin ayrılması.
- TİMS üçün istifadə edilməsi məqsədilə təhsil şöbələrinin İKT avadanlıqları ilə təchizatı.
- Bütün tədris müəssisələrində (ümumtəhsil məktəbləri, texniki peşə, orta ixtisas və ali təhsil müəssisələri) TİMS üzrə əlaqələndiricinin təyin olunması.
- Məktəb hesabatlarının yeni dərs ilindən bilavasitə verilənlər bazası şəklində formalaşdırılmasını nəzərə alaraq Dövlət Statistika Komitəsi ilə həmin hesabat formalarının təkmilləşdirilməsi istiqamətində işlərin aparılması.

4. Perspektiv fəaliyyət istiqamətləri

- 4.1. Mövcud TİMS-in yeni platformaya keçirilməsi – müştəri-server arxitekturası, UNICODE və s.
- 4.2. TİMS modullarının artırılması və sistemin təkmilləşdirilməsi – müxtəlif təhsil pillələri (məktəbəqədər tərbiyə, orta ixtisas, peşə təhsili, ali təhsil) və təhsil şöbələri üzrə yeni modulların artırılması.
- 4.3. TİMS şəbəkəsinin qurulması – TN və R(\$)TŞ üçün lazım olan avadanlıqlarının alınıb quraşdırılması, tələb olunan sistem proqramların və verilənlər bazasının idarə olunması sisteminin alınıb quraşdırılması.
- 4.4. Sistemin istifadəçilərinin hazırlığı – treninqlərin keçirilməsi.
- 4.5. TİMS-in idarəetmə strukturunun təkmilləşdirilməsi – R(\$)TŞ-də 4.6. TİMS-ə cavabdeh olan İKT üzrə mütəxəssis ştatının ayrılması, 4.7. TİMS-in fəaliyyəti üçün cavabdehlik sisteminin qurulması.
- 4.6. Məktəb idarəetmə sisteminin qurulması.

Strateji təhlil, planlaşdırma və kadrların idarə olunması sahəsi

Strateji təhlil, planlaşdırma və kadrların idarə olunması şöbəsi öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikası qanunlarını, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman

və sərəncamlarını, digər normativ-hüquqi aktları, təhsil nazirinin əmr və sərəncamlarını və şöbənin Əsasnaməsini rəhbər tutaraq təhsil strategiyasını müəyyənləşdirir, təhsil siyasətinin və prioritetlərinin formalaşdırılması üzrə təkliflər hazırlayır, təhsil sisteminin səmərəliliyi ilə bağlı məlumatları təhlil edir, bütün struktur bölmələrin və təhsil müəssisələrinin fəaliyyətinin strateji və fəaliyyət planlarının hazırlanmasında iştirak edir, təhsili idarəetmə orqanları və təhsil müəssisələri tərəfindən mövcud qanunvericiliyin yerinə yetirilməsinə təşkilati-metodik köməyi həyata keçirir.

Şöbənin hər bir əməkdaşına müvafiq sahələrin inkişaf etdirilməsi haqqında tapşırıqlar verilmiş, şöbənin Əsasnaməsinə müvafiq olaraq həmin tapşırıqların lazımı səviyyədə yerinə yetirilməsi, sənədlərin, hesabatların hazırlanması və icrasının təmin olunması, zəruri məlumatların toplanması üçün bütün imkanlardan səmərəli istifadə olunmuşdur.

Şöbə əsas fəaliyyət dairəsinə əsaslanaraq, hesabat dövründə strateji təhlil və planlaşdırmanın müasir metodlarından istifadə edərək, idarəetmə mexanizminin təkmilləşdirilməsi sahəsində yerli təhsil orqanlarının fəaliyyətinin istiqamətləndirilməsi, təhsil siyasəti və strategiyasının işlənməsi, təhsil sistemində yeni hesabatvermə mexanizminin tətbiqinə nail olunması, Nazirliyin kadr siyasəti və strategiyası üzrə funksiyaların həyata keçirilməsi, davamlı inkişaf naminə təhsil strategiyasının, həmçinin, QHT və beynəlxalq təşkilatların layihələrinin həyata keçirilməsi, aparılan təhlillərin nəticələrinə əsasən strateji sənədlərin, hesabatların, islahat layihələrinin hazırlanmasında fəal iştirak etmişdir. Qeyd olunan sahələr üzrə həyata keçirilən tədbirlər və proseslər aşağıda öz əksini tapmışdır.

I. Strateji təhlil və planlaşdırma üzrə.

1. Təhsil sisteminin ayrı-ayrı sahələri üzrə strateji təhlillərin aparılması, müxtəlif struktur bölmələr tərəfindən səmərəli həyata keçirilən işlərin əlaqələndirilməsi, mövcud idarəetmə mexanizminin təkmilləşdirilməsi məqsədilə Təhsil Nazirliyində strateji planlaşdırma mexanizmi tətbiq olunmaqdadır. Buna müvafiq olaraq, strateji planlaşdırma mexanizminin inkişafı istiqamətində işlər davam etdirilmiş, Nazirliyin 3 illik Strateji Planı (2007-2009) illik fəaliyyət planı ilə əlaqələndirilmiş, eləcə də, Strateji Plana daxil edilmiş və Təhsil Nazirliyi tərəfindən hazırlanmış bir sıra məqsədli inkişaf proqramlarına əsaslanan və müvafiq olaraq il ərzində nəzərdə tutulan məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirilmişdir.

2. Təhsil sektorunda aparılan islahatların əhatə dairəsinin tamlığı və optimallığı, eyni zamanda, dünyada təhsilin inkişaf tendensiyaları barədə məlumatlar toplanmış, Təhsil Sektorunun İnkişafı Layihəsi (TSİL) çərçivəsində həyata keçirilən tədbirlərin nəticələri təhlil olunmuş və təkliflər hazırlanmışdır. Eyni zamanda, Təhsil Sektorunun İnkişafı Layihəsinin (TSİL) “İdarəetmə və planlaşdırma imkanları” alt-komponenti üzrə rüblük hesabatlar hazırlanmış, həmçinin, İkinci Təhsil Sektorunun İnkişafı Layihəsinin (2008-2013-cü illər) həyata keçirilməsi məqsədilə “Təhsil sistemində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi, müəllim peşəsi ilə bağlı reqlamentləşdirici qaydaların yenidən işlənməsi və tətbiqi” alt-komponenti üzrə Dünya Bankının heyəti ilə görüşlər keçirilmiş, müzakirələr aparılmış, eyni zamanda, qeyd olunan illərdə həmin alt-

komponent üzrə həyata keçiriləcək tədbirlərin İcra Planı hazırlanmış və həmin plana dair müzakirələr aparılmışdır.

3. Təhsil Nazirliyinin illik fəaliyyət planı nəzərdən keçirilərək, görülən işlər qiymətləndirilmiş və düzəlişlərə dair tövsiyələr verilmiş, təhsil sektorunda aparılan islahatların əhatə dairəsinin bütövlüyü və səmərəliliyi haqqında məlumatlar toplanmış və təhlillər aparılmışdır.

4. Təhsil Nazirliyində planlaşdırılmış tədqiqatların istiqamətlərinin dəqiqləşdirilməsi məqsədilə araşdırmalar aparılaraq, müəyyən olunmuş dövlət sənədlərindən çıxarışlar edilmiş və tövsiyələr hazırlanmışdır. Eyni zamanda, Təhsil Nazirliyinin, digər dövlət müəssisələrinin, beynəlxalq və milli QHT-lərin, maliyyə qurumların fəaliyyət planlarında əks olunan təhsil sahəsinə dair məsləhət müəyyənləşdirilmiş və əlaqələndirilmişdir.

5. 15 yanvar tarixində şöbənin təhsil naziri yanında dövlət qulluqçusunun illik xidməti fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi və 2008-ci il üçün hazırlanmış İş Planının müzakirəsinə dair iclas keçirilmişdir. İclas zamanı nazir hər bir işçi haqqında təqdim olunan qiymətləndirmə sənədləri ilə əməkdaşları tanış etmiş, həmin sənədləri imzalamış, şöbənin əməkdaşları barədə öz fikirlərini bildirmiş, hər bir işçiyə aid müəyyən nöqsan və problemləri, perspektivləri, eyni zamanda, müəyyən əməkdaşların ixtisas dərəcələrinin artırılması barədə ümumi məlumat vermişdir.

Sonra nazir tərəfindən şöbənin 2008-ci il üçün hazırlanmış İş Planı nəzərdən keçirilmiş və həmin plan təsdiqlənmişdir.

Sonda nazir tərəfindən şöbənin əməkdaşlarına 2008-ci il ərzində gündəlik fəaliyyətlərinin qeyd olunması məqsədilə “agenda” dəftərini imzalayıb təqdim etmiş və il ərzində görülən işlərin həmin dəftərdə qeyd olunmasını bildirmişdir.

6. Təhsil naziri yanında struktur bölmələrin illik xidməti fəaliyyətlərinin qiymətləndirilməsi və 2008-ci il üçün hazırlanmış iş planlarının müzakirəsinə dair iclaslar tamamlandıqdan sonra şöbələrin illik iş planları nəzərdən keçirilmiş və Nazirliyin 2008-ci il üçün fəaliyyət planı şöbə tərəfindən hazırlanmışdır.

7. 23 yanvar tarixində keçirilmiş “2007-ci ildə görülmüş işlər və 2008-ci ildə qarşıda duran vəzifələr” adlı kollegiya iclasının materialları hazırlanmış və şöbənin əməkdaşları həmin kollegiya iclasında iştirak etmişdir.

8. 29 yanvar tarixində Təhsil Sektorunun İnkişafı üzrə İkinci Layihənin (TSİİL) (2008-2013-cü illər) “Təhsil sistemində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi, müəllim peşəsi ilə bağlı reqlamentləşdirici qaydaların yenidən işlənməsi və tətbiqi” alt-komponentin həyata keçirilməsi məqsədilə Dünya Bankının nümayəndələri Xuan Manuel Moreno (Tapşırıq Qrupunun Rəhbəri), Karolina Maskarel (Sosial müdafiə üzrə baş mütəxəssis), Turqut Mustafayev (Təhsil üzrə məsləhətçi) və Layihənin Əlaqələndirmə Qrupunun direktoru Elvin Rüstəmov ilə birgə həmin alt-komponentin İcra Planı müzakirə olunmuş və həmin planda müəyyən dəyişikliklər edilmişdir.

9. 30 yanvar tarixində Amerika Hüquqşünaslar Assosiasiyası Mərkəzi Avropa və Avrasiyada Hüquq Təşəbbüsü (ABA-CEELI) təşkilatı və Təhsil Nazirliyinin Respublikanın ümumtəhsil məktəblərində birgə həyata keçirdiyi “Canlı hüquq” proqramı iştirakçılarının təntənəli yığıncağının keçirilməsini təşkil etmişəm

10. 2008-ci ilin yanvar ayında “İnsan hüquqlarının və azadlıqlarının təmin edilməsi, bu sahədə qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsinə dair pozulmuş hüquqların

bərpası və insan hüquqlarının etibarlı təmin edilməsi üzrə Təhsil Nazirliyi tərəfindən 2007-ci ildə görülmüş işləri barədə məlumat hazırlanmış və Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkil (Ombudsman) Aparatına təqdim edilmişdir.

11.02 fevral tarixində keçirilən “Təhsil Nazirliyinin dövlət qulluqçularının xidməti fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi”nin yekunu ilə bağlı iclasın keçirilməsi məqsədilə şöbələrə Əsasnamələri toplanmış, onların vəzifə və funksiyaları müəyyənləşdirilmiş, təqdimat hazırlanmış və qeyd olunan tarixdə həmin təqdimat keçirilmişdir.

12. 16 və 23 fevral tarixlərində şöbənin əməkdaşları orta təhsil kursu üzrə ikinci yoxlama test imtahanlarının mərkəzləşdirilmiş qaydada aparılması ilə əlaqədar təlimatların və tədbirlərin yerlərdə həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədilə Bakı şəhərinin müvafiq rayonlarına məsul şəxs təyin olunmuşlar.

24 fevral tarixində şöbənin əməkdaşları mərkəzləşdirilmiş qaydada keçirilən ikinci yoxlama test imtahanında imtahan rəhbəri funksiyasını yerinə yetirmişlər.

13. 2008-ci ilin fevral ayında “British Council” Təhsil Nazirliyi ilə birgə yeni bir layihənin - “Təbiət fənləri üzrə müəllimlər üçün təlimlər” layihəsinin təqdimat mərasiminin hazırlanıb keçirilməsi təşkil edilmişdir.

14. 13 mart tarixində keçirilmiş “Təhsil Nazirliyi və British Council tərəfindən həyata keçirilən birgə layihələr” adlı tədbirin materialları hazırlanmış və şöbənin əməkdaşları həmin tədbirdə iştirak etmişdir.

15. 24-28 mart tarixlərində şöbənin müdiri F.Qədirov və şöbənin əməkdaşı Z.Kəlbəliyev Ukraynanın Kiyev şəhərinə ezam olunmuş və orada “Təhsil islahatları: global məsələlərin regional həlli” mövzusunda keçirilən treningdə iştirak etmişlər.

16. 31 mart-1 aprel tarixlərində şöbənin əməkdaşı T.Hüseynov BMT AİK-in Davamlı İnkişaf naminə Təhsil Komitəsinin növbəti iclasında iştirak etmək üçün İsveçrənin Cenevrə şəhərinə ezam olunmuşdur. İclasda bir sıra ekologiya və ətraf mühitlə bağlı məsələlərlə yanaşı BMT AİK-in “Davamlı İnkişaf naminə Təhsil” Strategiyası və onun gələcək perspektivləri müzakirə olunmuşdur. Konfransda həmin Strategiyanın Azərbaycanda tətbiq olunması, görülən işlər, mövcud vəziyyət, yaranan çətinliklər və gələcək perspektivlər haqqında iştirakçılara ətraflı məlumat verilmiş, müzakirələr zamanı məlum olmuşdur ki, ekoloji təhsil və “Davamlı İnkişaf naminə Təhsil” Strategiyasının tətbiq olunması sahəsində Avropa ölkələrində və post-sovet respublikalarında kifayət qədər səmərəli işlər görülmüşdür.

17. 04, 07-08 və 10-11 aprel tarixlərində şöbənin əməkdaşı V.Əbdülrəhimov UNİCEF-in Təhsil Nazirliyi ilə birgə həyata keçirdiyi “Məktəb uşağın dostudur” layihəsi üzrə fəal təlim metodlarının tətbiqi və Valideyn-Müəllim Assosasiyalarının (VMA) fəaliyyəti ilə bağlı monitorinq və sorğuların aparılması məqsədilə UNİCEF-in beynəlxalq məsləhətçisi Rey Harris ilə birgə müəyyənləşdirilmiş pilot rayonlarına - Quba, Füzuli və Lənkəran rayonlarına ezam olunmuşdur.

Həmin rayonlara səfər zamanı real vəziyyət və mövcud problemlər, fəal təlim kursu üzrə treningdən keçmiş müəllimlərin iş təcrübəsi ilə maraqlanmış, fəal təlim metodlarının tətbiqi imkanları və müəllimlər arasında yayılması istiqamətində əməkdaşlıq səviyyəsi araşdırılmış, eləcə də Valideyn-Müəllim Assosasiyalarının fəaliyyəti ilə bağlı sorğular aparılmışdır.

Həmçinin, Quba rayonu 2Nöli orta məktəbin, Rustav kənd orta məktəbin, İsaak Xanukov adına 1Nöli orta məktəbin, Füzuli rayonu Kərimbəyli kənd orta məktəbin və Horadiz qəsəbəsindəki M.Səfərov adına 1Nöli orta məktəbin, Lənkəran rayonu Haftuni kənd orta məktəbin və Vaqif Abdullayev adına 4Nöli məktəb-liseyin direktorları, müəllimləri, psixoloqları ilə, eyni zamanda, şagirdlərlə sorğular və müzakirələr aparılmışdır. Səfər zamanı həmin məktəblərin bir neçə ibtidai siniflərində dərslərdə iştirak etmiş və dərs prosesinə nəzarət edilmişdir.

Səfərdən qayıtdıqdan sonra aparılan sorğuların yekunu ilə əlaqədar Hesabat hazırlanmış və UNİCEF-ə təqdim edilmişdir.

18. 04 aprel tarixində Bakının 23 nömrəli orta məktəbində “İnnovativ Müəllimlər Assosiasiyası” (İNMAS) layihəsi çərçivəsində Müasir Təhsil və Tədrisə Yardım Mərkəzi və Təhsil Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilən “Pedaqoji ideyalar” festivalının yekunu üzrə təqdimat mərasimi təşkil edilmiş və şöbənin əməkdaşı S.Məmmədova həmin tədbirdə iştirak etmişdir.

19. 18-20 aprel tarixlərində şöbənin əməkdaşları “Ən yaxşı ümumtəhsil məktəbi” müsabiqəsinin ikinci mərhələsində IX siniflər üzrə yazılı test yoxlamalarının keçirilməsi məqsədilə müəyyənləşdirilmiş rayonlara ezam olunmuş, orada prosesə rəhbərliyi və nəzarəti təmin etmişlər.

20. 22 aprel tarixində Müasir Təhsil və Tədrisə Yardım Mərkəzi və Təhsil Nazirliyinin birgə həyata keçirdiyi “Təhsil Forumu” layihəsi çərçivəsində təhsil işçilərinin marağını əks etdirən “Təhsilin dəyərləri”, “Təhsil haqqında qanun - təhsil iştirakçılarının gözü ilə”, “İcbari təhsil-9+2”, “Özəl təhsil” mövzuları istiqamətində Şirvan şəhərində ictimai müzakirələrin keçirilməsi təşkil edilmişdir.

21. 23-25 aprel tarixlərində şöbənin əməkdaşı Z.Kəlbəliyev “Ən yaxşı müəllim” müsabiqəsinin ikinci mərhələsində müəllimlərin nümunə dərslərinin dinlənilməsini təşkil etmək, həmçinin riyaziyyat müəllimlərinin dərslərinə ekspert kimi qiymət vermək məqsədilə T.İsmayılov adına “İntellekt” liseyində 13 müsabiqə iştirakçısının işinə rəhbərliyi yerinə yetirmişdir.

22. 26-27 aprel tarixlərində şöbənin əməkdaşları III yoxlama test imtahanının mərkəzləşdirilmiş qaydada keçirilməsi məqsədilə təhkim edildikləri rayon və şəhərlərə ezam olunmuş və müəyyənləşdirilmiş mərkəzlərdə imtahan prosesinə nəzarəti həyata keçirmişlər.

23. Mart-aprel aylarında şöbənin əməkdaşı S.Məmmədova 134 nömrəli məktəbdə keçirilən “ Ən yaxşı müəllim” müsabiqəsi iştirakçılarının dərslərində nəzarətçi müəllim kimi iştirak etmişdir.

24. Avrasiya Fondunun sənədlərinə əsasən müəyyənləşdirilmiş pilot rayonların – Şirvan şəhəri, Ucar və İsmayıllı rayonlarının məktəblərində Məktəb Şuralarının fəaliyyəti ilə bağlı “Məktəb Şurası haqqında müvəqqəti Əsasnamə”yə dair qeydlər və təkliflər nəzərdən keçirilmiş, müvafiq təkliflər hazırlanmış və həmin Əsasnamənin müzakirəsi ilə bağlı 02 may tarixində Avrasiya Fondunun nümayəndələri ilə görüş keçirilmişdir.

25. 07 may tarixində Bakının Nərimanov rayonunda yerləşən 177 nömrəli məktəbində Amerika Hüquqşünaslar Assosiasiyası Mərkəzi Avropa və Avrasiyada Hüquq Təşəbbüsü (ABA-CEELİ) təşkilatı və Təhsil Nazirliyi ilə birgə həyata keçirilən “Canlı hüquq” proqramında iştirak etmiş III sinif şagirdləri üçün “Yekun dərs” -

məzunların buraxılış mərasiminin yüksək səviyyədə keçirilməsi təşkil edilmiş və həmin tədbirdə şöbənin müdiri F.Qədirov, şöbənin əməkdaşı S.Məmmədova, eyni zamanda, ABŞ-ın səfiri Ənn Dersin və ABA/CEELİ-nin ölkə üzrə direktoru Devid Rubinon iştirak etmişlər.

26. 13-17 may tarixlərində şöbənin əməkdaşı Z.Kəlbəliyev imtahanlardan azad olunan XI sinif şagirdlərinin sənədlərini yerində araşdırmaq məqsədilə Şirvan və Gəncə şəhərləri, İmişli, Ucar və Abşeron rayonlarına ezam olunmuşdur.

27. 04 iyun tarixində “27 aprel tarixində mərkəzləşdirilmiş qaydada keçirilmiş III yoxlama imtahanının nəticələri və buraxılış imtahanlarına hazırlıq”, “2006/2007-ci dərs ilində ümumtəhsil məktəblərin XI siniflərini bitirmiş əlaçı məzunların ali məktəblərə qəbulu vəziyyəti” və “Respublikanın şəhərləri üzrə orta ümumtəhsil məktəblərin 2006/2007-ci dərs ilində bitirən məzunların ali məktəblərə qəbulunun nəticələri barədə” adlı kollegiya iclasları keçirilmiş və şöbənin əməkdaşları həmin icaslarda iştirak etmişlər.

28. 06 iyun tarixində şöbənin əməkdaşları orta təhsil kursu üzrə mərkəzləşdirilmiş qaydada keçirilən buraxılış imtahanlarında təhkim olunduqları mərkəzlərdə rəhbərlik və nəzarət funksiyalarını fəal və səmərəli şəkildə yerinə yetirmişlər.

29. 09-13 iyun tarixlərində cavab kartı tətbiq olunmayan məktəblərdə orta təhsil kursu üzrə buraxılış imtahanlarına nəzarət funksiyasını yerinə yetirmək məqsədilə şöbənin əməkdaşları təhkim olunmuş rayonlara ezam olunmuş, imtahan işlərinin yoxlanması prosesinə ciddi və məsuliyyətlə nəzarət etmiş, Rayon Təhsil Şöbələrinin müdirləri və əməkdaşları ilə birgə rayonlarda keçirilən buraxılış imtahanlarının nəticələrini müəyyənləşdirmiş, həmin nəticələrə dair Hesabat hazırlamış, müvafiq sənədləri Təhsil Nazirliyinə çatdırmış və təhvil vermişlər.

30. 12 iyun tarixində Müasir Təhsil və Tədrisə Yardım Mərkəzinin təşkil etdiyi “Şəffafalığın artırılması üzrə maarifləndirmə tədbirlərini həyata keçirilməsi” məqsədilə çəkilmiş video çarxın təqdimat mərasimi keçirilmiş və şöbənin əməkdaşı S.Məmmədova həmin tədbirdə iştirak etmişdir.

31. 18 iyun tarixində UNİCEF-in eksperti İrina Nizovskaya və UNİCEF-in Azərbaycandakı təhsil üzrə keçmiş nümayəndəsi Gülana Hüseynova ilə birgə 24-26 iyun tarixlərində “Məktəb uşağın dostudur” layihəsi əsasında “Məktəblər üçün keyfiyyət standartlarının müəyyənləşdirilməsi” adlı seminarın təşkili və həyata keçirilməsi məqsədilə görüş keçirilmiş, seminarın təşkili və materiallarının hazırlanmasına dair müzakirələr aparılmışdır.

32. 19 iyun tarixində şöbənin əməkdaşları 177 sayılı orta məktəbdə yoxlama və buraxılış imtahanlarından “2” qiyməti almış şagirdlər üçün ikinci dəfə mərkəzləşdirilmiş qaydada keçirilən buraxılış imtahanında nəzarət funksiyasını yerinə yetirmişlər.

33. 23 İyun tarixində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 iyul 2007-ci il tarixli, 2292 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Şəffafalığın artırılması və korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Milli Strategiya”nın həyata keçirilməsi ilə bağlı “2007-2011-ci illər üçün Fəaliyyət Planı”nda nəzərdə tutulan tədbirlərin yerinə yetirilməsi istiqamətində 2008-ci il üçün Təhsil Nazirliyi tərəfindən görülmüş işlər

barədə məlumat hazırlanmış və və Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinə təqdim edilmişdir.

34. 24-26 iyun tarixlərində “Holiday Inn” otelində “Məktəb uşağın dostudur” layihəsi çərçivəsində UNCEF-in eksperti İrina Nizovskayanın rəhbərlik etdiyi “Məktəblər üçün keyfiyyət standartlarının müəyyənləşdirilməsi” adlı seminar keçirilmişdir. Həmin seminarda “Məktəb uşağın dostudur” layihəsi üzrə Təhsil Nazirliyi tərəfindən məsul şəxs təyin olunan şöbənin əməkdaşı V.Əbdülrəhimov iştirak etmişdir.

Üç gün davam edən seminarda keyfiyyət standartlarının müəyyənləşdirilməsi, məktəbə rəhbərlik və onu idarə etmək, məktəbin idarə olunmasında hansı keyfiyyətlərə əsaslanmaq, məktəb fəaliyyətinin səmərəliliyi, sağlamlığın qorunması, cəmiyyətin təlim-tədris prosesinə cəlb edilməsi, məktəbdə hüquqların qorunması, məktəbin illik iş planları, hesabatları, məktəbin maddi-texniki bazası, məktəbin kadr təminatının həyata keçirilməsi, müəllimlərin bilik və bacarıqlarının hansı səviyyədə olması, Məktəb Şuralarının fəaliyyəti, İKT-dən istifadə bacarıqları, məktəbin büdcə vəsaitindən düzgün istifadənin təmin edilməsi və müstəqil maliyyələşmə mexanizminin tətbiq edilməsi və s. məsələlər üzrə müzakirələr aparılmış, eyni zamanda, 01-02 dekabr tarixlərində keçirilən seminarın həyata keçirilməsi üçün prioritet istiqamətlər müəyyənləşdirilmiş və müəyyən tapşırıqlar verilmişdir.

35. 2008-ci ilin iyun ayında Təhsil Nazirliyi, UNICEF və Azərbaycan Milli Valideyn-Müəllim Assosiasiyası ilə birgə məktəblərdə yaradılmış Valideyn-Müəllim Assosiasiyalarının üzvləri və əlaqələndiriciləri üçün Qubada 3 günlük seminar təşkil edilmişdir.

36. 2008-ci ilin iyun-iyul aylarında Azərbaycan Müəllimlər İnstitutunun, Bakı Pedaqoji Kadrların İxtisasartırma və Yenidən hazırlanma İnstitutu, Azərbaycan Dillər Universiteti və Bakı Pedaqoji Kollecinin müəllim və metodistləri tərəfindən Şirvan və Gəncə şəhərlərinin rayon təhsil şöbələrində və Bakıda Avropa liseyində, Quba, İsmayılı, Ucar, Füzuli, Lənkəran, Masallı, Şəki rayonlarının ümumtəhsil məktəblərinin müəllim və metodistlərinə fəal təlim üzrə silsilə treninqlərin keçirilməsi təşkil edilmişdir.

37. 01-30 iyul tarixlərində şöbənin əməkdaşı Z.Kəlbəliyev “Ümumtəhsil məktəblərinin idarə olunması” mövzusu üzrə Türkiyənin Ankara şəhərinə ezam olunmuş və Bilkənd Universitetində təşkil olunmuş bir aylıq kursda iştirak etmişdir.

Z.Kəlbəliyev Ankarada ezamiyyədə olduğu müddətdə Təhsil Nazirliyinin məktubuna əsasən Türkiyə Təhsil Nazirliyi və onun tabeliyindəki idarə və təşkilatlarda olmuş, müəllim hazırlığı, müəllimlərin işə qəbulu və ixtisaslarının artırılması üzrə Türkiyədəki mövcud təcrübə və iş sistemini öyrənərək həmin məsələlərə dair hesabat hazırlamışdır.

38. 01 iyul tarixində “Bakı şəhərinin qəsəbələrində sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsinə dair Tədbirlər Proqramı” və “Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı (2004-2008-ci illər)” üzrə, Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsinə dair Azərbaycan Respublikası Prezidentinin avqust, 14 sentyabr və 14 oktyabr 2005-ci il, 27 fevral, 24 mart, 01 iyun, 13 iyun 2006-cı il tarixli 935, 972, 1001, 1044, 1338, 1369 və 1489 nömrəli sərəncamları ilə təsdiq edilmiş əlavə tədbirlər planında həyata

keçirilməsi Təhsil Nazirliyi tərəfindən nəzərdə tutulan tapşırıqların icra vəziyyəti haqqında məlumat hazırlanmış və Dövlət Statistika Komitəsinə təqdim edilmişdir.

39. 07-27 iyul tarixlərində Təhsil Nazirliyi və Britaniya Şurası ilə birgə həyata keçirdiyi “İngilis dilinin intensiv tədrisi” üzrə layihəsi çərçivəsində iki qrup üzrə təlim seminarın keçirilməsi təşkil edilmişdir.

40. 15-30 iyul tarixlərində TSİL-in “İdarəetmə və planlaşdırma imkanları” alt-komponentinə əsasən Təhsil Nazirliyində və təhsil sistemində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi, Nazirliyin fəaliyyətinin və strukturunun dəyərləndirilməsi üzrə beynəlxalq məsləhətçi Eliezer Orbax şöbəyə cəlb olunmuşdur.

Həmin müddət ərzində beynəlxalq məsləhətçi ilə birgə Nazirliyin təşkilati strukturu, mərkəzi aparatın və şöbələrin vəzifələrinə, funksiyalarına dair müzakirələr aparılmış, Aparatın rəhbəri İ.Pirməmmədov, müəyyən şöbə və sektor müdirləri (STPKİŞ, TİMSS, MQŞ, Məktəbəqədər təhsil üzrə sektor, ŞÜTS, KÜTS, AOİTS, EŞ, TPTS, DNS, ÜŞ, İŞ), əməkdaşları, eyni zamanda, Kurrikulum Mərkəzinin direktoru Ə.Abbasov, Təhsildə Tətbiqi Tədqiqatlar Mərkəzinin direktoru R.Qəndilov, PİSA-2006 Beynəlxalq Qiymətləndirmə üzrə milli koordinator E.Məhərrəmov ilə görüşlər keçirilmiş və müzakirələr aparılmışdır.

21-22 iyul tarixlərində idarəetmənin vəziyyətinin öyrənilməsi ilə əlaqədar şöbənin əməkdaşı V.Əbdülrəhimov və beynəlxalq məsləhətçi Eliezer Orbax Şamaxı, İsmayılı və Qəbələ rayonlarına ezam olunmuşlar. Həmin rayonlarda RTŞ müdirləri ilə görüşlər keçirilmiş, RTŞ-lərin strukturu, fəaliyyəti, işçi heyəti, İKT-dən istifadə bacarıqları, avadanlıqlarla təminat, məktəblərin vəziyyəti, yeni tikilən və təmir edilən məktəblər, yeni korpuslar, şagirdlərin nailiyyətləri, qarşıya çıxan bir sıra nöqsan və problemlər, həmçinin, perspektivlər barədə geniş məlumatlar əldə edilmiş və müəyyən təkliflər verilmişdir.

30 iyul tarixində beynəlxalq məsləhətçi Eliezer Orbax və şöbənin müdiri F. Qədirovla görüş keçirilmiş, həmin görüşdə şöbənin əməkdaşları iştirak etmiş, beynəlxalq məsləhətçi tərəfindən görülən işlər, təkliflər, tövsiyələr barədə müzakirələr aparılmış, həmçinin, beynəlxalq məsləhətçi tərəfindən Təhsil Nazirliyinin, Şamaxı, İsmayılı və Qəbələ RTŞ-lərin fəaliyyətlərinin qiymətləndirilməsinə dair Hesabat təqdim edilmişdir.

41. Təhsil Nazirliyi və UNİCEF-in 2008-ci il üçün birgə fəaliyyət planına əsasən 27-31 avqust tarixlərində Lənkəran, Füzuli, Quba, İsmayılı, Ucar rayonları, Şirvan şəhər təhsil şöbələrinin əməkdaşları və müəyyənləşdirilmiş məktəblərin rəhbərləri üçün “Fəal təlim kursuna giriş” mövzusunda beş günlük treninqin keçirilməsi təşkil edilmişdir.

42. 03-05 sentyabr tarixlərində şöbənin əməkdaşı Z.Kəlbəliyev Təhsil Nazirliyinin 25.08.2008-ci il tarixli, 11/482 nömrəli əmrinə əsasən təhsil işçilərinin sentyabr konfransının keçirilməsində yerli təhsil orqanlarına əməli köməklik göstərilməsi məqsədilə Göygöl, Daşkəsən və Samux rayonlarına ezam olunmuşdur.

43. 22 sentyabr tarixində keçirilən “Azərbaycan müəllimlərinin XIII Qurultayı” keçirilmiş və Qurultayın Qətnaməsində öz əksini tapmış aidiyyəti məsələlərlə bağlı şöbənin və Nazirliyin 2009-cu il üçün Fəaliyyət Planı hazırlanmışdır.

44. 24 sentyabr tarixində Təhsil Sektorunun İnkişafı üzrə İkinci Layihənin (TSİİL) imzalanması mərasimi keçirilmiş və həmin tədbirdə TSİİL-in şöbənin

fəaliyyətinə aid olan “Təhsil sistemində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi, müəllim peşəsi ilə bağlı reqlamentləşdirici qaydaların yenidən işlənməsi və tətbiqi” alt-komponenti və “Pedaqoji kadrlar üçün əlavə təhsil” komponentinin koordinator və koordinator əvəzləyiciləri iştirak etmişlər.

45. 03-11 oktyabr tarixlərində həmin ayın 6-da “İslam ölkələri ali təhsil və elmi tədqiqat nazirlərinin IV konfransı”nın keçirilməsi məqsədilə şöbənin əməkdaşları T.Hüseynov “Gülüstan” sarayına və V.Əbdülrəhimov “Hyatt Regency” otelinə təhkim olunmuş, konfransda iştirak edən islam ölkələrin ali təhsil və elmi-tədqiqat nazirlərinin, universitet rektorlarının və digər nümayəndələrin qarşılınması, qeydiyyatlarının aparılması, yerləşdirilməsi, nümayəndələr tərəfindən meydana çıxan müəyyən problemlərin və təşkilati məsələlərin həll olunması prosesində fəal iştirak etmişlər.

46. 20-25 oktyabr tarixlərində şöbənin əməkdaşı S.Məmmədova Təhsil Nazirinin “Orta təhsil kursu üzrə mərkəzləşdirilmiş qaydada yoxlama və buraxılış imtahanlarının təşkili barədə 17.10.2008-ci il tarixli 11/558 nömrəli əmrinə əsasən Saatlı rayonuna ezam olmuşdur. Ezamiyyə müddətində 2008-2009-cu dərslər ilində Saatlı rayonu üzrə fəaliyyət göstərən 27 ümumtəhsil məktəbinin və peşə liseylərinin XI siniflərində təhsil alan şagirdlərlə, onların valideynləri, məktəb rəhbərləri və müəllimlərlə orta təhsil kursu üzrə yoxlama və buraxılış imtahanlarının mərkəzləşdirilmiş qaydada aparılmasına hazırlıq məqsədilə təlimati və maarifləndirici seminarlar keçirilmişdir.

47. 07 noyabr tarixində “2007-2008-ci dərslər ilində mərkəzləşdirilmiş qaydada keçirilmiş buraxılış imtahanlarının yekunları və cari dərslər ilində qarşıda duran vəzifələr”ə dair kollegiya iclası keçirilmiş və şöbənin əməkdaşları həmin iclasda iştirak etmişlər.

48. 24-25 noyabr tarixlərində “Hyatt Regency” otelində Təhsil Sektorunun İnkişafı üzrə İkinci Layihənin (TSİİL) başlanmasına həsr olunmuş seminar keçirilmişdir.

İki gün davam edən seminarla Nazirliyin müəyyən şöbələrinin fəaliyyətinə aid olan komponent və alt-komponentlərin koordinatorları, eyni zamanda, Strateji təhlil, planlaşdırma və kadrların idarə olunması şöbəsinin fəaliyyətinə aid olan TSİİL-in “Təhsil sistemində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi, müəllim peşəsi ilə bağlı reqlamentləşdirici qaydaların yenidən işlənməsi və tətbiqi” alt-komponenti üzrə koordinator, şöbənin müdiri F.Qədirov və “Pedaqoji kadrlar üçün əlavə təhsil” komponenti üzrə koordinator, şöbənin baş məsləhətçisi M.Əhmədov tərəfindən təqdimatlar edilmişdir.

Seminarın ikinci günündə TSİİL-in əlaqələndirmə qrupunun direktoru E.Rüstəmovun “TSİİL-in əlaqələndirilməsi”, Dünya Bankının iqtisadçısı Lars Sonderqardın “TSİİL-in monitorinqi və qiymətləndirilməsi”, Dünya Bankının satınalmalar üzrə baş mütəxəssisi Karina Mostipanin “TSİİL üzrə satınalmaların həyata keçirilməsi”, Dünya Bankının maliyyənin idarə olunması üzrə mütəxəssisi Norpulat Daniyarovun “TSİİL üzrə maliyyənin idarə olunması” mövzuları üzrə təqdimatlar keçirilmiş, təhsilin müxtəlif sahələri üzrə müzakirələr aparılmış və müəyyən təkliflər əldə edilmişdir.

49. 26-30 noyabr tarixlərində şöbənin əməkdaşı T.Hüseynov Fransa Davamlı İnkişaf Naminə Təhsil Komitəsinin 27-29 oktyabr tarixlərində Fransanın Bordo

şəhərində təşkil etdiyi “Davamlı inkişaf naminə təhsil” mövzusunda təşkil edilən Beynəlxalq Konfransında iştirak etmək məqsədilə qeyd edilən şəhərə ezam olunmuşdur.

50. 2008-ci ilin noyabr ayında Azərbaycan Müəllimlər İnstitutu, Bakı Pedaqoji Kadrların İxtisasartırma və Yesnidənhazırlanma İnstitutu, Bakı Dövlət Universiteti və Bakı Pedaqoji Kollecinin müəllim və metodistləri tərəfindən Şirvan şəhəri, Quba, İsmayıllı, Ucar, Fizuli, Lənkəran, Masallı, Şəki rayonlarının ümumtəhsil məktəblərində fəal tlim üzrə monitorinqin keçirilməsi təşkil edilmişdir.

51. 01-02 dekabr tarixlərində şöbənin əməkdaşları V.Əbdülrəhimov və Z.Kəlbəliyev “İrşad” otelində “Məktəb uşağın dostudur” layihəsi çərçivəsində UNCEF-in eksperti İrina Nizovskayanın rəhbərlik etdiyi “Məktəblər üçün keyfiyyət standartlarının müəyyənləşdirilməsi” adlı keçirilən növbəti seminarla iştirak etmişlər.

İki gün davam edən seminarla beynəlxalq məsləhətçi tərəfindən “Qiymətləndirmə metodları və vasitələri. Kəmiyyət və keyfiyyət metodlarından istifadə. Nəticələrin şərh” mövzusunda təqdimat keçirilmiş, həmçinin, beynəlxalq məsləhətçi tərəfindən təqdim olunmuş standartlar və qiymətləndirmə vasitələri nəzərdən keçirilərək təhlil edilmiş, həmin standartlara və qiymətləndirmə vasitələrinə müvafiq olaraq 5 kiçik qruplarda iş aparılmış, hər bir qrup qeydləri aparmaqla yanaşı standartlar və qiymətləndirmə vasitələri müzakirə edilmişdir. Qruplarla iş bitdikdən sonra həmin qruplar tərəfindən müzakirə edilən standartlara və qiymətləndirmə vasitələrinə dair təqdimatlar keçirilmiş və həmin təqdimatlara, müəyyən məsələlərə dair müzakirələr aparılmışdır.

Seminarın sonunda məktəblər üçün keyfiyyət standartlarının son variantının hazırlanması məqsədilə işçi qrupunun üzvləri dəqiqləşdirilmiş, bu istiqamətdə atılacaq növbəti addımlar müəyyənləşdirilmiş və müəyyən tapşırıqlar verilmişdir.

52. Təhsil Nazirliyi üzrə 10.12.2008-ci il tarixli, 11/630 nömrəli əmrə əsasən 15-19 dekabr tarixlərdə təhsillə bağlı hüquqi-normativ sənədlərin icrası sahəsində Samux Rayon Təhsil Şöbəsinin fəaliyyəti araşdırılmış və müvafiq arayış hazırlanmışdır.

53. 17 dekabr tarixində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 iyul 2007- ci il tarixli, 2292 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Şəffaflığın artırılması və korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Milli Strategiya”nın həyata keçirilməsi ilə bağlı “2007-2011-ci illər üçün Fəaliyyət Planı”nda nəzərdə tutulan tədbirlərin yerinə yetirilməsi istiqamətində Təhsil Nazirliyi tərəfindən görülmüş işlər barədə məlumat hazırlanmış və Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinə təqdim edilmişdir.

54. 22-27 dekabr tarixlərində şöbənin əməkdaşı T.Hüseynov Dövlət İdarəçilik Akademiyasında təşkil edilən “Azərbaycan Respublikasında Gənclər siyasəti” mövzusunda mühazirələrdə iştirak etmiş və müvafiq sertifikat verilmişdir.

55. 23 dekabr tarixində Azərbaycan Respublikası İnsan Hüquqlarının müdafiəsi üzrə Milli Fəaliyyət Planına uyğun olaraq “İnsan Hüquqları sahəsində Təhsil və Təlim” haqqında məlumat hazırlanmış və Təhsil Nazirliyinin Tərbiyə və məktəbdənkənar müəssisələrlə iş şöbəsinə təqdim edilmişdir.

56. 24 dekabr tarixində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 11 fevral 2004-cü il tarixli, 24 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı (2004-2008-ci illər)” və “Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsinə

dair əlavə Tədbirlər Planı”nda həyata keçirilməsi Təhsil Nazirliyi tərəfindən nəzərdə tutulan tapşırıqların icra vəziyyəti və tədbirlərin başa çatdırılması ilə əlaqədar görülməli işlər barədə məlumat hazırlanaraq İqtisadi İnkişaf Nazirliyinə təqdim edilmişdir.

57. 30 dekabr tarixində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 15 sentyabr 2008-ci il tarixli, 3043 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında yoxsulluğun azaldılması və davamlı inkişaf Dövlət Proqramı”nın icrasını təmin etmək məqsədilə Təhsil Nazirliyinin gördüyü işlər barədə 31 dekabr 2008-ci ilə olan məlumat İqtisadiyyat şöbəsi ilə birlikdə hazırlanaraq İqtisadi İnkişaf Nazirliyinə təqdim edilmişdir.

Yuxarıda qeyd olunan məsələlərlə yanaşı, il ərzində şöbə tərəfindən aşağıdakı digər ümumi işlər icra olunmuş, müvafiq proseslər və tədbirlər həyata keçirilmişdir.

1. “Azərbaycan təhsilinin tarixi” əsəri üçün şöbənin fəaliyyəti daxilində təhsil sistemində həyata keçirilən tədbirlər, islahatlar və müəyyən məsələlər üzrə materialların hazırlanmışdır.

2. 15-30 iyul tarixlərində TSİL-in “İdarəetmə və planlaşdırma” alt-komponenti çərçivəsində şöbəyə cəlb olunmuş beynəlxalq məsləhətçi Eliezer Orbaxın “Aralıq hesabat”ına cavab olaraq həmin hesabat nəzərdən keçirilmiş, orada əks olunan məsələlərə dair Rəy hazırlanmış və beynəlxalq məsləhətçiyə göndərilmişdir.

3. 2008-2012-ci illəri əhatə edən “Azərbaycan Respublikasında rəsmi statistikanın təkmilləşdirilməsinə dair Dövlət Proqramı”nın həyata keçirilməsi üzrə Təhsil Nazirliyinin Tədbirlər Planı hazırlanmışdır.

4. İl ərzində Müasir Təhsil və Tədrisə Yardım Mərkəzində yaradılmış inklüziv təhsil siyasəti və fəal təlimin tətbiqi üzrə Təhsil Nazirliyi ilə birgə keçirdiyi seminar və tədbirlərin keçirilməsi təşkil edilmişdir.

5. 2008-ci il ərzində Müasir Təhsil və Tədrisə Yardım Mərkəzi “İnnovativ Müəllimlər Assosiasiyası” layihəsi çərçivəsində Sumqayıt şəhərinin 11 nömrəli məktəbində yerləşən trening mərkəzində müvafiq rayon və şəhər təhsil şöbələrinin mütəxəssisləri, müəllim və məktəbəqədər müəssisələrin rəhbər və tərbiyəçi müəllimlərin iştirakı ilə innovativ təlim üsulları üzrə keçirilən dörd trainingin (2 günlük) keçirilməsi təşkil edilmişdir.

6. Müasir Təhsil və Tədrisə Yardım Mərkəzi və Açıq Cəmiyyət İnstitutunun dəstəyi ilə “Təhsil Siyasəti Forumu” layihəsi çərçivəsində “Təhsildə anti-korrupsiya tədbirləri” mövzusunda keçirilən seminar və tədbirlərin keçirilməsi təşkil edilmişdir.

7. Təhsil və gender məsələləri üzrə məlumat hazırlanmış və Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinə təqdim edilmişdir.

8. “Dünyaya Baxış” təşkilatının inklüziv təhsil proqramına dəstək məqsədilə bir sıra QHT-lərlə birgə inklüziv təhsil koalisiyasının yaradılması üçün Təhsil Nazirliyi arasında qarşılıqlı anlaşma sazişi təhlil edilmiş və hazırlanmışdır.

9. UNICEF-in Azərbaycandakı nümayəndəliyi, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi və Müasir Təhsil və Tədrisə Yardım Mərkəzi tərəfindən Təhsil Nazirliyinə təqdim olunan “Ailədə zorakılıq problemlərinin ümumtəhsil məktəblərində araşdırılması” və “İnküziv təhsil və problemlər” üzrə sorğu materialları araşdırılmış, rəy və təkiliflər verilmişdir.

10. 2008-ci dərslər ili üçün “Gənclərin Nailiyyəti” Azərbaycan təşkilatının “Azərbaycan məktəblərində iqtisadiyyatın tədrisi” proqramının davamlı olaraq müəyyənləşdirilmiş kollec, lisey və orta məktəblərdə həyata keçirilməsi üçün əmr və təlimatı məktub hazırlanmış və yerlərə göndərilmişdir.

11. Əməkdaşlıq etdiyimiz təşkilatların - “British Council”, “Uşaqların Xilasası” “Ümidli Gələcək Gənclər”, “Dünyaya Baxış” təşkilatları, “Avrasiya fondu”, “Buta” uşaq fondu və digər təşkilatların, həmçinin, QHT nümayəndələri ilə görüşlər keçirilmiş və şöbənin əməkdaşları həmin tədbirlərdə iştirak etmişlər.

12. “Azərbaycan Respublikasında demografiya və əhali sakinliyinin inkişafı sahəsində Dövlət Proqramı”nın icrası ilə bağlı Təhsil Nazirliyi tərəfindən 2004-2008-ci illərdə görülmüş işlər haqqında məlumat hazırlanmış və Təhsil Nazirliyinin Tərbiyə və məktəbdənkənar müəssisələrlə iş şöbəsinə təqdim edilmişdir.

13. İl ərzində şöbənin əməkdaşı Z.Kəlbəliyev tərəfindən XI siniflərin mərkəzləşdirilmiş sınaq və buraxılış imtahanları üçün riyaziyyatdan ümumilikdə 49 variantda, hər birində 25 test olmaqla Azərbaycan və rus dillərində testlər tərtib edilmiş, Nazirliyin Monitorinq və qiymətləndirmə şöbəsinə təqdim olunmuşdur.

14. 2008-ci il ərzində BMT AİK-in “Davamlı İnkişaf naminə Təhsil Strategiyasının” Azərbaycanda tətbiqi istiqamətində əldə edilən nailiyyətlərlə bağlı məlumatlar mütəmadi olaraq Nazirliyin internet sahifəsinə və BMT-nin Cenevrə ofisinə təqdim edilmişdir.

15. Nazirliyin mərkəzi aparatında çalışan dövlət qulluqçularının mütəmadi olaraq reyestri aparılaraq müvafiq məlumatlar mövcud kompüter proqramına daxil edilmiş və il ərzində həmin məlumatlar Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət Qulluğu Məsələləri üzrə Komissiyaya və Prezident Aparatına göndərilmişdir.

16. Təhsil Nazirliyi sistemində dövlət qulluqçularının vəzifələrinin pasportlaşdırılması və kodlaşdırılması işi aparılmış və məlumatlar MS ACCESS proqramına daxil edilmişdir.

17. Dövlət Qulluğunun IV və V təsnifatlarına aid inzibati vəzifələrdə çalışan dövlət qulluqçularının “Dövlət qulluqçusunun şəxsi işinin aparılması Qaydaları”nın 3Nöli Əlavəsində göstərilən formada tərtib edilmiş bioqrafik arayışlar doldurulmuş və həmin məlumatlar mövcud kompüter proqramına daxil edilmişdir.

18. Ümumtəhsil məktəblərində pedaqoji işçilərin işə qəbulu prosesinin tənzimlənməsi məqsədilə Təhsil Nazirliyinin 27.08.2008-ci il tarixli, 46-25-6052/16 nömrəli təlimatı məktubun tələblərindən irəli gələn vəzifələrin icrası ilə əlaqədar şöbənin üzərinə düşən işlər yerinə yetirilmişdir. Bununla əlaqədar Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsindən, Təhsil Nazirliyinin birbaşa tabeliyində olan məktəblərdən daxil olan təqdimatlar əsasında vakant yerlər barədə məlumatlar hazırlanmış, “Azərbaycan müəllimi” qəzetində elanların verilməsi təmin edilmişdir.

Həmçinin işə qəbul olunanların şəxsi işləri (cəmi: 523 nəfər) araşdırılmış və müvafiq cavab hazırlayaraq təsdiqə verilmişdir.

19. İl ərzində Təhsil işçilərinə fəxri adların verilməsi, Dövlət təltiflərinə namizədlər haqqında məlumatların hazırlanması və təltif olunanların şəxsi işlərinin toplanması, Təhsil Nazirliyinin təltiflərinin verilməsi üzrə sənədləşdirmə işlərinin aparılması həyata keçirilmişdir.

2008-ci il ərzində 144 nəfərin Təhsil Nazirliyinin "Qabaqcıl təhsil işçisi" döş nişanı və 163 nəfərin Fəxri Fərmanla təltif edilməsi üzrə sənədləşdirmə işləri yerinə yetirilmişdir. Eyni zamanda, yüksək dövlət təltifi almağa namizədlərin, o cümlədən Prezidentin fərdi təqaüdünə namizədlərin siyahılarının hazırlanması və barələrində olan məlumatların daxil edilməsi yerinə yetirilmişdir.

Həmçinin, 2007 və 2008-ci illərdə Dövlət təltifi almış təhsil işçilərinin şəxsi işlərinin, məlumat kartlarının və barələrində qısa arayışların Prezident Aparatına təqdim olunmaq üçün hazırlanması işi icra olunmuşdur.

20. Təhsil Nazirliyinin birbaşa tabeliyində olan məktəblərin ÜM-1 hesabatlarına müəllim-şagird nisbətinə dair mütəxəssis qeydləri aparılmış, həmçinin həmin məktəblərin tarifləşmə cədvəllərini araşdıraraq işdən azad olunan və işə qəbul olunan pedaqoji işçilər barədə məlumat hazırlanmışdır.

21. İl ərzində şöbənin əməkdaşı T.Hüseynov tərəfindən "İlin müəllimi" müsabiqəsinin keçirilməsi prosesində Nazirliyin əmri ilə ekspert qrupunun tərkibində sənədlərin toplanması və komplektləşdirilməsi işi müvəffəqiyyətlə yerinə yetirilmişdir.

22. İl ərzində şöbə tərəfindən ərizə və şikayətlərə, nəzarət xarakterli sənədlərə baxılmış və icra edilmişdir.

23. Şöbələrdən daxil olan statistik və yazılı məlumatlar ümumiləşdirilmiş, yekun məlumatlar hazırlanmış, həmçinin, şöbəyə daxil olan məktublara, ərizə və şikayətlərə baxılmış və cavablandırılmışdır.

24. Hesabatvermənin daha səmərəli təşkili məqsədilə şöbənin hər bir əməkdaşına gündəlik fəaliyyətin qeyd edilməsi məqsədilə nazir tərəfindən xüsusi kitab imzalanıb təqdim edilmiş və il ərzində görülmə işlər gündəlik olaraq həmin kitabda qeyd olunmuşdur.

25. Nazirlikdə strateji planlaşdırmanın icrası prosesini nəzərə alaraq, şöbələrin il ərzində gördükləri işlərə dair hesabatları nəzərdən keçirilmiş və müvafiq struktur bölmələrlə birgə Nazirliyin 2008-cı ildə gördüyü işlərə dair ümumi hesabatı hazırlanmışdır.

II. Təhsil Nazirliyinin mərkəzi aparatında və təhsil sistemində kadrların idarə olunması üzrə.

Azərbaycan Respublikasında təhsil sisteminin qarşısında duran vacib istiqamətlərdən biri də ümumtəhsil məktəblərində pedaqoji kadr təminatı probleminin aradan qaldırılması ilə əlaqədardır.

Ümumiyyətlə, təhsil sektorunun ümumtəhsil məktəbləri şəbəkəsində pedaqoji kadr çatışmazlığı, həmin ixtisaslı mütəxəssislərin konkret iş yerləri ilə təminatı problemlərinin həlli son nəticədə Azərbaycan təhsilinin keyfiyyət göstəricilərinə öz müsbət təsirini göstərməklə gələcək inkişafa təkan verərək mühüm fəaliyyət istiqaməti kimi qiymətləndirilir.

Aydın məsələdir ki, Nazirlər Kabinetinin «Kənd yerlərindəki ümumtəhsil məktəblərinə pedaqoji kadrların cəlb olunmasının həvəsləndirilməsi tədbirləri haqqında» 22 iyun 2004-cü il tarixli 85 nömrəli qərarı imzalanmış, 04 noyabr 2004-cü il tarixli 230 (s) nömrəli Sərəncamı ilə «2005-2009-cu illər üçün Azərbaycan Respublikasının ümumtəhsil məktəbləri şəbəkəsində pedaqoji kadr təminatı üzrə İnkişaf Proqramı» təsdiqlənmişdir. Bu qərara və İnkişaf Proqramının I və II

istiqlamətlərinə əsasən 2005-ci ildən etibarən Respublikanın kənd rayonlarında yerləşən ümumtəhsil məktəblərinin pedaqoji kadr tələbatını ödəmək məqsədilə dövlət ali və orta ixtisas məktəblərini pedaqoji ixtisaslar üzrə bitirərək, dövlət sifarişinə uyğun konkret iş yerlərində əmək fəaliyyətinə başlayan və 3 il müddətində bu fəaliyyəti davam etdirən gənc mütəxəssislərə, eləcə də həmin bölgələrdə işləmək arzusunu bildirən digər kateqoriyalı pedaqoji kadrlara 3 il müddətində kommunal xidmətlərini ödəmək üçün ayda şərti maliyyə vahidinin 10 misli məbləğində kompensasiya verilməsi və yerli icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən müvafiq qurumlarla birgə onlara lazımi mənzil-məişət şəraitinin yaradılması, daimi məskunlaşmaq üçün torpaq sahələrinin ayrılması və kreditlərin verilməsinə kömək göstərilməsi, yol xərci, əmlakın daşınması üçün nəqliyyat xərci və ilkin yaşayış şəraitinin yaradılması məqsədilə bir stavka aylıq əmək haqqı həcmində birdəfəlik yardım ödənilməsi, gənc mütəxəssislər üçün lazımi əmək şəraitinin yaradılması məqsədilə təhsilin yerli idarəetmə orqanlarının fəaliyyətinin gücləndirilməsi, bu kateqoriyadan olan işçilərə diqqət və qayğının artırılması, müvafiq stimullaşdırıcı tədbirlərin həyata keçirilməsi, real tələbata uyğun iş yerlərinə göndərilən gənc mütəxəssislərin tədris edəcəkləri fənn üzrə dərslik, dərs vəsaiti, tədris planı və proqramlarla, digər yardımçı materiallarla təmin edilməsi qarşıya məqsəd kimi qoyulmuşdur.

Aparılmış məqsədyönlü fəaliyyət nəticəsində «Kənd yerlərindəki ümumtəhsil məktəblərinə pedaqoji kadrların cəlb olunmasının həvəsləndirilməsi tədbirləri haqqında» Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2004-cü il 22 iyun tarixli 85 nömrəli qərarına əlavələr və dəyişikliklər edilməsi barədə» Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 17.04.2006-cı il tarixli 107 nömrəli qərarı imzalanmışdır. Qeyd olunan qərara əsasən Respublikanın kənd rayonlarında yerləşən ümumtəhsil məktəblərinin pedaqoji kadr tələbatını ödəmək, pedaqoji kadrların yerlərə cəlb olunması prosesində həvəsləndirmə tədbirlərini gücləndirmək məqsədilə dövlət ali və orta ixtisas məktəblərini pedaqoji ixtisaslar üzrə bitirərək, dövlət sifarişinə uyğun konkret iş yerlərində əmək fəaliyyətinə başlayan və 3 il müddətində bu fəaliyyəti davam etdirən gənc mütəxəssislərə, eləcə də həmin bölgələrdə işləmək arzusunu bildirən digər kateqoriyalı pedaqoji kadrlara 3 il müddətində kommunal xidmətlərini ödəmək üçün ayda şərti maliyyə vahidinin 10 misli məbləği 30 misli ilə əvəz edilmişdir. Həmçinin rayon mərkəzindən 20 km-dən artıq məsafədə yerləşən ümumtəhsil məktəblərində əmək fəaliyyətinə başlayan hər bir nəfər üçün 3 il müddətində aylıq əmək haqqına şərti maliyyə vahidinin 20 misli əvəzinə 60 misli məbləğində əlavələrin ödənilməsi, habelə dövlət sifarişinə uyğun konkret iş yerlərinə göndəriş almış gənc mütəxəssislərə yol xərci, əmlakın daşınması üçün nəqliyyat xərci və ilkin yaşayış şəraitinin yaradılması məqsədilə bir stavka aylıq əmək haqqı əvəzinə əmək haqqının iki misli miqdarında birdəfəlik yardım verilməsi qərara alınmışdır.

2008/2009-cü tədris ili üçün İnkişaf Proqramının iqtisadi göstəricilər cədvəlinin yeniləşdirilmiş variantı hazırlanmış və bu material rəsmi qaydada Maliyyə Nazirliyinə, eləcə də hər bir rayona ayrı-ayrılıqda göndərilmişdir.

Ölkədə perspektiv inkişafın təminatı baxımından dövlət əhəmiyyətli bu sənədlərin hamısında, faktiki olaraq, pedaqoji kadrların işlə təmin edilməsi, kadr tələbatının ödənilməsi, ən nəhayət isə pedaqoji profilli gənc mütəxəssislərin konkret iş yerlərinə göndərilməsi probleminin həlli kimi aktual məsələlər nəzərdə tutulmuşdur.

Qeyd olunan problemlərin həlli istiqamətində hər il rayon və şəhər ümumtəhsil məktəblərində boş olan müəllim yerinin tutulması üçün yerli təhsil orqanlarından vakant dərslər saatları haqqında məlumatlar toplanaraq Nazirlikdə analitik təhlil aparıldıqdan sonra ümumi tələbat müəyyənləşdirilir. Ali və orta ixtisas məktəblərinin sonuncu kursunda təhsil alan tələbələrin adlı siyahısı, orada ünvanı və ailə vəziyyəti göstərilməklə toplanır. Verilən həmin siyahılar ayrı-ayrı ixtisaslar üzrə təhlil edilərək rayonlar üzrə vakant yerlərin bölgüsü aparılaraq ali və orta ixtisas müəssisələrində yaradılmış dövlət təyinat komissiyalarına göndərilmişdir. Bu prosesdə son dərəcə tələbənin daimi yaşadığı region (rayon, kənd) mütləq əsas kimi götürülmüşdür. Təyinat bölgüsü məzunların istək və arzuları nəzərə alınmaqla mövcud reqlamentləşdirici sənədlər çərçivəsində həyata keçirilmişdir.

Əvvəlki illərdən fərqli olaraq 2008-ci ildə Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin məktubuna əsasən musiqi, incəsənət və rəssamlıq ixtisasları üzrə də təyinat yerləri hazırlanmış, müvafiq ali və orta ixtisas məktəblərinə göndərilmişdir.

Kadr çatışmazlığı probleminin həlli, dövlət sifarişinin tam ödənilməsinə nail olmaq, qarşıya çıxan məsələləri operativ şəkildə həll etmək məqsədilə təhsil müəssisələrində keçirilən təyinat bölgüsü prosesində şöbə əməkdaşlarının iştirakı təmin olunmuş, proses ciddi nəzarətə götürülmüşdür. İşəgöndərmə prosesi zamanı könüllülük prinsipləri əsas götürülmüş, eləcə də bu və ya digər səbəblərdən əmək fəaliyyətinə başlamaqdan rəsmi imtina edən şəxslərə onların ərizələri əsasında müstəqil işə düzəlmə hüququnun verilməsində məhdudiyət qoyulmamışdır. Ümumiyyətlə, prosesin gedişinin tam koordinasiyası həyata keçirilmiş, Proqramın statistik göstəriciləri ilə bütün təhsilin yerli idarəetmə orqanları rəsmi məlumatlandırılmış, xüsusi məlumat bankı yaradılmış, perspektiv planlaşma işləri aparılmış, iqtisadiyyat şöbəsi ilə birlikdə növbəti illər üçün real tələbata müvafiq iqtisadi göstəricilərin illik və 5 illik planlaşdırma cədvəlləri hazırlanmışdır.

Respublikanın ümumtəhsil məktəblərində pedaqoji kadr tələbatını ödəmək, xüsusilə həvəsləndirmə tədbirləri tətbiq olunan yerlərə cəlbi gücləndirmək məqsədilə mətbuatda və müxtəlif televiziya kanallarında (ANS, SPASE, ATV, AzTV) bu barədə geniş informasiyalar verilmiş, izahat xarakterli məlumatlar əhaliyə çatdırılmışdır. «Azərbaycan müəllimi» qəzetinin 22 avqust 2008-ci il tarixli sayında isə İnkişaf Proqramına uyğun həvəsləndirmə tədbirləri tətbiq olunan yerlər üçün rayonlar və ixtisaslar üzrə, habelə kənd məktəblərinin rayon mərkəzlərindən məsafəsi və dərslər yükləri göstərilməklə elan dərc edilmişdir. Eyni zamanda bütün rayon təhsil şöbələrinə həvəsləndirmə tədbirləri tətbiq olunan yerlərə pedaqoji kadrların cəlbini gücləndirmək üçün lazımi tapşırıqlar verilməklə rəsmi məktub göndərilmişdir.

Aparılmış məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində və dərc olunmuş elana əsasən nazirliyə kənd yerlərində yerləşən məktəblərdə işləmək üçün çoxsaylı müraciətlər olunmuş, onlara da bir daha həmin məsələnin mahiyyəti barədə geniş izahat verilmişdir. Hər il olduğu kimi, 2008-ci ildə də dövlət ali və orta ixtisas məktəblərini bitirən məzunların göndərildikləri iş yerlərində əmək fəaliyyətinə başlamaları vəziyyəti öyrənilmiş və analitik təhlil aparılmışdır. Beləliklə, istər Nazirliyə, istərsə də təhsili yerli idarəetmə orqanlarına həvəsləndirmə tədbirləri tətbiq olunan kənd məktəblərində işləmək üçün müraciət edənlərdən səmərəli istifadə olunmaqla 1000 nəfərə yaxın pedaqoji kadr yerləşdirilmişdir.

Respublikanın ümumtəhsil məktəblərində pedaqoji kadrların işə qəbulu vəziyyətinin öyrənilməsi və aparılan təhlillər göstərmişdir ki, pedaqoji kadrların seçilib yerləşdirilməsində, onlar arasında dərs yükünün bölünməsində hələ də ciddi nöqsanlara yol verilməkdədir. Əksər hallarda heç bir ehtiyac olmadan bir stavgadan, hətta 6 (altı) saatdan da aşağı dərs yükünə müəllimlər işə qəbul edilir. Bu isə öz növbəsində məktəblərdə kadr sıxlığının yaranmasına və müəllim-şagird nisbətinin aşağı düşməsinə səbəb olur. Bəzi hallarda isə qeyri-ixtisas və ya qeyri-pedaqoji təhsilli şəxslər də işə qəbul edilir ki, bütün bunlar son nəticədə təhsilin keyfiyyətinə öz mənfi təsirini göstərir.

Eyni zamanda son 5 ildə respublikanın ümumtəhsil məktəblərində müəllim və şagirdlərin say tərkibinin müqayisəsi göstərmişdir ki, məktəblərdə şagird kontingentinin 219 min nəfər azalmasına baxmayaraq, müəllimlərin sayı 11 min nəfər artmış, bu isə respublika üzrə müəllim/şagird nisbətini 10,1-dən 8,4-ə düşməsinə səbəb olmuşdur. Heç bir ehtiyac olmadan müəllimlərin işə götürülməsi, onların sayının süni surətdə şişirdilməsi müəllimlərin əmək haqlarının artırılmasında və digər stimullaşdırıcı tədbirlərin həyata keçirilməsində problemlərin yaranmasına gətirib çıxarır.

Yuxarıda qeyd olunan nöqsanların aradan qaldırılması və müəllimlərin işə qəbulunun səmərəli sisteminin yaradılması, bu sahədə yeni mexanizmlərin işlənilib hazırlanması məqsədilə Təhsil Nazirliyinin 03 mart 2008-ci il tarixli, 299 nömrəli əmrilə həmin tarixdən pedaqoji kadrların işə qəbulu dayandırılmışdır. Ötən müddət ərzində ümumtəhsil məktəblərinə müəllimlərin işə qəbulunun təkmilləşdirilməsi istiqamətində müvafiq iş aparılmış, bu sahədə beynəlxalq təcrübə öyrənilmiş, daha səmərəli işə qəbul mexanizminin işlənilib hazırlanması üzrə tədbirlər müəyyənləşdirilmiş, respublikanın ümumtəhsil məktəblərində müəllim vəzifəsi Nazirliyin uçot nomenklaturasına daxil edilmişdir.

Hesabat ilində şöbəyə müxtəlif məzmunlu 4194 korrespondensiya daxil olmuş və onların vaxtında icrası təmin edilmişdir. Onlardan 1183-ü direktiv orqanlardan, müxtəlif idarə və təşkilatlardan, 3011-i isə ərizə və şikayət formasında vətəndaşlardan daxil olmuşdur. Aparılmış təhlil nəticəsində korrespondensiyanın əksəriyyəti işlə təmin məsələləri ilə bağlı olmuşdur ki, onlar da əsasən pedaqoji kadr təminatı üzrə İnkişaf Proqramına uyğun öz müsbət həllini tapmışdır.

Müəllimlərin işə qəbulunda mövcud nöqsanların aradan qaldırılması və bu sahədə səmərəli sisteminin yaradılması məqsədilə Təhsil Nazirliyinin 28 avqust 2008-ci il tarixli 46-25-6052/16 №-li təlimati məktubu imzalanmış və bütün yerli təhsil idarəetmə orqanlarına göndərilmişdir.

Həmin təlimati məktubun tələblərinə uyğun olaraq 2008/2009-cu tədris ilindən etibarən respublikanın ümumtəhsil məktəblərində pedaqoji kadrların işə qəbulunun «Təhsil Nazirliyi sisteminin vəzifə nomenklaturası barədə» Təhsil Nazirliyinin müvafiq əmrində müəyyənləşdirilmiş Qaydalara uyğun həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuş və bunun üçün müvafiq prosedur qayda müəyyənləşdirilmişdir. Belə ki, ümumtəhsil məktəblərində fənlər üzrə vakant dərs saatları barədə rəsmi məlumat təhsil şöbələri (idarələri) və Nazirliyin birbaşa tabeliyindəki ümumi təhsil müəssisələrinin rəhbərləri tərəfindən Nazirliyə təqdim olunur. Rəsmi məlumatla vakant

dərs saatlarının mövcud olduğu məktəb və fənnin adı, həmin fəndən ümumi dərs saatlarının miqdarı, ixtisaslı müəllimlərin sayı, onların dərs yükü və vakant dərs saatları daxil edilməlidir. Bundan sonra məktəblər üzrə vakant dərs saatları barədə əsaslandırılmış təkliflər Təhsil Nazirliyinin aidiyyəti struktur bölməsi tərəfindən araşdırılaraq, vakant dərs saati və kadra olan ehtiyac barədə kütləvi informasiya vasitələrində müvafiq elan verilmişdir. Vakant yerlər barədə elan əsasında 33 yerli təhsili idarəetmə orqanından (Şuşa, Gəncə, Mingəçevir, Şəki, Lənkəran, Yevlax, Ağdam, Ağstafa, Ağcabədi, Oğuz, Qax, Qubadlı, Qəbələ, Daşkəsən, Zəngilan, Zərdab, Kəlbəcər, Kürdəmir, Goranboy, Göyçay, Laçın, Tərtər, Saatlı, Sabirabad, Salyan, Samux, Tovuz, Füzuli, Göygöl, Xızı, Xocalı, Hacıqabul, Şəmkir) müşayətedici məktubla Təhsil Nazirliyinə daxil olmuş şəxsi işlərə baxılmışdır. Təhsil, pedaqoji staj, iş təcrübəsi və s. əsas götürülməklə, ixtisas göstəriciləri qoyulmuş tələblərə cavab verən 572 namizədin nazirin müvafiq razılıq məktubu əsasında vakant yerə təyin edilməsinə icazə verilmiş, əmək münasibətləri işəgötürən tərəfindən rəsmiləşdirilmiş, onlarla əmək müqaviləsi bağlanmışdır.

Həmin təlimati məktubda vakant dərs saati kimi məktəbdə hər hansı fənn üzrə ümumi dərs saatının ixtisas müəllimləri arasında 18 saatdan az olmamaq şərti ilə bölündükdən sonra qalan 18 saatdan çox dərs saati qəbul edilmiş, eyni zamanda nəzərə alınmışdır ki, məktəbdə tədris planına əsasən hər hansı bir fənn üzrə ümumi dərs yükü 18 saatdan az olduğu və ixtisaslı kadr olmadığı halda, həmin saatlar vakant kimi qəbul edilə və fənn üzrə kadra işə qəbul olunması məsələsi qaldırıla bilər. Analıq məzuniyyətinə çıxmış müəllimin dərs yükünün isə imkan daxilində ilk növbədə həmin tədris müəssisəsində çalışan ixtisaslı kadrlara verilməsi, digər hallarda isə analıq məzuniyyətinə çıxmış müəllimin yerinə işə götürülmüş kadrlarla maksimum 3 il müddətinə əmək müqaviləsinin bağlanması, həmin müddət bitdikdən sonra əmək müqaviləsinin şərtlərinə yenidən baxılması nəzərdə tutulmuşdur.

Təhsil Nazirliyinin həyatə keçirdiyi inkişaf proqramlarından biri olan və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 21.08.2004-cü il tarixli 355 №-li Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş «Azərbaycan Respublikasında ümumtəhsil məktəblərinin informasiya və kommunikasiya texnologiyaları ilə təminatı Proqramı (2005-2007-ci illər)»na uyğun olaraq kompüterlə təmin olunmuş məktəblərdə laborant vəzifəsinə peşə təhsili müəssisələrinin «kompüter üzrə operator», «kompüter texnikasının sazlayıcısı» və «fərdi kompüter operatoru» peşələri üzrə, ali və orta ixtisas məktəblərinin «təbii riyaziyyat», «informasiya sistemləri», «kompüter riyaziyyatı», «informatika və hesablama texnikası» istiqamətləri, maarif istiqamətinin «riyaziyyat və informatika» ixtisası üzrə məzunlara və bu istiqamətlərə uyğun yenidən hazırlanma təhsili almış şəxslərlə yanaşı, məktəblərdə İKT-dən səmərəli istifadə sahəsindəki problemlərin aradan qaldırılması məqsədilə kadra ciddi ehtiyac olduğu halda həmin vəzifəyə kompüter sahəsində bilik və bacarığın səviyyəsini təsdiq edən sənədə malik və «Təhsil sahəsi işçilərinin qulluqçu vəzifələrinin vahid tarif-ixtisas sorğu kitabçası»nda laborant vəzifəsinə qoyulmuş tələblərə cavab verən şəxslərin işə qəbuluna icazə verən təlimati məktub hazırlanaraq (25 yanvar 2008-ci il 46-25-381/ 16 №-li təlimati məktub) bütün yerli təhsili idarəetmə orqanlarının rəhbərlərinə göndərilmişdir.

Təhsil Nazirliyinin mərkəzi aparatı və onun sistemində daxil olan yerli təhsili idarəetmə orqanlarındakı 6-9-cu təsnifat inzibati vəzifələrin pasportlaşdırılması və

kodlaşdırılması aparılmışdır. Bu məqsədlə Təhsil Nazirliyi sisteminə daxil olan dövlət qulluğu orqanlarında (Təhsil Nazirliyinin mərkəzi aparatında 6-cı təsnifat və yerli təhsili idarəetmə orqanlarında 7-9-cu təsnifat inzibati vəzifələr) mövcud inzibati vəzifələr, onların ştat sayı, vakant vəzifələr, vəzifənin daxil edildiyi təsnifat, vəzifə maaşı, qulluq funksiyaları, kadrın təhsili, iş stajı, kompüter və dil biliklərini əhatə edən vəzifənin tutulması şərtlərini müəyyənləşdirən məlumat xüsusi formalar üzrə hazırlanaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət Qulluğu Məsələləri üzrə Komissiyaya təqdim edilmişdir. Təhsil Nazirliyi mərkəzi aparatının struktur bölmələri, Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi və yerli təhsili idarəetmə orqanlarının rəyi öyrənilməklə sistemə daxil olan inzibati vəzifələrin 6-9-cu təsnifatı üzrə 395 vəzifə üçün vəzifə təlimatı hazırlanmış, kodlaşdırılmış və vakant vəzifələrin tutulması zamanı istifadə məqsədilə məlumat bazasına daxil edilməst üçün elektron variantı ilə birlikdə Dövlət Qulluğu Məsələləri üzrə Komissiyaya göndərilmişdir.

Təhsil Nazirliyinin mərkəzi aparatında və təhsili yerli idarəetmə orqanlarında 6-9-cu təsnifat inzibati vakant vəzifələrin tutulması üçün həmin vəzifələr barədə məlumatlar bir daha dəqiqləşdirilmiş və 58 vakant yer kütləvi informasiya vasitələrində elanların verilməsi məqsədilə Dövlət Qulluğu Məsələləri üzrə Komissiyaya təqdim edilmişdir. Verilmiş elanlar əsasında cari ilin mart ayında Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsində Monitoring və qiymətləndirmə sektoru və Təmir-tikinti və təchizat sektorunda vakant müdir vəzifələrinin tutulması üçün sənəd vermiş namizədlərlə müsahibənin aparılmasında iştirak edilmiş, lakin heç bir namizəd həmin müsahibədən keçməmişdir. Təhsil Nazirliyi sistemində mövcud olan 45 vakant yerə sənəd təqdim etmiş 88 namizədlə 19 mart 2008-ci il tarixdə keçirilmiş müsabiqədən yalnız 8 nəfər müsahibə mərhələsinə buraxılmış, həmin mərhələdən də müvəffəqiyyətlə çıxan 2 nəfər Təhsil Nazirliyinin Beynəlxalq əlaqələr şöbəsində və Hüquq sektorunda aparıcı məsləhətçi vəzifələrinə təyin edilmiş, onlarla stajçı kimi əmək müqavilələri bağlanmışdır. Cari ilin iyul ayının 16-da təhsili yerli idarəetmə orqanlarındakı 9-cu təsnifat vakant inzibati vəzifələrin müsahibə yolu ilə tutulması üçün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət Qulluğu Məsələləri üzrə Komissiyada keçirilən müsahibədə 7 nəfərdən beşi (Zərdab, Yevlax, Lənkəran, Oğuz və Salyan RTŞ-ləri) müvəffəqiyyətlə keçmiş və müvafiq vəzifələrə təyin edilmişlər.

DQMK-nın 11 sentyabr 2008-ci il tarixdə Təhsil Nazirliyi sistemində vakant inzibati vəzifələrin tutulması üçün verdiyi elana əsasən yalnız bir nəfər - İsayev Söhrab Göygöl RTŞ-nin baş mühasibi vəzifəsinə müsahibədən keçmişdir. Həmin elan əsasında 09 noyabr 2008-ci il tarixdə keçirilmiş test imtahanından isə 42 nəfər müvəffəqiyyətlə çıxsada, 24 noyabr-02 dekabr 2008-ci il tarixlərdə onlarla keçirilən müsahibədən yalnız 12 nəfər namizəd sonuncu mərhələyə keçmişdir. 18 dekabr 2008-ci il tarixdə nazir, nazir müavinləri və aidiyyəti struktur bölmə rəhbərlərinin iştirakı ilə keçirilən müsahibədən isə 8 nəfər keçərək 3 nəfər Beynəlxalq əlaqələr şöbəsində (baş, böyük və aparıcı məsləhətçi), 1 nəfər Dərslik və nəşriyyat şöbəsi (aparıcı məsləhətçi), 2 nəfər Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin Beynəlxalq əlaqələr və ictimaiyyətlə əlaqə sektorunda və Təsərrüfat sektorunda (aparıcı məsləhətçi), 1 nəfər Tovuz RTŞ-də, 1 nəfər Göygöl RTŞ-də (məsləhətçi) stajçı kimi müvafiq dövlət qulluğu vəzifələrinə təyin edilmişlər. Digər 4 nəfərin adının ehtiyat kadrlar siyahısına salınması üçün onların sənədləri DQMK-yaya geri qaytarılmışdır.

«Dövlət qullubu haqqında» Qanununun 30-1.1 maddəsinin və Təhsil Nazirliyinin 23 avqust 2007-ci il tarixli 1223 №-li əmrinin icrası ilə əlaqədar Nazirliyin aparatında və təhsili yerli idarəetmə orqanlarında çalışan dövlət qulluqçularının il ərzində xidməti fəaliyyətlərinin vəzifə funksiyalarının icra səviyyəsini və tutduğu vəzifəyə uyğun gəlmələrini qanunvericilikdə müəyyənləşdirilmiş meyarlara əsasən obyektiv qiymətləndirilməsini təmin etmək məqsədilə təlimati məktub (26.10.2008-ci il tarixli 46-25-7829/16 №-li və 13.11.2008-ci il tarixli 46-25-9249/16 №-li məktublar) hazırlanaraq icra üçün yerlərə göndərilmişdir. Sistem üzrə dövlət qulluqçularının xidməti fəaliyyətin qiymətləndirilməsi onların peşə biliklərinin, xidməti vəzifələrinin yerinə yetirmə qabiliyyətinin, işlərinə yaradıcılıqla yanaşmaları, təşəbbüskarlıqları, əmək intizamına riayət etmələri, kollektivdə işləmək qabiliyyəti, iş təcrübəsini bölüşmək və lazım gəldikdə dəstək ala bilmək, ünsiyyət qura bilmək, iş yerində nüfuza və idarəetmə sahəsində bilik və təcrübəyə malik olmaq və s. əhatə edilməsidir.

Təhsil Nazirliyinin mərkəzi aparatında çalışan dövlət qulluqçularının çalışdıqları strukturun rəhbəri və kurator nazir müavini tərəfindən qanunvericilikdəki meyarlar üzrə qiymətləndirilməsi aparıldıqdan sonra nazir tərəfindən qəbul edilərək hesabatları dinlənilmiş və yekun qərarlar qəbul edilmişdir. Qəbul edilmiş qərarlar əsasında Təhsil Nazirliyinin 03.03.2008-ci il tarixli 284 №-li əmri imzalanmışdır. Vəzifə funksiyalarının icrasında nailiyyətlər əldə edən, rəhbərliyin göstəriş və tapşırıqlarını müstəqil və yüksək səviyyədə yerinə yetirən əməkdaşların adı ehtiyat kadrlar siyahısına salınmış, iş təcrübəsi və dövlət qulluğundakı stajı nəzərə alınaraq 9 nəfərin (R.Süleymanov, İ.Vahabov, Z.Məmmədov, N.Qaraxanova, A.Yusifov, V.Əsgərov, V.Əbdülrəhimov, M.Salmanova, F.Vəlimətova) ixtisas dərəcəsi artırılmış, 4 nəfər (A.Əhmədov, F.Qədirov, B.Hüseynzadə, H.Məhərrəmov) mükafatlandırılmış, 13 nəfər işçi perspektivli kadr kimi qeyd edilmiş, aidiyyəti struktur bölmələrə əməkdaşların xarici dil və kompüter biliklərinin təkmilləşdirilməsi barədə göstəriş verilmişdir.

«Dövlət qulluğu haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununu, «Azərbaycan Respublikasının dövlət orqanlarında dövlət qulluğunun rəhbər vəzifələrini tutması üçün ehtiyat kadr formalaşdırılması Qaydaları» barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27.07.2006-cı il tarixli, 432 nömrəli Fərmanını və Təhsil Nazirliyinin 08.11.2006-cı il tarixli, 812 nömrəli əmrinin icrasını təmin etmək məqsədilə xüsusi forma hazırlanmışdır. Təhsil Nazirliyinin mərkəzi aparatında çalışan, xidməti fəaliyyətləri yüksək qiymətləndirilən və gələcəkdə müdir, müdir müavini və sektor müdiri vəzifələrinin tutulması üçün adları ehtiyat kadrlar siyahısına salınmış işçilər müəyyənləşdirilmiş, onların siyahısı nazir tərəfindən təsdiq olunaraq, şəxsi işlərinə tikilmişdir.

«Dövlət qulluqçularının reyestrinin aparılması Qaydaları»na uyğun olaraq Nazirliyin mərkəzi aparatında struktur və ştat cədvəlində aparılmış dəyişikliklər və dövlət qulluqçuları barədə yeni məlumatlar mərkəzləşdirilmiş kompüter proqramı vasitəsilə məlumat bazasına daxil edilmiş və Prezident Aparatına ötürülmüşdür.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28.09.2008-ci il tarixli 634 №-li «İnzibati xətalər haqqında işlərə baxmağa səlahiyyəti olan şəxslərin Siyahısı» barədə Fərmanını uyğun olaraq Təhsil Nazirliyi sistemində çalışan, barəsində dövlət qulluğu haqqında qanunvericilik tətbiq edilən və inzibati xətalər haqqında işlərə baxmağa səlahiyyəti

olan nazir və onun müavinləri, Aparatın rəhbəri və onun müavini, şöbə müdirləri və onların müavinləri, sektor müdirləri, baş və böyük məsləhətçilər, təhsili yerli idarəetmə orqanlarının müdirləri və onların müavinlərinin siyahısı hazırlanmış, rəhbərliyə təqdim edilərək təsdiqlənmiş və Nazirliyin İnternet saytında yerləşdirilmişdir.

2008-ci ilin hər 4 rübündə Nazirliyin mərkəzi aparatında çalışan dövlət qulluqçularının sayı, ixtisas dərəcələri, yaşa, cinsə və qulluq stajına görə tərkibi analiz edilərək hazırlanmış hesabat Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinə təqdim olunmuşdur.

Eyni zamanda Nazirliyin mərkəzi aparatında çalışan dövlət qulluqçularının qulluq stajından asılı olaraq əmək haqlarına əlavələrin hesablanaraq ödənilməsi üçün hər ay müvafiq təqdimat və əmrlər hazırlanaraq Nazirliyin İqtisadiyyat şöbəsinə təqdim olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının Korrupsiyaya qarşı mübarizə Komissiyası və Avropa Şurasının «Azərbaycanın Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Strategiyasına Dəstək (AZPAC)» layihəsi çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət Qulluğu Məsələləri üzrə Komissiyanın 31.01.2008-ci il tarixdə «Dövlət qulluqçularının etik davranış qaydaları», 11.04.2008-ci il tarixdə «Dövlət qulluqçularının etik davranış qaydalarının tətbiq edilməsi», 15-16.04.2008-ci il tarixlərdə «Etik davranış qaydalarının məzmunu və onun həyata keçirilməsi üsulları», 07-08.05.2008-ci il tarixlərdə «Dövlət qulluqçuları üçün etik qaydalar və fəaliyyətin qiymətləndirilməsi», 15-16 sentyabr 2008-ci il tarixlərdə «Xidməti fəaliyyətin qiymətləndirilməsi beynəlxalq təcrübədə» mövzusunda keçirilmiş seminar treninqlərdə yaxından iştirak edilmiş, təkliflərlə çıxış edilmişdir. Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasında təşkil olunmuş «Azərbaycanda dövlət qulluğu: konseptual əsaslar və islahatlar strategiyası» mövzusunda elmi-praktik konfransda məruzə ilə çıxış edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İcra Aparatından 03 oktyabr 2008-ci il tarixdə daxil olmuş 18/2937 №-li məktubun icrasını təmin etmək məqsədilə Nazirliyin mərkəzi aparatının əməkdaşlarının tərcümeyi-hal və Kadrlar uçotunun şəxsi vərəqləri Tövsiyələrə uyğun işlənib hazırlanmış, nazirin şəxsi işi və 4-5 -ci təsnifat inzibati vəzifələrdə çalışan dövlət qulluqçularının bioqrafik arayışları tələb olunan qaydalara uyğun yeniləşdirilərək, Prezident Aparatının Kadr məsələləri şöbəsinə təqdim olunmuşdur.

«Dövlət qulluğu haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 8.1.7, 11.1.,11.1.8, 11.1.9-cu maddələrində, «İnzibati və yardımçı vəzifələrin təsnifat toplusu»nun uyğunlaşdırma Siyahısı, «İnzibati xətalər haqqında işlərə baxmağa səlahiyyəti olan vəzifəli şəxslərin siyahısı», «Dövlət qulluqçusunun əlavə peşə təhsilinin növü, forması, müddəti və maliyyə təminatı Qaydaları», «Dövlət orqanlarında dövlət qulluğuna müsabiqə vasitəsi ilə qəbul qaydaları» layihələrinə təkliflər verilmişdir.

Təhsil Nazirliyi sistemində çalışan dövlət qulluqçularının xidməti vəzifələrini yerinə yetirərkən «Dövlət qulluqçularının etik davranışı Qaydaları» ilə müəyyən olunmuş etik davranış qaydalarına riayət etmələri vəziyyəti ilə əlaqədar hesabat hazırlanaraq Dövlət Qulluğu Məsələləri üzrə Komissiyaya təqdim olunmuşdur. Həmin hesabatda etik davranış qaydalarının icrası ilə bağlı Nazirliyin mərkəzi

aparətında çalışan 26 əməkdaş vəzifə funksiyalarına məsuliyyətlə yanaşaraq onların icrasında fərqləndiklərinə, tapşırılan işi qısa müddətdə və yüksək keyfiyyətlə yerinə yetirdiklərinə, etik davranış qaydalarına əməl etdiklərinə görə mükafatlandırıldıqları öz əksini tapmış, bununla yanaşı, ümumtəhsil məktəblərində mərkəzləşdirilmiş imtahanların keçirilməsi üçün test materiallarının hazırlanmasında nöqsanlara yol verərək vəzifə funksiyalarını keyfiyyətsiz yerinə yetirdiklərinə görə Nazirliyin bir əməkdaşına xəbərdarlıq edilmiş, 4 nəfərə isə sonuncu xəbərdarlıqla şiddətli töhmət verildiyi göstərilmişdir. Lakin Nazirliyin əməkdaşları intizam tənbehindən nəticə çıxararaq, öz işlərinə məsuliyyətlə yanaşdıqlarına, vəzifə funksiyalarını keyfiyyətlə və vaxtında icra etdiklərinə, dövlət qulluqçusunun etik davranış qaydalarının pozmadıqlarına görə tətbiq olunmuş intizam tənbehi 4 aydan sonra ƏM-nin 190-cı maddəsinin 2-ci bəndinə əsasən ləğv edilmişdir. Abşeron Rayon Təhsil şöbəsinin məsləhətçisi ilə bağlanmış əmək müqaviləsi isə əmək müqaviləsi üzrə öhdəlikləri və vəzifə funksiyalarını yerinə yetirmədiyinə görə ƏM-nin 70-ci maddəsinin «ç» bəndilə ləğv olunmuşdur.

Hesabatda həmçinin istər direktiv orqanlardan, istərsə də vətəndaşlardan 2007-ci ildə Təhsil Nazirliyinə daxil olmuş 37179 məktub və ərizəyə (onlardan 356 ərizə və 259 məktub direktiv orqanların nəzarətinə götürülmüşdür) vaxtında baxılmış, orada qaldırılmış problemlərin həlli istiqamətində yerlərə cavab göndərildiyi. 452 nəfər bilavasitə nazir, 12478 nəfər struktur bölmə rəhbərləri və əməkdaşlar tərəfindən qəbul edilmiş, 8563 nəfərin sorğularına cavab verildiyi, həmçinin Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İcra intizamının möhkəmləndirilməsi və icraya nəzarətin təşkilinin təkmilləşdirilməsi tədbirləri haqqında» 26.10.2006-cı il tarixli 472 nömrəli Fərmanın, «Dövlət hakimiyyəti orqanlarında, idarə, təşkilat və müəssisələrində karguzarlığın aparılmasına dair təlimat»ın, «Vətəndaşların müraciətlərinə baxılması Qaydası haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanunu»nun icrası ilə bağlı Nazirliyin Kollegiyasında «Təhsil Nazirliyində vətəndaşların qəbulu, onların ərizə, təklif və şikayətlərinə baxılması vəziyyəti haqqında» məsələ müzakirə olunduğu, Kollegiya qərarında 11 RTŞ-də vətəndaşların ərizə və şikayətlərinə baxılmasında nöqsanlara yol verildiyi göstərilərək, onlar barəsində intizam tənbehinin tətbiqi barədə qərar qəbul bildirilmişdir .

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 04 sentyabr 2007-ci il tarixli 2373 №-li Sərəncamı ilə təsdiq olunmuş «Ən yaxşı ümumtəhsil məktəbi» və «Ən yaxşı müəllim» mükafatının təsis edilməsi ilə bağlı keçirilmiş müsabiqədə kimya fənni üzrə ekspert və riyaziyyat fənni üzrə isə nəzarətçi kimi iştirak edilmişdir. Kimya müəllimlərinin keçdikləri dərslər dinlənirək müzakirə olunmuş, rəylər ümumiləşdirilərək qiymətləndirilmişdir. Müsabiqə zamanı kimya fənnindən apardıqları dərslərə əsasən Sumqayıt Təbiət fənləri təmayüllü liseyin müəllimi X.İsmayılova 73, Astara rayonu Pensər kənd 2 №-li məktəbin müəllimi Ş.Əliyevə 74,6, Bakı 70№-li məktəbin müəllimi C. Məmmədova 74,67 bal verilmişdir.

Məktəb və məktəbdənkənar təhsil müəssisəsi direktorlarının Nazirliyin uçot nomenklaturasına götürülməsi ilə əlaqədar rəhbərlik və struktur bölmə müdirlərinin daxil olduğu komissiya yaradılmış, namizədlər barədə məlumatlarla birlikdə direktor vəzifəsi vakant olan məktəbdə şagirdlərin sayı, sinif komplektləri, məktəbin maddi-texniki bazası, kadr potensialı, tədris ilində ali və orta ixtisas məktəblərinə qəbul

olunmuş şagirdlər, onların topladıqları ballar, olimpiada iştirakçıları, məktəbdə aparılan təmir-tikinti və s. barədə məlumatlar hazırlanaraq komissiyaya təqdim olunmuşdur. Komissiyada qəbul edilərək söhbət aparılmış 258 namizəddən 24-nün məktəb direktoru təyin edilməsi məqsədə müvafiq hesab olunmamış, digərləri barədə isə komissiyanın çıxardığı qərara əsasən vəzifəyə təyirlərinin rəsmiləşdirilməsi üçün müvafiq məktublar hazırlanaraq RTŞ-lərə göndərilmişdir. Eyni zamanda stajçı və ya sınaq müddətinə dövlət qulluğu vəzifələrində çalışmış 35 dövlət qulluqçusunun hesabatları öyrənilərək onlara rəy bildirilmiş və komissiyaya təqdim edilmişdir. Komissiyanın rəyini və onların hesabatlarını əsas götürməklə «Dövlət qulluğu haqqında» Qanunun 28.6 maddəsinə uyğun olaraq onlarla iki il sınaq müddətinə və ya daimi dövlət qulluqçusu kimi əmək müqaviləsi bağlanmış və əmək münasibətləri əmrlə rəsmiləşdirilmişdir.

2008-ci ildə təhsil sistemində çalışmış 200-dən artıq işçiyə «Əmək veteranı» kitabçası verilmişdir.

Respublika təhsil sisteminin daha da inkişaf etdirilməsində mühüm sahələrdən biri olan rəhbər və pedaqoji kadrların peşəkarlıq səviyyəsinin artırılmasının müasir tələblər səviyyəsində təşkili qarşımızda duran və həlli vacib olan problemdir. Məhz bu səbəbdən də Təhsil Sektorunun İnkişafı üzrə İkinci Layihədə 2-ci komponent «Pedaqoji Kadrların əlavə təhsil sisteminin müasirləşdirilməsi» adlanır və bütün layihə üçün nəzərdə tutulmuş 45.4 milyon ABŞ dolları həcmində olan vəsaitin 15.1 milyonu bu komponent üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Bu komponent üzrə 2008-2013-cü illəri əhatə edən İcra Planı hazırlanmışdır və həmin plan 5 bənddən ibarətdir.

1. Əlavə təhsil müəssisələrinin təmiri, onların mebel və İKT avadanlıqları ilə komplektləşdirilməsi;
2. Yeni ümumtəhsil kurikulumlarının tətbiqi ilə bağlı əlavə təhsil tədbirləri;
3. Əlavə təhsil sistemində xidmətlərin təklifi sahəsində rəqabətin yaradılması;
4. Əlavə təhsil sistemində distant təhsilin tətbiqi;
5. Yeni məktəbəqədər təhsil kurikulumlarının tətbiqi ilə bağlı əlavə təhsil tədbirləri.

Qeyd olunan məsələlərlə yanaşı, pedaqoji kadrların peşəkarlıq səviyyəsinin artırılması istiqamətində digər proses və tədbirlər aşağıda öz əksini tapmışdır:

1. Bakı Pedaqoji Kadrların İxtisasartırma və Yenidənhazırlanma İnstitutunun yeni strukturu işlənib hazırlanmış və bu sahədə müvafiq təkliflər verilmişdir.
2. Məktəblərdə işləyən praktik-psixoloqların 13, 14 və 15-ci ödəmə dərəcələri ilə əmək haqlarının hesablanması məqsədilə onların daha mürəkkəb psixokorreksiya və psixodiyagnostika əməliyyatları keçirmələri üçün xüsusi ixtisasartırma mexanizmi işlənib hazırlanmış və müvafiq təhsil müəssisələrinin mütəxəssislərinin müzakirəsinə təqdim olunmuşdur.
3. AMİ-nin bazasında bütün əlavə təhsil müəssisələrinin professor-müəllim heyəti nümayəndələrinin iştirakı ilə «Təhsil menecerləri» tədris-tematik

- planının müzakirəsi təşkil olunmuş, orada qeyd olunan mövzuda geniş çıxış edilmiş, nəticə tətbiq üçün tövsiyə edilmişdir.
4. Yenidənhazırlanma qaydalarının yenidən işlənilib hazırlanması üçün təkliflər paketi tərtib olunmuş və rəylərin toplanması üçün aidiyyəti təhsil müəssisələrinə göndərilmişdir. 2008-2009-cu tədris ilində yenidənhazırlanma təhsili üçün sənədlərin qəbulunun tənzimlənməsi ilə əlaqədar baza ixtisasları müəyyənləşdirilmiş və əmrlə təsdiq olunmuşdur.
  5. Dərs ilinin başlanması ilə əlaqədar ayrı-ayrı müəssisələrin yenidənhazırlanma təhsilinin təşkili ilə bağlı tənzimləyici sənədlər işlənilib hazırlanmış və əmrlə təsdiq olunmuşdur.
  6. Əlavə təhsil üzrə fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələri və fakültələrin təqdimatına əsasən yenidənhazırlanma təhsilinə sənəd təqdim etmiş müdavimlərin tərkibi dəqiqləşdirilmiş, müsahibəyə buraxılanlar barədə Nazirliyin razılıq məktubu hazırlanmış və yerlərə göndərilmişdir.
  7. AMİ-nin filiallarında əlavə təhsillə bağlı monitoring keçirilmiş və onların AMİ-də hesabatları dinlənilmişdir.
  8. AMİ-nin müvafiq qurumları ilə birlikdə yerli təhsil orqanları və əlavə təhsil müəssisələrinin qarşılıqlı müqavilə öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi vəziyyəti öyrənilmiş, bununla bağlı nəticələr təhlil olunmuşdur.
  9. Nazirliyin bir qrup əməkdaşı Rusiya Federasiyasına ezam olunduqları zamanı Rusiya Elm və Təhsil Nazirliyindən əldə edilmiş sənədləri əsasında geniş təhlil aparılmış, bu sənəd və əldə edilmiş təcrübədən ölkəmizdə istifadə olunması imkanları barədə təkliflər təqdimat formasında Nazirliyin rəhbərliyinə təqdim olunmuşdur.
  10. AMİ-nin Salyan filialının əhatə etdiyi bölgələrdəki təhsil müəssisələri rəhbərlərinin iştirakı ilə eksperiment yolu ilə Salyan rayonunun Qarabağlar 2 nömrəli kənd orta məktəbində 3 günlük seminar keçirilmişdir.
  11. Salyan, Saatlı və Sabirabad RTŞ-lərinin metodistlərinin əlavə təhsillə bağlı Salyan filialının bazasında 2 günlük seminar təşkil olunmuşdur.
  12. Neftçala rayonu məktəblərinin ibtdai sinif müəllimləri üçün «Fəal və interaktiv təlim üsullarının tətbiqi» mövzusu üzrə 3 günlük seminar təşkil edilmişdir.
  13. AMİ-nin bazasında «Əlavə təhsildə pedaqoji və psixoloji məsələlər» mövzusunda həftəlik seminar keçirilmişdir.
  14. AMİ-nin Şamaxı filialının əhatə etdiyi bölgələrin təhsil müəssisələrində əlavə təhsilin vəziyyəti öyrənilmiş və AMİ-nin bazasında müzakirəyə qoyulmuşdur.
  15. AMİ-nin bazasında ölkə kitabxana işçilərinin elmi-praktik konfransı keçirilmiş və təcrübə mübadiləsi təşkil olunmuşdur.
  16. Təhsil Nazirliyinin əmrinə əsasən Nazirliyin baş məsləhətçisi M.Əhmədov, Təhsil Problemləri İnstitutunun Kurrikulum Mərkəzinin direktoru Ə.Abbasov və Azərbaycan Müəllimlər İnstitutunun kabinet müdiri R.Əzizovdan ibarət qrup Gəncə, Mingəçevir, Sumqayıt şəhərlərində, eləcə də Şamaxı, Ağcabədi, Cəlilabad, Salyan rayonlarında və həmin bölgələrin əhatə dairəsində “Əlavə təhsilin problemləri” mövzusunda zona seminar-

müşavirəsi keçirilmişdir. Sonra həmin seminar-müşavirənin materialları AMİ-nin bazasında müzakirə edilmiş, nəticələr barədə Nazirliyə və mətbuata materiallar təqdim olunmuşdur. Nəzərdə tutulmuşdur ki, gələcəkdə də belə tədbirlərin təşkili həyata keçirilsin.

17. Lənkəran və Masallı rayon təhsil şöbələrində əlavə təhsilin qrafiki və onun yerinə yetirilməsi vəziyyəti öyrənilmiş, Masallı şəhər 1 və 5, Lənkəran şəhərindəki 1 və 3 nömrəli məktəblərdə müəllimlərin ixtisaslarının artırılması vəziyyəti təhlil edilmiş, bu işin gələcəkdə daha da yaxşılaşdırılması üçün tədbirlər planı hazırlanmışdır.
18. Bakı Dəmir Yolu Liseyində və Bakı 12 nömrəli Peşə Liseyində müəllimlər və istehsalat təlimi ustaları üçün «Fəal və interaktiv təlim metodları» mövzusunda 3 günlük seminar-müşavirə təşkil edilmişdir.

Nəticə olaraq bildirmək istərdik ki, il ərzində ölkə səviyyəsində təhsil nailiyyətlərini yüksəltmək məqsədilə inkişaf etdirilə biləcək sahələrin müəyyənləşdirilməsi üçün təhlillər aparılmış, təhsil siyasəti və strategiyasının müəyyənləşdirilməsi məqsədilə Təhsil Nazirliyinin onillik strategiyası, həyata keçirilmiş və hazırda həyata keçirilən islahatlar barədə hesabatlar, təhsil sektorunun ayrı-ayrı sahələri üzrə inkişaf proqramları, ölkədə təhsilin inkişafı ilə əlaqədar beynəlxalq və yerli qeyri-hökumət təşkilatların hesabatları təhlil edilmiş və müvafiq təkliflər hazırlanmışdır.

Dərslik və nəşriyyat sahəsi

Dərslik və nəşriyyat şöbəsi öz işini Nazirliyin 2008-ci il üçün təsdiq edilmiş iş planı əsasında qurmuş və nəzərdə tutulan tədbirlərin və işlərin vaxtlı-vaxtında icra edilməsinə nail olmuşdur.

«Ümumi təhsil sistemində dərslik siyasəti» sənədinə və dərsliklərin nəşri, çapı və paylanması qaydalarına uyğun olaraq 2008/2009-cu dər il üçün nəşri nəzərdə tutulan dərsliklərin siyahısı tərtib olunmuş, müzakirə olunmuş, respublikanın mövcud şagird kontingenti (I və X siniflər üzrə proqnoza əsaslanmaqla), eləcə də Gürcüstanın və Dağıstanın təlimi Azərbaycan dilində olan məktəblərin, xarici ölkələrdəki «Bazar günü» məktəblərinin şagirdləri nəzərə alınmaqla I və III-XI sinif dərsliklərinin tirajı dəqiqləşdirilmişdir.

Beləliklə, nazirliyin 30 yanvar 2008-ci il tarixli, 133 nömrəli əmri ilə 2008/2009-cu dər ilinə I, III-XI sinif şagirdləri üçün 102 adda 4284400 nüsxə dərslinin və müəllim üçün vəsaitin (Azərbaycan bölməsi üçün 62 adda 4078600 nüsxə, rus bölməsi üçün isə 40 adda 205800 nüsxə) siyahısı, tirajı, həcmi və çap formatları təsdiq edilmişdir.

I siniflər üçün 13 adda 661000 nüsxə dərslinin şagird kontingentinin 105%-i, 21 adda 79500 nüsxə müəllim üçün vəsaitin müəllimlərin sayına əsasən 105% həcmində çap edilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

III-XI siniflər üçün nəşri nəzərdə tutulan 68 adda 3543900 nüsxə dərsləyin 31-i mövcud şagird kontingentinin 30%-i, 4-ü 45%-i, 33-ü isə 105%-i həcmində çap olunmuşdur.

Azərbaycan bölməsi üçün 7 adda yeni dərslək çap olunmuşdur:

- «Azərbaycan dili» - VI, VII, VIII sinif,
- «İnformatika» - IX sinif,
- «Təsviri incəsənət» - V sinif,
- «Fransız dili» - X sinif,
- «Rus dili» - X sinif.

Rus bölməsi üçün 3 adda yeni dərslək çap olunmuşdur:

- «İnformatika» - VII sinif,
- «Literatura» - X sinif,
- «İnsan və cəmiyyət» - XI sinif.

2008-ci ildə bu dərsləklərin məzmunca təkmilləşdirilməsi və poliqrafik tərtibatca yeniləşdirilməsi istiqamətində ardıcıl iş aparılmışdır. Nazirliyin «Dərsləklərin nəşrinə hazırlıq işlərinin yaxşılaşdırılması haqqında» 25 yanvar 2008-ci il tarixli 121 nömrəli əmri ilə çap olunacaq dərsləklərin nəşrə hazırlanması üçün müvafiq fənlər üzrə praktik müəllimlərdən ibarət işçi qrupları yaradılmış, daxil olmuş rəy və təkliflər müəlliflər və nəşriyyatla birlikdə müzakirə edilmiş, III-XI siniflər üçün 68 adda dərsləyin üzərində müvafiq düzəlişlər aparılmışdır.

Bununla yanaşı, Nazirliyin 07 fevral 2008-ci il tarixli 48-22-6681/16 nömrəli məktubu ilə nəşriyyat-poliqrafiya müəssisələrinin rəhbərlərinə tapşırılmışdır ki, hər bir dərsləyin nəşrə hazırlanmasında müəlliflər və elmi redaktorlarla birlikdə ciddi və ardıcıl iş aparsınlar, dərsləklərin bədii və texniki tərtibatını mükəmməlləşdirsinlər.

2008-2009-cu dərsl ilinə nəşri nəzərdə tutulan III-XI sinif dərsləklərinin çap prosesinə xeyli vaxt sərf ediləcəyini, həmin dərsləklərin alternativini və əvəzedicisi olmadığını, yeni dərsl ilinin əvvəlindən dərsləklərin məktəblərə çatdırılmasının vacibliyini və bu işin dövlət əhəmiyyətli məsələ olduğunu nəzərə alaraq nəşriyyatlarla bağlanacaq birbaşa müqavilə əsasında icra olunması üçün Satınalmalar üzrə Dövlət Agentliyinə müraciət olunmuşdur. Agentliyin 19 fevral 2008-ci il tarixli İƏ/255 nömrəli məktubu əsasında 68 adda 3543900 nüsxə dərsləyin çapı üzrə bu sahədə təcrübəsi və potensial imkanları olan «Çaşıoğlu», «Təhsil», «Azərbaycan», «Pedaqogika», «Aşpoliqraf», «Kövsər», «Bakı», «XXI» YNE, «Xəzər-Etiket» və «Altun-Kitab» nəşriyyat-poliqrafiya müəssisələri ilə 29 mart 2008-ci il tarixdə mövcud qanunvericiliyə uyğun olaraq birbaşa satınalma müqavilələri bağlanmışdır.

Respublikanın ümumtəhsil məktəblərinin, internat, gimnaziya və liseylərin təlim dilləri üzrə mövcud şagird kontingenti, Gürcüstan və Dağıstandakı Azərbaycan, xarici ölkələrdəki «Bazar günü» məktəbləri nəzərə alınmaqla çap olunan dərsləklərin bölgüsü işlənmiş və təsdiq olunmuşdur.

2008-ci ildə «Ümumi təhsil sistemində dərslək siyasəti» sənədinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin milli kurikulumu əsasında I siniflər üçün dərslək komplektlərinin hazırlanması və çap olunması prosesinə başlanılmışdır. Təlim dilləri üzrə 13 adda dərslək, 21 adda müəllim üçün vəsait və 15 adda şagirdlər üçün iş

dəftərinin hazırlanması planlaşdırılmışdır. Dərslik və müəllimlər üçün vəsaitlərin dövlət hesabına, iş dəftərlərinin isə nəşriyyatlar hesabına çap olunması nəzərdə tutulmuşdur.

«Dövlət satınalmaları haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq I sinif dərslik komplektlərinin hazırlanması və çapına dair Satınalmalar üzrə Dövlət Agentliyinin razılığı əsasında dövrü mətbuatda verilən elana əsasən 12 lot üzrə ikimərhələli tender keçirilmişdir.

İkimərhələli tenderdə 10 nəşriyyat-poliqrafiya müəssisəsi iştirak etmək barədə müraciət etsə də, «Azərbaycan» nəşriyyatı sonradan təklif verməmişdir. Faktiki olaraq 9 nəşriyyat poliqrafiya müəssisəsi 10 lot üzrə 19 təklif vermişdir. II («Rodnaya reç») və X («Texnologiya») Lotlar üzrə təklif daxil olmamışdır.

Dərslik komplektləri nəşriyyatların seçdiyi müəlliflər qrupları ilə birlikdə hazırlanmış və tender komissiyasına təqdim olunmuşdur. Dərslik komplektlərinin qiymətləndirilməsi iki mərhələdə aparılmışdır. Birinci mərhələdə dərslik, müəllim üçün vəsait və iş dəftərlərinin məzmun və keyfiyyəti qiymətləndirilmişdir. Bu qiymətləndirmə Təhsil Nazirliyinin əmri ilə yaradılmış Dərslikləri Qiymətləndirmə Şurası tərəfindən aparılmışdır. Dərslikləri Qiymətləndirmə Şurası dərslik komplektlərinin qiymətləndirilməsini Təhsil Nazirliyinin təsdiq etdiyi «Dərslikləri Qiymətləndirmə Meyarları» əsasında bal sistemi ilə dəyərləndirmişdir.

Dərslik komplektlərinin hazırlanması və onların dəyərləndirilməsi ilə bağlı UNİCEF-in Azərbaycan nümayəndəliyinin xətti ilə Bakıda dərslik müəllifləri, dəyərləndirici ekspertlər qrupu, DQŞ-nin üzvləri üçün 5 günlük (25-29.02.2008) seminar-müşavirə keçirilmişdir.

Dərslik komplektlərinin hazırlanması və qiymətləndirilməsi (dəyərləndirilməsi) sahəsində işlərin (təcrübənin) öyrənilməsi məqsədilə tərkibində Təhsil Nazirliyinin əməkdaşları, DQŞ-nin sədri və üzvləri, qiymətləndirici ekspertlərdən ibarət qrup (12 nəfər) 30 aprel 2008-ci il tarixdən 7 gün müddətində Türkiyənin Egitim Bakanlığının Təlim-Tərbiyə Kurulunda (Ankara şəhəri) olmuş, müvafiq təcrübə əldə etmişlər.

Tender prosedurları 2008-ci ilin 05, 06, 17 may və 12 iyun tarixlərində keçirilmiş, Tender komissiyasının müvafiq qərarlarına əsasən dərslik komplektlərinin məzmun və keyfiyyət qiymətləndirilməsi aparılmış, qiymətləndirmənin nəticələri elan olunmuş, həmin qərarlara uyğun tədbirlər görülmüşdür.

Tenderin I mərhələsində tender proseduru baş tutmuş, keçid balını toplamış və tenderin II mərhələsində müvafiq maliyyə təklifi vermiş nəşriyyat-poliqrafiya müəssisələri ilə dərslik komplektlərinin (dərslik və müəllim üçün vəsait) çapı üzrə satınalma müqavilələri bağlanmışdır. Tender proseduru baş tutmayan, lakin keçid balını toplayan nəşriyyat-poliqrafiya müəssisələri ilə Satınalmalar üzrə Dövlət Agentliyinin razılıq məktublarına uyğun olaraq dərslik komplektlərinin çapına dair birbaşa satınalma müqavilələri bağlanmışdır. Beləliklə, 12 lot üzrə nəşri nəzərdə tutulan I sinif dərslik komplektlərinin «Azərbaycan dili» dərslik komplekti (rus bölməsi üçün) istisna olmaqla çapı baş tutmuş, «Çaşıoğlu», «Aspoliqraf», «Altun-Kitab», «Kövsər», «Bakı», «XXI» YNE, «Naksuana» nəşriyyatları ilə müvafiq satınalma müqavilələri bağlanmışdır. I sinif dərslik komplektlərinin də mövcud şagird kontingenti nəzərə alınmaqla bölgüləri işlənilmiş və təsdiq olunmuşdur. Çap olunmuş dərsliklər mövcud qaydada Maddi-Texniki Təchizat İdarəsinə təhvil verilmişdir.

Təhsil Nazirliyinin bölgüsü əsasında dərsləklərin və dərslək komplektlərinin təhsil müəssisələrinə, Gürcüstan və Dağıstanın Azərbaycan məktəblərinə, «Bazar günü» məktəblərinə çatdırılmasını və təhvil verilməsini təmin etmək məqsədilə Satınalmalar üzrə Dövlət Agentliyinin 01 iyul 2008-ci il tarixli, İƏ/1195 nömrəli məktubuna uyğun olaraq «Bakı-ŞN» Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti ilə 05 iyul 2008-ci il tarixdə birbaşa satınalma müqaviləsi bağlanmışdır. Artıq avqust ayının əvvəllərində dərsləklərin 65%-i təhsil müəssisələrinə çatdırılmışdır. Qalan hissəsi isə dərslək ili başlananadək yerlərə çatdırılmışdır.

Bu il Gürcüstanın təlim Azərbaycan dilində olan ümumtəhsil məktəbləri üçün Gürcüstan Təhsil və Elm Nazirliyinin sifarişi əsasında 16 adda 20025 ədəd dərslək şöbənin əməkdaşları tərəfindən Marneuli rayonuna aparılaraq 11 rayonun məktəbləri üçün təhsil şöbələrinə təhvil verilmiş, eləcə də Dağıstan məktəblərinə 19 adda 1752 ədəd dərslək göndərilmişdir.

Bununla yanaşı, MDB və digər xarici ölkələrdəki «Bazar günü» məktəblərinə, o cümlədən, Rusiya, Ukrayna, Belarusiya, Orta Asiya, Macarıstan və Almaniyaya «Əlifba», «Oxu», «Azərbaycan dili», «Ədəbiyyat», «Azərbaycan tarixi», «Azərbaycan coğrafiyası» və digər dərsləklər, coğrafi xəritə və tədris vəsaitləri göndərilmişdir.

Bu il Gürcüstanın Təhsil və Elm Nazirliyinin nümayəndə heyətinin respublikamızın Balakən, Qax, Zaqatala rayonlarının gürcüdüilli məktəbləri üçün humanitar yardım kimi gətirdiyi 4954 ədəd dərsləyin və 652 ədəd bədii ədəbiyyatın həmin rayonların 12 məktəbinə təhvil verilməsində Təhsil nazirinin müavini cənab İsgəndər İsgəndərov və şöbənin əməkdaşları iştirak etmişlər.

Respublikanın xüsusi məktəbləri üçün dərsləklərin nəşrinə də ciddi diqqət verilmişdir. Belə ki, 2008-ci ildə Gözdən əlil uşaqlar üçün xüsusi (iri şriftlərlə) və Brayl əlifbası ilə 30 adda 2130 ədəd dərslək çap olunmuşdur.

Zəifəşidən uşaqlar üçün isə 3 adda 900 nüsxə tirajla III, IV və V siniflərə dair «Oxu» dərsləkləri çap olunmuşdur.

İl ərzində ümumtəhsil məktəblərinin I sinifləri üçün 31 adda dərslək, müəllim üçün vəsait və iş dəftərinə qrif verilmişdir. Bundan əlavə III-XI siniflər üzrə 10 adda dərslək də qrif verilmişdir.

Ümumtəhsil məktəbləri üçün 2008-ci ildə 15 fənn üzrə 140 adda 1400000 tədris plakatı çap olunmuş, müvafiq bölgü əsasında təhsil müəssisələrinə paylanmışdır. Həmin 140 adda plakat da müvafiq fənn komissiyalarında müzakirə edildikdən sonra təsdiq olunmuşdur.

İl ərzində şöbəyə 1112 ədəd məktub və ərizə daxil olmuşdur. Onlar məzmunundan və mahiyyətindən asılı olaraq araşdırılmış, müvafiq olaraq cavablandırılmışdır. Ali və orta ixtisas təhsil müəssisələrindən daxil olmuş proqram, dərslək və dərslək vəsaitinin əlyazmaları Nazirliyin Elmi-Metodik Şurasının müvafiq bölmələrinə göndərilmişdir. Müzakirələrdən sonra çapa məsləhət görülən və ya tövsiyə edilən 1290 adda əlyazma mövcud qaydalara uyğun olaraq sənədləşdirilmiş və rəhbərliyə təqdim olunaraq təsdiq edilmişdir. Beləliklə, 116 adda dərslək, 902 adda proqrama, 274 adda dərslək vəsaitinə Təhsil Nazirliyinin əmri ilə qrif verilmişdir.

Respublikanın məktəbəqədər təhsil müəssisələri üçün hazırlanmış 33 adda plakat, 39 adda test və təlim kitabı və 4 adda metodik vəsait də müvafiq

müzakirələrdən sonra təsdiq edilmiş və çap olunaraq məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə paylanmışdır.

Ümumtəhsil məktəblərinin informasiya və kommunikasiya texnologiyaları ilə təminatı proqramına uyğun olaraq «Azərbaycan tarixi», «Kimya» fənnləri üzrə hazırlanmış elektron tədris vəsaitləri də ümumtəhsil məktəblərində sınaqdan keçdikdən və verilmiş rəylər əsasında düzəlişlər aparıldıqdan sonra təsdiq olunmuşdur.

Hesabat ilində Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin kurikulumu əsasında 2009/2010-cu dərslər ilinə II siniflər üçün dərslər komplektlərinin (dərslər, müəllimlər üçün vəsait və şagirdlər üçün iş dəftərləri) hazırlanması və çap olunması ilə bağlı müvafiq işlər görülmüşdür. İlk növbədə dərslər komplektlərinin çapı ilə bağlı «Azərbaycan müəllimi» qəzetinin 29 fevral tarixli nömrəsində bildiriş dərc olunmuşdur. Cari ilin avqust ayında «Azərbaycan müəllimi» və «Xalq» qəzetlərində II sinif dərslər komplektlərinin hazırlanması və çapı ilə bağlı tender elanı dərc edilmişdir. Tender elanına əsasən 14 lota dair təlim dilləri üzrə 19 adda dərslər, 21 adda müəllim üçün vəsaitin və 19 adda iş dəftərinin hazırlanması və çapı nəzərdə tutulmuşdur.

Təhsil Nazirliyinin 22 avqust tarixli 1016 nömrəli əmri ilə bu satınalmanın təşkili və keçirilməsi üçün tender komissiyası yaradılmışdır.

Tender elanına əsasən 12 nəşriyyat-poliqrafiya müəssisəsi 26.08.2008-18.09.2008-ci il tarixlərində bu satınalmada neçə lot üzrə iştirak edəcəkləri barədə müraciət edərək müvafiq sənədləri təqdim etmişlər. Həmin sənədlər mövcud qaydalara uyğun olaraq qeydiyyatda alınmışlar.

Ümumtəhsil məktəblərində dərslərlərin uçuğu, qorunub saxlanması, şagirdlərin istifadəsinə verilməsi ilə bağlı şöbə tərəfindən müvafiq təlimatı məktublar hazırlanmış və rayon (şəhər) təhsil şöbələrinə və digər təhsil müəssisələrinin rəhbərlərinə çatdırılmışdır.

Ümumtəhsil məktəblərinin dərslərlərlə təminatı məsələləri də mütəmadi olaraq araşdırılmışdır. Dərslərlərlə təminat məsələləri ilə bağlı istər Nazirliyin «Qaynar xəttinə» daxil olan şikayətlər, istərsə də təhsil müəssisələrinə müraciətləri diqqətlə araşdırılmış və müvafiq tədbirlər görülmüşdür. Üzərinə «pulsuz» sözü yazılmış dərslərlərin satılmasının qarşısının alınması məqsədilə bu il Bakı şəhəri Baş Polis İdarəsinin əməkdaşları ilə birlikdə reydlər keçirilmiş, 700-ə yaxın dərslər aşkar edilərək müşadirə olunmuşdur.

2008/2009-cu dərslər ilinə ümumtəhsil məktəbləri üçün çap edilmiş və şagirdlərin istifadəsinə verilmiş I sinif dərslər komplektlərinin tətbiqinin monitorinqi, qiymətləndirilməsi və müəllimlərə əməli kömək göstərilməsi məqsədilə cari ilin dekabr ayının 17-18-də Şəki şəhərində 5 rayonun təhsil işçilərinin, metodistlərin, ibtidai sinif müəllimlərinin iştirakı ilə zona müşavirəsi keçirilmişdir.

Hesabat dövrü ərzində şöbədə 7 nəfər əməkdaş fəaliyyət göstərmişdir. Rzayeva Zülfiyyə İnşallah qızı 22 dekabr tarixdən aparıcı məsləhətçi vəzifəsində fəaliyyətə başlamışdır.

Hazırda Dərslər və nəşriyyat şöbəsinin qarşısında duran əsas vəzifələr aşağıdakılardır:

1. Ümumtəhsil məktəblərinin II sinifləri üçün milli kurikulum əsasında dərslük komplektlərinin hazırlanması və çapı ilə bağlı tender prosedurunun mövcud qanunvericiliyə uyğun təşkil etmək və keçirmək.
2. Tender komissiyasına təqdim olunacaq dərslük komplektlərinin qiymətləndirilməsi üçün DQŞ-yə mövcud qaydada təqdim etmək.
3. Keçid balını toplamış, maliyyə təklifi qəbul edilmiş və Tender komissiyası tərəfindən qalib hesab olunmuş nəşriyyat-poliqrafiya müəssisələri ilə müvafiq satınalma müqavilələrinin bağlanmasını təmin etmək.
4. 2009/2010-cu dərslük ilinə çapı planlaşdırılmış IV-XI sinif dərslüklərinin məzmununu, bədii və texniki tərtibatı, eləcə də poliqrafik icra keyfiyyəti barədə rəy və təkliflərin alınması üçün orta məktəb müəllimlərindən işçi qruplarının müəyyənləşdirilməsi və təqdim olunacaq rəy və təkliflər əsasında müəllif və nəşriyyatlarla birlikdə müvafiq tədbirlər görmək.
5. Ümumtəhsil məktəbləri üçün 2009/2010-cu dərslük ilinə nəşri nəzərdə tutulan dərslüklərin çapının təşkili ilə bağlı tədbirlər görmək və onların çap edilərək yerli təhsil müəssisələrinə yeni dərslük ilinin başlanmasına qədər çatdırılmasını təmin etmək.
6. Fənn proqramlarına uyğun dərslüklərin, eləcə də elektron dərslüklərin və tədris vəsaitlərinin hazırlanıb nəşr edilməsi işini davam etdirmək.
7. Məktəb kitabxanalarının dərslük kitabxana fondlarının yaradılması və qorunub saxlanması üzrə işinin təkmilləşdirilməsi.
8. Şöbənin 2009-cu ilə dair fəaliyyət planında nəzərdə tutularaq işlərin və tədbirlərin lazımı qaydada yerinə yetirilməsinə nail olmaq.

Beynəlxalq əlaqələr sahəsi

I. Təqaüdlər hesabına xaricdə təhsil. 2008-ci ildə istər qüvvədə olan ikitərəfli razılaşmalar, istərsə də müxtəlif ölkələrin Azərbaycan vətəndaşlarına ayırdığı təqaüdlər çərçivəsində çoxlu sayda azərbaycanlı gənclər dövlət xətti ilə dünyanın müxtəlif ölkələrində müxtəlif pillələr üzrə təhsil almağa göndərilmişlər. Bu ölkələr sırasında Türkiyə, Rusiya, Çin, Koreya Respublikası və s. ölkələrinin adlarını göstərə bilərik. Göndərilən tələbə kontingentinin sayına görə isə Türkiyə və Rusiyanın adı xüsusilə qeyd olunmalıdır.

2000-ci ilin dekabrında imzalanmış Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi ilə Türkiyə Respublikası Milli Təhsil Nazirliyi arasında təhsil və elm sahələrində əməkdaşlıq haqqında Protokolunun 1, 2 və 4-cü maddələrinə əsasən azərbaycanlı gənclərin Türkiyənin ali məktəblərində dövlət xətti ilə təhsil almaları üçün Türkiyə dövləti 2008-ci ildə 125 nəfərlik kontingent ayırmışdır. Hazırda Türkiyə ali məktəblərində 563 nəfər Azərbaycan vətəndaşı təhsil alır.

2002-ci ilin fevralında imzalanmış «Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi ilə Rusiya Federasiyası Təhsil Nazirliyi arasında təhsil sahəsində əməkdaşlıq haqqında» Protokola görə 2008/2009-cu tədris ili üçün Rusiyanın Azərbaycan vətəndaşları üçün ayırdığı təqaüdlər hesabına təhsillərini müxtəlif pillələr üzrə bu

ölkənin ali məktəblərində davam etdirmək üçün daha 62 nəfər azərbaycanlı gənc Rusiya ali məktəblərinə qəbul olunmuşdur ki, bunların 46 nəfəri Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin nümayəndəsidir. Hazırda 208 azərbaycanlı gənc Rusiya ali məktəblərinin müxtəlif pillələrində təhsillərini davam etdirir.

Tələbələrimizin Çin universitetlərində təhsil alması 2002-ci ilin iyun ayında Çin Xalq Respublikası Təhsil Nazirliyi ilə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi arasında imzalanmış Saziş çərçivəsində həyata keçirilir. Çin Xalq Respublikası universitetlərində 2008/2009-cu tədris ilində Təhsil Nazirliyinin xətti ilə 26 nəfər təhsil alır. Bunlardan 14 nəfəri bakalavr, 7 nəfər magistratura və 5 nəfər isə doktorantura pilləsində təhsillərini davam etdirir. Magistratura və doktoranturada təhsil alanlar bakalavr təhsilini də Çində başa vurmuşlar. Bu məqsədlə Çin tərəfi Azərbaycana 2008-ci ildə 14 yer ayırmışdır.

2008-ci ildə Təhsil Nazirliyi ilk dəfə olaraq Koreya Respublikasında təhsil almaq məqsədilə bu ölkənin ali məktəblərində təhsil almaq üçün 7 nəfər tələbə göndərmişdir.

Beləliklə, müxtəlif ölkələrin Azərbaycana ayırdığı təqaüdlər çərçivəsində bu ölkələrin ali məktəblərinin bakalavr, mütəxəssis, magistr, doktorantura və aspiranturasında təhsil almaq məqsədilə 2007/2008-ci tədris ilində 194, 2008/2009-cu ildə isə 164 nəfər Azərbaycan Respublikası vətəndaşı göndərilmişdir.

Qeyri-dövlət xətti ilə Respublikamızdan kənar təhsil alanların sayı isə bundan bir neçə dəfə artıqdır.

2008-ci ilin iyun-oktyabr aylarında yay tətili dövründə Vətənə dönmüş tələbələrin Nazirlikdə qeydiyyatdan keçməsi məqsədilə müvafiq anket formaları doldurulmuş və bunların əsasında xaricdə təhsil alan tələbələrin məlumatları elektron bazasında yenilənmişdir.

Hər il olduğu kimi, cari ilin sentyabr-oktyabr aylarında xarici ölkələrin ayırdığı təqaüdlər hesabına ali məktəblərin müxtəlif pillələrinə qəbul olunmuş tələbələrin şəxsi vərəqəsi doldurularaq onlar haqqında məlumat şöbənin məlumat bazasına yerləşdirilmişdir.

Hər il olduğu kimi, 2008-ci ilin iyul-avqust-sentyabr aylarında mütəmadi olaraq dövlət xətti ilə xarici ölkələrin ali məktəblərində təhsil alan tələbələrin Nazirliyin rəhbərliyi ilə görüşü keçirilmişdir.

Eyni zamanda Nazirlər Kabineti tərəfindən qəbul edilmiş müvafiq qərarlara əsasən xarici ölkələrin ali məktəblərində təhsil alan tələbələrin Vətənə gəlməsi və təhsil yerinə dönmələri üçün cari ilin iyun ayından oktyabr ayının sonuna qədər onların aviabiletlərlə təmin olunması üçün tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Təqaüdlər hesabına xaricdə təhsil alanlarla işin idarə olunması ilə bağlı hesabat dövründə aşağıdakı işlər görülmüşdür.

1. Xaricdə dövlət xətti ilə təhsil alan tələbə, aspirant və doktorantların sektorun əməkdaşları tərəfindən «Tələbə elektron proqramı»na daxil edilməsi, hər birinə aid müvafiq şəxsi vərəqənin doldurulması.
2. İldə iki dəfə (qış və yay sessiyalarından sonra) ali məktəb və ölkələrdəki səfirliklərimiz tərəfindən təqdim olunmuş xaricdə dövlət xətti ilə təhsil alan azərbaycanlı tələbələrin arayışlarının toplanması, təhlili və tələb olunduğu təqdirdə müvəffəqiyyətsiz tələbələrə qarşı müvafiq tədbirlərin görülməsi.

3. Xaricdə dövlət xətti ilə təhsil alan tələbə, aspirant və doktorantların təhsil aldıkları ölkə, ali məktəb, ixtisas və kurslar üzrə (ev ünvanlarını qeyd etməklə) siyahıların və statistik materialların hazırlanması.
4. Xaricdə dövlət xətti ilə təhsil alan azərbaycanlı tələbələrin aylıq təqaüdlərinin verilməsi üçün müvafiq siyahıların hazırlanması və yerlərə çatdırılması.
5. Xaricdə dövlət xətti ilə təhsil alan azərbaycanlı tələbələrin illik qeydiyyatlarının aparılması.
6. Xaricdə dövlət xətti ilə təhsil alan və müxtəlif səbəblərə görə təhsil aldıkları ölkənin Təhsil nazirlikləri tərəfindən təqaüdləri kəsilən azərbaycanlı tələbələrin xarici ölkələrdə təhsil alanların siyahılarından çıxarılması üçün tədbirlərin görülməsi (müvafiq təqdimatların və əməllərin hazırlanması).
7. Xaricdə dövlət xətti ilə təhsil alan azərbaycanlı tələbələrin yay tətili müddətində Təhsil Nazirliyinin rəhbərliyi ilə görüşünün təşkili.
8. Yay tətili dövründə xaricdə dövlət xətti ilə təhsil alan azərbaycanlı tələbələrin qeydiyyatı zamanı toplanmış məlumatların şəxsi vərəqələrdə və elektron bazada yenilənməsi.
9. Yeni elektron bazasının yaradılması və istifadəyə verilməsi.
10. Türkiyə Respublikası və Rusiya Hökumətlərinin 2008/2009-cu tədris ili üçün Azərbaycana ayırdıqları təqaüdlərə uyğun olaraq bu ölkələrin ali məktəblərinə qəbulu ilə bağlı əlaqədar strukturlarla yazışmaların hazırlanması, TQDK tərəfindən keçirilən imtahanlarda iştirak etmək, qəbul olunanlara aid müvafiq əməllərin hazırlanması, onların qeydiyyata alınması, sənədlərin toplanıb müvafiq ölkələrin Təhsil nazirliklərinə göndərilməsi, yeni tələbələrin Təhsil nazirinin müavini ilə görüşlərinin təşkil edilməsi və onların təhsil yerlərinə yola salınması.
11. Çin Xalq Respublikasının 2008/2009-cu tədris ili üçün Azərbaycana ayırdığı təqaüdlərə uyğun olaraq bu ölkənin ali məktəblərinə qəbulu ilə bağlı əlaqədar strukturlarla yazışmaların hazırlanması, qəbul olunanlara aid müvafiq əməllərin hazırlanması, onların qeydiyyata alınması, sənədlərin toplanıb müvafiq ölkələrin Təhsil nazirliklərinə göndərilməsi, tələbələrin təhsil yerlərinə yola salınması.
12. Xaricdə dövlət xətti ilə təhsil alan azərbaycanlı tələbələrinin təhsillərinə aid müvafiq arayışların (F № 10 və «tələb olunan yerə») hazırlanması və tələbələrə təqdim edilməsi
13. Türkiyə Respublikası Milli Təhsil Nazirliyi və Yüksək Öyrətım Kurulu ilə əlaqələrin qurulması, bu strukturlarla aparılan bütün yazışmaların hazırlanması, bu strukturların nümayəndələrinin Azərbaycana gəldikləri zamanı təşkil olunan bütün tədbirlərin hazırlanması və bu tədbirlərdə iştirak edilməsi.
14. Respublikamızın müvafiq strukturlarından və vətəndaşlardan Təhsil Nazirliyinə daxil olmuş məktub və ərizələrdə qeyd olunan məsələlərin araşdırılması, müvafiq tədbirlərin görülməsi və nəticə barədə ünvanlara cavabların yazılması (600-dən artıq).

II. Əcnəbi tələbələrin Azərbaycan ali məktəblərində təhsili. Azərbaycan Respublikası ali məktəblərində əcnəbi vətəndaşlar bakalavr, magistratura, aspiranturada dövlət hesabına və ya ödənişli əsaslarla təhsil alırlar.

2008-ci ildə ali məktəblərdən toplanmış statistik məlumatlar cari tədris ilində Respublikamızda əcnəbi tələbələrin sayının ötən illərlə müqayisədə nəzərəcarpacaq dərəcədə artdığını göstərmişdir. Əgər 2006/2007-ci tədris ilində 5500-ə yaxın (5417) tələbə təhsil alırdısa, 2007/2008-ci tədris ilində bu rəqəm 6336- ya yüksəlmişdir. Cari tədris ilində Azərbaycan ali məktəblərində Dönyanın 40 ölkəsindən gələn 7000-dən çox (7111) əcnəbi tələbə, magistr və aspirant dövlət və qeyri/dövlət xətti ilə təhsil alır.

2007/2008-ci tədris ili ilə müqayisədə 2008/2009-cu tədris ilində bir neçə ali məktəbdə əcnəbi tələbələrin sayındakı fərq dinamikasının necə böyük olduğunu göstərir:

-Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası	- 523-dən 679-a (artım 156)
-Azərbaycan Tibb Universiteti	- 706-dan 923-ə (artım 217)
-Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti	- 689-dan 967-yə (artım 278)
-Bakı Slavyan Universiteti	- 166-dan 223-ə (artım 57)
-Sumqayıt Dövlət Universiteti	- 34-dən 53-ə (artım 19)

Azərbaycan ali məktəblərində xarici ölkələrdən təhsil alan əcnəbi tələbələrin çoxu hər il olduğu kimi, Türkiyə Respublikası, Rusiya Federasiyası, İran İslam Respublikası və Çin Xalq Respublikası təşkil edir. Ötən il ilə müqayisədə yuxarıda adı çəkilən və başqa ölkələrdən Azərbaycana təhsil almağa gələn əcnəbi vətəndaşların artımı:

- Türkiyə	- 4235-dən 4497-ya (artım 262)
- İran	- 1230-dan 1557-yə (artım 327)
- Çin	- 173-dən 228-ə (artım 55)

Azərbaycan ali məktəblərində xarici ölkələrdən təhsil alan əcnəbi tələbələrlə işin idarə olunması ilə bağlı hesabat dövründə aşağıdakı işlər görülmüşdür.

1. «Respublikamızın ali məktəblərində təhsil alan əcnəbi tələbələrin məlumat bazası» yaradılmış və respublikamızın 23 ali məktəbində təhsil alan əcnəbilər haqqında toplanmış məlumatlar həmin bazada yerləşdirilməkdədir.
2. Respublikamızın ali məktəblərində təhsil alan əcnəbi vətəndaşlarının ümumi siyahısı və statistik məlumatlar hazırlanmışdır.
3. Dövlət xətti ilə təhsil alan tələbələrin illik qeydiyyatı aparılmışdır.
4. İl ərzində müxtəlif səbəblərə görə ali məktəblərdən xaric olunmuş əcnəbi vətəndaşlarının qeydiyyatı aparılmış, onlar haqqında müvafiq strukturlara məlumatlar verilmişdir.
5. Əcnəbi tələbələrin ali məktəblərə qəbul müddətinin bitməsindən sonra (15 oktyabr) onların Azərbaycan Respublikasında müvəqqəti yaşamalarına icazə verilməsi üçün Azərbaycan Dövlət Miqrasiya Xidmətinə məktubların yazılması (7110 əcnəbi tələbə üçün).
6. Qış və yay tətilləri dövründə əcnəbi tələbələrə çıxış-giriş vizalarının verilməsi üçün Xarici İşlər Nazirliyinə müvafiq məktubların yazılması.

7. Tədris ilinin sonunda ali məktəblərin nəzdində fəaliyyət göstərən hazırlıq fakültə, mərkəz və şöbələrində buraxılış imtahanlarının keçirilməsi ilə bağlı məlumatların toplanması, müvafiq əmrin hazırlanması və imtahanların gedişinə nəzarət edilməsi.
8. Ali məktəblərin beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektorları və əcnəbi tələbələrlə iş üzrə müvafiq qurumların rəhbərlərinin Təhsil nazirinin müavini E.Qasimovun rəhbərliyi ilə keçirilən müşavirələrin təşkili.
9. Xarici İşlər Nazirliyindən sektora daxil olmuş müvafiq sorğuların araşdırılması və cavabların yazılması (il ərzində).
10. Xarici ölkələrin Azərbaycandakı səfirliklərindən sektora daxil olmuş məktublardan və sorğuların araşdırılması və müvafiq cavab məktublarının yazılması (il ərzində).
11. Azərbaycanın ali məktəblərində dövlət xətti ilə təhsilə qəbul olunmuş əcnəbi vətəndaşlara müvafiq «Göndəriş»lərin hazırlanması və ali məktəblərə çaidirilməsi.
12. Növbəti il üçün ödənişli əsaslarla təhsil alacaq əcnəbi vətəndaşlarının təhsil haqqlarının müəyyən edilməsi və ali məktəblərdən daxil olmuş təkliflərin araşdırılması və razılaşdırılma üçün Tarif (qiymət) Şurasına təqdim edilməsi.
13. İki ölkənin Təhsil nazirlikləri arasında mövcud olan Əməkdaşlıq haqqında İcra Proqramına əsasən respublikamızın ali məktəblərində dövlət xətti ilə təhsil alan Misir Ərəb Respublikasının vətəndaşlarının ali məktəblərə yerləşdirilməsi və onların təhsil ilə bağlı problemlərin həlli üçün ali məktəblərə müvafiq məktublardan yazılması (il ərzində).
14. Respublikamızın müvafiq strukturlarından və vətəndaşlardan Təhsil Nazirliyinə daxil olmuş məktub və ərizələrdə qeyd olunan məsələlərin araşdırılması, müvafiq tədbirlərin görülməsi və nəticə barədə ünvanlara cavabların yazılması (400-dən artıq).

Bu işlərlə yanaşı mütəmadi olaraq Beynəlxalq Əlaqələr şöbəsinə müraciət edən vətəndaşların qəbulu (il ərzində).

Təhsil nazirinin müavini E.Qasimovun və şöbə müdirinin cari tapşırıqlarının vaxtında və tələb olunan səviyyədə yerinə yetirilməsi.

III. «2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı»nın icrası. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16.04.2007-ci il tarixli, 2090 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş «2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı»nın icrası ilə bağlı aşağıdakı işlər Beynəlxalq əlaqələr şöbəsi tərəfindən görülmüşdür:

1. «Dövlət Proqramı»nın həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planınının 8.2-ci maddəsinin icrası ilə bağlı Təhsil Nazirliyində müvafiq nazirliklərin və Dövlət Neft Fondunun nümayəndələrindən ibarət təşkil olunmuş İşçi qrupu tərəfindən Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrin ali məktəblərində təhsil haqqlarının ödənilməsi qaydaları, gənclərin xarici ölkələrdə təhsili üzrə aylıq xərc normalalarının cədvəli, “Təhsil Nazirliyi ilə xaricdə təhsil alan arasında

bağlanmış Müqavilə”nin layihələri hazırlanmış və təsdiq üçün Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinə təqdim edilmişdir.

Qeyd olunan sənədlər Nazirlər Kabinetinin 27 noyabr 2008-ci il tarixli, 261 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

2. «Dövlət Proqramı»nın həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planının 8.4.3-cü maddəsinin icrası ilə bağlı Təhsil Nazirliyi Nazirlər Kabinetinin müvafiq Sərəncamı ilə ölkələr üzrə seçilmiş ali təhsil müəssisələrinin və prioritet ixtisasların siyahılarına bəzi xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən ali məktəblərin siyahıları əlavə olaraq hazırlanmış və təsdiq üçün Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinə təqdim edilmişdir.
3. «Dövlət Proqramı» çərçivəsində xarici ölkələrin ali məktəblərinə qəbul olunmuş Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarına aid əmrlərin hazırlanması, onların qeydiyyat, təhsil və məişətləri ilə bağlı müvafiq tədbirlər görülmüşdür.
4. «Dövlət Proqramı» çərçivəsində xarici ölkələrin ali məktəblərinə qəbul olunmuş Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının müvafiq qaydada qeydiyyata alınmışdır («Tələbə» elektron proqramına daxil edilməsi və şəxsi və rəqəllərin doldurulması).
5. «Dövlət Proqramı» çərçivəsində xarici ölkələrin ali məktəblərində təhsil alan Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının təhsillə bağlı maliyyələşdirilmə sənədləri hazırlanmış və müyəmadi olaraq nazirliyin İqtisadiyyat şöbəsinə təqdim edilmişdir (ilboyu).

2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı” təhsil sahəsində qəbul olunmuş proqramlar içərisində Azərbaycanın gələcəkdə dayanıqlı və davamlı inkişafını təmin etmək baxımından xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Belə ki, bu Proqram çərçivəsində 2007-2015-ci illər ərzində müxtəlif sahələr üzrə Azərbaycana bu gün və gələcəkdə lazım olan kadr potensialının gücləndirilməsi məqsədilə 5000 gəncin dünyanın nüfuzlu ali məktəblərində təhsil almağa göndərilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Artıq Proqramın icrasına başlandığı ötən iki il ərzində bu Proqram çərçivəsində xaricdə oxuyanlar barədə konkret statistika söyləmək olar.

Dövlət Proqramının icrası ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Təhsil üzrə Komissiya tərəfindən xaricdə təhsil almaq üçün tövsiyə olunan namizədlərin təhsilinin maliyyələşdirilməsi və təhsil yerinə göndərilməsi ilə bağlı 2008-ci ildə Təhsil Nazirliyində zəruri tədbirlər həyata keçirilmişdir. Təqdim olunan siyahılara əsasən, ölkələr üzrə tələbələrin təhsil yerinə göndərilməsi üçün aşağıdakı tədbirlər görülmüşdür.

Fransa:

2007-ci ildə olduğu kimi, 2008-ci ildə də Təhsil Nazirliyinin KNOUS təşkilatı ilə imzaladığı müqavilə çərçivəsində bu ölkədə təhsil almaq üçün azərbaycanlı gənclərinin göndərilməsi davam etmişdir. Belə ki bu il də Fransa ali məktəblərinə verilmiş elan əsasında iyul ayında yeni müsabiqə keçirilmişdir. Müsabiqənin nəticələrinə görə Fransa səfirliyinin əməkdaşları tərəfindən bu ölkənin univeristələrində təhsil almaq üçün tövsiyə olunmuş 27 nəfər hal-hazırda Fransanın

müxtəlif universitetlərində təhsillərini davam etdirirlər. Bu namizədlərdən 13-ü birbaşa Fransa ali məktəblərindən, əsasən diplomdan sonrakı təhsil pillələrində təhsil almaq üçün dəvət alan gənclərdir. Qalan 14 nəfər isə Frans-Komte Universitetində dil hazırlığı keçdikdən sonra növbəti tədris ilindən müxtəlif təhsil pillələri üzrə Fransa Universitetlərində təhsillərinə başlayacaqlar.

Rusiya:

2008-ci ildə bu ölkənin ali məktəblərinə müstəqil şəkildə qəbul olunan 8 gəncimizin adı “Dövlət Proqramı” çərçivəsində təhsil alanların siyahısına daxil edilmişdir. Bunlardan 4-ü aspirantura, 2-si mütəxəssis və 2-si bakalavr pilləsində təhsil alır.

Türkiyə:

2007-ci ildən etibarən bu ölkədə əksəriyyəti tibb, xüsusilə də diplomdan sonrakı tibb ixtisasları olmaqla Dövlət Proqramı çərçivəsində təhsil alan 9 tələbə ilə yanaşı 2008-ci ildə bu ölkənin ən nüfuzlu ali məktəblərinə yüksək göstəricilərlə qəbul olunmuş daha 15 gənc mühəndislik, idarəetmə, tibb və s. ixtisaslar üzrə “Dövlət Proqramı” çərçivəsində təhsil almaq üçün Türkiyəyə göndərilmişdir.

Koreya Respublikası:

2008-ci ildə Koreya Respublikasında təhsil almaq üçün elan olunmuş müsabiqə nəticəsində 3 nəfər Azərbaycanlı gənc KAİST universitetində təhsil almaq hüququ qazanmışdır. Beləliklə, bu ölkədə 8 gəncimiz “Dövlət Proqramı” çərçivəsində təhsilini davam etdirir.

Almaniya :

Təhsil Nazirliyinin Alman Akademik Mübadilə Xidməti ilə əməkdaşlıq çərçivəsində qısa müddətdə hazırlanmış Dövlət Proqramının icrası ilə bağlı Saziş layihəsi müvafiq dövlətdaxili prosedurlar tamamlandıqdan sonra 2008-ci ilin iyun ayında təşkilatın vitse prezidenti professor Maks Huberin Bakıya səfəri zamanı imzalanmışdır. Sazişdə nəzərdə tutulduğu kimi Almaniya gəlmiş ekspertlərin 50-yə qədər iddiaçı arasında keçirdiyi müsabiqədə müəyyən olunmuş 12 qalib Almaniyanın nüfuzlu universitetlərində təhsil almağa göndərilmişlər. İngilis və əsasən Alman dilini bilən bu namizədlər Almaniya 2 aylıq intensiv dil hazırlığı keçdikdən sonra oktyabr ayından Almaniyanın müxtəlif universitetlərində təhsillərinə başlamışlar. Bu 12 tələbədən 6-sının tibb ixtisası üzrə təhsil almağa göndərilməsi xüsusi diqqətə layiqdir. Digərləri isə əsasən mühəndislik və iqtisadiyyat ixtisaslarına yiyələnirlər. Bununla yanaşı bu ölkənin ali məktəblərinə müstəqil şəkildə 9 nəfər tələbə müxtəlif ixtisaslar üzrə qəbul olunmuşdur. Beləliklə 2008-ci ildə qəbul olunmuş 21 tələbə də nəzərə alınmaqla, 2007-ci ildən bu günə qədər beynəlxalq münasibətlər, tibb, mühəndislik, iqtisadiyyat ixtisasları üzrə cəmi 26 nəfər gənc təhsilini davam etdirir.

Bu tələbələrin təhsil və yaşayış xərclərinin ödənilməsi üçün DAAD tərəfindən təqdim olunmuş sənədlər əsasında maliyyələşdirmə aparılmışdır.

ABŞ:

2008-ci ilin iyun ayında Təhsil Nazirliyində ABŞ Dövlət katibinin müavini xanım Qoli Amerinin Azərbaycana səfəri zamanı Azərbaycan Respublikası hökuməti ilə ABŞ hökuməti arasında təhsil sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş imzalandı. Bu Sazişdə Dövlət Proqramı çərçivəsində gənclərin ABŞ-da təhsilinin təşkili üçün ABŞ-ın Fulbright Proqramı ilə əməkdaşlıq öz əksini tapmışdır.

Bu Sazişə əsasən 2008-ci il sentyabr ayında ABŞ ali məktəblərində magistr dərəcəsi almaq məqsədilə təşkil olunan müsabiqə barədə elan verilmişdir. ABŞ-ın Azərbaycandakı Səfirliyində keçirilən müsabiqənin nəticələrinə əsasən ilkin seçim aparılmış və qərar qəbul olunması üçün seçilmiş 19 nəfər namizədin sənədləri Amerika Səfirliyi tərəfindən Vaşinqtona göndərilmişdir. Çoxmərhələli seçim prosesinin qalibləri 2009-2010-cu tədris ilində ABŞ ali məktəblərində təhsillərinə başlamalıdır.

Yuxarıda Dövlət Proqramı çərçivəsində tərəfdaş qurumlarla əməkdaşlıqda qrup şəklində gənclərimizin təhsil almağa göndərildiyi ölkələr qeyd olunmuşdur. Lakin 2007-ci ildə olduğu kimi 2008-ci ildə də fərdi qaydada dünyanın nüfuzlu ali məktəblərinə qəbul olunmuş azərbaycanlı gəncimiz Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Təhsil Komissiyasının qərarı ilə “Dövlət Proqramı”nın təqaüdcüləri olmuşdur. Bu ölkələrin coğrafiyası *İsveç, İsveçrə, İspaniya, Niderland, Çexiya, Kanada, Yaponiya, Avstraliya və Yeni Zelandiya* kimi ölkələri əhatə edir.

Eyni zamanda bildiririk ki, 2007-ci ildə təhsilə başlayan 5 nəfər magistr 2008-ci ildə təhsilini uğurla başa vuraraq vətənə dönmüşdür.

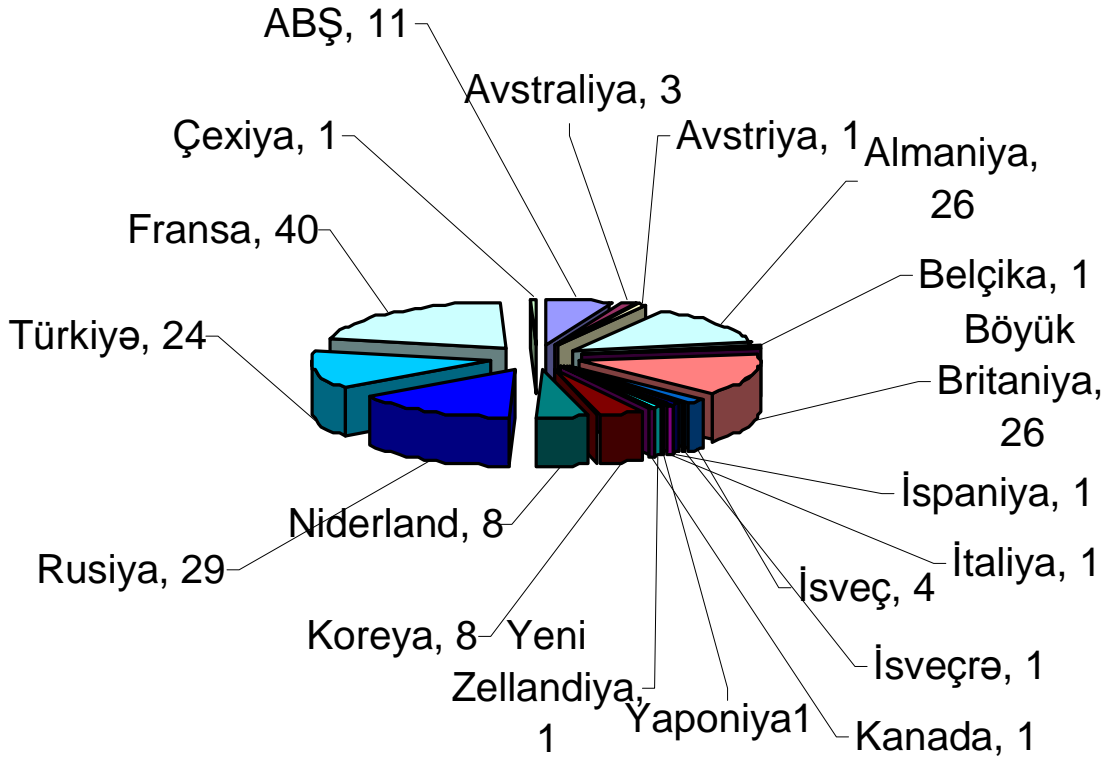
1. Ələskərov Kamil Kamal oğlu - Böyük Britaniya, Edinburq Universiteti, maliyyə
2. Rzayeva Gülmira Vahid qızı - Böyük Britaniya, Buchkingham Universiteti, beynəlxalq münasibətlər
3. Aslanov Xalid Qulu oğlu - Fransa, Mark Blok Universiteti, fransız-tərcümə
4. Mirzəyev Ruslan Alim oğlu - İsveç, Stokholm Universiteti, beynəlxalq kommersiya mübahisələrinin hüquqi həlli
5. Məmmədov Aydın Namiq oğlu - Böyük Britaniya, Notinqem Universiteti, beynəlxalq münasibətlər

Bütövlükdə isə “Dövlət Proqramı”nın icrasına başladığı gündən bu günə qədər bu proqram çərçivəsində xaricdə təhsil almağa göndərilmiş 188 nəfər gəncdən 134 nəfəri 2008-ci ildə müxtəlif ölkələrə göndərilmişdir. Bunlardan 84 nəfəri müstəqil şəkildə müxtəlif ölkələrin nüfuzlu universitetlərinə qəbul olan tələbələrdir.

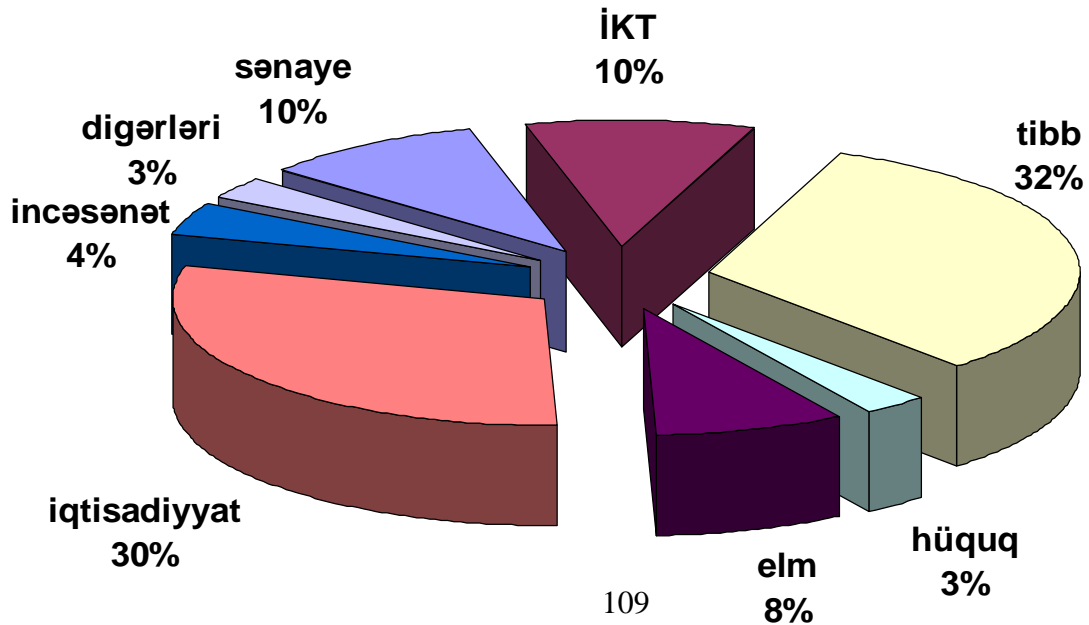
Bununla yanaşı 2007-ci ildən təhsilə almağa göndərilmiş tələbələrdən 2 nəfəri, 2008-ci ildə göndərilənlərdən isə 6 nəfər tələbə müxtəlif səbəblərə görə “Dövlət Proqramı” çərçivəsində təhsil alanların siyahısından müvafiq əmrlə çıxarılmış, 5 nəfər tələbənin “Dövlət Proqramı” çərçivəsində maliyyələşdirilməsi müəyyən səbəblərə görə dayandırılmışdır.

“Dövlət Proqramı” çərçivəsində xarici ölkələrdə təhsil alan azərbaycanlı gənclərin ölkələr üzrə say və faiz bölgüsü, həmçinin onların təhsil aldıkları istiqamətlər üzrə bölgüsü barədə məlumatlar aşağıdakı kimidir (ölkələr üzrə say göstəricisi və diaqramlar):

Dövlət Proqramının təqaüdçüləri

Proqram təqaüdçülərinin təhsil aldığı istiqamətlər

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 aprel 2007-ci il tarixli 2090 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş «2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı» çərçivəsində 2008/2009-cu tədris ilində təhsil alan azərbaycanlı tələbələrə aid statistik

M Ə L U M A T

(31.12.2008)

№	Ölkənin adı	Tələbənin ümumi sayı	Şagird	Bakalavr/ Mütəxəssis	Magis- tratura, İnterna- tura	Klinik ordinatura/ Rezidentur a	Aspiran- -tura	Докто- ранту ра
1.	Amerika Birləşmiş Ştatları	11	-	/ 1(tibb)	7	-	-	3
2.	Avstraliya	3	-	1	1	-	-	1
3.	Avstriya	1	-	-	1	-	-	-
4.	Almaniya	26	-	7/3	12	/ 3	-	1
5.	Belçika	1	-	-	-	-	-	1
6.	Böyük Britaniya	26	-	10	14	-	-	2
7.	İsveç	4	-	-	4	-	-	-
8.	İsveçrə	1	-	-	1	-	-	-
9.	İspaniya	1	-	-	1	-	-	-
10.	İtaliya	1	-	-	1	-	-	-
11.	Yaponiya	1	-	1	-	-	-	-
12.	Yeni Zelandiya	1	-	-	1	-	-	-
13.	Kanada	1	-	1	-	-	-	-
14.	Koreya	8	-	8	-	-	-	-
15.	Niderland	8	-	7	1	-	-	-
16.	Rusiya	27	1	7/11		1 /	7	-
17.	Türkiyə	24	-	21	-	/ 3	-	-
18.	Fransa	40	-	25	13	/ 1	-	1
19.	Çexiya	1	-	-	1	-	-	-
Cəmi		186	1	103	58	8	7	9

**2008-2009-cu tədris ilində Dövlət Proqramı çərçivəsində xaricə göndərilmiş və
təhsillərini davam etdirən tələbələrin ixtisas və təhsil pillələri üzrə bölgüsü
(cəmi 123)**

Tələbələrin ixtisaslar üzrə bölgüsü:

İqtisadiyyat	- 32
Mühəndislik	- 12
Tibb	- 22
İKT	- 9
Hüquq	- 9
Sosial siyasi elmlər	- 31
Elmlər	- 5
İncəsənət	- 2
Xidmət	- 1

Bu tələbələrin təhsil pillələri üzrə bölgüsü:

Bakalavr	- 60
Magistratura	- 45
Mütəxəssis	- 4
Doktorantura	- 5
Aspirantura	- 5
Rezidentura	- 4

Bu tələbələrin ölkələr üzrə say bölgüsü:

ABŞ	- 6
Almaniya	- 21
Fransa	- 28
Böyük Britaniya	- 23
Avstraliya	- 3
Niderland	- 6
Kanada	- 1
İsveç	- 3
Rusiya	- 9
İtaliya	- 1
Belçika	- 1
Avstriya	- 1
Türkiyə	- 15
İsveçrə	- 2
Koreya	- 3

**2008/2009-cu tədris ilində xarici ölkələrdə dövlət xətti ilə təhsil alan
azərbaycanlı tələbələrə aid statistik
MƏLUMAT
(31.12.2008)**

№	Ölkənin adı	Tələbənin ümumi sayı	Dil hazırlığı	Bakalavr/ Mütəxəssis	Magis- tratura, İnternatur a	Klinik ordina- tura, Rezi- dentura	Aspi- rantura	Dok- torantura
1.	Türkiyə Respublikası	553	30	181	143	84	-	115
2.	Rusiya Federasiyası	208	-	24 / 155	-	4	24	1
3.	Ukrayna	4	-	-	-	-	4	-
4.	Misir Ərəb Respublikası	25	-	24	1	-	-	-
5.	Çin Xalq Respublikası	26	-	14	7	-	-	5
6.	Çexiya Respublikası	4	-	2	2	-	-	-
7.	Slovakiya Respublikası	2	-	1/1	-	-	-	-
8.	Rumıniya	2	-	-	-	-	-	2
9.	Avstriya	1	-	1	-	-	-	-
10.	Koreya Respublikası	7	-	7	-	-	-	-
Cəmi		832	30	410	153	88	28	123

**2008/2009-cu tədris ilində Türkiyə Respublikasında dövlət xətti ilə təhsil alan
azərbaycanlılara aid statistik**

M Ə L U M A T

(10.02.2008)

Tələbənin ümumi sayı	Dil hazırlığı	Bakalavr/ mütəxəssis	Magistratura, İnternatura	Klinik ordinatura, uzmanlıq	Doktorantura
553	30	181	143	84	115

Türkiyə Respublikasının illər üzrə Azərbaycana ayırdığı təqaüdlərə aid statistik

M Ə L U M A T

1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
174	138	141	140	150	150	150	140	128	126	125

Türkiyə Respublikasında dövlət xətti ilə təhsil alan tələbələrə aid statistik

M Ə L U M A T

(tədris illəri üzrə)

1997/ 1998	1998/ 1999	1999/ 2000	2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009
1503	1327	837	667	610	543	561	636	734	659	605	553

**2008/2009-cu tədris ilində Rusiya Federasiyasında dövlət xətti ilə təhsil alan
azərbaycanlılara aid statistik**

M Ə L U M A T

(31.12.2008)

Tələbənin ümumi sayı	Dil hazırlığı	Bakalavr	Mütəxəssis	Klinik ordinatura, internatura	Aspirantura	Doktorantura
208	-	24	155	4	24	1

Rusiya Federasiyasının illər üzrə Azərbaycana ayırdığı təqaüdlərə aid statistik

M Ə L U M A T

1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
24	43	8	12	28	38	37	46	42	48	61

Rusiya Federasiyasında dövlət xətti ilə təhsil alan tələbələrə aid statistik

M Ə L U M A T

(tədris illəri üzrə)

1997/ 1998	1998/ 1999	1999/ 2000	2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009
76	97	139	136	138	120	123	150	174	182	188	208

Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin xətti ilə təhsil alanlara aid statistik

M Ə L U M A T

(31.12.2008)

Tələbələrin ümumi sayı	2004	2005	2006	2007	2008
86	9	6	13	9	46

Azərbaycan ali məktəblərində təhsil alan əcnəbi tələbələr haqqında statistik

M Ə L U M A T

(2008/2009-cu tədris ili)

№	Ali məktəb	Hazırlıq	Əsas fakultə	2008/2009-cu tədris ili	2007/2008-ci tədris ili	2006/2007-ci tədris ili
1	Bakı Dövlət Universiteti	159	1072	1231	1228	1018
2	Azərbaycan Texniki Universiteti	99	348	447	420	331
3	Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti	286	681	967	689	439
4	Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti	28	76	105	90	76
5	Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti	47	154	201	280	343
6	Bakı Slavyan Universiteti	45	178	223	166	146
7	Azərbaycan Dillər Universiteti	72	315	387	326	285
8	Azərbaycan Tibb Universiteti	186	737	923	706	489
9	Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyası	12		53	65	53
10	Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası	213	466	679	523	497
11	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti	68	679	747	731	613
12	Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası				8	10
13	Bakı Musiqi Akademiyası	6	71	77	69	52
14	Azərbaycan Milli Konservatoriyası	8	11	19	9	11
15	Sumqayıt Dövlət Universiteti	20	33	53	34	12
16	Gəncə Dövlət Universiteti		31	31	26	25
17	Naxçıvan Dövlət Universiteti	20	261	281	299	312
18	Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Akademiyası		5	5	3	
19	Qafqaz Universiteti	110	345	455	449	457
20	Odlar Yurdu Universiteti		32	32	30	43
21	Azərbaycan Beynəlxalq Universiteti			29	27	47
22	Qərb Universiteti		23	23	22	19
23	Xəzər Universiteti		148	148	169	120
	Cəmi	1379	5731	7111	6363	5388

**Respublikamızın ali məktəblərində vətəndaşları təhsil alan
ölkələrin siyahısı (2008/ 2009-cu tədris ili)**

1.	Türkiyə	- 4491
2.	İran	- 1557
3.	Rusiya	- 198
4.	Çin	- 228
5.	Sudan	- 18
6.	Suriya	- 23
7.	Nigeriya	- 27
8.	Hindistan	- 60
9.	Pakistan	- 38
10.	Yəmən	- 10
11.	İraq	- 92
12.	Misir	- 22
13.	ABŞ	- 4
14.	İordaniya	- 19
15.	Cənubi Koreya	- 6
16.	Almaniya	- 8
17.	İsrail	- 11
18.	Norveç	- 2
19.	Liviya	- 2
20.	Livan	- 2
21.	Əfqanıstan	- 7
22.	Banqladeş	- 2
23.	İsveç	- 1
24.	Filippin	- 1
25.	Kanada	- 3
26.	Mərakeş	- 1
27.	Fələstin	- 12
28.	Oman	- 1
29.	Kipr	- 6
30.	Anqola	- 1
31.	Malavi	- 2
32.	Estoniya	- 2
33.	Ukrayna	- 3
34.	Moldova	- 2
35.	Belarusiya	- 4
36.	Türkmənistan	- 129
37.	Qazaxıstan	- 24
38.	Gürcüstan	- 76
39.	Tacikistan	- 1
40.	Özbəkistan	- 9

IV. Təhsil Nazirliyinin tərəfdaş beynəlxalq təşkilatlarla təhsil sahəsində əməkdaşlığı. Beynəlxalq təhsil mübadilə proqramları ilə əməkdaşlıqda ötən ilin nəticələrinə nəzər saldıqda, bu sahədə nəzərəcarpacaq dinamikani görə bilərik. Bu sahədə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin əməkdaşlıq etdiyi ən böyük təşkilatlar Amerika Birləşmiş Ştatlarının ACCELS, IREX, Almaniyanın DAAD, habelə Açıq Cəmiyyət İnstitutunun Bakı Təhsil Məlumat Mərkəzi olmuşlar. Məlumat üçün qeyd edək ki, 2008/2009-cu tədris ili üzrə ACCELS tərəfindən idarə olunan «Orta məktəb şagirdləri üçün Gələcək Liderlərin Mübadiləsi Proqramı (FLEX)» çərçivəsində 40 nəfər məktəbli, “Ali məktəb müəllimləri üçün stajkeçmə Proqramı (JFDP)” çərçivəsində 7 nəfər, “Open World” Proqramı çərçivəsində 16 nəfər və IREX tərəfindən idarə olunan «Bakalavr üçün birillik mübadilə Proqramı (URGAD)» çərçivəsində 12 nəfər tələbə, «Edmund S.Muskie» Proqramı çərçivəsində 15 nəfər magistr, Məktəb müəllimləri və direktorlar üçün xüsusi Proqram (TEA) çərçivəsində 3 nəfər, Təhsildə tərəfdaşlıq Proqramı (PIE) çərçivəsində 3 nəfər iştirakçı Amerika Birləşmiş Ştatlarına getmişlər.

Eyni zamanda, 19 iyun 2008-ci il tarixində Bakıda Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Amerika Birləşmiş Ştatları Hökuməti arasında təhsil sahəsində əməkdaşlıq haqqında Sazişin imzalanması iki ölkə arasında təhsil sahəsində əməkdaşlığın inkişafına təkan verdi. Belə ki, qeyd olunan Sazişin 4-cü maddəsində əks olunmuş “Fulbright” Proqramı çərçivəsində təhsil sahəsində əlaqələrin qurulması istiqamətində addımlar atılmaqdadır.

Almaniya ilə əməkdaşlıq sahəsində əlaqələrinin daha da inkişaf etdirilməsi üçün 16 iyun 2008-ci il tarixində Alman Akademik Mübadilə Xidməti (Deutscher Akademischer Austausch Dienst) ilə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi arasında Azərbaycan tələbələrinin Almaniya təhsili üzrə təqaüd proqramı ilə bağlı Saziş imzalanmışdır. Belə ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 aprel 2007-ci il tarixli müvafiq Sərəncamı ilə təsdiq olunmuş «2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı» çərçivəsində 12 Azərbaycanlı tələbə Almaniya təhsil almağa göndərilmişdir.

2008-ci ildə Təhsil Nazirliyinin müxtəlif beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığı uğurla davam etdirilmişdir. Avropa Şurası ilə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi arasında 2007-2009-cu illər üzrə Əməkdaşlıq Proqramı çərçivəsində Cənubi Qafqaz ölkələrində və Ukraynada mədəniyyətlərarası və dinlərarası dialoqun tədrisi mövzusu üzrə layihənin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur. Layihənin əsas məqsədi Azərbaycanın təhsil müəssisələrində mədəniyyətlərarası və dinlərarası dialoqun tədrisi, bu sahə üzrə kurrikulumların və müəllimlər üçün tədris vəsaitinin hazırlanmasıdır. Avropa Şurası ilə təhsil sahəsində əlaqələrin inkişafının davamı kimi 24-25 aprel 2008-ci il tarixlərində Avropa Şurasının ekspertlərinin iştirakı ilə “Mədəniyyətlərarası Dialoq və Din Müxtəlifliyi” mövzusunda Bakıda Konfrans keçirilmişdir.

Bununla yanaşı Avropa Şurasının ekspertlərinin iştirakı ilə 26-27 may 2008-ci il tarixlərində “Bolonya prosesinin inkişafının əsas istiqamətləri” mövzusunda Milli Seminar keçirilmişdir.

Eyni zamanda 20-21 iyun və 25-26 sentyabr 2008-ci il tarixlərində Azərbaycan müəllimlərinin təkmilləşdirilməsi üçün Bakıda Avropa Şurasının ekspertlərinin iştirakı ilə “Mədəniyyətlərarası təhsil” üzrə treyninqlər təşkil olunmuşdur.

Beynəlxalq təşkilatlarla təhsil sahəsində əməkdaşlığın digər istiqaməti YUNESKO ilə əlaqələrinin genişləndirilməsidir.

Birgə fəaliyyətin nəticəsi kimi, “Azərbaycanda peşə təhsilinin inkişafı” üzrə irimiqyaslı layihə üzrə hazırlıq işlərinin aparılması çərçivəsində 2008-ci ildə Turizm və mehmanxana xidməti və İKT ixtisasları üzrə işçi qrupları yaradılmış və bu qruplarının üzvləri ilə Təhsil Nazirliyində bir neçə görüşlər keçirilmişdir. YUNESKO-nun təhsil üzrə ekspertləri ilə birlikdə yuxarıda qeyd olunan layihə çərçivəsində keçiriləcək Tədbirlər Planına yenidən baxılmış və onun son variantı Təhsil Nazirliyi, Heydər Əliyev Fondu tərəfindən təsdiq olunmuşdur. Göstərilən Tədbirlər Planında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin məzmununun və tarixlərinin YUNESKO ilə razılaşdırılması məqsədilə Təhsil nazirliyinin nümayəndə heyətinin iştirakı ilə 2008-ci ilin dekabr ayında YUNESKO-nun Moskvadakı Ofisində geniş müzakirələr aparılmışdır.

Layihə çərçivəsində keçirilməsi nəzərdə tutulan ilk tədbir kurrikulum və dərsləklərin hazırlanması ilə məşğul olacaq ekspertlər üçün İşçi Seminarın təşkil olunmasıdır.

YUNESKO ilə Təhsil Nazirliyi arasında əməkdaşlığın ən yüksək zirvəsi 14-16 may 2008-ci il tarixlərində YUNESKO-nun “Dünyada Savadlılığın Dəstəklənməsi” mövzusunda Regional Konfransı keçirilməsi olmuşdur. Konfransda təqribən 30-dan çox ölkənin 150-dən artıq nümayəndəsi iştirak etmişdir.

Heydər Əliyev Fondunun Prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Millət vəkili Mehriban Əliyevanın da qatıldığı “Avropada Subregional çərçivədə savadlılıq problemlərinə baxış: tərəfdaşlıq əlaqələrinin qurulması və innovativ yanaşmaların tətbiqinə dəstək” mövzusunda keçirilmiş Konfransda YUNESKO-nun Baş Direktoru Koşiro Matsuura, Hollandiya şahzadəsi xanım Laurentien, YUNESKO-nun xoşməramlı səfirləri - İordaniya şahzadəsi xanım Firyal və İslandiyanın sabiq prezidenti xanım Viqdos Finboqadottir, Latviyanın Təhsil Naziri Koke Tatyana, Azərbaycan Respublikasının Təhsil Naziri Misir Mərdanov, o cümlədən Almaniya, Avstriya, Belarusiya, Bosniya və Hersoqovina, Bolqarıstan, Xorvatiya, Albaniya, Kipr, Çexiya Respublikası, Estoniya, Gürcüstan, Yunanıstan, Macarıstan, Latviya, Lixteynşteyn, Litva, Moldova, Monteneqro, Polşa, Rumıniya, Rusiya Federasiyası, Serbiya, Slovakiya, Sloveniya, İsveçrə, Makedoniya, Türkiyə və Ukraynadan səfirlər, təhsil məsələləri üzrə ekspertlər iştirak etmişlər.

Dəvət olunanlar siyahısında beynəlxalq, regional və yerli Media nümayəndələri, həmçinin, 60-dan çox qonaq YUNESKO-nun Azərbaycandan dəvət etdiyi müxtəlif nazirliklər, dövlət qurumları, tədris müəssisələri və Qeyri Hökumət Təşkilatlarının nümayəndələridir. Onlardan 11 nəfər regional (Avropa) və BMT təşkilatını təmsil edən şəxslərdir.

Yuxarıda adı qeyd olunan bu regional konfrans global savadlılığın dəstəklənməsi məqsədilə dünyanın ayrı-ayrı regionlarında keçirilməsi nəzərdə tutulan altı silsilə konfransdan sayca beşincisidir.

Konfransın əsas məqsədləri aşağıdakılar idi:

- ölkələrin savadlılıq və yaşlıların təhsilinə dair problemlər haqqında məlumatlandırılma;
- savadlılığın və yaşlıların təhsili ilə bağlı təbliğatın aparılması;

- savadlılıq və yaşlıların təhsili sahəsində əsas problemlərin və nailiyyətlərin müəyyənləşdirilməsi və müzakirəsi;
- savadlılıq və yaşlıların təhsili üzrə səmərəli təcrübənin təqdimatı və tətbiqi;
- maraqlı tərəflər arasında əməkdaşlığın inkişafı;
- savadlılıq və yaşlıların təhsili sahəsində problemlərin həllinə yönəldilmiş milli strategiyanın müəyyənləşdirilməsi məqsədilə tövsiyələrin hazırlanması.

Konfransın açılış mərasimində Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyevin, YUNESKO-nun Xoşməramlı Səfiri, Heydər Əliyev Fondunun Prezidenti xanım Mehriban Əliyevanın və YUNESKO-nun Baş Direktoru cənab Koïçiro Matsuuranın konfrans iştirakçılarına müraciətləri oxundu.

Konfrans çərçivəsində keçirilmiş plenar iclaslarda “Savadlılıq konsepsiyası, onun təkamülü və müasir dünyada yaşlıların təhsili”, “Qiymətləndirmə: savadlılıq göstəricilərinin və əsas bacarıqlarının qiymətləndirilməsi”, “Pedaqoji yanaşmalar: keyfiyyətli əsas təhsilin təmin olunması”, “Yeni tələblərə cavab və təhsil alanq imkanlarının genişləndirilməsi: tələb və təklifin təhlili” mövzuları müzakirə olunmuşdur.

Konfransın gedişi zamanı BMT-nin Savadlılıq Onilliyinə (2003-2012) həsr olunmuş sərgi fəaliyyət göstərmişdir.

Sərgidə “Səmərəli təcrübələr yarmarkası” fəaliyyət göstərmişdir. Burada konfrans iştirakçıları özlərinin savad təlimi ilə bağlı materiallarını, o cümlədən kitab, informasiya və kommunikasiya texnologiyaları vasitəsilə verilən dəstək materialları nümayiş etdirilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin Beynəlxalq əməkdaşlığının əsas istiqamətlərindən biri də İSESKO ilə əlaqələrin inkişaf etdirilməsidir. Belə ki, 6-8 oktyabr 2008-ci il tarixlərində Bakıda İslam ölkələrinin Ali Təhsil və Elmi Tədqiqat Nazirlərinin 4-cü Konfransı keçirilmişdir. Konfransın mövzusu **“Elmdə Gənc alimlərin gücü ilə dəyişikliklərə nail olunması”**dır. Qeyd olunmalıdır ki, daha əvvəl keçirilən üç belə konfransdan birincisi Səudiyyə Ərəbistanında, ikincisi Liviyada, üçüncüsü isə Küveytdə keçirilmişdir. Tədbirin keçirilməsi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 2992 nömrəli, 19.08.2008-ci il tarixli Sərəncamı təsdiq olunmuşdur. Bu Sərəncama əsasən bir sıra aidiyyəti dövlət qurumlarının daxil olduğu Təşkilat Komitəsi yaradılmışdır. Təşkilat Komitəsinin sədri Azərbaycan Respublikasının Baş Naziri Artur Rəsizadə təyin edilmişdir.

Tədbirdə 40-dək ölkədən və bir sıra İSESKO ilə əməkdaşlıq edən yerli, regional və beynəlxalq təşkilatlardan olan 170-dək nümayəndə iştirak etmişdir. Qeyd olunan nümayəndələrdən 14 nəfəri nazir, 4 nazir müavini və beynəlxalq təşkilat və təsisatların rəhbərlərindən ibarət VIP qonaqlarıdır.

Konfransın açılış sessiyası Azərbaycan Respublikasının Baş Nazir Müavini Elçin Əfəndiyevin sədrliyi və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təmsilçisi Fatma Abdullazadə, İSESKO-nun baş direktoru Dr. Əbduləziz Otman Altvayicri, Azərbaycan Respublikasının Təhsil Naziri Misir Mərdanov, Malaziya Ali Təhsil Naziri və Ali

Təhsil və Elmi Tədqiqatlar Nazirlərinin İslam Konfransının 3-cü sessiyasının sədri Dato Seri Məhəmməd Xalid Nurdin, İKT katibinin köməkçisi Dr. Əli Əkbər Salehi, Azərbaycan Respublikasının bir neçə naziri, islam, ərəb və beynəlxalq təşkilatların təmsilçiləri, Azərbaycan Respublikasında akkreditasiya olunmuş üzv dövlətlərin səfirləri və bir sıra görkəmli şəxsiyyətlərin iştirakı ilə keçmişdir.

Daha sonra İSESKO-nun baş direktoru Dr. Əbdüləziz Otman Altvaicri Azərbaycanın Baş Nazir Müavini ilə birlikdə İSESKO-nun müvafiq olaraq biologiya, kimya, geologiya, riyaziyyat, fizika və texnologiya sahələrində laureatlarına “**İSESKO 2008 Elm Mükafatları**”nı təqdim etmişdir.

Konfransda aşağıdakı məsələlər qəbul edildi:

1. Konfransda eyni zamanda üzv dövlətlərin apardıqları müşahidələr nəzərə alınmaqla İslam ölkələrində iqtisadiyyatın bilik əsaslı iqtisadiyyata keçirilməsi üzrə sənəd haqqında qərar da qəbul edildi. Üzv dövlətlər iqtisadi mexanizm və istehsal vasitələrini bilik əsasında formalaşmış iqtisadiyyata yönəltməyə və ümumilikdə inkişaf strukturlarının elmi əsaslarını möhkəmlətməyə dəvət olundu. Universitetlər, elmi-tədqiqat mərkəzləri, ixtisaslaşmış elmi institutlar, özəl sektor və donorlar təcrübələrini bölüşmək və iqtisadi sahələrdə müvafiq tədbirlər görmək məqsədi ilə aralarındakı əməkdaşlığı inkişaf etdirməyə dəvət edildi.
2. Konfransda üzv dövlətlərin apardıqları müşahidələr nəzərə alınmaqla Ali təhsildə İslam dünyası üzrə sənəd qəbul olundu.
3. Konfransda İslam ölkələrində universitetlərin reytingləri haqqında sənəd barəsində qərar qəbul edildi və 28-30 aprel 2007-ci il tarixində İİR-nin Tehran şəhərində keçirilmiş Universitetlərin Reytingləri Haqqında İKT Üzv Dövlətlərinin Seminarında qəbul olunmuş, eləcə də İKT ölkələrində olan 20 universitetin dünyanın 500 aparıcı universitetləri sırasına qaldırılmasında yardımçı olacaq meyar, prosedur və mexanizmlər təsdiq edildi.
4. Bundan başqa konfransda hazırda mövcud olan və retrospektiv elmi inkişaf təhlilləri və bibliografik məlumat bazasının qiymətləndirilməsini aparan, eləcə də, üzv dövlətlərin elmi jurnallarını, o cümlədən, yerli dillərdə dərc olunan jurnallarda istinad olunan mənbələri əks etdirən və təhlil edən İslam İstinad Mərkəzi (İİM) –nin fəaliyyət metodu və funksiyaları qəbul edildi.
5. Konfrans zamanı həm də İslam ölkələrində Elm, Texnologiya və Yenilik Strategiyasının və onun İcra Mexanizmlərinin yoxlanılmış versiyası da qəbul olundu.
6. Konfransda həm də üzv dövlətlərin apardıqları müşahidələr nəzərə alınmaqla İKT üzv dövlətlərində Qadın Alimləri Şəbəkəsinin yaradılması üzrə təklif qəbul edildi.
7. Konfrans zamanı üzv dövlətlərin apardıqları müşahidələr nəzərə alınmaqla Federasiyanın fəaliyyətləri üzrə İSESKO Baş direktoru və İslam Dünyası Universitetləri Federasiyasının (FUIW) Baş katibinin məruzələri də qəbul edildi.

V. Təhsil sahəsində xarici ölkələrlə ikitərəfli əməkdaşlıq. Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi 2008-ci ildə Beynəlxalq əməkdaşlıq sahəsində müxtəlif ölkələrin Təhsil Nazirlikləri ilə əməkdaşlıq əlaqələrinin davam etdirir. Bu əlaqələr sırasına Koreya ilə təhsil sahəsində əlaqələr xüsusi yer tutur.

24 yanvar 2008-ci ildə Təhsil Nazirliyində Koreya Respublikası Baş nazirinin müavini, Təhsil və İnsan Ehtiyatları İnkişafı naziri cənab Kim Şinilin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüş keçirilib.

Görüş zamanı Azərbaycanla Koreya arasındakı mövcud əlaqələrdən danışan nazir Misir Mərdanov ötən il Koreya Respublikasına etdiyi səfərlə bağlı məlumat verərək burada təhsil sistemi, xüsusilə peşə təhsili üzrə aparılan islahatlarla yaxından tanış olduğunu, həmçinin son illərdə Koreyanın sürətlə inkişafını, dünyanın inkişaf etmiş ölkələri sırasında olduğunu qeyd etmişdir.

Sonra Koreya Respublikası Baş nazirinin müavini, Təhsil və İnsan Ehtiyatları İnkişafı naziri cənab Kim Şinil və Təhsil Naziri Misir Mərdanov təhsil sahəsində qarşılıqlı əməkdaşlığa dair Anlaşma Memorandumunu imzalanmışdır.

20 may 2008-ci ildə Təhsil Nazirliyində Cənubi Koreyanın “DAEWOO” Şirkəti tərəfindən “Ali Texniki Peşə Təhsili Mərkəzinin tikintisi” üzrə hazırlanmış layihənin təqdimatına həsr olunan mərasim keçirilmişdir.

“DAEWOO” Şirkətinin vitse-prezidenti cənab Jonq Hvan Pak layihənin reallaşdırılması ilə əlaqədar birgə görülən səmərəli işlər, keçirilən görüşlər və qarşılıqlı səfərlərdən söz açıb. Qonaq Azərbaycanda Koreya tipli Peşə Təlimi Mərkəzi yaratmaqla yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanmasına, bu sahənin inkişafına çalışdıqlarını açıqlayıb.

17 dekabr 2008-ci ildə Bakı Dövlət Universitetində Rəqəmsal imkanların yayılması üzrə Koreya Agentliyinin (KADO) dəstəyi ilə yaradılmış Azərbaycan-Koreya İnformasiya Təminatı Mərkəzinin açılış mərasimi keçirilmişdir.

Tədbirdə Təhsil Naziri Misir Mərdanov KADO-nun xarici və daxili rəqəmsal sistemlərin hərtərəfli təmin edilməsi məqsədilə yaradılan və Koreya dövləti tərəfindən birbaşa dəstək verilən bir təşkilat olduğunu bildirib. Nazir qeyd edib ki, əhalinin informasiya və kommunikasiya sistemləri ilə təchizi, müasir texnologiya və avadanlıqlarla tanış edilməsi, informasiya almaq imkanlarının yaxşılaşdırılması bu təşkilatın əsas vəzifələrindəndir.

Nazir onu da əlavə edib ki, bu layihəyə qoşulmaqda əsas məqsəd ən son informasiya texnologiyalarına yiyələnməklə qloballaşan dünyanın inteqrasiya proseslərində daha fəal iştirak etməkdir.

Açılış mərasimində BDU-nun rektoru Abel Məhərrəmov, Koreya Respublikasının İctimai İdarəetmə və Təhlükəsizlik nazirinin müavini Kin Young Ho, Koreya Respublikasının ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Lyu Kvang Chul və KADO-nun vitse-prezidenti Park Von Geun çıxış ediblər.

Məlumat üçün qeyd edək ki, 3 geniş otaqdan ibarət olan bu mərkəzdə 75 kompüter və iki genişekranlı proyektorlar quraşdırılıb.

2008-ci ilin sonlarında Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Respublikası arasında təhsil sahəsində əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafı qarşılıqlı səfərlərin təşkili ilə müşahidə olunur. Belə ki, 12-14 noyabr 2008-ci il tarixlərində Türkiyə Respublikasının Yüksək Öyrətim Kurulu-Ali Təhsil Şurasının başçısı, professor,

doktor Yusuf Ziya Özcanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti Bakıda ilk rəsmi səfərdə olmuş və səfər çərçivəsində noyabr ayının 13-də Azərbaycan Respublikası Təhsil Naziri cənab Misir Mərdanovla görüşmüşlər.

Bu gün kifayət qədər gəncimizin dünyanın inkişaf etmiş ölkələrinin ən nüfuzlu universitetlərində təhsil aldığını və ya təhsilini davam etdirdiyini qeyd edən nazir dövlət başçısı cənab İlham Əliyev tərəfindən təsdiq olunmuş “2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı” haqqında da qonaqlara məlumat verdi. Təhsil Naziri ölkəmizdə fəaliyyət göstərən “Çağ” Öyrətim İşlətmələri Şirkətinin, Azərbaycan Türk Özel liseylərinin və Qafqaz Universitetinin nümunəvi təhsil ocaqları kimi tanındığını və bu təhsil ocaqlarının Azərbaycanla Türkiyə arasında körpü rolunu oynadığını qeyd etdi.

İl ərzində cənab Misir Mərdanovun müxtəlif ölkələrin ölkəmizdəki Səfirləri ilə çoxsaylı görüşləri təşkil olunmuşdur.

Bununla yanaşı, cari ilin noyabr ayında Malayza universitetlərinin yarmarkası keçirilmişdir. Yarmarkada iştirak edən Malayziya universitetlərinin nümayəndələri Təhsil Naziri Misir Mərdanovla görüşmüş və bu görüş çərçivəsində ikitərəfli əməkdaşlığın inkişaf istiqamətləri ətraflı müzakirə olunmuşdur.

Mayın 27-də Təhsil naziri Misir Mərdanov Çexiya parlamenti Deputatlar Palatasının elm, təhsil, mədəniyyət, gənclər və idman komitəsinin üzvü cənab Peter Plevanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşmüşdür. Görüş çərçivəsində təhsil sahəsində əlaqələrin inkişafı istiqamətində danışıqlar aparılmışdır.

Eyni zamanda, cari ildə Böyük Britaniyanın parlament nümayəndələri səviyyəsində təşkil olunmuş nümayəndə heyəti Təhsil Naziri Misir Mərdanovla görüşmüş və bu görüşdə iki ölkə arasında təhsil sahəsində əməkdaşlığın inkişafı istiqamətləri müzakirə olunmuşdur.

VI. Perspektiv fəaliyyət istiqamətləri. Beynəlxalq əlaqələr şöbəsi 2009-cu ildə aşağıdakı prioritet istiqamətlər üzrə fəaliyyət göstərəcəkdir:

1. Beynəlxalq təşkilatlarla təhsil sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsi;
2. Avropa İttifaqı, Avropa Şurası, YUNESKO, İSESKO kimi nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar ilə birgə layihələrin həyata keçirilməsi;
3. Xarici ölkələr və beynəlxalq təşkilatlarla mövcud olan təhsil sahəsində sazişlərin və protokolların səmərəli şəkildə həyata keçirilməsi və digər ölkələrlə bu sazişlərin layihələrinin hazırlanması;
4. Xarici təşkilatlarla Azərbaycanda birgə konfransların, seminarların keçirilməsi;
5. Xaricdə keçirilən beynəlxalq tədbirlərdə Nazirliyin əməkdaşlarının iştirakının təmin edilməsi;
6. Xarici ölkələrin və beynəlxalq təşkilatların Azərbaycanda təhsil sahəsində həyata keçirilən islahatlar haqqında məlumatlandırılması;
7. Azərbaycan təhsil sistemində əlavə sərmayələrin cəlb olunması məqsədilə xarici ölkələrlə və donor təşkilatlarla işin gücləndirilməsi;
8. Azərbaycanın ali təhsil müəssisələrində çalışan professor-müəllim heyətinin xaricdə keçirilən beynəlxalq tədbirlərdə iştirakının təmin edilməsi.

Tərbiyə və məktəbdənkənar müəssisələrlə iş sahəsində görülən işlər

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin fəaliyyətində uşaqların və gənclərin tərbiyəsi xüsusi yer tutur. Qloballaşan dünya prosesləri bizdən həyati bacarıqlara yiyələnən insanın tərbiyə olunmasını tələb edir. Təhsil alan uşaq və gənclərin dövlətçilik ruhunda tərbiyəsi prioritet sahələrdəndir. Bu baxımdan, təhsil müəssisələrində aparılan tərbiyə işlərini aşağıdakı istiqamətlər üzrə qruplaşdırmaq olar.

Azərbaycan dövlətinin qurucusu olan ümummillil liderimiz Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətinin təhsil müəssisələrində tədrisi, onun nümunəsində tərbiyə olunması istiqamətində “Heydər Əliyev irsinin təhsil sistemində təbliğ edilməsi yolları”, “Heydər Əliyevin rəhbərliyi dövründə Azərbaycanın iqtisadi inkişafı”, “Heydər Əliyev və Azərbaycan” mövzularında elmi-praktik konfranslar, dərslər keçirilmiş, yazılar, müsabiqələr təşkil olunmuşdur.

Hər bir təhsil müəssisəsində ümummillil liderimizin fəaliyyətini əks etdirən foto guşələr və onun fəaliyyəti ilə bağlı dərslər aparılan otaqlar yaradılmışdır. Ənənəvi olaraq bütün tip təhsil müəssisələrində Azərbaycan Respublikasının atributları təbliğ olunur, məktəblilərdə onlara məhəbbət hissi aşılanır. Dövlət bayrağının, gerbinin, himninin yaranması və qorunub saxlanması, tətbiqində ulu öndərimiz Heydər Əliyevin fəaliyyəti məktəblilərə öyrədilir.

Dövlətçilik tərbiyəsinin mahiyyətini daha da zənginləşdirmək baxımından Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev cənabları cənablarının sərəncam və çıxışlarından irəli gələn vəzifələr təhsil müəssisələrində pedaqoji ictimaiyyətə çatdırılır. Təlim prosesində və məktəbdənkənar tədbirlərdə diqqət yetirilən əsas məsələlərdən biri milli-mənəvi tərbiyədir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev milli-mənəvi dəyərlərimizlə, adət-ənənələrimizlə, musiqimizlə, ədəbiyyatımızla, tariximizlə bağlı çıxışlarına istinad olunaraq, məktəblilərlə bu istiqamətdə aparılan işin konsepsiyası işlənmişdir. “Gənclərin milli-mənəvi dəyərlər əsasında tərbiyəsi”nin məzmunu, forması, metodları və yolları yeniləndirilmişdir.

Vətənpərvərlik tərbiyəsi öz vətəninə sevgi, məhəbbət hissinin, məsuliyyət hissinin, hər an öz vətəninin, öz xalqının müdafiəsinə qalxmağa hazırlığın formalaşmasıdır.

Azərbaycan Respublikasının ərazisinin 20 faizinin Ermənistan tərəfindən işğal olduğu bir vaxtda gənclərin vətənpərvərlik tərbiyəsi daha böyük aktualıq tələb edir. Qloballaşan dünyamızda milli-mənəvi dəyərlərin qorunmasının əhəmiyyəti məktəblilərə aşılanır.

İlkin hərbi bilik, bacarıq və vərdislərin gənclərin inkişafına böyük təsiri olur. Bu məqsədlə məktəblərdə ənənəvi olaraq “Cəsurlar”, “Şahin”, “Sərhəd” hərbi-idman və turizm respublika oyunları keçirilir. Təhsil Nazirliyinin Gənclər və İdman Nazirliyi, Müdafiə Nazirliyi və Dövlət Sərhəd Xidməti ilə birgə həyata keçirdiyi bu tədbirlərə məktəblərdə böyük maraq yaradılmışdır. Eyni zamanda təhsil müəssisələrində mülki müdafiə işinin təşkili ilə əlaqədar Təhsil Nazirliyinin Fövqəladə Hallar Nazirliyi ilə birgə tədbirlər planı təsdiq olunmuş, bu sahədə aparılan işlər daha da canlandırılmışdır.

Uşaqların tərbiyəsində ailənin əsas rol oynadığı nəzərə alınaraq BMT, UNİSEF, İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkilliklə birgə ailə tərbiyəsi sahəsində fəaliyyət planı hazırlanmış və müvəffəqiyyətlə yerinə yetirilir.

Tərbiyə sahəsində millilik gücləndirilmiş, yeni variantlarda tərbiyə proqramlarının layihələri işlənmişdir. Layihədə tərbiyə prosesinin bütün sahələri: fiziki, əqli, mənəvi, estetik, əmək, hərbi-vətənpərvərlik və s. əhatə olunmuşdur.

Tərbiyə işləri üzrə direktor müavinlərinin, sinif rəhbərlərinin, uşaq birliyi rəhbərlərinin iştirakı ilə bölgələrdə seminarlar keçirilərək, Uşaq Hüquqları Konvensiyasının və Azərbaycan Respublikası Qanununun öyrədilməsi yolları müzakirə olunmuşdur. Müzakirə olunan mövzular “Sinif rəhbərinin illik tərbiyəvi iş planı”na, məktəbin pedaqoji şurasının iş planına daxil edilmiş və sistemli hüquqi biliklər verilmişdir. Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili ilə birlikdə 2008-2009-cu illərdə Uşaq hüquqlarının tədrisinə aid birgə tədbirlər planı hazırlanıb həyata keçirilir.

Gənclərin narkomaniyadan, QİÇS-dən və digər zərərli vərdişlərdən qorunması istiqamətində praktik işlər aparmaqla yanaşı, həm də təhsil müəssisələrinə metodik tövsiyə və kitabçalar, əyani təşviqat vasitələri: plakatlar, bukletlər paylanmışdır. Mətbuatda pedaqoji və tibbi maarifləndirməyə xidmət göstərən məqalələr çap olunmuşdur. Müəllimlərin, valideynlərin bu sahələrdə maarifləndirilməsi əsas məsələlərdən biri olmuşdur.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev göstərirdi ki, “Asudə vaxt problemdir, bunun həll edilməsi ailə və şəxsiyyətin, kollektivin və bütövlükdə cəmiyyətin mənəvi sağlamlığını möhkəmləndirməyə kömək edir”. Bu baxımdan məktəblilərin asudə vaxtının düzgün qurulmasında məktəbdənkənar təhsil müəssisələrinin böyük rolu vardır. Hazırda Respublikamızın 384 məktəbdənkənar təhsil müəssisəsində 400 minə yaxın şagird məşğul olur.

Məktəbdənkənar təhsil müəssisələrində aparılan işlər intensivləşdirilmişdir. Məktəbdənkənar müəssisələrin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi və inkişaf istiqamətləri barədə yerlərdən məlumatlar toplanıb, təhlil edilmiş və “Uşaq-Gənclər Şahmat məktəblərinin İnkişaf Proqramı”nın layihəsi Nazirlər kabinetinə təqdim edilmişdir.

Texniki yaradıcılıq mərkəzlərinin direktorlarının iştirakı ilə respublika müşavirəsi keçirilmiş, uşaqların mərkəzlərə cəlbi, onların işinin təkmilləşdirilməsi, nöqsanların aradan qaldırılması yolları müzakirə edilmişdir. Bu sahədə aparılan işləri daha da canlandırmaq məqsədilə təhsil nazirinin 24 sentyabr 2008-ci il tarixli 1094 №-li əmri ilə 2009-cu ildə “Uşaq və yeniyetmələrin elmi-texniki yaradıcılıq işlərinə Respublika baxış-müsabiqəsi” keçiriləcəkdir.

Ümumən məktəblərimizdə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı ilə nəzərdə tutulmuş tarixi günlər, bayramlar, yubileylər yüksək səviyyədə həyata keçirilir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 90 illiyi, Azərbaycanın görkəmli yazıçısı Mir Cəlal Paşayevin 100 illiyi, Azərbaycanın dahi bəstəkarı, akademik Qara Qarayevin 90 illiyi, akademik Musa Əliyevin 100 illiyi, xalq rəssamı Səttar Bəhlulzadənin 100 illiyi, Azərbaycanın dahi bəstəkar Uzeyir Hacıbəyovun “Leyli və Məcnun” operasının ilk tamaşasının 100 illiyi, Görkəmli Azərbaycan bəstəkarı Arif Məlikovun 75 illik yubileyi yüksək səviyyədə keçirilmişdir.

Fiziki tərbiyə və idman dövlət üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən məsələlərdən biridir. Məhz bunun nəticəsidir ki, Azərbaycan xalqının ümummilli lideri, müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu Heydər Əliyevin Respublikaya rəhərlik etdiyi dövrlərdə ölkədə bədən tərbiyəsi və idmanın inkişafına xüsusi dövlət qayğısı olmuşdur. Hazırda Heydər Əliyev siyasi məktəbinin layiqli davamçısı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev cənablarının fəaliyyətində bu sistem prioritet sahələrdən birini təşkil etməkdədir.

Ölkədə idmana göstərilən diqqət və qayğı nəticəsində son illər Azərbaycan idmançıları beynəlxalq yarışlarda böyük uğurlar əldə edirlər. Məhz buna görə də ölkəmizdə çoxlu sayda Avropa, dünya birincilikləri, olimpiya təsnifat turnirləri keçirilməkdədir. Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi sistemində 157 Uşaq Gənclər İdman və Şahmat Məktəbləri fəaliyyət göstərir. Onlardan: 84-ü Uşaq Gənclər İdman Məktəbi, 8-i ixtisaslaşdırılmış Olimpiya Ehtiyatları Uşaq Gənclər İdman Məktəbi, 62-si Uşaq Gənclər Şahmat Məktəbi, 3-ü İxtisaslaşdırılmış Olimpiya Ehtiyatları Uşaq Gənclər Şahmat Məktəbidir.

Son bir ildə 21451 nəfər kütləvi dərəcəli idmançı, 2095 nəfər I dərəcəli idmançı, 296 nəfər idman ustalığına namizəd, 23 nəfər idman ustası, 3 nəfər Beynəlxalq idman ustası və I nəfər beynəlxalq qrossmeyster hazırlanmışdır.

Təhsil Nazirliyi tərəfindən respublikanın bütün şəhər və rayonlarını əhatə edən müxtəlif yaş qrupları və idman növləri üzrə 31 yarış, çempionat, turnir və kütləvi tədbirlər keçirilmişdir.

Bu tədbirlər bölgələrdə idmanın inkişafına güclü təkan verir. Beynəlxalq səviyyəli birincilik və çempionatlara hazırlıq məqsədilə idman növləri üzrə yığma komandalar üçün 49 təlim-məşq toplanışları keçirilib. Bunun nəticəsi olaraq idmançılar Respublika birincilik və çempionatlarında, eləcə də milli yığma komandaların tərkiblərində Avropa, Dünya birinciliyində və beynəlxalq turnirlərdə müvəffəqiyyətlə çıxış edirlər. Belə ki, 2008-ci ildə respublika birinciliklərində 1641, beynəlxalq yarışlarda isə 122 medal əldə edilmişdir.

Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan uşaq-gənclər idman və şahmat məktəbləri üçün metodik tövsiyələr və tədris proqramların hazırlanması istiqamətində aparılan işlər davam etdirilmişdir. Belə ki, şahmat, voleybol, basketbol, badminton və həndbol idman növləri üzrə tədris proqramları, şahmat məktəbləri üçün “Şahmat çap oyunu” dərsləri edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Təhsil nazirinin 04.12.2008-ci il tarixli 1302 №-li “Fiziki tərbiyə və idman işinin daha da yaxşılaşdırılması haqqında” əmrinə əsasən istedadlı gənc idmançıları, məşqçi müəllimləri aşkar etmək məqsədilə uşaq gənclər idman və şahmat məktəblərinin Respublika müsabiqəsi keçirilmişdir.

2008-ci ildə Çin Xalq Respublikasının paytaxtı Pekin şəhərində keçirilən XXIX Yay Olimpiya Oyunlarına Təhsil Nazirliyi sistemində fəaliyyət göstərən Uşaq-Gənclər İdman məktəblərindən 5 idman növü üzrə 8 idmançı lisenziya qazanmış, 5 nəfər məşqçi-müəllim yığma komandaların məşqçiləri kimi Yay Olimpiya Oyunlarında iştirak edəblər. İdman növləri üzrə bir sıra yarışlar keçirilmiş, şəhər, respublika və beynəlxalq səviyyəli çempionat, birincilik və turnirlərdə idmançılarımız müvəffəqiyyətlə çıxış etmişlər. Respublika və beynəlxalq yarışlarda yüksək nəticələr göstərən idmançılar arasında 1 və 2 saylı Respublika İOEUGİM-ri, Respublika

İOEUG Şahmat məktəbi, Sumqayıt, Gəncə, Lənkəran və Naxçıvan şəhərlərinin yetirmələri də vardır.

Qeyd olunan nailiyyətlər, görülən işlərlə yanaşı, uşaq və gənclər arasında idmanı daha da inkişaf etdirmək üçün müəyyən problemləri aradan qaldırmağı vacib hesab edirik. Bir çox rayon idman məktəblərinin özünün müstəqil binaları yoxdur. Stadionlar, hovuzlar yox dərəcəsinədir. Sadə idman meydançıları azlıq təşkil edir. İnventar və avadanlıqla təchizat yaxşılaşdırılmalıdır, ali təhsilli məşqçi müəllimlərə böyük ehtiyac vardır.

Qeyd edək ki, 2008-ci ildə Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi, Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsi və “İNTV” Media Holding təşkilatı ilə birgə keçirilən “Çempion” əyləncəli idman oyununa start verilmişdir. “Çempion” əyləncəli idman oyununun keçirilməsində məqsəd müasir idman oyunlarının, xalq və hərbi vətənpərvərlik oyun növləri ilə sintezi əsasında gənc nəslin zehni və fiziki keyfiyyətlərini inkişaf etdirməkdir.

Nazirliyin kütləvi idman tədbirlərinin təqvim planına müvafiq olaraq təhsil müəssisələrində idmanın müxtəlif növləri üzrə yarışlar keçirilir. Bundan əlavə tələbə və şagirdlər arasında universiadalar, spartakiadalar, birinciliklər, dövlət əhəmiyyətli bayramlara həsr olunmuş tədbirlər və xatirə turnirləri də keçirilir. Keçirilən bu tədbirlərdə ali, orta ixtisas, peşə məktəbləri, peşə liseyləri və ümumtəhsil məktəblərində təhsil alan tələbə və şagirdlər iştirak etmişdir. Bu yarışların tələbə və şagirdlərin idmana marağının artırılmasında böyük rolu vardır.

Gənc nəslin elmi, mənəvi inkişafı ilə yanaşı onların vətənpərvər və fiziki cəhətdən sağlam böyüməsində bədən tərbiyəsi fənni böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bunun üçün də ilk növbədə təhsil müəssisələrində fiziki tərbiyə və idman işlərini daha yüksək səviyyədə təşkil etmək lazımdır. Bu gün ali və orta ixtisas məktəbləri, peşə məktəbləri və peşə liseyləri üçün bədən tərbiyəsi proqramı hazırlanaraq istifadəyə verilib. Yeni proqramda respublikanın iqlim şəraiti, milli xüsusiyyətləri və şagirdlərin fiziki hazırlığı nəzərə alınmışdır. Bu sahədə metodik vəsaitlərin hazırlanması üzərində də səmərəli iş aparılır.

2004-2008-ci illərdə bədən tərbiyəsi və idmanın inkişafı ilə bağlı Dövlət Proqramının, 2005-2015-ci illərdə Azərbaycanda futbolun inkişafı ilə bağlı Dövlət Proqramının icrasını təmin etmək məqsədi ilə mütəmadi olaraq şagird və tələbələr arasında idman yarışları və kütləvi tədbirlər keçirilir.

Təhsil Nazirliyi Azərbaycan Futbol Federasiyaları Assosiasiyası (AFFA) ilə birgə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 85-ci ildönümünə həsr olunmuş universitet tələbələri arasında I Respublika çempionatı keçirilmişdir.

Hindistanın Azərbaycandakı səfirliyi ilə birgə Bakı şəhəri məktəblilərinin iştirakı ilə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 85-ci ildönümünə həsr olunmuş 1194-1995-ci il təvəllüdü yeniyetmələr arasında mini futbol turniri keçirilmişdir.

Hazırda Azərbaycan Futbol Federasiyaları Assosiasiyası ilə birgə yeniyetmə (15-16 yaşlı) və gənclər (17-18 yaşlı) arasında Azərbaycan birincilikləri keçirilir.

2008-ci ilin may ayında Təhsil Nazirliyi Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi və “Futurologiya” ictimai birliyi ilə birlikdə inşa müsabiqəsi keçirmişdir. “Gələcək nəsillərlə üz-üzə” adlı

bu müsabiqədə 15 qlobal mövzu üzrə 45 qalib müəyyən edilmiş, oktyabr ayında isə qaliblər qiymətli hədiyyələrlə mükafatlandırılmışlar.

“Əhalinin ekoloji təhsili və maarifləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa müvafiq olaraq məktəblərin ekoloji təhsili və maarifləndirilməsi işini təkmilləşdirmək, onların ekoloji biliklərə yiyələnməsi üçün lazımi şərait yaratmaq məqsədilə ötən tədris ilində bir çox tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27 yanvar 2003-cü il tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Əhalinin ekoloji təhsil və maarifləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 sentyabr 2006-cı il tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına dair 2006-2010-cu illər üçün Kompleks Tədbirlər Planı”na uyğun olaraq gənc nəslin fasiləsiz ekoloji biliklərə yiyələnməsi, onların ekoloji maarifləndirilməsi və tərbiyəsi işini təkmilləşdirilmək məqsədilə 2008-ci ildə bir çox tədbirlər həyata keçirilmişdir. Məktəblilər və gənclər arasında ekoloji maarifləndirmə və təbliğat işlərini gücləndirmək məqsədilə konfranslar, seminarlar, dəyirmi masalar, olimpiadalar, breyn-rinqlər, baxış-müsabiqələr, yaradıcılıq sərgiləri, viktorinalar və s. kütləvi tədbirlər keçirilmişdir.

Norveç Təbiəti Mühafizə İttifaqının dəstəyi ilə RETTM və Azərbaycan Gənclər İttifaqının birgə təşəbbüsü ilə həyata keçirilən «Enerciyə qənaət» proqramı üzrə təhsil müəssisələrində, ekoloji dərnəklərdə mövzular üzrə məşğələlər təşkil edilmişdir. Məktəblilər alternativ enerji mənbələri haqqında məlumatlandırılmışlar.

2008-ci ilin aprel ayında keçirilən 6-cı Beynəlxalq Ətraf mühit üzrə Olimpiadada yüzlərlə məktəbli fəal iştirak etmiş, ekoloji problemlərin həllinə dair layihələr və maketlər təqdim etmişlər.

Məktəblilərin ekoloji maarifləndirilməsini yaxşılaşdırmaq məqsədilə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Təhsil Problemləri İnstitutu və Respublika Ekoloji Tərbiyə və Təcrübəçilik Mərkəzinin nəşr etdirdiyi «Ekoloji dərnək, klub və digər birləşmələrin nümunəvi tədris proqramları və metodik tövsiyələr» adlı tədris metodik vəsaiti üzrə 2008-2009-cu tədris ilində "Quşların ekologiyası", "Ekoloji təhlükəsizlik", "Ekoloji hüquq", "İnsan ekologiyası" və s. mövzularda ekoloji dərnəklər təşkil olunmuşdur. "Məktəblərdə bitkiçiliyin əsasları üzrə dərnək məşğələlərinin keçirilməsi metodikası", "Məktəb və məktəbdənkənar müəssisələrdə ağac, kol və dekorativ bəzək bitkilərinə qulluq edilməsi qaydaları", "Məktəblilərdə ekoloji mədəniyyətin formalaşması" və s. mövzularda metodiki tövsiyələr hazırlanmışdır.

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 01.11.2007-ci il tarixli 1121 nömrəli əmrinə uyğun olaraq 2008-ci il aprel ayında akademik Həsən Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş "Həsən Əliyev və Azərbaycan təbiəti» mövzusunda I-IV, V-VII və VIII-XI sinif şagirdləri arasında Respublika rəsm müsabiqəsi keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev cənablarının “Azərbaycan Respublikasında bioloji müxtəlifliyin qorunması və davamlı istifadəsinə dair Milli Strategiya və Fəaliyyət Planı”nın təsdiq edilməsi haqqında 24 mart 2006-cı il tarixli və “Ətraf mühitin mühafizəsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının qoşulduğu beynəlxalq

konvensiya və sazişlərdən irəli gələn məsələlər sahəsində əlavə tədbirlər haqqında” 30 mart 2006-cı il tarixli sərəncamlarına müvafiq olaraq məktəblilərin biomüxtəlif və ətraf mühitin qorunması sahəsində də biliklərini artırmaq məqsədilə gənc nəslin ekoloji maarifləndirilməsi, ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində bilik və bacarıqların aşılmasında ekoloji tədbirlərin böyük əhəmiyyəti vardır. Bu məqsədlə məktəblilər arasında “Biomüxtəlifliyi qoruyaq” mövzusunda yarışlar keçirilmiş, şagirdlərin yaradıcılıq işlərindən ibarət sərgilər təşkil olunmuşdur.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin anadan olmasının 85-ci ildöğümü münasibətilə ümümtəhsil və orta ixtisas məktəblərinin şagird və tələbələrinin musiqi sahəsindəki istedadlarını üzə çıxarmaq və inkişaf etdirmək məqsədilə Təhsil Nazirinin 29 mart 2008-ci il 358 nömrəli əmrinə müvafiq olaraq ümümtəhsil və orta ixtisas məktəblərinin şagird və tələbələri arasında gənc ifaçıların I respublika müsabiqəsi keçirilmişdir. Zonalar üzrə keçirilən müsabiqələrə may ayında Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında yekun vurulmuş, müsabiqə qalibləri qiymətli hədiyyələrlə mukafatlandırılmışdır.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin anadan olmasının 85-ci ildönümü münasibətilə VIII-XI sinif şagirdləri arasında rəsm və inşa yazı müsabiqələri, futbol turnirləri keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Xüsusi istedadla malik olan uşaqların (gənclərin) yaradıcılıq potensialının inkişafı üzrə Dövlət Proqramı (2006-2010-cu illər)”nin təsdiq edilməsi haqqında 2006-cı il 17 aprel tarixli, 1414 nömrəli sərəncamının icrasını təmin etmək məqsədilə “Şən və hazırcavablar”, “İntellekt”, “Sağlam həyat tərzini”, “Debat” və I-VI siniflər üçün “Nağıl və Debat” klublarının nümunəvi əsasnamələri və nümunəvi məşğələ planları hazırlanmış və Təhsil Nazirliyinin 10.11.2007-ci il tarixli 1118 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir. Əsasnamələr kitabça şəklində nəşr olunub, ümümtəhsil məktəblərinə paylanmışdır.

Ekoloji tərbiyə və təcrübəçilik mərkəzlərinin işinin yaxşılaşdırılması məqsədilə V-XI sinif şagirdləri üçün “Ekoloji dərnək, klub və digər birləşmələrin nümunəvi tədris proqramları və metodik tövsiyələr” metodiki vəsait hazırlanmış və 2007-ci ildə nəşr olunmuşdur. Vəsait müasir dövrdə rast gəlinən ekoloji problemlərə aid mövzuları tam əhatə edir.

Mərkəzi və Şərqi Avropa üçün Regional Ekoloji Mərkəz tərəfindən hazırlanmış və müəllimlər üçün nəzərdə tutulan “Yaşıl paket” tədris komplekti 2007-ci ildən Azərbaycanın ümümtəhsil məktəblərində istifadə edilməyə başlamışdır. “Yaşıl paket”-in tədrisin keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq üçün 2007-ci ilin avqust-sentyabr aylarında “Yay məktəbi” təşkil edilmiş, 129 müəllim həmin treninqlərdə iştirak etmiş və təlimçi kimi müvafiq sertifikat almışlar. “Yaşıl paket”-də təklif olunan bütün 5 bölmə və 22 mövzu üzrə məlumatlar fizika, kimya, biologiya və coğrafiya fənlərini əhatə etməklə qlobal, regional və yerli səviyyədə verilir. Təhsil Nazirliyi bu layihəni ATƏT, BP, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi ilə birlikdə həyata keçirmişdir. Cari ilin noyabr ayından etibarən yerlərdə təlimçilərin hazırlanması müvəfəqiyyətlə həyata keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Təhsil nazirinin 12 oktyabr 2006-cı il tarixli 744 nömrəli əmrinə əsasən “Azərbaycanı sev və öyrən” Respublika turist – diyarşünaslıq ekspedisiyasının müsabiqəsi keçirilir. Müsabiqənin əsas məqsədi gənc nəslə doğma

diyarı sevdirmək, məktəblərdə təbiətin mühafizə işini gücləndirmək, tarixi abidələri və mədəniyyət incilərini qoruyub saxlamaq, məktəb turizminin kütləvi formalarını genişləndirmək, məktəblilər arasında turizm, diyarşünaslıq işini təbliğ etməkdir. 2008-ci ildə müsabiqəyə yekun vurulmuşdur.

Respublika Gənc Turistlər və Diyarşünaslıq mərkəzi tərəfindən il ərzində məktəblilər və dərnək üzvləri arasında turizm yarışları, diyarşünaslıq olimpiadaları keçirilmişdir.

Qazanılan uğurlarla yanaşı onu da qeyd etmək lazımdır ki, məktəbdənkənar müəssisələrin maddi-texniki bazası ölkəmizin iqtisadi tərəqqisi ilə müqayisədə zəif inkişaf edir.

Şöbənin əməkdaşları il ərzində bir sıra yerli və beynəlxalq tədbirlərdə iştirak etmişlər.

Hal-hazırda Azərbaycanda şahmatın inkişaf Proqramı hazırlanaraq təsdiq üçün Nazirlər Kabinəinə təqdim edilmiş, Təhsil Nazirliyi sistemində olan Uşaq Gənclər İdman məktəblərinin inkişaf proqramının layihəsi hazırlanmış, digər sahələr üzrə isə müvafiq proqramların hazırlanması üzərində iş gedir.

Təhsilin iqtisadiyyatı, maliyyələşdirilməsi və

təhsil müəssisələrinin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi sahəsi

I. 2008-ci ildə iqtisadi durum. Son illər ölkəmizdə təhsilin inkişafı, bu sahədə aparılan məqsədyönlü Dövlət siyasəti, təhsil sistemində kompleks tədbirlərin müvəffəqiyyətlə həyata keçirilməsi bilavasitə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin qayğısının bariz nümunəsidir.

2008-ci ildə Dövlət büdcəsinin «Təhsil» bölməsinə 1115423,3 min manat vəsait, o cümlədən Təhsil Nazirliyinin bilavasitə tabeliyində olan və mərkəzləşdirilmiş xərclərdən maliyyələşən təhsil müəssisə, idarə və təşkilatların saxlanması məqsədilə 368615,9 min manat vəsait proqnozlaşdırılmışdır ki, bu da ümumi təhsil xərclərinin 31,3 %-ni təşkil edir. Faktiki olaraq cari ildə maliyələşmə 328700,0 min manat və yaxud 89,1% təşkil etmişdir.

2008-ci ildə proqnozlaşdırılan vəsaitdən 239142,7 min manat və ya 64,9 % əmək haqqı və əmək haqqına üstəlik xərcləri (cari ildə icra faizi 90,62), 26145,7 min manat və ya 7,8 % təqaüdün və müavinətin ödənilməsi xərcləri (icra faizi 63,29), 11648,0 min manat və ya 3,1% kommunal xidmətləri haqqının ödənilməsi xərcləri (icra faizi 93,8), 7210,3 min manat və ya 2,1 % sair cari xərclər (məktəb sənədlərinin, attestat və şəhadətnamələrin çapı, xaricdə təhsil alan tələbələrin təhsil almaları ilə bağlı xərclər (təhsil, yaşayış, tibbi sığorta, yol xərcləri) və digər mərkəzləşdirilmiş tədbirlər) (icra faizi 99,65), 42953,0 min manat və ya 12,8 % maddi-texniki bazanın möhkəmləndirilməsi (cari və əsaslı təmir işlərinin aparılması, inventar, avadanlıq, nəqliyyat vasitələrinin alınması) (icra faizi 99,9), 20908,6 min manat və ya 5,7% bir sıra digər xərclər (dəftərxana və təsərrüfat xərcləri, nəqliyyat xidmətləri haqqının ödənilməsi

xərcləri, məktəbəqədər tərbiyə və internat tipli təhsil müəssisələrində təlim-tərbiyə alan uşaq və şagirdlərin yemək xərcləri və sair) (icra faizi 94,3) üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Son 2-3 ildə təhsil sahəsində maliyyələşdirmə Dövlət Proqramı çərçivəsində həyata keçirilir. Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin «Təhsil» bölməsi üzrə mərkəzləşdirilmiş vəsaitlər üzrə 44765404 manat vəsait ayrılmışdır. Belə ki, 2008-ci ildə «Azərbaycan Respublikasında məktəbəqədər təhsilin yeniləşdirilməsi Proqramı (2007-2010-cu illər)»na əsasən nəzərdə tutulan tədbirlərlə bağlı 5687872 manat, «Azərbaycan Respublikasının ümumtəhsil məktəblərinin avadanlıqla təminatı Proqramı (2005-2009-cu illər)»na əsasən nəzərdə tutulan tədbirlərlə bağlı 8840000 manat, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 17 aprel 2006-cı il tarixli 1414 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş «Xüsusi istedadla malik olan uşaqların (gənclərin) yaradıcılıq potensialının inkişafı üzrə Dövlət proqramı (2006-2010-cu illər)»nə əsasən nəzərdə tutulan tədbirlərlə bağlı 593400 manat, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 29 mart 2006-cı il tarixli 1386 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş «Azərbaycan Respublikasında dövlət uşaq müəssisələrindən uşaqların ailələrə verilməsi (De-institusionalizasiya) və alternativ qayğı Dövlət Proqramı (2006-2015-ci illər)»na əsasən tədbirlərlə bağlı 280000 manat, məktəb kitabxanaların maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi və müasir informasiya texnologiyaları ilə təchizatına dair tədbirlərlə bağlı 849580 manat, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 3 fevral 2005-ca il tarixli 20 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş «Azərbaycan Respublikasında xüsusi qayğıya ehtiyacı olan (sağlamlıq imkanları məhdud) uşaqların təhsilinin təşkili üzrə İnkişaf Proqramı (2005-2009-cu illər) »na əsasən nəzərdə tutulan tədbirlərlə bağlı 210000 manat, Respublikanın ümumtəhsil məktəblərində oxuyan şagirdlərin dərsliklərlə təmin olunması ilə bağlı 7600000 manat, «Texniki peşə təhsilinin İnkişaf Proqramı (2007-2010-cu illər)»na əsasən nəzərdə tutulan tədbirlərlə bağlı 706517 manat, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 10 iyun 2008-ci il tarixli 2856 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş «2008-2012-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında təhsil sisteminin informasiyalaşdırılması üzrə Dövlət Proqramı»na əsasən nəzərdə tutulmuş tədbirlərlə bağlı 8522035 manat, Respublikanın ümumtəhsil məktəblərinin payız-qıç mövsümü dövründə istiliklə təmin edilməsi ilə bağlı 7476000 manat, Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan və mərkəzləşdirilmiş xərclərdən maliyyələşən uşaq bağçaları, ümumtəhsil məktəbləri, lisey və gimnaziyalar, internat məktəbləri, xüsusi recimli internat məktəbləri, xüsusi məktəblər, peşə məktəbləri və peşə liseyləri, orta ixtisas məktəbləri, ali məktəblər, ixtisasartırma institutları, elmi-tədqiqat institutları, məktəbdənkənar müəssisələr və digər təhsil müəssisələrinin mərkəzləşdirilmiş qaydada əsaslı təmiri ilə bağlı 4000000 manat vəsait ayrılmışdır.

II. Təhsil Nazirliyinin rüblük və illik hesabatlarının qəbulu, yekunlaşdırılması və direktiv orqanlara təqdimi barədə. İş planına uyğun olaraq 2008-cı ilin yanvar, fevral, mart aylarında Təhsil Nazirliyi tərəfindən maliyyələşən təbii müəssisə və təşkilatlar üzrə 2007-ci ilin illik hesabatları, 2008-ci ilin iyul, avqust aylarında 2008-ci ilin yarımillik və oktyabr, noyabr aylarında isə 2008-ci ilin 9 aylıq mühasibat hesabatları hər bir tədris müəssisəsinin «Xərclər smetasının icrası balansı» və ona əlavə edilən hər bir hesabat forması və sənədləri ilə birlikdə təhlil edilmiş, balans və əlavə hesabat formalarının daxili və bir-biri ilə əlaqəli uzlaşmaları yoxlanılmış və bütün

hesabat formaları üzrə informasiyalar kompüterə yığılmış, əlavə olaraq kompüterdə yoxlanıldıqdan və ayrı-ayrı sahələr üzrə yekun hesabat tərtib edildikdən sonra, Nazirlik üzrə yekun hesabat tərtib edilmişdir. Hesabat formalarının kompüter variantının hazırlanılması, yəni emal olunmuş informasiyaların yekun nəticələrinin avtomatik qaydada EXCEL elektron cədvəldə hesabatların hazırlanmış formalarına doldurulması və Nazirlik üzrə yekun hesabatların alınması təmin edilmişdir. Alınmış yekun hesabatlar təhlil edilmiş, balans və ona əlavə edilən digər hesabat formalarının daxili və bir-biri ilə əlaqəli uzlaşmaları yoxlanılmışdır. Aşkar edilmiş nöqsanların, səhvlərin tapılması üçün əlavə kiçik proqram modulları yaradılmış və informasiyaların emalı zamanı buraxılmış səhvlərin səbəbləri aşkarlanaraq aradan qaldırılmışdır.

Tərtib edilmiş yekun hesabatın Maliyyə Nazirliyinə təqdim edilməsi üçün izahatlar hazırlanılmış və Rəhbərlik tərəfindən imzalandıqdan sonra yekun hesabatın direktiv orqanlara verilməsi təmin edilmişdir. Başqa sözlə, hesabat göstəriciləri əsasında direktiv orqanlar tərəfindən aparılmış təhlil əsasında ortaya çıxan suallara müvafiq cavablar və izahatlar verilmişdir.

Şöbənin iş planına uyğun olaraq Təhsil Nazirliyinin Kollegiyasında müzakirəsi tələb olunan «Təhsil Nazirliyinin 2007-ci ilin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin yekunları» mövzusunda kollegiya materialı üçün Nazirlik sistemi üzrə tərtib edilmiş 2007-ci ilin yekun mühasibat hesabatı əsasında müvafiq arayış hazırlanılmış, şöbə müdiri ilə birlikdə baxılaraq tərtib edilmiş arayış müzakirə və təhlil edilmiş və Kollegiyanın müvafiq qərar layihəsi hazırlanaraq rəhbərliyə təqdim olunmuşdur. Təhsil Nazirliyi tərəfindən maliyyələşən bütün tabe-tədris müəssisə və təşkilatların baş mühasiblərinin iştirakı ilə 23 aprel 2008-ci il tarixdə Təhsil Nazirliyinin 2007-ci ilin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin yekunlarına həsr edilmiş müşavirə keçirilmişdir. 30 aprel 2008-ci il tarixdə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin Kollegiyasında «2007-ci ildə Təhsil Nazirliyinin maliyyə təsərrüfat fəaliyyətinin yekunları barədə» məsələ müzakirə olunmuşdur.

Bu barədə Kollegiyanın 109№-li qərarı olmuşdur. Qeyd edilən Kollegiya qərarının icrasının təmin edilməsi məqsədilə qəbul edilmiş Qərar əsasında 568№-li, 15.05.2008-ci il tarixli əmr hazırlanılmış və bu əmr rəhbərlik tərəfindən imzalandıqdan sonra surətinin çoxaldılaraq Nazirliyin tabeliyində olan tabe-tədris müəssisələrinə göndərilməsi təmin edilmişdir.

Təhsil Nazirliyinin müvafiq əmrləri əsasında yarımillik hesabat qabağı 2008-ci ildən tətbiq olunan elektron vergi hesabatvermənin təhsil müəssisələrində tətbiqinə, Yerli rayon(şəhər) Xəzinədarlıq Orqanları (YXO) tərəfindən il ərzində aparılan əməliyyatlara görə müəssisələrə verilən maliyyə arayışlarında əks olunan və uçota alınan debitor və kreditor qalıq borcları arasındakı uyğunsuzluq hallarının aradan qaldırılması məsələlərində Gəncə, Mingəçevir, Göyçay, Ağdaş, Yevlax şəhərlərində yerləşən tədris müəssisələrinin mühasiblərinə əməli köməklik göstərilməsi məqsədilə Nazirliyin 27.06.2008-ci il tarixli 11/298 №-li əmri ilə adları qeyd olunan şəhər və rayonlara ezamiyyəyə gedilmiş (A.Hacıyev), Gəncə şəhərində Nazirliyin tabeliyində olan müəssisələrin baş mühasiblərinin iştirakı ilə müşavirə keçirilmiş, müşavirədə baş mühasibləri maraqlandıran suallara ətraflı cavab verilmişdir. Ezamiyyənin yekunları ilə bağlı hesabatlar hazırlanaraq rəhbərliyə təqdim edilmişdir.

III. Uçot və hesabat işlərinin avtomatlaşdırılması barədə. Hesabat ilində Nazirliyin Mərkəzi aparatında istismarda olan «Əmək haqqı», «Bank», «Kassa», «Material Uçotu», «Sair debitor və kreditorlarla hesabaşmalar (178)», «Təhtəhesab şəxslərlə hesablaşmalar (160), «Ödəmə tapşırığı» proqramların hər birinin tabe tədris müəssisələrində praktiki istifadəsinin genişləndirilməsi məqsədilə onların şəbəkə variantının hazırlanmış, «Material Uçotu» proqramının daha da təkmilləşdirilməsi məqsədilə proqramın materiallarının hərəkəti hissəsinin yeni alqortmi tərtib edilmiş və onun proqram təminatı aparılmış, «Baş kitab» proqramı və sərbəst şəkildə işləyən ayrı-ayrı proqramların («Əmək haqqı», «Bank», «178-ci», «160-cı» və s.) birləşdirilməsi üçün «Mühasibat Uçotu» adlandırılan proqram alqoritmi tərtib edilmiş və proqram təminatı aparılmış, istismarda olan bütün proqramların vahid paket halında işləməsi və onların baş kitabla əlaqələndirilməsinin proqram təminatı aparılmış, baş kitabın nəticələrinin memorial order formasında alınması üçün baş kitabın Verilənlər Bazasının İstismarı Sistemində (VBİS) olan bazası Excel elektron cədvəlinde memorial order formasında alınması üçün Microsoft Excel proqramı ilə «Mühasibat uçotu» adlandırılan birləşdirici proqramın əlaqələndirilməsinin proqram təminatı aparılmışdır.

Ümumiyyətlə istismarda olan bütün proqramlarda çıxış formalarının keyfiyyətinin yüksəldilməsi və çap materiallarının istismarçıya açıq olması, başqa sözlə çap olunacaq çıxış formalarında şriftlərin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, yəni yazı formatlarında istismarçının sərbəst işləməsi, səhifə parametrlərinin tənzimlənməsi məqsədilə çıxış formalarının EXCEL elektron cədvəli ilə əlaqələr qurulmuş və informasiyaların bu cədvələ dodudurulması üçün proqram modulları tərtib edilmişdir.

İl ərzində proqramların istismarı proseslərində şöbə əməkdaşlarına əməli köməklik göstərilmiş, kompüterlərə virusun düşməsi ilə əlaqədar olaraq həmin kompüterlər viruslardan təmizlənməmiş, bir neçə kompüter formatlaşdırılmış və həmin kompüterlərə əməliyyat sistemlərinin, drayverlərin, şriftlərin , istifadədə olan proqramların sazlanması təmin edilmişdir.

Paketin tamamlanması və gələcəkdə baş kitab əsasında «Xərclər smetasının icrası balansı» və digər hesabat formalarının avtomatik qaydada formalaşdırılması məqsədilə idarələrin saxlanması və başqa tədbirlər üçün büdcə vəsaitləri üzrə xərclərin (200-cü balans hesabının) proqram təminatı aparılmış. Proqramda 200-cü balans hesabı ilə bağlı sərbəst muxabirləşmələrin əl variantı, habelə ilkin sənədlər əsasında formalaşan bazalardan avtomatik qaydada 200-cü balans hesabı üzrə muxabirləşmələrin formalaşdırılması və bunun əsasında «İdarələrin smeta xərclərinin icrası haqqında» 2№-i formanın faktiki xərclərinin formalaşdırılması nəzərdə tutulmuşdur.

«MS DOS» əməliyyat sistemində işləyən «Yekun balans» proqramında icmal hesabatlarında (ayrı-ayrı sahələr və Nazirlik üzrə icmal hesabatlarında) debitor və kreditor borclarının xərc maddələri üzrə düzgün paylanılmasını müəyyənləşdirmək məqsədilə müvafiq dəyişikliklər edilmiş və əlavə proqram modulları yaradılmışdır.

Uçot və hesabat işlərinin avtomatlaşdırılması barədə elmi mətbuatda ("Maliyyə və Uçot" curnalı) çıxış edilmişdir.

Qeyd edək ki, hesabat ilində vergi bəyannamələri Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin «Vergi hesabatının elektron sənəd formasında göndərilməsi Qaydası» barədə 27.07.2007-ci il tarixli, 120 №-li qərarına uyğun olaraq elektron

sənəd formasında Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin müvafiq saytı vasitəsilə Bakı şəhər Vergilər Departamentinin 2№-li filialına göndərilmişdir.

Nazirliyin tabe-təşkilatlarında bu prosesin tətbiqi və izahatı məqsədilə dövrü mətbuatda («Azərbaycan müəllimi» qəzeti və «Sənətkar» curnalı) çıxış edilmişdir.

IV. Nazirliyin Mərkəzi aparatı üzrə mühasibat uçotu və hesabat işlərinin aparılması barədə. Nazirliyin mərkəzi aparatı üzrə aparılan mühasibat uçot və hesabat işlərinin iki hissəyə ayırmaq olar:

1. Nazirliyin mərkəzi aparatı üçün təsdiq edilmiş ştat cədvəlinə və il ərzində edilmiş müvafiq dəyişikliklərə əsasən ştatda olan və ştatdankənar işçilərə əmək haqqlarının hər ay hesablanıb, plastik kartlar üzrə əməkdaşların şəxsi hesablarına köçürülməsi və bu əməliyyatların uçot və hesabatının aparılması, eyni zamanda Nazirliyin müvafiq əmrlərinə əsasən işçilərə müvafiq əmək dövrlərinə uyğun məzuniyyət haqqının, məzuniyyətlə bağlı müavinətin, mükafatın, maddi yardımın, fəxri adlara və siyasi təmsilçiliyə görə haqların, ölkədaxili və xarici ezaiyyəlinin, Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin təqdim etdiyi protokollara əsasən müvəqqəti iş qabiliyyətini itirən işçilərə müvafiq qaydada müavinətin, habelə «Dövlət Qulluğu haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun müvafiq maddələrinə əsasən işdən pensiyaya çıxan işçilərə lazımi arayışların hazırlanması, onlara son haqq-hesabın hesablanması və təyin olunmuş pensiya məbləğlərinin 6 misli məbləğində birdəfəlik haqqın hesablanması və ödənilməsi əməliyyatlarının uçotunun aparılması və hesabatının tərtib edilməsi.

2. Nazirliyin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin təmin edilməsi ilə bağlı aparılan kassa-bank-xəzinədarlıq əməliyyatlarının uçotu və bu əməliyyatlarla bağlı rüblük və illik hesabatların tərtib edilməsi və mövcud qaydada direktiv orqanlara təqdim edilməsi.

İkinci sahə üzrə işlər əsasən Nazirliyin Ümumi şöbəsinin xətti ilə Nazirliyin mərkəzi aparatında aparılan təsərrüfat işləri, təminat və kommunal xidmətlərlə bağlıdır. Belə ki, Nazirliyin mərkəzi aparatına hesabat ilində təsdiq olunan xərclər smetasının müvafiq xərc maddələrinə uyğun ayrılmış vəsaitə görə Nazirlik malların (iş və xidmətlərin) alınması üçün keçirilmiş tender, kotirovka sorğusu qalibləri olan müəssisə və təşkilatlarla bağlanmış müqavilələrə, eyni zamanda Nazirliyin inzibati binasının əsaslı və cari təmiri, mal-materiallarla və avadanlıqlarla təminatı ilə bağlı müqavilələrin, kommunal xidmət sahələri ilə bağlanmış müqavilələrə əsasən mühasibatlığa rəhbərliyin müvafiq dərkənarı ilə daxil olan konkret hesab-fakturalara, təqdimatlara, əmr və sərəncamlara uyğun işlərin təşkil edilməsi, sənədlərin araşdırılması, icra üçün ödəmə sənədlərinin hazırlanması və xəzinədarlığa təqdim edilməsi əməliyyatları aparılır.

2008-cı ilin 11 ayı ərzində mərkəzi aparat üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün dürüstləşdirilmiş xərclər smetasında 2031577,0 manat vəsaitin ayrılması planlaşdırılmışdır. İl ərzində 1960948,0 manat, yəni nəzərdə tutulan vəsaitin 96,52% -i açılmışdır. Faktiki kassa icrası isə 1587591,15 manat olmuşdur ki, bu da açılmış maliyyələşməyə görə 81,0% təşkil etmişdir.

Yuxarıda adları qeyd olunan aparılmış əməliyyatların icra sənədlərinə əsasən mühasibat uçotunun aparılması təmin edilmiş və müvafiq dövrlər üzrə yekun

hesabatların tərtib edilib, aidiyyatı orqanlara təqdim edilməsi həyata keçirilmişdir. Belə ki, Nazirliyin mərkəzi aparat işçilərinin aylıq əmək haqqları hər bir ay üçün verilmiş tabel əsasında, mükafatları, məzuniyyətləri, məzuniyyətə görə verilən müavinətlər Nazirliyin müvafiq əmrləri əsasında, işçilərin pensiya və müavinətləri müvafiq sənədlər əsasında hesablanmışdır. Bu ödənişlərin və işçilərin ezamiyyələrinin, xidməti avtomaşınların saxlanması ilə bağlı sürücülərə verilən vəsaitlərin plastik katrlar vasitəsilə ödənilməsinin həyata keçirilməsi üçün həmin vəsaitlərin əməkdaşların şəxsi hesablarına köçürülməsi təmin edilmişdir. Qeyd etmək lazımdır ki, 2008-ci ilin mart ayından etibarən ölkədaxili və xarici ezamiyyələrin hesablanması və ödənilməsində Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 25 yanvar 2008-ci il tarixli, 14№-li qərarı əsas götürülmüşdür.

Nazirliyin təmir, təsərrüfat fəaliyyətinin təmin edilməsi, maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi ilə bağlı tədbirlər həyata keçirilmiş, kommunal xidməti sahələrinin fəaliyyəti üzrə xərclər və bu xərclərin uçotu təmin edilmişdir.

Mərkəzi aparat üzrə bank və kassa uçotu təmin edilmiş, aparılmış əməliyyatlar üzrə rüblük və illik hesabatlar tərtib edilərək direktiv orqanlara təqdim edilmişdir.

Nazirliyin mərkəzi aparatının büdcədən kənar vəsaitləri üzrə gəlirlərinin hər birinin ayrıca hərəkətinin uçotu təmin edilmişdir. Belə ki, diplomların və digər ciddi uçot və hesabat sənədlərinin, blankların tədris müəssisələrinə ödənişli əsaslarla verilməsindən əldə olunan vəsaitin hər bir konkret mədaxil üzrə hərəkətinin, tenderdə iştirak etmək üçün tender iştirakçılarının Nazirliyə vəsait köçürülməsindən əldə edilən məbləğlərin və bu vəsaitin Nazirliyin büdcədən kənar xərclər smetasına əsasən xərclənməsinin, mühasibat hesabat uçot blanklarının ödənişli əsaslarla tabe müəssisələrə verilməsindən əldə olunan vəsaitin hərəkətinin uçotu aparılmış və tələb olunan dövrlərdə müvafiq hesabat hazırlanaraq rəhbərliyə və digər direktiv orqanlara təqdim edilmişdir.

V. Nazirliyin Mərkəzləşdirilmiş tədbirlər hesabı üzrə mühasibat uçot və hesabat işlərinin aparılması barədə. Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin rəhbərliyi tərəfindən 2008-ci ilə təsdiq olunmuş bölmə 4 köməkçi bölmə 7 üzrə mərkəzləşmiş vəsaitlərin xərclər smetası əsasında edilmiş maliyyə əməliyyatlarının hərəkətinin uçotunun aparılması, Təhsil Nazirliyinin rəhbərliyinin konkret sərəncamlarına əsasən ümumtəhsil məktəblərinin şagirdləri üçün dərsliklərin nəşri və çapı, texniki-peşə təhsili haqqında diplom və attestatların, orta təhsil haqqında attestat və şəhadətnamələrin hazırlanması, məktəb sənədlərinin hazırlanması, digər metodiki iş, texniki təbliğat və təhsil üzrə mərkəzləşdirilmiş tədbirlərlə bağlı konkret məqsədlər üçün açılmış maliyyələşmələrə əsasən çap xərclərinin ödənilməsi, təhsil müəssisələrinin mərkəzləşdirilmiş qaydada yumşaq inventar və geyimlərlə təmin edilməsi, təhsil müəssisələrinin mərkəzləşdirilmiş qaydada bərk inventar və avadanlıqla təmin olunması və uçotunun aparılması, mərkəzləşmiş vəsait hesabına məktəb tikintisi və əsaslı təmiri ilə bağlı verilmiş konkret sərəncamlar əsasında köçürmələrin aparılması və bu əməliyyatların mühasibat uçotunun təmin edilməsi, məktəb tikintisi ilə bağlı debitor və kreditor borclarının uçotunun təmin edilməsi, məktəbdəndən kənar tədbirlərin və Türkiyədə, Ukraynada, Misirdə, Rusiyada, Amerikada, İngiltərədə və digər xarici ölkələrdə dövlət xətti ilə və dövlət proqramları

əsasında təhsil alan tələbələrin təhsil, yaşayış, tibbi sığorta, yol xərclərinin uçotunun aparılması və bu sahə üzrə rublük və illik hesabatın hazırlanması ilə məşğul olunmuşdur.

4-cü bölmənin 7 köməkçi bölməsinin 282100, 225411, 225200, 274700, 225412, 225417, 282230, 311220 xərc maddələri üzrə hesabat dövründə edilmiş maliyyələşmə 44546491,0 manat təşkil etmiş, Nazirliyin müvafiq sərəncamlarına əsasən mərkəzləşdirilmiş tədbirlərin maliyyələşməsinə faktiki olaraq 43664528,95 manat xərclənmişdir.

2008-ci hesabat ilində Bölmə 4 köməkçi bölmə 7 maddə 282100 «Sair carı xərclər» üzrə təsdiq edilmiş xərclər smetasına əsasən Təhsil Nazirliyinə hesabat ilində Maliyyə Nazirliyi tərəfindən 3242278,0 manat məbləğində maliyyələşmə edilmiş, Nazirliyin müvafiq sərəncamlarına əsasən xərclənən vəsaitin məbləği isə 2635102,27 manat və ya maliyyələşmə məbləğinə nəzərən icra 81,3% təşkil etmişdir.

Bu maddə üzrə edilmiş maliyyələşmədən 227965,57 manatı texniki peşə diplomu və attestatların, ali və orta ixtisas təhsili diplomları, orta təhsil attestatları və şəhadətnamələrin çapı, digər metodiki iş, texniki təchizat və təhsil üzrə sair mərkəzləşdirilmiş tədbirlərin həyata keçirilməsi, 28307,01 manatı "Azərbaycan Respublikasında dövlət uşaq müəssisələrindən uşaqların ailələrə verilməsi (De-institusionalizasiya) və alternativ qayğı Dövlət Proqramı(2006-2015-ci illər)"na əsasən nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçirilməsi və 10062,0 manatı "Xüsusi istedadı malik olan uşaqların (gənclərin) yaradıcılıq potensialının inkişafı üzrə Dövlət Proqramı(2006-2010-cu illər)"na əsasən nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçirilməsi xərcləri təşkil etmişdir. Bundan başqa 2008-ci il ərzində Təhsil Nazirliyinin məktəbdənkənar tədbirlər üzrə mərkəzləşdirilmiş vəsaiti hesabına (Bölmə 4 köməkçi bölmə 7) Respublika daxilində müxtəlif olimpiadaların, konfransların, seminarların, baxış-müsabiqələrinin (qaliblərin mükafatlandırılması, diplom, döş nişanlarının hazırlanması və s.) keçirilməsi üçün 248295,82 manat və Respublika nümayəndə heyətlərinin beynəlxalq olimpiadalarda və yarışlarda iştirakı üçün 38852,19 manat məbləğində vəsait xərclənmişdir. Bunun bir hissəsi respublika olimpiadalarının qaliblərinin müəllimlərinə və minsiflər heyətinə mükafat şəklində verilmiş, bir hissəsi isə respublika daxilində keçirilmiş müsabiqələrin qalibləri üçün alınmış hədiyyələrə sərf edilmişdir. Faktiki xərclər üzrə müəssisə və təşkilatlarla debitor və kreditor borclarının uçotuna və vəsaitin təyinatı üzrə xərclənməsinə nəzarət edilmişdir.

İş planına uyğun olaraq Rusiya Federasiyası, Ukrayna, Misir, Çexiya, Slovakiya, Çin və digər ölkələrdə Azərbaycan Respublikasından dövlət xətti ilə təhsil alan tələbələrin tətill dövründə təhsil yerinə getmələri və vətənə dönmələri ilə bağlı yol xərclərinin ödənilməsi üçün tələbələrdən şəxsi ərizələr, istifadə etdikləri aviabiletlər alınmışdır. Alınmış aviabiletlərdə marşrut, tarix, biletlərin dəyəri və biletin həmin şəxsə məxsus olması yoxlanılmışdır. Biletləri öz hesabına alan tələbələr tərəfindən təqdim olunmuş biletlərin 44350,78 manat məbləğində dəyəri tələbələrə ödənilmişdir.

2008-ci ildə «Azal» Milli Aviasiya Şirkəti tərəfindən xaricdə dövlət xətti ilə təhsil alan tələbələrin təhsil yerinə getmələri və vətənə dönmələri üçün nağdsız daşınmalar aparılmışdır. «Azal» Milli Aviasiya Şirkəti tərəfindən aparılmış faktiki daşınmaların üzləşmə işləri aparılmışdır. Bakı-Türkiyə və Rusiya Federasiyası

istiqlamətində daşınmaların faktiki dəyəri 117457,03 manat müəyyənləşdirilmişdir. Türkiyə-Bakı istiqamətində daşınmaların faktiki dəyəri isə 59770 evro təşkil etmişdir. 2008-ci ildə tələbələrin bu istiqamətdə daşınmasına görə «Azal» Milli Aviasiya Şirkətinə 2007-ci ildən qalmış 69922,36 manat məbləğində borcun hesabat ilində ödənilməsi təmin edilmişdir.

Ukraynada dövlət xətti ilə təhsil alan 4 nəfər aspirantın 10081,42 manat, RF-də 8 nəfər aspirantın 17601,83 manat, Avstriyada olan 1 nəfər apspirant üçün isə 5347,67 manat məbləğində təhsil haqqı və yaşayış xərcləri 2008-ci ildə tam şəkildə müvafiq sərəncamlara əsasən təyinatı üzrə köçürülmüşdür.

Bölmə 4 köməkçi bölmə 7 maddə 225200 «Yumşaq inventar və paltarların alınması, təmiri xərclərinin ödənilməsi» üzrə 2008-ci ilə Təhsil Nazirliyinə Maliyyə Nazirliyi tərəfindən 11 ay ərzində 1232800,0 manat vəsait ayrılmış və ayrılan vəsait tam şəkildə təyinatı üzrə köçürülmüşdür.

Bölmə 4 köməkçi bölmə 7 maddə 225411 «İnventar və avadanlıqların alınması, təmiri xərclərinin ödənilməsi» xərc maddəsi üzrə Təhsil Nazirliyinə 2008-ci ilə təsdiq edilmiş xərclər smetasına əsasən Təhsil müəssisələrinin mərkəzləşdirilmiş qaydada inventar və avadanlıqlarla təminatı xərcləri üçün 12069014,0 manat, o cümlədən Nazirliyin birbaşa tabeliyində olan təhsil müəssisələrinin inventar və avadanlıqlarla təmin olunması üçün 745150,0 manat, «Azərbaycan Respublikasının ümumtəhsil məktəblərinin avadanlıqlarla təminatı Proqramı (2005-2009-cü illər)»na əsasən Respublikanın ümumtəhsil məktəblərinin mərkəzləşdirilmiş qaydada avadanlıq və inventarla təmin olunması üçün 8840000,0 manat, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 17 aprel 2006-cı il tarixli 1414 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Xüsusi istedadla malik olan uşaqların (gənclərin) yaradıcılıq potensialının inkişafı üzrə Dövlət Proqramı(2006-2010-cu illər)"na əsasən nəzərdə tutulan tədbirlərlə bağlı 94600,0 manat, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 29 mart 2006-cı il tarixli 1386 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında dövlət uşaq müəssisələrindən uşaqların ailələrə verilməsi (De-institusionalizasiya) və alternativ qayğı Dövlət Proqramı(2006-2015-ci illər)"na əsasən nəzərdə tutulan tədbirlərlə bağlı 90000,0 manat vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulmuşdur.

Nəzərdə tutulan vəsaitə qarşı Maliyyə Nazirliyi tərəfindən 225411 xərc maddəsi üzrə Təhsil Nazirliyinə 12069014,0 manat vəsait açılmış, aparılmış faktiki xərc isə 11969294,94 manat təşkil etmişdir. İllik smetaya əsasən icra 99,11%, açılmış maliyyələşməyə əsasən isə icra 99,17% təşkil etmişdir. Ayrılmış bu vəsaitlər hesabat ilində Nazirliyin müvafiq sərəncamlarına əsasən Təhsil müəssisələrinin mərkəzləşdirilmiş qaydada yumşaq inventar və paltarlarla (maddə 225200) və bərk inventarlarla (maddə 225411) mərkəzləşdirilmiş qaydada təminatı üçün Nazirliyin Maddi Texniki Təchizat idarəsinə, «Avanqard» MMC-yə, Evro Azərservis- ə və s. köçürülmüş və alınmış yumşaq və bərk inventar, Nazirliyin rəhbərliyi tərəfindən təsdiq edilmiş bölgü əsasında təyinatı üzrə bölgüdə nəzərdə tutulmuş müəssisələrə mövcud qaydada paylanmışdır.

Bölmə 4 köməkçi bölmə 7 maddə 225412 avadanlıqların alınması maddəsi üzrə Təhsil Nazirliyinə 2008-ci ildə təsdiq edilmiş xərclər smetasına əsasən təhsil müəssisələrinin mərkəzləşdirilmiş qaydada avadanlıqlarla təminatı xərcləri üçün

1599262,0 manat, "Xüsusi istedadada malik olan uşaqların (gənclərin) yaradıcılıq potensialının inkişafı üzrə Dövlət Proqramı(2006-2010-cu illər)"na əsasən nəzərdə tutulan tədbirlərlə bağlı 309300,0 manat, "Azərbaycan Respublikasında dövlət uşaq müəssisələrindən uşaqların ailələrə verilməsi (De-institusionalizasiya) və alternativ qayğı Dövlət Proqramı(2006-2015-ci illər)"na əsasən nəzərdə tutulan tədbirlərlə bağlı 90000,0 manat, Azərbaycan Respublikası məktəbəqədər təhsilin yeniləşdirilməsi Proqramına(2007-2010-cu illər) əsasən tədbirlərlə bağlı 1000000,0 manat, məktəb kitabxanalarının maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi və müasir informasiya texnologiyaları ilə təchizatına dair tədbirlərlə bağlı 49962,0 manat vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulmuşdur.

Nəzərdə tutulan vəsaitə qarşı Maliyyə Nazirliyi tərəfindən bu xərc maddəsi üzrə 11 ay ərzində Təhsil Nazirliyinə cəmi 1599262,0 manat vəsait açılmış və aparılan faktiki xərc həmin məbləğ qədər olmuşdur. İllik smetaya və maliyyələşməyə əsasən icra 100% təşkil etmişdir.

Bu bölmənin 225413- «digər alışırlar və xidmətlər» xərc maddəsi üzrə Təhsil Nazirliyinə təsdiq edilmiş smetaya əsasən ümumtəhsil məktəbləri üçün dərsliklərin nəşri, çapı və daşınması xərcləri üçün Maliyyə Nazirliyi tərəfindən Təhsil Nazirliyinə 7517770,0 manat vəsait açılmış, faktiki xərc isə 7517727,58 manat təşkil etmişdir. Hesabat ilində açılan vəsait Nazirliyin müvafiq sərəncamlarına əsasən dərsliklərin çapı məqsədilə nəşriyyatlara köçürülmüşdür. Köçürülən vəsaitlərin icrasının uçotu və hesabatı təmin edilmişdir. Yeni dərslik və dərs vəsaitlərinin tərcüməsi, nəşri və çapı ilə bağlı 149520,0 manat, kor və zəifgörən uşaqlar üçün iri şriftli və kor uşaqlar üçün brayl kitabının çapına 49728,0 manat, məktəb sənədlərinin çapına 593330,0 manat, digər metodiki iş, texniki təbliğat və təhsil üzrə 288857,0 manat, xüsusi istedadada malik olan uşaqların yaradıcılıq potensialının inkişafı Dövlət Proqramına (20062010cu illər) əsasən nəzərdə tutulan tədbirlərlə bağlı 65325,0 manat, məktəbəqədər təhsilin yeniləşdirilməsi Proqramına(2007-2010-cu illər) əsasən nəzərdə tutulan tədbirlərlə bağlı 748592,0 manat, məktəb kitabxanalarının maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi və müasir informasiya texnologiyaları ilə təchizatına dair tədbirlərlə bağlı 499756,0 manat, texniki peşə təhsilinin inkişaf Proqramına (2007-2010-cu illər) əsasən nəzərdə tutulan tədbirlərlə bağlı 246517,0 manat vəsait ayrılmışdır. Ümumiyyətlə 225413 (digər alışırlar və xidmətlər) xərc maddəsi üzrə 10159395,0 manat vəsait ayrılaraq, bu vəsaitin 99,89 faizi, yəni 10159100,21 manatı xərclənmişdir.

Bu bölmənin 282230-«Sosial-mədəni məişət obyektlərinin əsaslı təmiri» xərc maddəsi üzrə Təhsil Nazirliyinə təsdiq edilmiş smetaya əsasən təhsil müəssisələrinin mərkəzləşdirilmiş qaydada əsaslı təmiri üçün 5291000,0 manat manat nəzərdə tutulmuş, nəzərdə tutulan vəsaitə qarşı Maliyyə Nazirliyi tərəfindən bu xərc maddəsi üzrə Təhsil Nazirliyinə 5305206,0 manat vəsait açılmışdır. Ayrılan vəsaitdən 5291000,0 manatı təyinatı üzrə məktəblərin əsaslı təmiri üçün Əsaslı Tikinti İdarəsi xətti ilə xərclənmişdir və bu xərclərin uçotu və hesabatı təmin edilmişdir.

4-cü bölmənin 7-ci köməkçi bölməsinin 311220- digər maşın və avadanlıqların alınması maddəsi üzrə Təhsil Nazirliyinə 2008-ci ildə təsdiq edilmiş xərclər smetasına əsasən 8164250,0 manat vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulmuşdur.

Nəzərdə tutulan vəsaitə qarışı Maliyyə Nazirliyi tərəfindən bu xərc maddəsi üzrə Təhsil Nazirliyinə 8164250,0 manat vəsait açılmışdır. Bu vəsaitin 3964250,0 manatı Təhsil sisteminin informasiyalaşdırılması idarəsinə «Təhsil sisteminin informasiyalaşdırılması üzrə Dövlət Proqramı»¹, 4200000,0 manatı isə Respublikanın ümumtəhsil məktəblərinin payız-qış mövsümü dövründə istiliklə təmin edilməsi xərcləri üçün ayrılmışdır..

2008-ci ildə Dövlət büdcəsində dövlət investisiya xərcləri üçün nəzərdə tutulmuş vəsait hesabına yeni ümumtəhsil məktəblərinin və əlavə sinif otaqlarının tikilməsi üçün Maliyyə Nazirliyi tərəfindən 175211122,0 manat vəsait Təhsil Nazirliyinin MOXI-dəki 01118 sayılı xəzinə kitabına daxil olmuşdur. Nazirliyin müvafiq sərəncamlarına əsasən bu vəsait tam şəkildə Təhsil Nazirliyinin nəzdindəki Əsaslı tikinti idarəsinə təyinatı üzrə istifadə olunmaq üçün köçürülmüşdür. Bu köçürülən vəsaitlərin hər bir obyekt üzrə uçotu təmin edilmişdir.

Hesabat ilində Əsaslı tikinti idarəsinə ayrılan vəsait onun MOXI-dəki hesabına köçürüldüyü üçün, debitor borclarının uçotu müəssisənin öz mühasibatlığı tərəfindən aparılmışdır.

2008-ci il ərzində Təhsil Nazirliyinin Mərkəzləşdirilmiş tədbirlər üzrə məktəbdənkənar hesabı (Bölmə 4 köməkçi bölmə 7) üzrə Beynəlxalq bankın çıxarışlarına əsasən informasiyalar kompüterə daxil edilmiş, gündəlik qalıq vəsaitləri müəyyənləşdirilmiş, ayrı-ayrı xərc maddələri üzrə bank xərclərinin təsdiqedicisi bank arayışları hazırlanaraq Mərkəzi orqanlar üzrə xəzinədarlıqla üzləşdirilmişdir. Mərkəzləşdirilmiş tədbirlər üzrə məktəbdənkənar hesabı (Bölmə 4 köməkçi bölmə 7) üzrə 2007-ci ilin illik, 2008-ci ilin 6 aylıq və 9 aylıq uçot aparılmış və hesabatları tərtib edilmişdir.

Şöbəun 2008-ci ilin iş planına uyğun olaraq 2008-ci il ərzində Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin Rəhbərliyi tərəfindən 2008-ci ilə təsdiq olunmuş bölmə 4 köməkçi bölmə 7 Təhsil Nazirliyinin məktəbdənkənar tədbirlər üzrə mərkəzləşdirilmiş vəsaitlərin xərclər smetası üzrə edilmiş maliyyə əməliyyatlarının hərəkətinin uçotu aparılmış, Nazirliyin rəhbərliyinin konkret sərəncamlarına, maliyyələşmə məbləğlərinə və smetaya uyğun xərclərlə bağlı sənədləşmələrin və köçürmələrin aparılması, bu əməliyyatlar üzrə uçot və hesabatın təqdim edilməsi təmin edilmişdir.

2008-ci il üçün təsdiq edilmiş smetaya əsasən 4-cü bölmənin 7-ci köməkçi bölməsinin 274700 -tələbələrə təqaüdün ödənilməsi xərc maddəsi üzrə 659034,0 vəsait açılmışdır. Nazirliyin müvafiq sərəncamlarına əsasən aparılmış xərclər 649628,88 manat təşkil etmiş və illik maliyyələşməyə əsasən icra isə 98,6 % olmuşdur.

Bu maddə üzrə açılmış vəsaitin 137100,0 manatı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq fərman və sərəncamlarına əsasən 49 nəfər istedadlı şagirdlərə xüsusi təqaüdün, 26375,0 manatı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq fərmanlarına əsasən qəbul imtahanlarında yüksək bal toplamış Qafqaz və Xəzər universitetlərinə daxil olmuş tələbələrə Prezident təqaüdünün ödənilməsi üçün sərf edilmişdir.

Təsdiq olunmuş xərclər smetası əsasında Azərbaycan Respublikasından Türkiyədə dövlət xətti ilə təhsil alan 596 nəfər tələbənin və Misir Ərəb Respublikasında təhsil alan 4 nəfər tələbənin hər birinə ayda 50 ABŞ dolları

ekvivalentində, Ukraynada təhsil alan 13 nəfər tələbənin hər birinə ayda 100 ABŞ dolları ekvivalentində təqaüdün ödənilməsi üçün 511437,17 manat vəsait müvafiq sərəncamlara əsasən həmin ölkələrdəki səfirliklərimizin müvafiq hesablarına köçürülmüşdür.

Azərbaycan Respublikasından Rusiya Federasiyasında dövlət xətti ilə təhsil alan 132 tələbənin hər birinə ayda 100 ABŞ dolları ekvivalentində, aspirantların hər birinə ayda 150 ABŞ dolları ekvivalentində, doktorantların hər birinə ayda 200 ABŞ dolları ekvivalentində verilən təqaüdlər tələbələrin şəxsi ərizələrinə əsasən onların Beynəlxalq(4 nəfər üçün) , Standard (127 nəfər üçün) banklarında olan şəxsi hesablarına, 1 nəfər tələbənin təqaüdü isə onun ərizəsinə əsasən Rusiyada açdığı şəxsi hesabına köçürülmüşdür. Ümumiyyətlə, Rusiya Federasiyasına hesabat ilində tələbə təqaüdləri üçün 195121,74 manat vəsait köçürülmüşdür ki, bundan 51164,65 manatı Rusiya Federasiyasında Ümumdünya Konqresi xətti ilə təhsil alan 83 nəfər tələbənin təqaüdü üçün Konqresin hesabına köçürülmüşdür.

2008-ci ildə Ehtiyat fondu üzrə məktəb tikintisi üçün 21938778,56 manat vəsait Təhsil Nazirliyinin MOXI-dəki 01151 sayılı xəzinə kitabına daxil olmuşdur.Nazirliyin müvafiq sərəncamlarına əsasən Əsaslı tikinti idarəsinin hesabına 15944110 manat Naxçıvan Muxtar Respublikasına 1000000 manat Bakı Musiqi Akademiyasına isə 2744824 manat vəsait təyinatı üzrə köçürülmüşdür.

VI. «2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı» barədə. Hal-hazırda Dövlət Proqramı çərçivəsində dünyanın 19 ölkəsində (ABŞ, Almaniya, Avstraliya, Avstriya, B.Britaniya,İspaniya, İtaliya, İsveç K., İsveçrə, C.Koreya, Fransa, Çex R., Türkiyə, Rusiya F., Belçika, Niderland K., Yaponiya, Kanada, Y.Zellandiya) 188 nəfər tələbə təhsil alır. Bu tələbələrdən 114 nəfəri 2008-ci ildə Dövlət Proqramı çərçivəsində təhsil almaq üçün xarici ölkələrə göndərilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2746 №-li 7 aprel 2008-ci il tarixli qərarı və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 16 aprel tarixli 2090 Nəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş «2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı»nın icrası ilə əlaqədar maliyyələşdirilməsi Dövlət Neft Fonduuna tapşırılmışdır. 2008-ci ilin 11 ayı ərzində xaricdə təhsil alan 188 nəfər tələbənin təhsil xərclərinin (təhsil haqqı, yol və qeydiyyat xərci) ödənilməsi üçün Dövlət Neft Fondu tərəfindən Təhsil Nazirliyinin hesabına 1358286,12 manat vəsait açılmışdır. Açılmış vəsaitdən 1193461,31 manatı xərclənmişdir.

Dövlət Proqramı çərçivəsində xaricdə təhsil alanlara təhsil xərcləri (təhsil haqqı, yol xərci, qeydiyyat haqqı) təqdim olunmuş maliyyə sənədləri əsasında müvafiq sifarişlər hazırlanmış və maliyyələşdirilməsi üçün Neft Fonduna təqdim olunmuşdur. Neft Fondu tərəfindən təhsil xərclərinin maliyyələşdirilməsi məqsədi ilə açılmış vəsait qeyd olunan ölkələrdə müvafiq ali məktəblərin hesablarına köçürülmüşdür.

Qeyd etmək lazımdır ki, təhsil xərcləri tələbələrin öz şəxsi vəsaitləri hesablarına ödədildiyi hallarda, həmin tələbələr tərəfindən Təhsil Nazirliyinə təqdim edilmiş ödəniş barədə qəbzlərə əsasən təhsil xərcləri bu tələbələrin şəxsi hesablarına köçürülmüşdür.

«2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı» çərçivəsində xarici ölkələrdə təhsil alan tələbələrin aylıq yaşayış xərclərinin ödənilməsi qaydaları və normalarının təsdiqi üçün Təhsil Nazirliyində keçirilən, İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin, Dövlət Neft Fondunun səlahiyyətli nümayəndələrinin də olduğu iclasda iştirak edilmişdir.

VII. Nazirliyin mərkəzi aparatında olan material qiymətlilərinin və anbar uçotunun aparılması barədə. 2008-ci ildə Nazirliyin Mərkəzi aparatının balans uçotunda olan əsas vəsaitlərin və digər mal-material qiymətlilərin hərəkətinin (mal-materialın dövrüyyəsi, balansdan balansə əvəzsiz verilməsi, köhnəlmə və qalıqların hesablanması) uçotu təmin edilmişdir.

İllik rüblük hesabatların tərtibində əsas vəsaitlərin hərəkəti barədə və mal-material qiymətlilərinin hərəkəti barədə hesabat formaları hazırlanılmış (illik hesabatlarda), müvafiq material qalıqları barədə məlumatlar Xərclər smetasının icrası balansında əks etdirilmişdir.

VIII. Təhsil sektorunun İnkişafı Layihəsinin «Rasionallaşdırma və məktəblərin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi» alt-komponenti çərçivəsində 2008-ci il ərzində görülmüş işlər barədə. «Azərbaycan Respublikasının təhsil sahəsində İslahat Proqramı»nın III mərhələsində nəzərdə tutulan tədbirlər, eyni zamanda Dünya Bankı ilə Təhsil Şöbəunun İnkişafı Layihəsi (2003-2008-ci illər) üzrə ardıcıl tədbirlər həyata keçirilir.

Bu Layihənin «Rasionallaşdırma və məktəblərin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi» alt-komponenti (rəhbər H.Zeynalov) aşağıdakı mühüm problemləri əhatə edir:

- a) xüsusilə kənd yerlərində səmərəsiz məktəb şəbəkəsi;
- b) köhnəlmiş kadr siyasəti və təcrübəsi, o cümlədən müəllimlərin bölgüsünün və onlardan istifadənin qeyri-münasibliyi;
- c) məktəblərdə mövcud məktəb binalarının, mebelin, avadanlıq və tədris vəsaitlərinin keyfiyyətinin əhəmiyyətli dərəcədə pisləşməsi və adekvat olmaması;
- d) məktəblərin tikintisi və təmirində səmərəsiz dizayn və təhsil standartlarından istifadə olunması.

Bu alt-komponent aşağıdakı məqsədlərə uyğun olaraq üç rayonda (Əli-Bayramlı, İsmayıllı və Ucar) yeni yanaşmanın sınaqdan keçirilməsində TN-ə yardım edir:

- məktəblərin idarə olunması və fəaliyyətində səmərəliliyə nail olmaq məqsədilə məktəb şəbəkəsinin səmərəlilişdirilməsi və planların hazırlanması;
- məktəb binaları üçün münasib və sərfəli standartların hazırlanması;
- seçilmiş məktəblərin təmir olunması və mebel, əsas avadanlıq və tədris materialları ilə təmin olunması.

2007-cı il ərzində alt-komponent çərçivəsində icra planına uyğun olaraq aşağıdakı tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Təhsil Nazirliyin 715 №-li 17.10.05 tarixli əmri ilə təsdiq edilmiş Əli Bayramlı şəhəri, İsmayıllı və Ucar rayonları üzrə hazırlanmış rasionallaşdırma planlarının icrası davam etdirilmişdir. Rasionallaşdırma planlarındakı müvafiq tövsiyələrə və həmçinin

hər bir pilot rayonunda məktəb şəbəkələrinin rasionallaşdırılması ilə əlaqədar 2005-ci ilin əvvəlindən başlanılmış tədbirlərə əsasən bu rayonlarda müəyyən nəticələr əldə edilmişdir. Belə ki, qeyd olunan tövsiyyə və tədbirlər əsasında şagird müəllim nisbəti Şirvan şəhərində 12,05-ə, İsmayilli rayonunda 10,0-a, Ucar rayonunda 11,6-ya çatdırılmışdır.

Rasionallaşdırma planlarına əsasən müəyyən olunmuş və təmiri nəzərdə tutulan 41 məktəb, o cümlədən İsmayilli rayonunda 23, Ucar rayonunda 15 və Əli Bayramlı şəhərində 3 məktəb əsaslı təmir edilmişdir. Təmir olunmuş məktəblər həmçinin məktəb mebeli (müəllim masası, müəllim oturacağı, şagird partası və yazı löhvəsi), kompüter avadanlıqları və digər müvafiq audio-vizual avadanlıqlarla tam təchiz edilmişdir. Həmçinin alt-komponent çərçivəsində pilot rayon (şəhər) təhsil şöbələrinin mərkəzi aparatları da ofis mebeli və kompüter avadanlıqları ilə təmin olunmuşdur.

«Rasionallaşdırma və məktəblərin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi» alt-komponenti çərçivəsində nəzərdə tutulan ölkədə məktəblərin inşası zamanı vahid təlimat kimi istifadə olunacaq «Məktəb binaları üçün münasib və sərfəli inşaat və məktəb mebeli standartları» təlimatı sənədin son variantı hazırlanmışdır. Hal-hazırda bu sənədin son variantının təkmilləşdirilməsi işi davam etdirilir və bununla bağlı Dünya Bankı ilə məsləhətləşmələr aparılır. Layihənin sonunda «Azərbaycan Respublikasında yeni tipli müasir məktəb binalarının layihələşdirilməsinə dair təlimat» sənədinin Hökumət tərəfindən müvafiq qaydada təsdiq olunması nəzərdə tutulmuşdur.

Bundan əlavə Təhsil Şöbəunun İnkişafı üzrə İkinci Layihənin (2008-2013) «Məktəb şəbəkələrinin rasionallaşdırılması və maliyyə islahatlarının qiymətləndirilməsi» alt-komponentinin yeni icra planı və bu icra planı ilə bağlı prezentasiya hazırlanaraq alt-komponent koordinatoruna təqdim edilmişdir. Qeyd olunan icra planına uyğun olaraq məktəb şəbəkələrinin rasionallaşdırılması ilə bağlı təkliflərin verilməsi ilə əlaqədar bütün rayon icra hakimiyyətləri və təhsil şöbələrinə göndərilmiş məktuba verilən cavablar ümumiləşdirilmiş və alt-komponent koordinatoru üçün məlumat hazırlanmışdır.

IX. Əmək siyasəti və onun həyata keçirilməsi barədə. Hesabat ilində görülən işlərin əsas hissəsi ilin əvvəlindən tərtib edilmiş iş planına uyğun həyata keçirilmişdir. Bundan əlavə respublikanın müvafiq orqanları, Təhsil Nazirliyi rəhbərliyinin tapşırıqları əsasında da bir sıra işlər görülmüşdür.

2008 - ci ilin yanvar - fevral aylarında Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan təhsil müəssisələri tərəfindən təqdim edilən illik hesabatlarda işçilərin tutduqları vəzifə üzrə əməkhaqqlarını qüvvədə olan normativ sənədlərə uyğun ödənilməsi ilə bağlı məsələlər araşdırılmış və aşkarolunan nöqsanların aradan qaldırılması üçün müvafiq tədbirlər görülmüşdür.

İlin əvvəlində peşə məktəbləri və peşə liseyləri üzrə şagirdlərin hərəkətinə dair təqdim olunan statistik hesabatların dəqiqliyinə nəzarət edilmişdir

Respublikada büdcədən maliyyələşən müəssisə və təşkilatlarda çalışan işçilərin əməkhaqqının artımı ilə bağlı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanına əsasən Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarları üzrə əmr layihələri hazırlanıb rəhbərliyə təqdim edilmiş və imzalandıqdan sonra icra və rəhbərlik üçün təhsil

orqanlarına çatdırılmışdır. Əməkhaqqının artımı ilə bağlı verilmiş əmrlərin yerlərdə vaxtında və düzgün icrasının təmin edilməsi üçün təhsil müəssisələrinə lazımi köməkliklər göstərilmişdir .

Təhsil Nazirliyi tərəfindən birbaşa maliyyələşdirilən müəssisə və təşkilatların baş mühasibləri ilə keçirilən toplantılarda ştat cədvəllərinin düzgün tərtibinə , ödəniş dərəcələrinin Vahid Tarif İxtisas sorğu kitabçasına uyğun əməkhaqqının ödənilməsi ilə bağlı izahatlar verilmişdir.

Təhsil sahəsi işçilərinin qulluqçu vəzifələrinin Vahid Tarif İxtisas sorğu kitabçasına yeni vəzifələrin əmək funksiyası və ödəniş dərəcələri haqqında Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinə lahiyələr təqdim edilmişdir.

İş yerlərindən məhrum olmuş və özlərindən asılı olmayan səbəblərə görə işləməyən məcburi köçkün müəllimlərə orta aylıq əməkhaqqının ödənilməsi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərarına əsasən Təhsil Nazirliyi üzrə müvafiq əmr layihəsi hazırlanıb rəhbərliyə təqdim edilmiş, imzalan-dıqdan sonra müvafiq təhsil şöbələrinə göndərilmişdir.

Pedaqoji işçilərin yay əmək məzuniyyətinin müəyyənləşdirilməsi ilə əlaqədar Nazirlər Kabinetinin təsdiq etdiyi qaydalar müvafiq izahatlarla birlikdə yerlərə çatdırılmışdır.

Dövlət və qeyri dövlət ali və orta ixtisas məktəblərində tələbə kontingentinin hərəkətinə, təhsil müəssisəsinin maddi texniki bazasına və kadr təminatına dair illik ET statistik hesabat formaları yoxlanılaraq qəbul edilmişdir.

Təhsil müəssisələri tərəfindən pedaqoci işçilər üçün 2007 - 2008 - ci tədris ili üzrə təqdim edilən tarifləşdirmə cədvəlləri nəzərdən keçirilərək aşkar olunan uyğunsuzluqların operativ qaydada aradan qaldırılması təmin edilmişdir.

Təhsil Nazirliyi tərəfindən maliyyələşən orta ixtisas , texniki peşə və ümumtəhsil məktəblərinin (internatların) təqdim etdikləri tarifləşdirmə cədvəllərində işçilərin tarif dərəcələrinin , dərslər yüklərinin, əlavə ödənişlərin düzgünlüyü yoxlanılmış aşkar olunan nöqsan və çatışmamazlıqlar haqqında müvafiq şəxslərə lazımi köməkliklər edilmişdir.

Hesabat ilində təhsil işçilərinin əməkhaqqı, aspirant, tələbə və şagirdlərin təqaüdlərinin ödənilməsi ilə bağlı nazirliyin rəhbərliyinə müvafiq məlumatlar hazırlanıb təqdim edilmişdir.

Ali məktəblərdə çalışan professor - müəllim heyətinin əməkhaqqının ödənilməsinin təkmilləşdirilməsi ilə əlaqədar təkliflər hazırlanıb müvafiq orqanlara təqdim edilmişdir.

Təhsil müəssisələrində çalışan maliyyə - uçot işçilərinə əməkhaqqı və əlavə ödənişlərə dair qüvvədə olan təlimatların yerlərdə tətbiqi ilə bağlı təlimat xarakterli əməli köməkliklər edilmişdir.

Rəhbərliyin tapşırığı ilə təhsil sistemində çalışan ayrı - ayrı kateqoriya işçilərin mövcud əməkhaqqına dair arayışlar və analitik cədvəllər hazırlanıb təqdim edilmişdir.

Ali, orta ixtisas, texniki peşə təhsili müəssisələrində təhsil alan tələbə və şagirdlərin təqaüdlərinin artırılması ilə əlaqədar Respublika Prezidentinin

sərəncamı rəhbərlik və icra üçün müvafiq qaydada təhsil müəssisələrinə çatdırılmışdır.

Minimum əməkhaqqının və təhsil işçilərinin (ali təhsil istisna olmaqla) əməkhaqqının 2008 - ci il 1 sentyabrdan 25% artırılmasına dair Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2008 - ci il 12 sentyabr tarixli 209 nömrəli qərarı üzrə əmr layihəsi hazırlanıb rəhbərliyə təqdim edilmiş, imzalandından sonra təhsil orqanlarına çatdırılmışdır.

«Ali təhsil müəssisələrində çalışan işçilərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi tədbirləri haqqında» Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamının icrası ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin «Dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən ali təhsil müəssisələrində çalışan işçilərin vəzifə maaşlarının və vəzifə maaşlarına əlavələrin təsdiq edilməsinə dair » 2008 - ci il 12 sentyabr tarixli 210 nömrəli qərarı əsasında Təhsil Nazirliyi üzrə əmr layihəsi hazırlanıb rəhbərliyə təqdim edilmiş, əmr və Nazirlər Kabinetinin həmin qərarı ilə əlaqədar izahat məktublarının təhsil müəssisələrinə göndərilməsi təmin edilmişdir. Qərarın əlavəsində əksini tapmayan vəzifələrin həmin əlavələrdə göstərilən vəzifələrə uyğunlaşdırılması ilə əlaqədar ali təhsil müəssisələrindən təkliflər alınmış və bunun əsasında təhlil aparılaraq ümumi siyahı hazırlanmışdır.

Uyğunlaşma ilə əlaqədar hazırlanmış təkliflər Maliyyə Nazirliyi və Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirlikləri ilə müzakirə edilmiş, razılaşdırılmış təkliflər nəzərə alınmaqla üç nazirliyin- Təhsil, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi , Maliyyə Nazirliklərinin birgə məktubunun layihəsi hazırlanmış və üçtərəfli imzalanmadan sonra icra və rəhbərlik üçün ali təhsil müəssisələrinə çatdırılmışdır.

Prezident təqaüdünün artırılması haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2008-ci il 10 sentyabr tarixli 824 nömrəli fərmanı, büdcədən maliyyələşdirilən müəssisə, idarə və təşkilatlarda tədris məşğələlərinin aparılmasına cəlb edilən işçilərin əməyinin saathesabı ödənilməsi məbləğləri haqqında Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2008 - ci il 30 oktyabr tarixli 253 nömrəli , xüsusi təhsilə cəlb olunanların valideynlərinə və ya digər qanuni nümayəndələrinə uşaqlarını xüsusi təhsil müəssisələrinə, sağlamlıq və reabilitasiya mərkəzlərinə və tibb müəssisələrinə aparıb - gətirmək üçün müavinətin həcminin müəyyən edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2008 - ci il 19 noyabr tarixli 258 nömrəli qərarları üzrə əmr layihəsi hazırlanıb rəhbərliyə təqdim edilmiş, imzalandından sonra təhsil orqanlarına çatdırılmışdır.

X. 2008/2009-cu tədris ili üçün tələbə kontingentinin hərəkəti barədə.
2008/2009-cu tədris ilində ali məktəblərdə təhsil alan tələbələrin sayı 91490 nəfər (o cümlədən: dövlət hesabına təhsil alanlar 41208 nəfər, ödənişli əsaslarla təhsil alanlar 50282 nəfər) təşkil etmişdir. 2007/2008-ci tədris ilində ali məktəblərdə təhsil alan tələbələrin sayı 90445 nəfər (o cümlədən: dövlət hesabına təhsil alanlar 42286 nəfər, ödənişli əsaslarla təhsil alanlar 48159 nəfər) olmuşdur. Ötən tədris ilinə nisbətən tələbələrin sayı 1,2 % (1045 nəfər) artmışdır.

Göründüyü kimi, 2008/2009-cı tədris ilində dövlət hesabına təhsil alan tələbələrin xüsusi çəkisi 45 %, 2007/2008-ci tədris ilində isə bu göstərici 46,8 % təşkil etmişdir. Belə ki, ötən ilə nisbətən dövlət hesabına təhsil alan tələbələrin sayı 2,5 % (1078 nəfər) azalmışdır, ödənişli əsaslarla təhsil alan tələbələrin sayı isə 4,4 % (2123 nəfər) artmışdır.

Belə ki, 2008/2009-cu tədris ilində bakalavr pilləsi üzrə qəbul planı 99,21 % yerinə yetirildiyi halda, ötən tədris ilində bu göstərici 99,25% təşkil etmişdir. 2008/2009-cu tədris ilində magistratura pilləsinə qəbul planı 72,8 % yerinə yetirildiyi halda, ötən ildə bu göstərici 81,1 % təşkil etmişdir.

2008/2009-cu tədris ilində orta ixtisas məktəblərində təhsil alan tələbələrin sayı 43533 nəfər (o cümlədən: dövlət hesabına təhsil alanlar 27640 nəfər, ödənişli əsaslarla təhsil alanlar 15893 nəfər) təşkil etmişdir. 2007/2008-ci tədris ilində orta ixtisas məktəblərində tələbələrin sayı 43362 nəfər (o cümlədən: dövlət hesabına təhsil alanlar 28154 nəfər, ödənişli əsaslarla təhsil alanlar 15208 nəfər), Ötən tədris ilinə nisbətən tələbələrin sayı 0,4 % (171 nəfər) artmışdır.

Göründüyü kimi, 2008/2009-cu tədris ilinə dövlət hesabına təhsil alan tələbələrin xüsusi çəkisi 63,5 %, 2007/2008-ci tədris ilində isə bu göstərici 64,9 % təşkil etmişdir. Belə ki, ötən ilə nisbətən dövlət hesabına təhsil alan tələbələrin sayı 1,8 % (514 nəfər) azalmışdır, ödənişli əsaslarla təhsil alan tələbələrin sayı isə 4,5 % (685 nəfər) artmışdır.

2008/2009-cu tədris ilində orta ixtisas məktəbləri üzrə qəbul planı 97,4 % yerinə yetirildiyi halda, ötən tədris ilində bu göstərici 91 % təşkil etmişdir.

2008/2009-cu tədris ilinin əvvəlinə texniki peşə liseyləri və peşə məktəblərində təhsil alan şagirdlərin sayı 25315 nəfər, o cümlədən dövlət hesabına təhsil alanlar 23705 nəfər, ödənişli əsaslarla təhsil alanlar 1597 nəfər təşkil etmişdir. 2007-ci ili nisbətən dövlət hesabına təhsil alan şagirdlər 124 nəfər, ödənişli əsaslarla təhsil alan şagirdlər 328 nəfər artmışdır.

2008/2009-cu tədris ilində Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin ali məktəblərinə bakalavr pilləsi üzrə 20609 nəfər plana qarşı cəmi 20447 nəfər tələbə daxil olmuşdur. Dövlət hesabına 9185 nəfər, o cümlədən əyani şöbə üzrə 7718 nəfər, qiyabi şöbə üzrə 1467 nəfər tələbə qəbul olunmuşdur. Ödənişli əsaslarla isə cəmi 11262, o cümlədən əyani şöbə üzrə 9635 nəfər, qiyabi şöbə üzrə isə 1627 nəfər tələbə qəbul olunmuşdur.

2008/2009-cu tədris ilində Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin ali məktəblərinə magistratura pilləsi üzrə 4078 nəfər plana qarşı cəmi 2976 nəfər tələbə qəbul olmuşdur. Onlardan əyani şöbə üzrə dövlət hesabına 1120 nəfər, ödənişli əsaslarla 1024 nəfər, qiyabi şöbə üzrə isə dövlət hesabına 357 nəfər, ödənişli əsaslarla 475 nəfər tələbə qəbul olmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin orta ixtisas məktəblərinə qəbul 12793 nəfər plana qarşı cəmi 12458 nəfər təşkil etmişdir. Dövlət hesabına cəmi 7726 nəfər, o cümlədən əyani şöbə üzrə 6483 nəfər, qiyabi şöbə üzrə 1243 nəfər tələbə qəbul olunmuşdur. Ödənişli əsaslarla isə cəmi 4732 nəfər, o cümlədən əyani şöbə üzrə 3825 nəfər, qiyabi şöbə üzrə isə 907 nəfər tələbə qəbul olunmuşdur.

15 oktyabr 2008-ci il vəziyyətinə peşə liseyləri və peşə məktəbləri üzrə 2008/2009-cu tədris ilinə şagird qəbulu 14235 nəfər plana qarşı cəmi 13772 nəfər, o cümlədən ödənişli əsaslarla 1622 nəfər təşkil etmişdir.

XI. İnzibati, metodiki və digər işlər barədə. Hesabat ili ərzində şöbəyə icra olunmaq üçün 12516 əmr, sərəncam, ərizə və məktub daxil olmuşdur. Onlardan 10418-ni əmr, sərəncam və məktub, 1069-nu ərizə, 1029-nu Prezident Aparatından, Milli Məclisdən və Nazirlər Kabinetindən daxil olmuş məktublar təşkil etmişdir ki, bunlardan 136-sı nəzarətə götürülmüşdür.

Nazirliyin Mərkəzi aparatının fəaliyyəti ilə bağlı ayrı-ayrı illər üçün təsdiq olunmuş xərclər smetasının göstəriciləri və il ərzində Respublika Maliyyə Nazirliyi tərəfindən ayrılmış maliyyələşmə çərçivəsində Nazirliyin normal fəaliyyətinin təmin olunması məqsədi ilə şöbəyə daxil olmuş əmrlər, sərəncamlar, təqdimatlar, müəssisə və təşkilatlar tərəfindən və işlər idarəsi xətti ilə müvafiq dərkənarlarla verilən hesab-fakturalar, müqavilələr, aktlar və digər ödəmə sənədləri əsasında aparılan maliyyə, mühasibat, uçot və bank əməliyyatlar kompüterlərdə işlənib hazırlanılmışdır.

İl ərzində bütün məktublara, sorğulara və ərizələrə vaxtında cavab verilmişdir.

XII. 2009-cu ildə gözlənilən iqtisadi vəziyyət. 2009-cu ilin Dövlət büdcəsində təhsil b ölməsinə ayrılan vəsaitin həcmi 1532196,4 min manat proqnozlaşdırılmışdır ki, bu da 2008-ci ilin müvafiq göstəricilərindən 236773,3 min manat və ya 21,2% çoxdur. Qeyd edilən xərclərin Dövlət Büdcəsindəki xüsusi çəkisi 2009-cu ildə 10,9% təşkil edir ki, bu göstərici 2007-ci ildə 12%, 2008-ci ildə 10,1% olmuşdur. Təhsil Nazirliyi tərəfindən bilavasitə maliyyələndirən idarə, müəssisə və təşkilatlar üçün ümumi təhsil xərcləri 428707,6 min manat nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da ümumi təhsil xərclərinin 31,7%-i deməkdir. 2008-ci ilə nisbətən artım 28,7% nəzərdə tutulmuşdur.

Vətəndaşların müraciətlərinə, təklif, ərizə və şikayətlərinə baxılması, kargüzarlığın aparılması və xidməti sənədlərlə işin təşkili sahəsi

Ümumi şöbə Nazirliyin mərkəzi aparatında kartgüzarlıq işini və bütün kommunal xidmətləri təmin edir, binanın dəhlizlərində və iş otaqlarında təmizliyin, səliqə-sahmanın saxlanmasına nəzarət edir, mebel və kompüter avadanlıqları ilə təmin olunma işini tənzimləyir və digər cari işləri görür.

Əməkdaşların iş şəraitinin yaxşılaşdırılması məqsədi ilə Mühasibat uçotu və hesabat sektoru, Strateji təhlil, planlaşdırma və kadrların idarə olunması şöbəsi, Beynəlxalq əlaqələr şöbəsi, Tərbiyə və məktəbdənkənar iş şöbəsi, Şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi şöbəsinə aid olan otaqlarda təmir işləri aparılmış, müasir mebel və kompüter avadanlığı ilə təmin edilmişdir.

Bundan başqa cari ildə inzibati binanın sahəsində Təhsil Muzeyi üçün dörd mərtəbəli bina tikilib istifadəyə verilmişdir. Muzey eksponatlarının keyfiyyətli daşınması və zərər dəymədən yerləşdirilməsi işi təmin edilmişdir.

İnzibati binanın dördüncü mərtəbəsində yeni akt zalı tikilərək istifadəyə verilmiş, ikinci mərtəbədəki akt zalında yenidənqurma işləri aparılaraq iş otaqları tikilib təmir edilmişdir.

Əlavə olaraq nazirliyin digər otaq və dəhlizlərində cari təmir işləri aparılmış, bütün şöbələr müasir kompüter avadanlığı ilə təmin edilmiş, əməkdaşlar lazım olan dəftərxana ləvazimatı, blanklar və kompüter avadanlığı ilə vaxtlı vaxtında təmin olunmuşdur. Rabitə xidməti daha da yaxşılaşmış, bir neçə sayda əlavə şəhər telefon nömrələri açılmışdır.

Cari ildə Təhsil Nazirliyinin keçirdiyi əhəmiyyətli tədbirlərin təşkilatı işləri aparılmışdır. Müəllimlərin XIII Qurultayı, İslam ölkələri təhsil nazirlərinin konfransı kimi böyük tədbirlərin keçirilməsi üçün müvafiq işlər görülmüşdür. Bundan başqa xarici ölkə nümayəndələri, müvafiq ölkələrin təhsil nazirləri, səfirlər və digər qonaqların qəbulu ilə əlaqədar da müvafiq təşkilatı işlər görülmüşdür.

28 adda təhsil sənədlərinin çapı üzrə tender keçirilmiş, sənədlər vaxtında çap edilərək yerlərə çatdırılmışdır. Möhür və ştampların yenisi ilə əvəz olunması, yeni tikilmiş məktəblərin möhür və ştamplarının hazırlanması təmin edilmişdir.

İnzibati binanın vestibülündə qoyulmuş ümummilli liderimiz H.Əliyevin büstünün daim tər çiçəklərlə bəzənməsi təmin edilmişdir.

Əlavə olaraq inzibati binanın təmizliyi, səliqə-sahmanın saxlanması, kommunal xidmətlər, gündəlik cari işlər aparılmışdır.

Vətəndaşların qəbulu üçün xüsusi otaq ayrılmışdır. Müraciət edən vətəndaşlar əməkdaşlar tərəfindən hər gün gün ərzində, şöbə müdirləri tərəfindən hər gün saat 16:00-dan sonra, nazir müavinləri tərəfindən həftədə iki dəfə, nazir tərəfindən həftədə bir dəfə qəbul edilir.

Ümumi şöbədə kargüzarlıq işinə ümumi nəzarət edilmiş, daxil olan ərizə və məktublar haqqında vaxtaşırı hesabat dinlənilmiş, 2007-ci ilin hesabatı kollegiya iclasında müzakirə olunmuşdur. 2008-ci ildə nazirlik üzrə 2636 əmr və sərəncam imzalanıb həyata keçirilmişdir - əsas fəaliyyət üzrə 1338 əmr, şəxsi tərkib üzrə 723 əmr və 575 sərəncam.

Kargüzarlıq işinin aparılması daim nəzarət altında olmuşdur (*cədvəllər əlavə edilir*).

2008-ci ildə Təhsil Nazirliyinə daxil olan məktublar barədə

MƏLUMAT

17.12.2008-ci ilədək

	Məktublar
Prezident Aparatı	281
Nəzarət	38
Nazirlər Kabineti, Milli Məclis	1038
Nəzarət	229
Qeyri təşkilatlardan	10853
Nəzarət	127
Ali və orta ixtisas təhsili müəssisələri	5428
Xarici ölkələrdən daxil olan sənədlər Nəzarət	876
	10
Teleqramlar və fakslar	1916
Ərizələr	481
Onlardan nəzarət olanlar	404
CƏMİ:	20873

2008-ci ildə daxil olan nəzarət xarakterli

SƏNƏDLƏR

17.12.2008-ci ilədək

		Prezident Aparatı	Nazirlər Kabineti	Xarici təşkilatlar	Digər təşkilatlar	CƏMİ
1.	Aparat	1	5		11	17
2.	Ümumi şöbə	1				1
3.	Şəhərlər üzrə ümumi təhsil şöbəsi	1	1		4	6
4.	Strateji təhlil, planlaşdırma və kadrların idarə olunması şöbəsi	12	8		16	36
5.	Kənd rayonları üzrə ümumi təhsil şöbəsi	1	1		1	3
6.	Ali və orta ixtisas təhsili şöbəsi	1	6	1	4	12

7.	Beynəlxalq əlaqələr şöbəsi	18	117	7	54	196
8.	İqtisadiyyat şöbəsi	2	45		7	54
9.	Tərbiyə və məktəbdən-kənar müəssisələrlə iş şöbəsi		23	1	14	38
10.	Texniki peşə təhsili şöbəsi		5		1	6
11.	Dərslik və nəşriyyat şöbəsi	1	5		6	12
12.	Elm şöbəsi		3		3	6
13.	De-İnstitutsionalizasiya			1	2	3
14.	Layihəni Əlaqələndirmə Qrupu		3		1	4
15.	Əsaslı Tikinti İdarəsi		7		2	9
16.	Təhsil Sisteminin İnformasiyalaşdırılması İdarəsi				1	1
	CƏMİ:	38	229	10	127	404

2008-ci ildə Təhsil Nazirliyinə daxil olan ərizə və şikayətlər barədə

MƏLUMAT

22.12.2008-ci il tarixədək

	Ərizələr
Nazirliyə daxil olub	17064
Nəzarətdə olan	386
Onlardan Yuxarı təşkilatlardan	Prezident Aparatı - 2314 Nazirlər Kabineti - 162 Milli Məclis - 98 OMBUDSMAN - 50 Milli Təhlükəsizlik Nazirliyi - 37 Baş prokurorluq - 236 Korrupsiyaya qarşı mübarizə komissiyası - 1 Maliyyə Nazirliyi - 58 Ailə qadın və uşaq problemləri Komitəsi - 24 Xalq qəzeti - 2

	Konstitusiya məhkəməsi -11 Daxili İşlər Nazirliyi - 24 YAP - 1 Səhiyyə Nazirliyi - 94 Şəffaflıq Azərbaycan təşkilatı -7 Ədliyyə Nazirliyi - 18 Mədəniyyət Turizm Nazirliyi - 9 Müdafiə Nazirliyi - 3 Şəffaflıq Azərbaycan təşkilatının Lənkəran ofisi - 3 Şəffaflıq Azərbaycan təşkilatının Gəncə ofisi - 2 Azərbaycan qəzeti - 2 Qaçqın və köçgünlərlə iş üzrə Komitə - 4
Hesabat dövründə Apparat	2437
Strateji təhlil, planlaşdırma və kadrların idarə olunması şöbəsi	3250
Şəhərlər üzrə ümumi təhsil şöbə	1645
Kənd rayonları üzrə ümumi təhsil şöbə	2920
Ali və orta ixtisas təhsili şöbəsi	2051
Beynəlxalq əlaqələr şöbəsi	2305
İqtisadiyyat şöbəsi	1478
Tərbiyə və məktəbdənkənar müəssisələrlə iş şöbəsi	67
Hüquq sektoru	150
Texniki peşə təhsili şöbəsi	88
Dərslük və nəşriyyat şöbəsi	68
Elm şöbəsi	27
Monitorinq və qiymətləndirmə şöbəsi	340
Sınaq imtahanlarının nəticələrinə görə	8870 (ərizələrin ümumi sayından əlavədir)
Əsaslı tikinti şöbəsi	50
Məktəbəqədər təhsil sektoru	42
Təhsilin idarə olunmasının məlumat sistemləri şöbəsi	22
İctimaiyyətlə əlaqə şöbəsi	15
Xüsusi şöbə	109

2008-ci ildə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyində

vətəndaşların qəbulu haqqında

MƏLUMAT

№	Şöbələr	Qəbulda olmuşdur												Yekun
		Yanvar	Fevral	Mart	Aprel	May	İyun	İyul	Avqust	Sentyabr	Oktyabr	Noyabr	Dekabr	
1	Nazirin köməkçisi	78	75	54	80	67	79	82	78	90	98	81	78	940
2	Rəhbərlik yanında aparat	352	406	266	366	354	242	204	202	312	154	178	230	3266
3	İctimaiyyətlə əlaqə şöbəsi	21	11	12	7	3	2	2	8	5	1	2	6	80
4	Xüsusi şöbə	29	28	12	16	10	5	11	7	7	7	9	15	147
5	Ali və orta ixtisas təhsili şöbəsi	108	74	62	30	27	9	12	24	21	13	20	32	432
6	İqtisadiyyat şöbəsi	112	255	54	50	34	11	8	13	15	30	17	45	644
7	Elm şöbəsi	17	13	21	10	6	3	2	----	3	3	7	6	91

8	Şəhərlər üzrə ümumi təhsil şöbəsi	111	106	84	32	51	21	25	40	94	29	47	45	685
9	Kənd rayonları üzrə ümumi təhsil şöbəsi	89	73	89	50	51	18	19	42	34	19	24	33	541
10	Tərbiyə və məktəbdənkənar müəssisələrlə iş şöbəsi	23	44	34	18	16	6	11	5	7	3	5	7	179
11	Beynəlxalq əlaqələr şöbəsi; Xaricdə təhsil və əcnəbi tələbərlə iş sektoru	301	200	190	58	36	25	37	31	16	23	20	25	962
12	Ümumi şöbə	14	18	12	8	7	5	11	14	15	11	3	13	131
13	Strateji təhlil, planlaşdırma və kadrların idarə olunması şöbəsi	68	74	36	34	22	18	23	113	289	35	25	45	782
14	Dərslük və nəşriyyat şöbəsi	91	114	123	59	46	23	18	13	20	17	34	60	618

2008-ci il ərzində cəmi 9175 nəfər vətəndaş qəbul edilmiş, onların ərizə və şikayətlərinə baxılmış, müvafiq tədbirlər görülmüşdür. Bundan əlavə qəbul otağında 2454 nəfərin sorğularına cavab verilmişdir.

İctimaiyyətlə əlaqə sahəsi

Təhsil Nazirliyinin İctimaiyyətlə əlaqə şöbəsi öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının qanunlarını, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamlarını, digər normativ – hüquqi aktları, Nazirliyin əmr və sərəncamlarını, habelə, şöbənin əsasnamə və 2008-ci il üzrə fəaliyyət planını rəhbər tutmuşdur.

2008-ci ildə şöbə tərəfindən ölkəmizdə aparılan təhsil siyasəti, bu sahə üzrə baş verən yeniliklər, atılan müsbət və uğurlu addımlar, müvafiq inkişaf proqramları, yeni layihələr barədə ictimaiyyətə ətraflı məlumat verilmiş, informasiyalar cəmiyyətə vaxtında çatdırılmışdır. Şöbə həmçinin KİV-də təhsillə bağlı yazıların icmalını, ekspress-təhlilini hazırlamışdır. Eyni zamanda nazirliyin hər hansı bir məsələ ilə bağlı mövqeyinin kütləvi informasiya vasitələrində düzgün işıqlandırılmasını təmin etməyə çalışmışdır.

Şöbə 2008-ci ildə “Prezident İlham Əliyev və Azərbaycanda təhsilin inkişafı” kitabının hazırlanmasında iştirak etmişdir. Təqdim olunan kitabda Prezident İlham Əliyevin 2003-2008-ci illərdə təhsil sahəsində imzaladığı fərman və sərəncamlar, təsdiq etdiyi proqramlar, təhsil müəssisələrində keçirdiyi görüşlər, dövlət başçısının təhsillə bağlı nitq və çıxışları, onun rəhbərliyi ilə bu sahədə qazanılan nailiyyətlər əksini tapmışdır. Kitabda son illərdə ölkəmizdə inşa edilmiş və əsaslı təmir olunmuş təhsil müəssisələrinin siyahısı və fotosəkilləri də verilmişdir.

Cari ildə şöbənin təşkilatçılığı ilə “Azərbaycan müəllimlərinin qurultayları I-XII” adlı kitab da işıq üzü görmüşdür. Kitabda bu günədək keçirilmiş qurultaylar, tarixi materiallar və stenoqrafik faktlar öz əksini tapmışdır. Şöbə bu ilin sentyabrında keçirilən Azərbaycan müəllimlərinin XIII Qurultayı materiallarının kitab şəklində nəşr olunmasında da iştirak etmişdir.

İl ərzində təhsil siyasətinin həyata keçirilməsi ilə bağlı nazir və digər rəsmi şəxslərin mətbuat konfransları təşkil edilmişdir. Nazirin müvafiq əmrlərinin kütləvi informasiya vasitələri üçün şərh təmin edilmiş, qəzet redaksiyaları ilə əməkdaşlığın səmərəli təşkilinə nail olunmuşdur. Eyni zamanda xüsusi əhəmiyyət kəsb edən məsələlərlə bağlı nazirliyin rəsmi bəyanatı yayılmış, press-reliz, məlumat və digər informasiya materiallarının KİV-ə operativ çatdırılması, eləcə də KİV nümayəndələrinin nazirlikdə keçirilən tədbirlərdə iştirakı təmin edilmişdir.

Şöbə həmçinin müvafiq normativ sənədlərin hazırlanmasında yaxından iştirak etmiş, rəy və təkliflərini bildirmişdir.

2008-ci ilin iyulunda Azərbaycan Milli Mətbuatının 133 illiyi münasibətilə 70-ə yaxın kütləvi informasiya vasitələri nümayəndələri, bir sıra tanınmış mətbuat qurumları rəhbərlərinin və qocaman jurnalistlərin iştirakı ilə mərasim keçirilmişdir. Tədbirdə Təhsil Nazirliyi tərəfindən aparılan monitorinqin nəticələrinə uyğun olaraq təhsil sahəsində görülən işləri obyektiv işıqlandıran 15 jurnalist mükafatlandırılmış, diplomla təltif edilmişdir.

İctimaiyyətlə əlaqə şöbəsi tərəfindən Təhsil Nazirliyinin cari il ərzində həyata keçirdiyi tədbirlər, Dövlət Proqramları üzrə görülən işlər və reallaşdırılan mühüm layihələrlə bağlı ictimaiyyətin məlumatlandırılması məqsədilə nazirliyin 30-dan çox əməkdaşının müxtəlif telekanallarda, radio efirlərində müsahibəsi təşkil olunmuşdur.

Eyni zamanda nazirlik rəsmilərinin 500-ə yaxın telesüjetdə təhsillə bağlı qanun, normativ-hüquqi aktları şərh etməsi, müəyyən məsələlərə münasibət bildirməsi, mətbuat orqanlarında nazirliyin mövqeyinin işıqlandırılması üzrə çıxışları, bir sıra qəzetlərin keçirdiyi internet forumlarda iştirakı təmin edilmişdir.

Təhsil Nazirliyində keçirilən mühüm tədbir, iclas və görüşlər haqqında məlumatlar, eyni zamanda ayrı-ayrı struktur bölmələri tərəfindən şöbəmizə təqdim olunan materiallar internet sahifəsinin “Xəbərlər” bölməsində yerləşdirilmişdir. 2008-ci ildə təhsil naziri və ümumilikdə nazirliklə bağlı olan 300-dək məlumat internet sahifəsinə daxil edilmişdir.

Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan “Azərbaycan müəllimi” qəzeti redaksiyasının idarə olunması, onun fəaliyyətinin, yaradıcılıq potensialının daha da gücləndirilməsi istiqamətində ciddi addımlar atılmış, forma və məzmununda müəyyən dəyişikliklər yaradılmışdır.

2008-ci ildə şöbəyə 80 məktub daxil olmuş və vaxtında araşdırılmışdır. Onlardan 70-i müsbət həll olunmuş, digərləri isə tədbir görülməsi məqsədilə yerlərə göndərilmişdir. Qeyd edək ki, həmin məktublardan 5-i Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İcra Aparatından, 65-i qəzet, jurnal redaksiyaları və digər təşkilatlardan, 10-u isə vətəndaşlardan daxil olmuşdur.

Şöbə Təhsil Sektorunun İnkişafı üzrə İkinci Layihə çərçivəsində (sentyabr 2008-ci il – sentyabr 2013-cü il) həyata keçiriləcək islahatlarla bağlı ictimaiyyətin məlumatlandırılması alt komponentinə dair icra planı hazırlamış və bu ilin noyabrında keçirilən seminarda təqdimatla çıxış etmişdir.

2008-ci ildə Təhsil Nazirliyində və nazirliyin xətti ilə digər yerlərdə keçirilən iclas və görüşlər fotolentə alınmış, video-lentə köçürülmüşdür. Hazırda həmin materiallar şöbədə yaradılmış arxivdə saxlanılır.

Mövcud problemlər və onların aradan qaldırılması üzrə təkliflər.

1. Təhsil Nazirliyinin KİV-lə məşğul olan əməkdaşlarının və pedaqoji mətbuat orqanlarında çalışan jurnalistlərin ixtisasartırma və maarifləndirilməsi;
2. Görülən işlərlə bağlı ictimaiyyətin daha yaxşı məlumatlandırılması məqsədilə Təhsil Nazirliyi əməkdaşlarının televiziya kanallarında hazırlanan tokşoularda, “Xəbərlər” üçün hazırlanan süjetlərdə iştirakının təmin olunması;
3. Təhsildən yazan jurnalistlərin yol verdikləri müəyyən nöqsanların aradan qaldırılması məqsədilə onların ixtisasının artırılması, müxtəlif mövzular üzrə seminar və treninqlərin keçirilməsi.

Perspektiv fəaliyyət istiqamətləri.

1. Təhsilin müxtəlif sahələrinə həsr olunmuş mətbuat konfransları, dəyirmi masa və diskussiyaların mütəmadi keçirilməsi;
2. Təhsil Nazirliyinin mətbu orqanı olan “Azərbaycan müəllimi” qəzetinin və digər pedaqoji mətbu orqanların fəaliyyətinin daha da gücləndirilməsi;
3. Pedaqoji mətbuat vasitələrinin imkanlarından istifadə etməklə təhsil sahəsi üzrə görülmüş işlərlə bağlı təbliği materialların dərc olunmasının təşkili;
4. Nazirliyin internet sahifəsində yerləşdirilən xəbərlərin mütəmadi olaraq yeniləndirilməsi;
5. Təhsil Nazirliyinin müvafiq məsələlərlə bağlı mövqeyinin kütləvi informasiya vasitələrində düzgün işıqlandırılmasının təmin edilməsi;

6. Kütləvi informasiya vasitələrində təhsil sahəsi ilə bağlı yazılan materialların monitorinqinin keçirilməsi;
7. Yerli və xarici KİV-lə qarşılıqlı əlaqələrin təkmilləşdirilməsi;
8. Ölkəmizin müxtəlif bölgələrində Təhsil Nazirliyi əməkdaşları, media nümayəndələri və valideynlərin iştirakı ilə maarifləndirici seminarların təşkili.

Təhsil Sektorunun İnkişafı Layihəsi

Təhsil Sektorunun İnkişafı Layihəsi (TSİL) Layihənin Əlaqələndirmə Qrupu TSİL-in digər alt-komponentlərinin bir-biri ilə və Dünya Bankı ilə əlaqələndirilməsi, satınalma tədbirlərinin həyata keçirilməsi, Layihənin maliyyə idarə olunması, monitorinq və qiymətləndirilmə funksiyasını həyata keçirir. LƏQ TSİL çərçivəsində həyata keçirilən bütün tədbirlərə cəlb olunsada, bu hesabatda yalnız icra planına uyğun olaraq görülmüş işlər barədə məlumat verilmişdir.

Dünya Bankı ilə TSİL-in və Təhsil Nazirliyinin müvafiq qurumlarının əlaqələndirilməsi. 2008-ci ildə LƏQ Dünya Bankının nümayəndələrinin Layihə ilə bağlı Azərbaycana 2 səfərini təşkil etmiş, Layihə ilə bağlı təklif və sənədləri mütəmadi olaraq, tərəflərə çatdırmışdır.

2008-ci ilin sentyabr ayında Təhsil Nazirliyi və Təhsil Problemləri İnstitutunda yerləşən Kurrikulum Mərkəzi üçün Kurrikulum saytının hazırlanması və yerləşdirilməsi üçün TSİL çərçivəsində LƏQ “Relif İnternəşnl” şirkəti ilə müqavilə imzalamışdır. Müqavilə üzrə Kurrikulum saytının hazırlanması məqsədi ilə Kurrikulum Mərkəzində dəfələrlə görüşlər keçirilmiş və saytın ilkin layihə variantı hazırlanmışdır.

Dərslük və nəşriyyat şöbəsi üçün o cümlədən dərslüklərin qiymətləndirilməsi şurası üçün yeni kurrikulum əsasında 1-ci sinif üçün dərslük komplektinin satın alınmasına dair YUNİSEF və LƏQ beynəlxalq məsləhətçi Tim Horsleri işə cəlb etmişdi, beynəlxalq məsləhətçinin rəyləri və məsləhətləri əsasında 1-ci sinif üzrə bütün yeni dərslüklər 15 sentyabr 2008-ci il tarixinədək hazırlanmış və müəllimlərə təqdim edilmişdir.

LƏQ Müasir Təhsil və Tədrisə Yardım Mərkəzi ilə birlikdə 2008-ci ilin İyul ayında Təhsil Sektorunun İnkişafı Layihəsi çərçivəsində 3 pilot rayonun (Şirvan şəhəri, İsmayıllı və Ucar rayonları) 59 pilot məktəbində məktəblərə maliyyə müstəqilliyinin verilməsi və məktəblərin şagirdbaşına maliyyələşmə üzrə sınaq islahatlarına həsr olunmuş yay məktəbi təşkil etmişdir.

Təhsil Nazirliyinin strukturunun qiymətləndirilməsini həyata keçirən beynəlxalq məsləhətçi, Eliezer Orbach, aralıq hesabatı hazırlamışdı və LƏQ öz növbəsində, aralıq hesabatla tanış olmuş və beynəlxalq məsləhətçiyə öz rəyini hazırlayıb təqdim etmişdir.

TSİL-in monitorinq və qiymətləndirilməsi. LƏQ mütəmadi olaraq rüblük hesabatları hazırlamış, hər bir alt-komponentin hazırladığı rüblük hesabatı yoxlamış, ingilis dilinə tərcüməsini təmin edərək, ümumi hesabat şəklində Dünya Bankına göndərmişdir.

LƏQ və Təhsil Nazirliyinin əməkdaşlarından ibarət olan qrup Təhsil Sektorunun İnkişafı Layihəsi çərçivəsində “Maliyyələşdirmə və büdcə islahatları” alt-komponenti üzrə pilot rayonları kimi seçilmiş Şirvan şəhərində, İsmayılı və Ucar rayonlarında məktəblərin maliyyə müstəqilliyi verilmiş ümumtəhsil məktəblərində şagirdbaşına maliyyələşdirmə prinsipinin tətbiqi ilə bağlı islahatların gedişinin monitorinqini həyata keçirmişdir (Aprel, 2008).

TSİL-in monitorinq və qiymətləndirilməsi ilə bağlı 2008-ci ilin sentyabr ayında LƏQ beynəlxalq məsləhətçi, Ravi Venkataramanın dəstəyi ilə layihənin başa çatması üzrə hesabat hazırlamışdır.

TSİL üzrə Satınalmalar. Aşağıdakı satınalma predmetləri üzrə LƏQ tender sənədlərini və ya texniki tapşırıqları hazırlamış, ehtimal olan qiymətlərin hesablanmasını təşkil etmiş, satınalma prosedurlarını həyata keçirmiş və müqavilələrin imzalanmasını təmin etmişdir:

- Təhsil Problemləri İnstitutunda yerləşən Kurrikulum Mərkəzi üçün İKT və çap avadanlığının alınması (Mart, 2008).
- TSİL-in koordinator və koordinator əvəzi olan TN-nin əməkdaşları üçün ingilis dili kurslarının təşkili (Aprel, 2008).
- Təhsil Nazirliyinin strukturunun qiymətləndirilməsini həyata keçirmək üçün beynəlxalq məsləhətçi, Eliezer Orbach ilə müqavilə bağlanması (İyul, 2008).
- Mərkəzləşdirilmiş qaydada aparılan buraxılış imtahanlarında test kitabçalarını və cavab kartlarının çapı üçün avadanlığın Avstriyanın Reinauer Handelsgesmbh şirkətindən satın alınması (İyul, 2008).
- Təhsil Nazirliyi və Təhsil Problemləri İnstitutunda yerləşən Kurrikulum Mərkəzi üçün Kurrikulum saytının hazırlanması və yerləşdirilməsi (Sentyabr, 2008).

TSİL-in maliyyə idarəetməsi. TSİL çərçivəsində 2008-ci ildə 1.08 milyon ABŞ dolları məbləğində vəsaitin xərclənməsi üzrə əməliyyatlar və onun uçotu aparılmışdır.

Dünya Bankına və Maliyyə Nazirliyinə rüblük maliyyə hesabatların hazırlanıb təqdim olunmuşdur.

Ötən maliyyə ilinin auditinin təşkili və audit hesabatı Dünya Bankına və Maliyyə Nazirliyinə təqdim olunmuşdur.

LƏQ-in dəstəyi ilə keçirilən konfranslar, seminarlar, treninqlər və tədris səfərləri. Aşağıda qeyd olunan konfranslar, seminarlar, treninqlər və tədris səfərlərin icrası ilə bağlı LƏQ müvafiq qurumlarla müvafiq danışıqlar aparmış, bu tədbirlərin büdcəsini hazırlamış, Dünya Bankı ilə razılaşdırmış, xərclərin ödənilməsini təmin etmiş və bütün inzibati və texniki tədbirləri həyata keçirmişdir:

- LƏQ-in Satınalmalar üzrə menecerinin assistenti Füzuli Qurbanovun Dünya Bankının “Ətraf mühitin mühafizəsi ilə bağlı icra, monitorinq və nəzarət tədbirlərinin həyata keçirilməsi” mövzusunda Qırğızistan Respublikasının Bişkek şəhərində keçirdiyi treninq-seminarda iştirakı (Mart, 2008).
- Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyinin 5 nəfərdən ibarət olan nümayəndə heyətinin Ukraynanın Kiyev şəhərində “Təhsil Siyasətində İslahatlar: Qlobal Çağırışlara Regional Cavablar” mövzusunda keçirilən konfransda iştirakı (Mart, 2008).

- Türkiyə Respublikası Milli Təhsil Nazirliyinin Təlim Tərbiyə Kurulunda dərslərlərin qiymətləndirilməsi təcrübəsinin öyrənilməsi məqsədilə Dərslər və nəşriyyat şöbəsinin 12 nəfər əməkdaşının Türkiyənin Ankara şəhərinə ezam olunması (Mart, 2008).
- Şagird Nailiyyətlərinin Beynəlxalq Qiymətləndirilməsi Proqramı (PISA) çərçivəsində ölkələr və regionların təhsil sistemlərinin nailiyyətlərinin müzakirəsinə həsr olunmuş konfransda iştirak etmək məqsədilə Şagird Nailiyyətlərinin Qiymətləndirilməsi şöbəsinin müdir müavininin və PISA Proqramının Azərbaycan üzrə menecerin İtaliyanın Trento şəhərinə ezam olunması (Mart, 2008).
- Mərkəzləşdirilmiş qaydada aparılan buraxılış imtahanlarının nəticələrinin qiymətləndirilməsi zamanı istifadə olunan optik oxuyucu qurğuya texniki xidmətin göstərilməsi və imkanlarının öyrənilməsi məqsədilə Şagird Nailiyyətlərinin Qiymətləndirilməsi şöbəsinin 3 əməkdaşının Almaniyanın Ergoldinq şəhərinə ezam olunması (May, 2008).
- Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin konsepsiyası (Milli Kurrikulumu) əsasında hazırlanıb təsdiq olunmuş fənn kurrikulumlarının tətbiqi ilə bağlı 2008/2009-cu dərslər ilində I-ci siniflərdə dərslər deyəcək ibtidai sinif müəllimləri üçün maarifləndirici tədbirlər keçirmək məqsədilə Təhsil Nazirliyinin əməkdaşlarının Gəncə, Quba, Şəki, Cəlilabad, Sabirabad və s. şəhərlərinə ezam olunması (Mart, Aprel, May, 2008).
- Azərbaycanın bütün rayonları üzrə müəyyən edilmiş məktəblərin 9.500 nəfər I-ci sinif müəllimlərinin təlimləndirməsi məqsədi ilə I-ci sinif üzrə 320 nəfər baş təlimatçının rayonlara ezam olunması (İyun-Avqust, 2008).
- Azərbaycan Müəllimlər İnstitutunda “İbtidai sinif müəllimlərinin hazırlığı üzrə Kurrikulumu” daxil olan ixtisas fənləri tədris edəcək Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin, Azərbaycan Müəllimlər İnstitutunun və Gəncə Dövlət Universitetinin professor-müəllim heyətinin təsdiq olunmuş proqram üzrə treninqin keçirilməsi (Sentyabr, 2008).
- Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi nümayəndə heyətinin Sloveniyanın Logarska Dolina şəhərində “Təhsil Siyasətində Araşdırmalar və təcrübənin Əlaqələndirilməsi” mövzusunda təşkil olunan Yay məktəbində iştirakı (Sentyabr, 2008).
- Şagird Nailiyyətlərinin Beynəlxalq Qiymətləndirilməsi Proqramı (PISA) çərçivəsində iştirakçı ölkə menecerlərinin toplantısında və bu ölkənin Melburn şəhərində PISA Konsorsiumunun rəhbər təşkilatı olan ACER şirkəti işçilərinin görüşündə iştirak etmək məqsədi ilə Şagird Qiymətləndirilməsi şöbəsinin əməkdaşlarının Avstraliyaya ezam olunması (Sentyabr, 2008).
- Yeni fənn kurrikulumları ilə tədrisə başlanandan keçən müddətdə qarşıya çıxan problemlərin həllində müəllimlərə əməli köməklik göstərmək və bu sahədə maarifləndirmə tədbirlərini gücləndirmək məqsədilə “Dəyirmi masa” formasında treninqlərin təşkili (Noyabr, 2008).

TSİİL-in (Təhsil Sektorunun İnkişafı üzrə İkinci Layihənin) hazırlanması və başlanması üzrə görülən işlər. Təhsil Sektorunun İnkişafı üzrə İkinci Layihənin

maliyyələşdirilməsi məqsədilə Dünya Bankı tərəfindən kreditin ayrılması üçün Azərbaycan Hökumətinin nümayəndə heyəti ilə Dünya Bankı arasında 3-11 mart 2008-ci il tarixlərində danışıqlar aparılmış və bu danışıqlar uğurla başa çatdırılmışdır, LƏQ öz növbəsində, bu danışıqlarla əlaqədar bütün texniki məsələləri həll etmiş və danışıqları təşkil etmişdir.

LƏQ Təhsil Sektorunun İnkişafı üzrə İkinci Layihənin maliyyələşdirilməsi məqsədilə Beynəlxalq İnkişaf Assosiasiyasının Azərbaycan Respublikasının ayırdığı Kredit üzrə Sazişin imzalanması mərasimini 2008-ci ilin 24 sentyabr ayında təşkil etmişdir.

LƏQ alt-komponentlərin TSİİL-in İcra Planlarının ingilis dilinə tərcümə edilməsini təmin edərək onları Dünya Bankının təhsil üzrə heyətinə göndərmişdir.

LƏQ TSİİL-in başlanmasına dair seminar təşkil etmişdir (Noyabr, 2008).